

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

Journal of Administration and Social Science Review

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (2 เดือน/1ฉบับ)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางสหวิทยาการสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

บรรณาธิการ

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิเชียร (สุเทพ พุทธจรรยา), รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์พรพิมล ศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ปารมี วชิรปทุมมุตต์	โรงเรียนแม่จันวิทยาคม

เลขานุการ : นายภูริช สุขไมตรี

ศิลปกรรม : นายปิยพงษ์ สันธนะกุล

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เครือข่ายส่งเสริมงานวิชาการทางสังคมศาสตร์

สำนักการบริหารและสังคมศาสตร์ 157/17 หมู่ที่ 7 ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม 73220

โทรศัพท์ : 063-3484828 E-mail: sukmaitee1945@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: เจ.ปรีณ เลขที่ 94 พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ สุคนธวานนท์), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิโรจน์ คุณติโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเกริก
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ชุมพล รอดแจ้งม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ฐิติมา ให้อยอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธรา อังสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.พิมพ์พี บรรจงปรุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.ภัทรพร พงศาปรมัตถ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.ศุภกฤษฎี นวัตกรรมกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.สุทิสรา รัตน์วิชา	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.ดร.สุขุมพงศ์ ชาญนวงศ์	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
อ.ดร.เฟื่องฟ้า ปัญญา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.วงศ์ชนก จำเริญสาร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วิญญู กินแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สาธิต รักษิตัญญู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อดิศักดิ์ โชติธรรมธรา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุดมลักษณ์ ศรีซำหม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.กรุณา มธุรารังสรรค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ร้อยโท ดร.รัชชัย คำยอด

อ.สุดทัย ครูส่ง

อ.อาภาภรณ์ จวนสาข

อ.ธนรสมิ์ อีรธนาเกียรติ์

Totsaporn Intarabumrung

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Roxbury Community College

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นวารสาร ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2565 ที่ได้รับการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความ โดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 2-3 คน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ และคัดเลือก กลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ รวมถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะกรณีที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม กอปรกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์ น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ และขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ.....	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ.....	(2-3)
บทบรรณาธิการ.....	(4)
สารบัญ (Content).....	(5)-(6)
การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้า แช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม..... ศิริอร สอนงค์, วรพรรณ ประสิทธิ์วิเศษ, อรรถพล เกตุแก้ว, อาทิตยา แก้วปัญญา	1-14
การวิเคราะห์คุณภาพงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาในประเทศไทย อัศวิน แสงพิกุล	15-28
การวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยสู่แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน..... ศิริพร อำไพลามสุข, อัศวิน แสงพิกุล	29-40
การจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย..... สกล สุขเสริมส่งชัย, ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, จิตาภา ธีรศิริกุล	41-48
แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ้อ เพชรในจังหวัดอุดรธานี..... สามารถ ผมท่า, หยกแก้ว กมลวรรณเดช	49-60
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร..... วัลลภศิริ รัศมีจาตุรนต์, สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ	61-72
การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง..... ศรวิทย์ สมสวัสดิ์, จิรนนท์ บุพพัฒน์สมัย, ณัฐพงษ์ ศรีใจวงศ์	73-84
ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองโรงเรียนพื้นที่สูง โดย การจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2..... สมนึก จุดกันทา, ชัชภูมิ สีส้มภู, เขาวฤทธิ์ จั่นจั่น	85-96
ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด 8Ps กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้าน ขายยาของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ..... วัลยา สุนทรา, ศราวุฒิ อุทุมพันธ์	97-108

	หน้า
ความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565..... สุณิษญาณันต์ ฉัตรบุรานนทชัย, สกล สุขเสริมส่งชัย, ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์, ลัทธจิตร มีรักษ, โสภา ยอดศิริย์	109-120
ความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชารัฐในกรุงเทพมหานคร..... ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์, ณัฐกุลิสรา สวงษ์ตระกูล, ปิยะพล พวงแก้ว, สุณิษญาณันต์ ฉัตรบุรานนทชัย, โสภา ยอดศิริย์	121-134
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน..... ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย, ธนัสภา โรจนตระกูล	135-146
ประสิทธิผลของนโยบายที่มีผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามเป้าหมายการ พัฒนาอย่างยั่งยืน..... ศรชัย ท้าวมิตร, อนุพันธ์ เรืองพรวิสุทธิ	147-160
การปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติในบทบาทการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน..... ปราโมทย์ ลีสินลา, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	161-172
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	173-178

การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์
ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม
Application of the Analytic Hierarchy Process (AHP) In the selection of frozen
freight forwarders: a case study of Mali ice cream Store

ศิริอร สอนงค์¹ วรวรรณ ประสิทธิ์วิเศษ² อรรถพล เกตุแก้ว³ อาทิตยา แก้วปัญญา⁴
Sirion Sonong, Worawan Prasitwisad, Auttapon katkaew, Arthitaya Kaewpanya

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีมและเพื่อคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีมด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) โดยเกณฑ์ปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง คือ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยด้านคุณภาพ ปัจจัยด้านการส่งมอบ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านความปลอดภัย หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถามและทำการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC ของงานวิจัยฉบับนี้เท่ากับ 1.000 ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) มาคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง ผลการวิจัยพบว่าบริษัทที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือบริษัท Inter Express โดยค่าน้ำหนักความสำคัญอยู่ที่ 0.395 หรือ 39.51% อันดับที่ 2 คือบริษัท Deliveries มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.319 หรือ 31.91% และอันดับ 3 คือบริษัท JWD มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.285 หรือ 28.53% จากผลการวิจัยครั้งนี้ร้านมะลิไอศกรีม สามารถเลือกใช้บริการที่เหมาะสมที่สุด คือ บริษัท Inter Express

คำสำคัญ (Keywords) : กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์, ผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง, เกณฑ์ปัจจัยการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง

Received: 2022-06-15 Revised: 2022-06-29 Accepted: 2022-07-01

¹ หัวหน้าแขนงวิชาธุรกิจพาณิชยนาวิ วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: sirion.so@ssru.ac.th

² วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62127339128@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62127339154@ssru.ac.th

⁴ วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62127339140@ssru.ac.th

Abstract

This research aims to investigate the factors and criteria for selecting the freight forwarders of frozen products. The case study is the Mali Ice Cream Store. Through the Analytic Hierarchy Process (AHP), the factors used in the criteria were the price, service, quality, delivery, reliability, and safety. After the factors were determined, a questionnaire was created to measure an index of item-objective congruence (IOC) from three experts. The IOC value of this research was 1.000, before the questionnaire was used to gather data from five key informants. Subsequently, the Analytic Hierarchy Process (AHP) was used to select freight forwarders of frozen products. The results revealed that the company with the highest weight of importance value was Inter Express company with 0.395 or 39.51%. The second highest was Deliverree company with 0.319 or 31.91%; and the third highest was JWD company with 0.285 or 28.53%.

Keywords: analytic hierarchy process, freight forwarders of frozen products, selection criteria

บทนำ (Introduction)

ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยส่งออกไอศกรีมไปยังประเทศคู่ค้าเอฟทีเอ มีมูลค่า 75.6 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้น 3% คิดเป็น 85.1% ของการส่งออกไอศกรีมทั้งหมดของไทย โดยส่งออกไปอาเซียน 63.5 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่ม 1% มีมาเลเซียเป็นตลาดส่งออกหลัก เพิ่ม 24% เกาหลีใต้ 5.8 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่ม 275% ออสเตรเลีย 2.3 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่ม 328% และฮ่องกง 1.1 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่ม 11% ในขณะเดียวกัน ไทยยังขยับอันดับขึ้นมาเป็นประเทศผู้ส่งออกไอศกรีมสูงเป็นอันดับที่ 4 ของโลก รองจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร และเป็นอันดับที่ 1 ในอาเซียนในปี 2563 อีกด้วย เนื่องมาจากคุณภาพมาตรฐานในการผลิต รสชาติไอศกรีมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การเพิ่มส่วนผสมผลไม้เมืองร้อนกลุ่มมะพร้าว มะม่วง ทูเรียน ทำให้ไอศกรีมของไทยเป็นที่รู้จักและครองใจผู้บริโภคในตลาดโลกยิ่งขึ้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2564)

ในขณะที่การบริโภคไอศกรีมในประเทศก็ยังคงเป็นที่นิยมอย่างต่อเนื่อง เพราะสภาพอากาศที่ร้อนเกือบตลอดทั้งปี และจากกระแสการดูแลสุขภาพที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความกังวลในเรื่องอาหารที่ตนเองรับประทานเข้าไปมากกว่าแต่ก่อน (สถาบันอาหาร อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อสถาบันอาหาร, 2560) ดังนั้นผู้บริโภคจึงเลือกไอศกรีมไขมันต่ำ ไอศกรีมน้ำตาลน้อย ตลอดจนไอศกรีมที่มีส่วนผสมของสมุนไพรบำรุงสุขภาพ เช่นเดียวกับร้านมะลิไอศกรีม เป็นร้านไอศกรีมที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดนครปฐมเนื่องจากมีรสชาติอร่อย ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อดูแลสุขภาพของผู้บริโภค และยังเป็นไอศกรีม homemade ที่ใช้กะทิเป็นส่วนประกอบหลักและมีสูตรลับเฉพาะ ทำให้มีรสชาติหอมหวานมันเป็นเอกลักษณ์ทำสดใหม่ทุกวัน มีรสชาติและที่อปปี้ให้เลือกหลากหลาย เพื่อสร้างจุดขายในกลุ่มผู้บริโภคยุคใหม่ที่ชอบอาหารเพื่อสุขภาพ โดยในปัจจุบันมีการขายส่งทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ร้านอาหารคาเฟ่หลาย ๆ ที่สนใจและมารับไปขายเป็นแบรนด์ตัวเองเช่น คาเฟ่ดูบัว นครปฐม, มีนาคาเฟ่ กาญจนบุรี และร้านรัฐจวนปั่นป่วนใจ เป็นต้น ปัจจุบันมีการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายออนไลน์เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปสาเหตุหลักมาจากการเกิดภาวะวิกฤตโควิด-19 ในช่วงที่ผ่าน ภาครัฐมีการออกมาตรการห้ามนั่งรับประทาน

อาหารในร้าน ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 และยังมาจากกระแส “โลกาภิวัตน์” ของเทคโนโลยีสื่อสารและการขนส่งที่รวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป

แต่เนื่องจากไอศกรีมเป็นสินค้าที่ต้องควบคุมความอุณหภูมิความเย็นเพื่อคงรูปทรงไม่ให้ละลาย การขนส่งไปในพื้นที่ไกล ๆ นั้น จำเป็นต้องใช้รถห้องเย็นที่มีคุณภาพ และความเร็วในการขนส่ง เพราะจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารแช่แข็งนั้น ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคคาดหวังว่าจะได้รับสินค้าที่ตรงกับความต้องการและคุณภาพดีทั้งสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ เช่น รสชาติ เนื้อสัมผัส กลิ่น สี บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น (แวมยุรา คำสุข และคณะ, 2564: 319) ประกอบกับผู้ให้บริการขนส่งสินค้าด่วนแบบแช่แข็งมีจำนวนไม่มากนัก ปัญหาที่ผู้ประกอบการมักจะพบเจอในปัจจุบันคือ บริษัทขนส่งสินค้าล่าช้าทำให้ถึงมือลูกค้าไม่ทันกำหนด บางรายส่งสินค้าเกิดความเสียหาย เช่น ละลายส่งผลให้ไอศกรีมเสื่อมคุณภาพและรสชาติไม่เหมือนเดิม และบางรายทำสินค้าสูญหาย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้สร้างความไม่พอใจให้กับลูกค้าส่งผลให้ลูกค้าไม่ซื้อสินค้าอาจทำให้ร้านมะลิไอศกรีมได้รับผลกระทบรายได้ลดลงเพราะลูกค้าเกิดความไม่เชื่อมั่นในร้านทำให้ภาพลักษณ์ของร้านดูแย่ลงในที่สุด และด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) มาเป็นตัวช่วยผู้ประกอบการในการตัดสินใจเลือกบริษัทขนส่งแช่แข็ง ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทำการประเมินบริษัทที่มีการขนส่งสินค้าแช่แข็งที่เหมาะสมที่สุดให้กับร้านมะลิไอศกรีม เพื่อเป็นแนวทางการแข่งขันในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม
2. เพื่อคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษาร้านมะลิไอศกรีม ด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดขอบเขตในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีมโดยใช้เกณฑ์ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยด้านคุณภาพ ปัจจัยด้านการส่งมอบ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยด้านความปลอดภัย

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการทำแบบสอบถามด้วยการให้น้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์และทางเลือกที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยลักษณะของกลุ่มเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือก

ผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็งซึ่งจะเป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าของกิจการ มะลิ ไอศกรีม 1 ท่าน ผู้จัดการร้าน 1 ท่าน เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดส่ง 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านโลจิสติกส์ 2 ท่าน (รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 ท่าน)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ร้านมะลิไอศกรีม 15/8 หมู่ที่ 2 ตำบล ศาลายา อำเภอ พุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม 73170

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

คณะผู้จัดทำวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเดือนธันวาคม พ.ศ.2564 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับ “การประยุกต์ใช้วิธีการ AHP ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม”

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการร่างแบบสอบถาม

2.3 ร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อแบบสอบถามให้มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย ให้มีความเหมาะสมของข้อคำถามที่ใช้ในการแบบสอบถาม

2.4 เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) เป็นการพิจารณาว่าเครื่องมือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาแปลผลคะแนน ซึ่งค่า (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของงานวิจัยฉบับนี้เท่ากับ 1.000

2.5 ทำการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดทำหนังสือเพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามในด้านหน้าแบบสอบถามเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แบบสอบถาม มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ชัดเจนในการส่งมอบแบบสอบถามและดำเนินการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีรายชื่ออยู่ในกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการแจกแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูลบริษัทผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็งในประเทศไทยที่ทำการขนส่งสินค้าแช่แข็งประเภทไอศกรีม แล้วทำการสรุป วิเคราะห์ รวบรวมประเด็น กำหนดหัวข้อแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง (สาธิต แสงโสภณ, 2547)

กระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับขั้น (Analytic Hierarchy Process : AHP) เป็นการนำเอาความคิด ความรู้สึกที่เป็นนามธรรมนำมาให้ค่าน้ำหนัก โดยใช้ตัวเลขแทนค่าเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การจัดโครงสร้างลำดับขั้นของการตัดสินใจ กระบวนการเลียนแบบความคิดของมนุษย์ ดังนั้นจึงมีการสร้างแผนภูมิเป็นลำดับขั้นเลียนแบบกระบวนการคิด ซึ่งในกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นมี

โครงสร้างตัดสินใจของมนุษย์โดยแผนภูมิแบ่งออกเป็นหลายระดับขั้นขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของปัญหา (วิฑูรย์ ตันศิริมงคล, 2542: 3)

4.2 การเปรียบเทียบความสำคัญของเกณฑ์ในการตัดสินใจ การเปรียบเทียบเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Pair wise comparison) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบเพื่อกำหนดค่าน้ำหนักความสำคัญระหว่างเกณฑ์เป็นคู่โดยใช้ตัวเลขแทนค่าเพื่อนำไปสู่การคำนวณค่าคะแนนความสำคัญรวมของแต่ละทางเลือก เครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการใช้ในการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ได้แก่ การใช้ตารางเมตริกซ์ (อนูรัตน์ ตันบรรจง, 2554)

ตารางที่ 1 แสดงความหมายของการเปรียบเทียบเป็นรายคู่

ระดับความเข้มข้นของความสำคัญ	ความหมาย	คำอธิบาย
1	สำคัญเท่ากัน	ทั้ง 2 เกณฑ์ส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์เท่าๆ กัน
3	สำคัญกว่าปานกลาง	ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าเกณฑ์หนึ่งอยู่ในระดับปานกลาง
5	สำคัญกว่ามาก	ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าเกณฑ์หนึ่งสำคัญกว่าอีกเกณฑ์หนึ่งอยู่ในระดับมาก
7	สำคัญกว่ามากที่สุด	ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าเกณฑ์หนึ่งสำคัญกว่าอีกเกณฑ์หนึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด
9	สำคัญกว่าสูงสุด	ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าเกณฑ์หนึ่งสำคัญกว่าอีกเกณฑ์หนึ่งอยู่ในระดับสูงสุด
2,4,6,8	อยู่ระหว่างระดับที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น	อยู่ในระดับที่ได้อธิบายมาข้างต้น

ที่มา Saaty, T.L, "The Analytic Hierarchy", Mc Grow-Hill, New York 1980: 6)

4.3 การหาค่าน้ำหนักเกณฑ์ เมื่อได้ค่าน้ำหนักที่ผู้เชี่ยวชาญได้วินิจฉัยแล้วโดยออกมาในรูปแบบของตัวเลข จะนำตัวเลขที่ได้มาคำนวณหาค่าน้ำหนักความสำคัญในแต่ละชั้นแล้วทำการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นขึ้นแต่ละระดับชั้นจากชั้นบนลงสู่ชั้นล่างจนครบทุกชั้นวิธีการคำนวณมีขั้นตอนดังนี้

4.3.1 ทำการเปรียบเทียบเกณฑ์แต่ละคู่ในรูปของตารางเมตริกซ์ ทำได้โดยทำการเปรียบเทียบทุก ๆ เกณฑ์ ทั้งในแถวแนวนอนและแนวตั้ง

4.3.2 คำนวณหาค่า Eigenvector ของเมตริกซ์ ในแต่ละแถว (Normalized Matrix) โดยการหา Normalized นี้ ทำได้จากการหาค่าเฉลี่ยความสำคัญในแต่ละแถว

4.3.3 การคำนวณหาลำดับความสำคัญของระดับชั้นถัดลงมา ทำโดยการคำนวณตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนที่ 2 แล้วนำค่าที่คำนวณได้ จากลำดับขั้นที่อยู่สูงกว่า 1 ระดับชั้นมาเป็นตัวคูณค่า Normalized ของลำดับ ขั้นที่ 2 ที่ได้จากการคำนวณ จะได้ค่าลำดับความสำคัญในลำดับชั้นรองลงมาตามเกณฑ์ในระดับชั้นนั้น ๆ ทำเช่นนี้จนครบทุกเกณฑ์ (มานิช ขาวสวน, 2545)

4.4 การตรวจสอบความสอดคล้องกันของเหตุผล (Consistency Ratio: C.R.) เป็นการตรวจสอบผล การเปรียบเทียบที่ได้กระทำมาในข้อที่ 2 นั้นมีความสอดคล้องกันของเหตุผลหรือไม่ ตรวจสอบโดยใช้การหาค่า ดัชนีความสอดคล้องกันของเหตุผล ดังนี้

4.4.1 คำนวณหาค่า $\lambda_{\max}$ เป็นค่าที่คำนวณได้จากการนำเอาผลรวมของค่าวินิจฉัยของแต่ละเกณฑ์ในแต่ละแถว มาคูณด้วยผลรวมค่าเฉลี่ยในแนวนอนแต่ละแถว แล้วนำเอาผลคูณที่ได้มารวมกันผลลัพธ์ที่ได้จะเท่ากับจำนวนเกณฑ์ทั้งหมดที่ถูกนำมาเปรียบเทียบโดยถ้าการวินิจฉัยในเกณฑ์นั้นมีความสอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์

4.4.2 คำนวณค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.)

4.4.3 เปิดตารางค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index: R.I.) โดยที่ค่า R.I. เป็นค่าที่ขึ้นกับขนาดของเมตริกซ์ตั้งแต่ 1×1 จนถึง 15×15 ผลของ R.I. แสดงดังตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าของดัชนีความสอดคล้องตามขนาดของเมตริกซ์ (Random Consistency Index: R.I.)

N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
RI	0.00	0.00	0.58	0.90	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45	1.49	1.51	1.48	1.56	1.57	1.59

ที่มา : วิฑูรย์ ตันศิริมงคล (2542: 7)

4.4.4 คำนวณค่าความสอดคล้องกันของเหตุผล (Consistency Ratio: C.R.) คำนวณได้จากอัตราส่วน เปรียบเทียบระหว่างค่า ดัชนีวัดความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.) ที่คำนวณได้จากตารางเมตริกซ์ กับค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index: R.I.) (กิริติ พลเพชร, 2551)

ค่าอัตราส่วนความสอดคล้องกันของเหตุผลจะใช้วัดความสอดคล้องกันในการเปรียบเทียบแบบคู่ โดยโทมัส ซาตตี้ (Saaty, 1980: 6) ได้กำหนดอัตราส่วนความสอดคล้องกันทางทฤษฎีตามขนาดเมตริกซ์ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้ 1.) อัตราส่วนความสอดคล้องกันทางทฤษฎีเท่ากับ 0.05 สำหรับเมตริกซ์ขนาด 3×3 , 2.) อัตราส่วนความสอดคล้องกันทางทฤษฎีเท่ากับ 0.08 สำหรับเมตริกซ์ขนาด 4×4 และ 3.) อัตราส่วนความสอดคล้องกันทางทฤษฎีเท่ากับ 0.10 สำหรับเมตริกซ์ขนาดมากกว่า 4×4 (ค่าที่ได้ถ้าอัตราส่วนความสอดคล้องกันของเหตุผลหรือค่า CR คำนวณมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับอัตราส่วนความสอดคล้องกันทางทฤษฎี แสดงว่าการเปรียบเทียบแบบคู่มีความสอดคล้องกันของเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้)

4.5 การจัดลำดับทางเลือก เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้น้ำหนักของทางเลือกภายใต้เกณฑ์แต่ละเกณฑ์ แล้วนำมาลงตารางเมตริกซ์เช่นเดียวกับข้อ 4 สมมติว่าผู้เชี่ยวชาญให้ค่าน้ำหนักการเปรียบเทียบทางเลือก 3 ทางเลือก ในที่นี้ คือ ระบบที่ 1 ระบบที่ 2 และ ระบบที่ 3 โดยพิจารณาภายใต้เกณฑ์วัตถุประสงค์การใช้งาน (พิชพันธ์ พงษ์สกุล, 2559)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัย เรื่องการประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. ผลการศึกษาหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีมคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และนำเกณฑ์ของงานวิจัยทั้ง 12 เรื่องมาสร้างตารางเพื่อคัดเลือกเกณฑ์ปัจจัยที่มีคะแนนตั้งแต่ 5 เกณฑ์ขึ้นไป

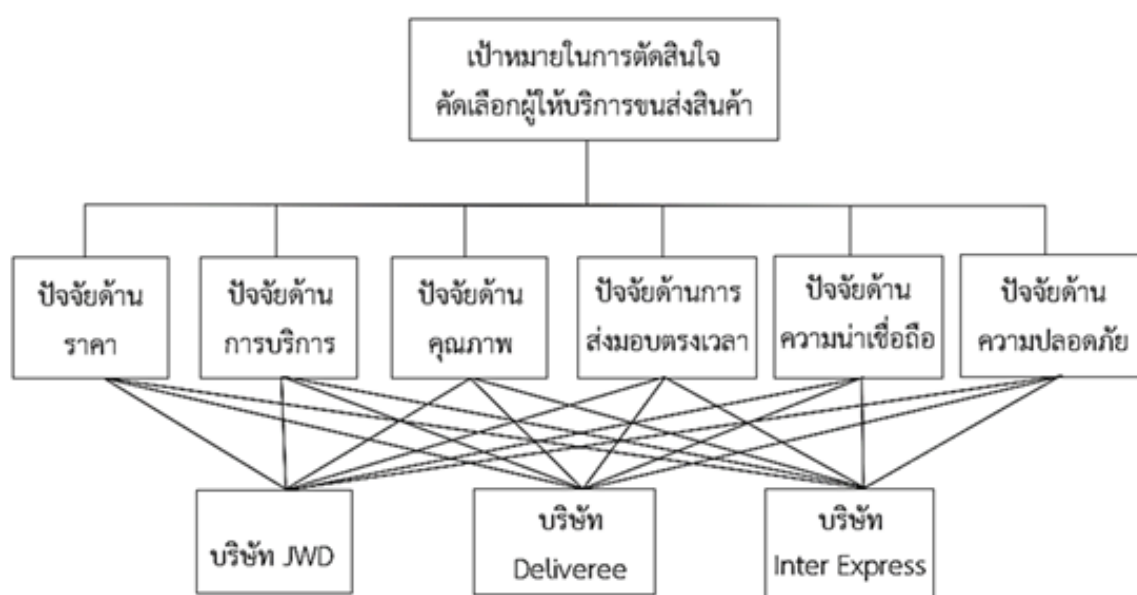
ตารางที่ 3 ตารางคัดเลือกเกณฑ์ปัจจัยจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกณฑ์ (Criteria)	ผู้วิจัย (Authors)	พิรภาพ จอมทอง และ คณะ (2564: 384)	กรวิฑ์ ชุมทองรักษ์ (2562)	เนติพงษ์ เหลี่ยมสมบัติ, สุภาวดี สายสินทิ (2562)	ธัญญ์ลักษณ์ มีแสง (2561)	ปิยวรรณ เอี่ยมศรี (2561)	กันตธมน สุขกระจ่าง (2558: 5)	เบญจพร สุวรรณแสนทวี (2557)	อินทพร พุ่มแจ้ (2557)	ธัญวรัตน์ เรือนฉาย (2556)	ศุภลักษณ์ ไชยสูง (2554)	บุญชูอยู่โร (2552)	เศกสรรค์ ต้นตระกูล (2550)	รวม
การส่งมอบตรงเวลา		●	●		●	●		●	●	●			●	8
ความน่าเชื่อถือ			●	●	●	●	●			●	●			7
การบริการ		●				●		●	●	●		●	●	7
ราคา		●	●	●	●		●	●						6
คุณภาพ		●	●		●		●			●				5
ด้านความปลอดภัย				●			●		●			●	●	5

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่ง จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 12 เรื่อง จากตารางที่ 3 จึงได้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่ง ดังนี้ 1) ราคา โดยการพิจารณาจากราคาของค่าขนส่ง 2) การบริการ โดยการพิจารณาจากการให้คำปรึกษา การช่วยเหลือให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ 3) คุณภาพ โดยการพิจารณาจากการดูแลคุณภาพของสินค้าตลอด การขนส่งตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง 4) ด้านการส่งมอบ โดยการพิจารณาจากการส่งมอบสินค้าให้กับ ลูกค้าให้ตรงเวลาที่ได้แจ้งไว้ให้กับลูกค้าในระบบของบริษัท 5) ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ โดยการพิจารณาจาก มีโปรไฟล์ที่ดีมีรูปลักษณ์ของบริษัททำให้ลูกค้าเกิดความน่าเชื่อถือ และ 6) ด้านความปลอดภัย โดยการ พิจารณาจากการรับประกันจากบริษัทว่าสินค้าของลูกค้าจะไม่เกิดการสูญหายหรือเสียหายในระหว่างการขนส่ง

2. ผลการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษาร้าน มะลิไอศกรีม ด้วยกระบวนการ เชิงลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์

2.1 สร้างแผนภูมิโครงสร้างลำดับขั้นของการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้า

แผนภูมิที่ 1 การตัดสินใจเลือกบริษัทขนส่งสินค้าแช่แข็ง

ตารางที่ 4 การคำนวณค่า Consistency vector

เกณฑ์	ราคา	การบริการ	คุณภาพ	ส่งมอบตรงเวลา	ความ น่าเชื่อถือ	ความ ปลอดภัย	eigenvector	CV
ราคา	1.000	0.333	0.250	0.250	0.500	0.333	0.056	6.464
การบริการ	3.000	1.000	1.000	1.000	0.333	0.500	0.144	6.254
คุณภาพ	4.000	1.000	1.000	1.000	4.000	1.000	0.242	6.795
ส่งมอบตรงเวลา	4.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	0.185	6.301
ความน่าเชื่อถือ	2.000	3.000	0.250	1.000	1.000	0.500	0.159	6.645
ความปลอดภัย	3.000	2.000	1.000	1.000	2.000	1.000	0.214	6.597
รวม	17.000	8.333	4.500	5.250	8.833	4.333	1	39.056

จากตารางที่ 4 การคำนวณค่า Consistency vector คือการนำปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัยคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 5 การคำนวณค่า Consistency vector

ผลคะแนนเปรียบเทียบเป็นคู่ ปัจจัยราคา					
เกณฑ์	บริษัท JWD	บริษัท Deliveree	บริษัท Inter Express	eigenvector	CV
บริษัท JWD	1.000	2.000	0.333	0.252	3.044
บริษัท Deliveree	0.500	1.000	0.333	0.159	3.023
บริษัท Inter Express	3.000	3.000	1.000	0.589	3.094
รวม	4.500	6.000	1.667	1.000	9.162

จากตารางที่ 5 การคำนวณค่า Consistency vector คือการนำบริษัททั้ง 3 บริษัทคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 6 การคำนวณค่า Consistency vector

ผลคะแนนเปรียบเทียบเป็นคู่ ปัจจัยการบริการ					
เกณฑ์	บริษัท JWD	บริษัท Deliveree	บริษัท Inter Express	eigenvector	CV
บริษัท JWD	1.000	1.000	0.500	0.241	3.013
บริษัท Deliveree	1.000	1.000	0.333	0.211	3.012
บริษัท Inter Express	2.000	3.000	1.000	0.548	3.030
รวม	4.000	5.000	1.833	1.000	9.055

จากตารางที่ 6 การคำนวณค่า Consistency vector คือการนำบริษัททั้ง 3 บริษัทคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 7 การคำนวณค่า Consistency vector

ผลคะแนนเปรียบเทียบเป็นคู่ ปัจจัยด้านคุณภาพ					
เกณฑ์	บริษัท JWD	บริษัท Deliveree	บริษัท Inter Express	eigenvector	CV
บริษัท JWD	1.000	1.000	1.000	0.333	3.000
บริษัท Deliveree	1.000	1.000	1.000	0.333	3.000
บริษัท Inter Express	1.000	1.000	1.000	0.333	3.000
รวม	3.000	3.000	3.000	1.000	9.000

จากตารางที่ 7 การคำนวณค่า Consistency คือการนำบริษัททั้ง 3 บริษัทคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 8 การคำนวณค่า Consistency vector

ผลคะแนนเปรียบเทียบเป็นคู่ ปัจจัยการส่งมอบตรงเวลา					
เกณฑ์	บริษัท JWD	บริษัท Deliveriee	บริษัท Inter Express	eigenvector	CV
บริษัท JWD	1.000	2.000	1.000	0.411	3.068
บริษัท Deliveriee	0.500	1.000	1.000	0.261	3.043
บริษัท Inter Express	1.000	1.000	1.000	0.328	3.051
รวม	2.500	4.000	3.000	1.000	9.161

จากตารางที่ 8 การคำนวณค่า Consistency vector คือการนำบริษัททั้ง 3 บริษัทคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 9 การคำนวณค่า Consistency vector

ผลคะแนนเปรียบเทียบเป็นคู่ ปัจจัยความน่าเชื่อถือ					
เกณฑ์	บริษัท JWD	บริษัท Deliveriee	บริษัท Inter Express	eigenvector	CV
บริษัท JWD	1.000	1.000	1.000	0.333	3.000
บริษัท Deliveriee	1.000	1.000	1.000	0.333	3.000
บริษัท Inter Express	1.000	1.000	1.000	0.333	3.000
รวม	3.000	3.000	3.000	1.000	9.000

จากตารางที่ 9 การคำนวณค่า Consistency vector คือการนำบริษัททั้ง 3 บริษัทคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 10 การคำนวณค่า Consistency vector

ผลคะแนนเปรียบเทียบเป็นคู่ปัจจัย ด้านความปลอดภัย					
เกณฑ์	บริษัท JWD	บริษัท Deliveriee	บริษัท Inter Express	eigenvector	CV
บริษัท JWD	1.000	0.250	0.333	0.126	3.003
บริษัท Deliveriee	4.000	1.000	1.000	0.458	3.013
บริษัท Inter Express	3.000	1.000	1.000	0.416	3.011
รวม	8.000	2.250	2.333	1.000	9.028

จากตารางที่ 10 การคำนวณค่า Consistency vector คือการนำบริษัททั้ง 3 บริษัทคูณด้วย คอลัมน์ Eigenvector และหารด้วยแถวของค่า Eigenvector ในแต่ละแถว

ตารางที่ 11 แสดงการประเมินผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแข่งกันโดยวิธี AHP

	ปัจจัยด้านราคา	ปัจจัยด้านบริการ	ปัจจัยด้านคุณภาพ	ปัจจัยด้านส่งมอบตรงเวลา	ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ	ปัจจัยด้านความปลอดภัย	ค่าน้ำหนักความสำคัญ	ร้อยละความสำคัญ
eigenvector	0.056	0.144	0.242	0.185	0.159	0.214		
บริษัท JWD	0.252	0.241	0.333	0.411	0.333	0.126	0.285	28.53
บริษัท Deliveriee	0.159	0.211	0.333	0.261	0.333	0.458	0.319	31.91
บริษัท Inter Express	0.589	0.548	0.333	0.328	0.333	0.416	0.395	39.51

จากตารางที่ 11 สรุปได้ว่า การจัดอันดับคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแข่งกันไอศกรีมของร้านมะลิไอศกรีม ที่เหมาะสมที่สุดจากคะแนนรวมทั้งหมด คือ บริษัท Inter Express โดยค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.395 หรือ 39.51% รองลงมาบริษัท Deliveriee มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.319 หรือ 31.91% และอันดับ 3 คือบริษัท JWD มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.285 หรือ 28.53%

สรุปผลการวิจัย (Summary of research results)

งานวิจัยนี้ได้นำเอากระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) มาช่วยในกระบวนการตัดสินใจ และทำการวิเคราะห์หาปัจจัยและค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัยเพื่อใช้ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแข่งกันที่เหมาะสมที่สุดให้กับร้านมะลิไอศกรีม

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม และนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 ท่านตอบแบบสอบถาม ซึ่งก่อนผู้ให้ข้อมูลหลักจะตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ผลรวมที่ได้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถาม นี้สามารถใช้ได้จริง จึงนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบแบบสอบถาม ซึ่งปัจจัยที่นำมาใช้ในการสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 12 เรื่อง ที่มีการใช้มากที่สุดตั้งแต่ 5 งานวิจัยขึ้นไป ผลสรุปได้ว่าปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแข่งกันให้กับร้านมะลิไอศกรีม มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านราคา 2) ปัจจัยด้านบริการ 3) ปัจจัยด้านคุณภาพ 4) ปัจจัยด้านส่งมอบตรงเวลา 5) ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ และ 6) ปัจจัยด้านความปลอดภัย

เมื่อได้ค่าความสำคัญของปัจจัยการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแข่งกันและนำปัจจัยมาคัดเลือกบริษัทผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแข่งกันทั้ง 3 บริษัทได้แก่ บริษัท JWD, บริษัท Deliveriee และ บริษัท Inter Express โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบทีละคู่เช่นเดียวกับการคำนวณปัจจัย ซึ่งทำให้ทราบว่า บริษัทที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือบริษัท Inter Express โดยค่าน้ำหนักความสำคัญอยู่ที่ 0.395 หรือ 39.51% อันดับที่ 2 คือบริษัท Deliveriee มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.319 หรือ 31.91% และอันดับ 3 คือบริษัท JWD มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ 0.285 หรือ 28.53% ผลการคำนวณทำให้ได้บริษัทขนส่งสินค้าแข่งกันที่เหมาะสมที่สุดกับร้าน มะลิไอศกรีม คือบริษัท Inter Express รองลงมาคือบริษัท Deliveriee และอันดับสุดท้ายคือ บริษัท JWD

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็งกรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดอันดับแรก คือปัจจัยด้านคุณภาพ เพราะ การดูแลคุณภาพของสินค้า ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง มีผลต่อการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้าเป็นอย่างมาก รองลงมาคือปัจจัยด้านความปลอดภัย และปัจจัยด้านการส่งมอบตรงเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวิฑ์ ชุณหะวัณ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ ของผู้ประกอบการอีคอมเมิร์ซ” ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพมีความสำคัญมากที่สุด ปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับที่ 2 คือ ปัจจัยด้านความปลอดภัย เพราะเป็นการรับประกันจากผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ว่าสินค้าจะไม่เกิดการสูญหายหรือเสียหายในระหว่างการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณนุช อยู่รอด (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้วิธีการ AHP ในการคัดเลือกบริษัทขนส่ง :กรณีศึกษา ธนาคารพาณิชย์ ในการศึกษาทดลองโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Expert Choice” ซึ่งผลที่ได้จากการใส่ค่าในโปรแกรม พบว่าผู้ตัดสินใจให้ความสำคัญกับเกณฑ์ความปลอดภัย มีความสำคัญมากที่สุด และปัจจัยที่มีความสำคัญอันดับที่ 3 คือ ปัจจัยด้านการส่งมอบตรงเวลา เพราะการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าให้ตรงเวลาที่ได้แจ้งไว้ให้กับลูกค้าในระบบของบริษัทถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งมอบสินค้าไปยังปลายทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐสรรค์ ตันตระกูล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้เทคนิค AHP ในการประเมินทางเลือกสำหรับการขนส่งผลิตภัณฑ์เหล็ก” ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการประเมินทางเลือกสำหรับการขนส่งคือ ความตรงต่อเวลา และยิ่งสอดคล้องกับอนุญญา บรรณพิศุทธิ์ และคณะ (2564: 610) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการไปรษณีย์ไทยสาขาพุทธมณฑล” ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ผู้รับบริการให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือ คือ การมีการรับประกันในตัวสินค้าที่นำมาใช้บริการ และการให้บริการที่รวดเร็วและตรงเวลา

2. เพื่อคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม ด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) จากผลการศึกษาพบว่าผลการคำนวณทำให้ได้บริษัทขนส่งสินค้าแช่แข็งที่เหมาะสมที่สุดกับร้านมะลิไอศกรีม คือบริษัท Inter Express ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุริรัตน์ ภูมิพัฒน์พงศ์ ผศ.ดร.อรสา โกศลนันทกุล ผศ.ดร.ภิเชก จันทรเอี่ยม (2550: 80) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการในการจัดส่งสินค้าของบริษัท อินเตอร์ เอ็กซ์เพรส โลจิสติกส์ จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการในการจัดส่งสินค้าของบริษัท อินเตอร์เอ็กซ์เพรส โลจิสติกส์ จำกัด จำแนกตามขนาดสถานประกอบการและด้านความน่าเชื่อถือและไว้วางใจด้านความรวดเร็วหรือ การตอบสนอง ด้านการรับประกัน ด้านการเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคลและด้านสิ่งที่สัมผัสได้อยู่ใน ระดับสูง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และผลของการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง ประกอบด้วย ด้านราคาด้านการบริการ ด้านคุณภาพ ด้านการส่งมอบตรงเวลา ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านความปลอดภัย ซึ่งสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าแช่แข็งของผู้ประกอบการได้

2. ต้องมีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็งใน 6 มิติ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญ มิติด้านคุณภาพ ด้านความปลอดภัย และด้านส่งมอบตรงเวลา มากที่สุด ซึ่งผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็งควรมีความใส่ใจและดูแลสินค้าตลอดการขนส่งตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทางอย่างปลอดภัย อุณหภูมิคงที่ ไม่ทำให้สินค้าละลายหรือเกิดความเสียหาย และส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าให้ตรงเวลาที่ได้แจ้งไว้ให้กับลูกค้าในระบบ

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ผลการศึกษา การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) ในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็ง กรณีศึกษา ร้านมะลิไอศกรีม คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

รูปแบบปัญหาและข้อมูลที่น่ามาศึกษาเป็นกรณีศึกษาของร้านมะลิไอศกรีม เท่านั้น การคัดเลือกและประเมินผู้ให้บริการขนส่งสินค้าแช่แข็งแต่ละบริษัทย่อมแตกต่างกันไป ดังนั้นการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ควรจะต้องมีการปรับเกณฑ์ทางเลือกให้เหมาะสมตามลักษณะของแต่ละบริษัทนั้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการนำทฤษฎีกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) มาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจนั้น หลักการสำคัญที่สุด คือ การกำหนดปัจจัยในการพิจารณาให้ชัดเจน เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความถูกต้อง นอกจากนี้ยังสามารถนำ กระบวนการทอปปิส (Technique for Order preference by Similarity to an Ideal Solution: TOPSIS) และ กระบวนการอิเล็กตริ (Elimination et Choixtraduisant la Realite: ELECTRE) มาใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจควบคู่กับ กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2564). “FTA ดันไทยส่งออกไอศกรีมขยับขึ้นเบอร์สี่โลก”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://gnews.apps.go.th/news?news=78705>. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564.
- กรวิฑูรย์ ชุณหะวัณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกผู้ให้บริการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการอีคอมเมิร์ซ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจสากล คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กันต์ธมน สุขกระจ่าง. (2558). “การประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์ตามลำดับชั้นของกระบวนการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ”. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 8(1): 1-11.
- กิริติ พลเพชร. (2551). ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการวางแผนป้องกันควบคุมโรคไข่ออกในจังหวัดเพชรบุรี. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรัสรัตน์ ภูมิพัฒน์พงศ์ ผศ.ดร.อรสา โกศลนันทกุล และผศ.ดร.ภิเชก จันทน์เอี่ยม. (2550). “คุณภาพการให้บริการในการจัดส่งสินค้าของบริษัทอินเทอร์เน็ตเอ็กซ์เพรส โลจิสติกส์ จำกัด”. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 1(2): 80-88.

- ธัญญลักษณ์ มีแสง. (2561). การประยุกต์ใช้กระบวนการตัดสินใจลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการคัดเลือกผู้ส่งมอบกรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมพัฒนาโบลเวอร์และปั้มน้ำ. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญวรัตน์ เรืองฉาย. (2556). การเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ส่งมอบด้วยกระบวนการ AHP, TOPSIS และ ELECTRE: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมยานยนต์. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เนติพงษ์ เหลี่ยมสมบัติ และสุภาวดี สายสนธิ. (2562). การคัดเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ด้านการนำเข้าส่งออก กรณีศึกษา บริษัท เอบีซี (ประเทศไทย) จำกัด. ในการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- เบญจพร สุวรรณแสนทวี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปิยวรรณ เอี่ยมศรี. (23 มิถุนายน 2561). “เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่ง กรณีศึกษา บริษัท อีเทอร์นี่ดี แกรนด์ โลจิสติกส์ จำกัด (มหาชน)”. spuc knowledge bank. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://eoffice.chonburi.spu.ac.th/spucknowledge/sub_km_community_list.php?ref=& kb id=1670&cm id=0&scm id=80&page=10. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564
- บุญยงช อยู่รอด. (2552). การประยุกต์ใช้วิธีการ AHP ในการคัดเลือกบริษัทขนส่ง : กรณีศึกษาร้านอาหารนิชย์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโซ่อุปทานแบบบูรณาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พีรภาพ จอมทอง นพคุณ แสงเขียว วรรณกร รอดศรีสมุทร และชูศักดิ์ พรสิงห์. (2564). การคัดเลือกผู้ส่งมอบผลิตภัณฑ์หลักโดยใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายหลัก. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 31(3): 384.
- มานิช ชาวสวน. (2545). แบบจำลองคัดเลือกรูปแบบทางแยกต่างระดับโดยกระบวนการวิเคราะห์เป็นลำดับขั้น. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ ตันศิริมงคล. (2542). กระบวนการตัดสินใจที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก. กรุงเทพฯ: กราฟฟิค.
- แววมยุรา คำสุข วราภรณ์ คำแดง เวณิสา ทรงสังขาร พรหมภัสสร อเนกนันท ญัฐริชา ทองยอด ภารดี อินสุวรรณ์ และกานต์พัชชา รอดหรั่ง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารแช่แข็งสำเร็จรูป. การประชุมวิชาการด้านการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนระดับชาติ ครั้งที่ 4. วันที่ 7 พฤษภาคม 2564. 319. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศุภลักษณ์ ใจสูง. (2554). การคัดเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของบริษัทฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน) เขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือโดยใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เศกสรรค์ ตันตระกูล. (2550). การประยุกต์ใช้เทคนิค AHP ในการประเมินทางเลือกสำหรับการขนส่งผลิตภัณฑ์หลัก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการด้านโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สถาบันอาหาร อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อสถาบันอาหาร. (2560). “ตลาดผลิตภัณฑ์ไอศกรีมในประเทศไทย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?id=160>. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2564.
- สาธิต แสงโสภา. (2547). การออกแบบระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ในการประเมินระบบแผ่นพื้นโดยใช้ AHP. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- อนัญญา บรรยงพิศุทธิ์ สรวีศ การชำนาญ ภัควิณูช ศรีบุรณ์ และปรายฟ้า ดั่งสูงเนิน. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการประโยชน์ไทยสาขาพุทธมณฑล. การประชุมวิชาการด้านการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนระดับชาติ ครั้งที่ 4. วันที่ 7 พฤษภาคม 2564. 610. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อนุรัตน์ ต้นบรรจง. (2554). การตัดสินใจเลือกเปลี่ยนเครื่องจักรในกระบวนการเพื่อเพิ่มผลผลิตของโรงงานโดยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมและการบริหารการก่อสร้าง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อินทอร พุ่มแจ้. (2557). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ ในการเลือกรูปแบบการขนส่ง : กรณีศึกษาผู้นำเข้าวัตถุดิบการผลิตเครื่องสำอาง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (สหสาขาวิชา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Saaty, T.L., (1980). *The analytic hierarchy*. New York: McGraw-Hill.

การวิเคราะห์คุณภาพงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาในประเทศไทย

The Research Quality Analysis of Wellness Tourism in Spa Business in Thailand

อัศวิน แสงพิกุล¹
Aswin Sangpikul

บทคัดย่อ (Abstract)

จากการสำรวจเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสปาในประเทศไทย พบว่า งานวิจัยในด้านนี้จำนวนมาก ถึงแม้จะมีผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองผลงานก่อนการเผยแพร่ แต่ทว่ายังมีปัญหาเรื่องคุณภาพของผลงานในหลายประเด็น บทความวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) สำรวจข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาในประเทศไทย และ 2) วิเคราะห์คุณภาพงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาโดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ โดยเก็บข้อมูลจากผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร TCI ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555 - 2564) และใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยแบบ 2 มิติ คือ มิติความชัดเจน (clarity) และมิติความเหมาะสม (suitability) และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนาเพื่อแปลผลในลักษณะของความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนทั้งสิ้น 124 เรื่อง โดยคิดเป็นสัดส่วนงานวิจัยเชิงปริมาณร้อยละ 59 งานวิจัยเชิงคุณภาพร้อยละ 29 และงานวิจัยแบบผสมผสานร้อยละ 12 หากจำแนกออกเป็นหัวข้อที่ศึกษา พบว่า หัวข้อที่นิยมศึกษามากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ การบริหารจัดการธุรกิจสปา การตลาด พฤติกรรมของลูกค้า ความคิดเห็น/การรับรู้ และคุณภาพการบริการ และ 2) ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย พบว่า ผู้วิจัยส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาหรือหัวข้อสำคัญได้ค่อนข้างชัดเจนและเหมาะสม แต่ทว่าม้งานวิจัยจำนวนมากเช่นเดียวกันที่ยังมีปัญหาร่องคุณภาพของงานวิจัยในหลายประเด็นตั้งแต่การเขียนวัตถุประสงค์ที่คลุมเครือ จนถึงการให้ข้อเสนอแนะที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น งานวิจัยในครั้งนี้นี้จึงได้ให้ข้อเสนอแนะหลายประการเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพงานวิจัยให้มีคุณภาพมากขึ้น

คำสำคัญ (keywords): การประเมินคุณภาพงานวิจัย; การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ; ธุรกิจสปา

Abstract

Through a preliminary analysis of research work regarding spa business studies, it has been found that there are several research quality issues for discussion, despite of double-blind review. This research article's objectives, therefore, are to 1) explore general information of spa related studies during the past decade in Thailand and 2) analyze the research quality of wellness tourism in spa business to reflect on the weaknesses of past studies for further research improvement. The study is conducted by collecting TCI articles

Received: 2022-06-26 Revised: 2022-07-02 Accepted: 2022-07-03

¹ ผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Director of Graduate Program in Tourism Management, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand. E-mail: aswin.sal@dpu.ac.th

published during the past decade (2013-2022), and employs a two-dimension assessment (clarity and suitability) to analyze the data. Content analysis and descriptive statistics are used to interpret the data in terms of frequency and percentage.

According to the study, first, it is found that during the past decade there are a total of 124 studies in regard to spa business. Among them, 59% are quantitative studies, 29% are qualitative studies and 12% are mixed-research approaches. The top five topics are, namely, spa administration & management, spa marketing, consumer behavior, customer opinions/perceptions, and service quality. Second, in regard to the assessment of research quality, most scholars present their research articles with relatively clear and suitable information. However, there are a number of studies having some quality issues, covering from unclear objectives to unsuitable research recommendations. The current study, therefore, has provided useful advice for future research improvement in the field of tourism.

Keywords: research assessment; wellness tourism; spa business

บทนำ (Introduction)

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness tourism) ในประเทศไทย เริ่มมีการเติบโตมากขึ้นตามลำดับ โดยอาจมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น การส่งเสริมเรื่องสุขภาพของภาครัฐ การตระหนักถึงภาวะสุขภาพที่ดีของประชาชน การขยายตัวของภาคธุรกิจและการบริการที่เกี่ยวข้อง และอัตราค่าบริการที่ไม่สูงมากนัก (Han, Kiatkawsin, & Kim, 2017: 11-23; Sangpikul, 2019: 45-62) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบัน ยังได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในอนาคต โดยเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมเป้าหมายในกลุ่มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) ที่รัฐบาลกำลังให้ความสำคัญและการสนับสนุนอย่างจริงจัง รวมทั้งการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคเอเชีย (พุทธพร อักษรไพโรจน์, 2563: 1-25; อริสรา อัครพิสิฐ, 2564: 19-34)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) โดยทั่วไปอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (wellness tourism) และ การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (medical tourism) (Quintela et al., 2016: 1-18) ในบทความนี้ จะเน้นวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการบริการจากภาคธุรกิจได้อย่างกว้างขวาง และกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน หนึ่งในกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ คือ การใช้บริการของธุรกิจส่งเสริมและสนับสนุนสุขภาพ (health promotion services) เช่น สปา นวดแผนไทย และ ธุรกิจความงาม (จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด และคณะ, 2561: 1-16)

ด้วยกระแสการเติบโตของภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องและการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีนักวิชาการจำนวนมากให้ความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจสปากันมากขึ้น เช่น พฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้า/นักท่องเที่ยว แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการสปา คุณภาพ

การบริการของธุรกิจสปา และกลยุทธ์การตลาด/การดำเนินงานของธุรกิจสปา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับธุรกิจสปาในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลงานวิชาการเรื่องหนึ่งของผู้เขียนเอง พบว่างานวิจัยในด้านนี้จำนวนมากที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการอย่างเช่น TCI (Thai-Journal Citation Index Centre) ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพของผลงานวิจัยในหลายประเด็น ตั้งแต่การเขียนบทนำที่ไม่ได้กำหนดปัญหาวิจัยไว้ให้ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยที่คลุมเครือ การทบทวนวรรณกรรมที่ไม่เพียงพอในการอธิบายที่มาของตัวแปร การแปลผลที่ขาดความชัดเจน ตลอดจน การให้ข้อเสนอแนะที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สมเหตุสมผล เป็นต้น ทำให้ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางให้นักวิจัยเห็นถึงข้อบกพร่องหลายประเด็นที่อาจทำให้งานวิจัยที่เผยแพร่ยังไม่ได้คุณภาพตามที่ควรจะเป็น การศึกษาเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการ นักวิจัย ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมและภาคธุรกิจต่อไป โดยหวังว่าผลงานวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้นักวิชาการและนักวิจัยเห็นถึงข้อบกพร่องของงานวิจัยที่ผ่านมา และสามารถเรียนรู้จากข้อบกพร่องเหล่านี้ เพื่อผลิตผลงานวิจัยให้มีคุณภาพต่อไป ในอนาคตคาดว่าจะมีผลงานวิจัยในด้านนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ออกสู่สังคมจำนวนมาก ตามกระแสการเติบโตของภาคธุรกิจและการสนับสนุนจากภาครัฐ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. สืบหาข้อมูลทั่วไปของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาในประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา
2. วิเคราะห์คุณภาพงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาโดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย
งานวิจัยนี้มุ่งประเมินคุณภาพงานวิจัยแบบ 2 มิติ ที่ประกอบด้วย มิติความชัดเจน (clarity) และมิติความเหมาะสม (suitability) มิติความชัดเจน หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย กระชับ ชัด ไม่คลุมเครือ ส่วน มิติความเหมาะสม หมายถึง สิ่งที่น่าเสนอนั้นสมเหตุสมผล เพียงพอ หรือ สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหัวข้อหรือประเด็นนั้นๆ (สรชัย พิศาลบุตร, 2551; อัศวิน แสงพิกุล, 2556: 113-126) เอกสารที่ใช้ประเมินคุณภาพงานวิจัย ได้แก่ บทความวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจสปาในประเทศไทย โดยได้ตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยเป็นเอกสารฉบับเต็ม (full articles) ทั้งภาษาไทยและอังกฤษที่เผยแพร่ในช่วงปี 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555 - 2564)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินงานวิจัยขึ้นมา (evaluation form) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยปรับเนื้อหาให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้เก็บข้อมูลที่สำคัญ เช่น ชื่อเรื่อง ระเบียบวิธีการวิจัย ปีที่เผยแพร่ และหัวข้อที่จะวิเคราะห์ความชัดเจนและความเหมาะสม การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยขอคำปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน และทดลองใช้ประเมินงานวิจัยจำนวน 10 เรื่อง พบว่า คำนิยามของความชัดเจน (clarity) และความเหมาะสม (suitability) ที่กำหนดไว้ข้างต้น สามารถใช้

เป็นกรอบแนวทางในการประเมินคุณภาพงานวิจัยได้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากฐานข้อมูล TCI โดยมีคำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้น เช่น สปา ธุรกิจสปา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา เป็นต้น รวมทั้งใช้คำสืบค้นที่เป็นภาษาอังกฤษที่คล้ายคลึงกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ได้แก่ ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ การสืบค้นดำเนินการโดยใช้คำสำคัญ เช่น สปา ธุรกิจสปา เดย์สปา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา เป็นต้น รวมทั้งใช้คำสืบค้นที่เป็นภาษาอังกฤษที่คล้ายคลึงกัน โดยรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI – Thailand Citation Index) และ Google Scholar

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยวิเคราะห์ในแง่ของความชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหาที่นำเสนอในบทความวิจัยแต่ละเรื่อง โดยวิเคราะห์ตามกรอบความหมายที่กำหนดไว้ และใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อแสดงผลข้อมูลในรูปของความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัย (Research Results)

ตารางที่ 1 หัวข้อที่ศึกษาและจำนวนเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจสปา

หัวข้อ	จำนวนเรื่อง
1. การบริหารจัดการธุรกิจสปา (business management and administration)	32 เรื่อง (26%)
2. การตลาด (spa marketing)	18 เรื่อง (15%)
3. พฤติกรรมลูกค้า (consumer behavior)	15 เรื่อง (13%)
4. ความคิดเห็น (customer opinions/perceptions)	12 เรื่อง (10%)
5. คุณภาพบริการ (service quality)	10 เรื่อง (8%)
6. การฝึกอบรมบุคลากร (employee training)	8 เรื่อง (6%)
7. ความพึงพอใจ (customer satisfaction)	7 เรื่อง (5%)
8. แรงจูงใจ (motivations)	5 เรื่อง (4%)
9. มาตรฐานสปา (spa standard)	5 เรื่อง (4%)
10. การสื่อสารออนไลน์ (social media)	4 เรื่อง (3%)
11. อื่นๆ	8 เรื่อง (6%)
รวม	124 เรื่อง (100%)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนหัวข้อที่ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจสปา พบว่า หัวข้อที่มีผู้สนใจศึกษามากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ 32 เรื่อง (26%) รองลงมา คือ ด้านการตลาด 18 เรื่อง (15%) ด้านพฤติกรรมการใช้บริการลูกค้า 15 เรื่อง (13%) ด้านความคิดเห็นในการใช้บริการ 12 เรื่อง (10%) และคุณภาพการบริการ 10 เรื่อง (8%) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ประเภทของการวิจัย

ประเภท	จำนวนเรื่อง
1. การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative methods)	73 เรื่อง (59%)
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methods)	36 เรื่อง (29%)
3. การวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods)	15 เรื่อง (12%)
รวม	124 เรื่อง (100%)

ตารางที่ 2 แสดงประเภทของการวิจัย พบว่า จากจำนวนงานวิจัยทั้งสิ้น 124 เรื่อง แบ่งออกเป็น งานวิจัยเชิงปริมาณ 73 เรื่อง (59%) งานวิจัยเชิงคุณภาพ 36 เรื่อง (29%) และการวิจัยแบบผสมผสาน 15 เรื่อง (12%)

ตารางที่ 3 การประเมินคุณภาพงานวิจัย จำแนกตามความชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหา

หัวข้อ	ความชัดเจนของเนื้อหา (n=124 เรื่อง)	ความเหมาะสมของเนื้อหา (n=124 เรื่อง)
1.ปัญหาการวิจัย	ชัดเจน= 35 เรื่อง (29%) ไม่ชัดเจน= 21 เรื่อง (16%) N/A= 68 เรื่อง (55%)	เหมาะสม= 22 เรื่อง (17%) ไม่เหมาะสม= 34 เรื่อง (28%) N/A= 68 เรื่อง (55%)
2.วัตถุประสงค์การวิจัย	ชัดเจน= 103 เรื่อง (83%) ไม่ชัดเจน= 21 เรื่อง (17%)	เหมาะสม= 98 เรื่อง (79%) ไม่เหมาะสม= 26 เรื่อง (21%)
3.การทบทวนวรรณกรรม	ชัดเจน= 80 เรื่อง (64%) ไม่ชัดเจน = 18 เรื่อง (15%) N/A= 26 (21%)	เหมาะสม= 52 เรื่อง (42%) ไม่เหมาะสม= 46 เรื่อง (33%) N/A= 26 (21%)
4.สมมติฐานการวิจัย	ชัดเจน= 54 เรื่อง (43%) ไม่ชัดเจน= 29 เรื่อง (24%) N/A= 41 (33%)	เหมาะสม= 65 เรื่อง (52%) ไม่เหมาะสม= 18 เรื่อง (15%) N/A= 41 (33%)
5.ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ชัดเจน= 104 เรื่อง (84%) ไม่ชัดเจน= 20 เรื่อง (16%)	เหมาะสม= 113 เรื่อง (91%) ไม่เหมาะสม= 11 เรื่อง (9%)
6.การวิเคราะห์ข้อมูล	ชัดเจน= 101 เรื่อง (81%) ไม่ชัดเจน= 23 เรื่อง (19%)	เหมาะสม= 105 เรื่อง (85%) ไม่เหมาะสม= 19 เรื่อง (15%)
7.การแปลผล	ชัดเจน= 88 เรื่อง (71%) ไม่ชัดเจน= 36 เรื่อง (29%)	เหมาะสม= 82 เรื่อง (66%) ไม่เหมาะสม= 42 เรื่อง (34%)
8.การอภิปรายผล	ชัดเจน= 92 เรื่อง (74%) ไม่ชัดเจน = 23 เรื่อง (19%) N/A= 9 (7%)	เหมาะสม= 79 เรื่อง (64%) ไม่เหมาะสม= 36 เรื่อง (29%) N/A= 9 (7%)
9.ข้อเสนอแนะ	ชัดเจน= 106 เรื่อง (85%) ไม่ชัดเจน= 18 เรื่อง (15%)	เหมาะสม= 95 เรื่อง (77%) ไม่เหมาะสม= 29 เรื่อง (23%)

N/A = ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยจำแนกตามความชัดเจนและความเหมาะสมในประเด็นต่างๆที่นำเสนอในบทความวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมผลงานวิจัยส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและความเหมาะสมในหลายหัวข้อ (เกินร้อยละ 50 ขึ้นไป) ได้แก่ วัตถุประสงค์การวิจัย การกำหนดประชากร/กลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ผล การแปลผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ อย่างไรก็ตามการนำเสนอบางหัวข้อ อาจมีประเด็นความไม่ชัดเจน และ/หรือ ความไม่เหมาะสมอยู่ด้วย (ในสัดส่วนที่มากพอสมควร) เช่น ปัญหาการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม และการตั้งสมมติฐาน

สำหรับประเด็นความไม่ชัดเจน และ/หรือ ความไม่เหมาะสมในเรื่องปัญหาการวิจัยพบว่า งานวิจัยจำนวนมากไม่ได้กล่าวถึงปัญหาการวิจัย (research problems) ซึ่งอาจเป็นปัญหาการวิจัยเชิงวิชาการหรือปัญหาจริงที่เกิดขึ้นก็ได้ ปัญหาการวิจัยนี้จะช่วยเน้นย้ำความสำคัญของงานวิจัยและความสมเหตุสมผลในการทำวิจัย (Assaf & Tsionas, 2019: 2776-2787) ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจสพามักเป็นปัญหาเชิงวิชาการมากกว่าปัญหาจริง ซึ่งปัญหาเชิงวิชาการอาจเป็นประเด็นที่นักวิจัยสนใจอยากศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ หรืออยากค้นหาคำตอบบางอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือภาคธุรกิจได้ ด้วยเหตุนี้ อาจเป็นไปได้ว่า นักวิจัยอาจมองข้ามการขมวดปมปัญหาเชิงวิชาการในการเขียนบทนำ จึงไม่ได้กำหนดปัญหาการวิจัยให้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่นักวิจัยอยากรู้ อยากหาคำตอบ รวมทั้งปัญหาจริงที่เกิดขึ้น สามารถนำมาขมวดปมเป็นปัญหาการวิจัยได้ เพื่อสื่อถึงความสำคัญของงานวิจัย

ส่วนเรื่องการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยจำนวนมากทบทวนวรรณกรรมยังไม่เหมาะสมและเพียงพอที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงปัญหาการวิจัยหรือประเด็นที่จะศึกษาวิจัย รวมทั้งที่มาของตัวแปรและกรอบแนวคิดในการวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้วิจัยส่วนใหญ่ยังทบทวนวรรณกรรมไม่ลึกซึ้ง โดยอาจเขียนในลักษณะของการสรุปวรรณกรรมอย่างคร่าวๆ สั้นๆ (brief of literature) หรือเป็นการแนะนำวรรณกรรม (introduction of literature) มากกว่าการทบทวนวรรณกรรมอย่างแท้จริง (review the literature) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นที่มาของตัวแปรที่จะศึกษา ประเด็นการวิจัย สมมติฐาน และกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ลึกซึ้งและชัดเจนกว่า (McKercher et al., 2007: 455-470)

สำหรับการตั้งสมมติฐานการวิจัย พบว่า งานวิจัยเชิงปริมาณจำนวนมากไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ถึงแม้จะมีการทดสอบสมมติฐานปรากฏอยู่ในผลการวิจัย การตั้งสมมติฐานการวิจัยจะช่วยให้งานวิจัยมีความชัดเจน สมบูรณ์ รวมทั้งนำไปสู่การอภิปรายผลและการให้ข้อเสนอแนะตามผลลัพธ์ที่ได้จากสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า งานวิจัยหลายเรื่องไม่ได้นำผลลัพธ์ที่ได้จากสมมติฐานการวิจัยมาให้ข้อเสนอแนะด้วย

สำหรับตารางที่ 4 จะเป็นการแสดงตัวอย่างการวิเคราะห์ประเด็นงานวิจัยในหัวข้อต่างๆ จำแนกตามความชัดเจนและความเหมาะสม เพื่อสะท้อนและฉายภาพให้เห็นถึงประเด็นปัญหาคุณภาพงานวิจัยที่นำเสนอในตารางที่ 3 ได้ชัดเจนขึ้น (ขอนำเสนอเฉพาะหัวข้อที่พื้นที่ของตารางเอื้ออำนวย)

ตาราง 4 ตัวอย่างการวิเคราะห์ประเด็นงานวิจัย จำแนกตามความชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหา

หัวข้อ	คำวิจารณ์ (วิเคราะห์มิติความชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหา)
1.วัตถุประสงค์การวิจัย - เพื่อศึกษาระดับของกลยุทธ์ตลาด การบริหารจัดการ คุณภาพการให้บริการของธุรกิจสปา - เพื่อเสนอแนะรูปแบบความสำเร็จการตลาดบริการของธุรกิจ สปาภาคกลางของประเทศไทย/เพื่อสร้างกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อความสำเร็จของธุรกิจสปาและเสนอแนะแนวทางเชื่อมกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	- วัตถุประสงค์การวิจัยข้อนี้ ขาดความเหมาะสมในประเด็นที่ว่า จะศึกษาระดับของกลยุทธ์ตลาด การบริหารจัดการ คุณภาพการให้บริการของธุรกิจสปาจากใคร เช่น ลูกค้า พนักงาน ผู้บริหาร หรือ เจ้าของธุรกิจ - วัตถุประสงค์การวิจัยสองข้อนี้ ขาดความเหมาะสมของการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัย เนื่องจากลักษณะการเขียน เหมือนกำลังจะให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ประกอบการในแง่ของปัจจัยแห่งความสำเร็จ และกลยุทธ์การแข่งขัน
2.สมมติฐานการวิจัย - ผู้รับบริการมีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า - ปัจจัยบุคคลที่มีผลกับการรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ - การตลาดธุรกิจสปา มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภายในของผู้ใช้บริการธุรกิจสปา	- สมมติฐานข้อนี้ ขาดทั้งความชัดเจนและความเหมาะสม โดยความไม่ชัดเจน คือ ผู้รับบริการหมายถึงใคร ใช้ลูกค้าหรือไม่ ส่วนความเหมาะสม กล่าวคือ ตัวแปรต้นเหตุ (ผู้รับบริการ) จะวัดค่าได้อย่างไร และจะทดสอบสถิติ/สมมติฐานได้อย่างไร - สมมติฐานข้อนี้ ขาดทั้งความชัดเจนและความเหมาะสม โดยความไม่ชัดเจน คือ สมมติฐานการวิจัยนี้ไม่ได้เป็นประโยคบอกเล่าที่ถูกต้องตามหลักสากล เพราะขาดคำกริยาแท้ของประโยค ส่วนความไม่เหมาะสม อาจเป็นเรื่องการทดสอบค่าสถิติ/สมมติฐาน เช่น ตัวแปรปัจจัยบุคคลหากวัดแบบเชิงกลุ่ม (nominal scale) จะไปสอบค่าอิทธิพลกับตัวแปรที่วัดเป็นช่วง (interval scale) ได้อย่างไร - สมมติฐานข้อนี้ ขาดความเหมาะสม กล่าวคือ การตลาดธุรกิจสปา กับจะวัดค่าอย่างไร ใช้ความเห็นคิดเห็นหรือการรับรู้หรือไม่ ส่วนคำว่า คุณลักษณะภายในของผู้ใช้บริการ อาจตีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางจิตวิทยา ความรู้สึกนึกคิดของคน หรือ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว เช่น เพศ อายุ การศึกษา
3.ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง - กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลที่ผ่านไประยะเวลาในเขตกรุงเทพมหานคร	- การนิยามกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ขาดทั้งความชัดเจนและความเหมาะสม ประเด็นความไม่ชัดเจน คือ บุคคลที่ผ่านไประยะเวลาในเขตกรุงเทพมหานคร หมายความว่าอย่างไร ส่วนความไม่

หัวข้อ	คำวิจารณ์ (วิเคราะห์มิติความชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหา)
- ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี - ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้บริการ สปาในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างเจาะจง	เหมาะสม คือ ผู้ที่ผ่านไปมาจะเป็นผู้ให้คำตอบของการวิจัยได้อย่างไร หากไม่เคยใช้บริการสปา - การนิยามกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ขาดความเหมาะสม กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปอำเภอเกาะสมุยทุกคน ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ใช้บริการสปา อาจนิยามประชากรให้เหมาะสม เช่น ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย และ เคยมีประสบการณ์ใช้บริการสปาในเขตพื้นที่อย่างน้อย 1 ครั้ง - วิธีการเลือกตัวอย่างในงานวิจัยนี้ขาดความเหมาะสม เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้ขยายความว่า ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง โดยมีหลักเกณฑ์อย่างไร
4.ผลการวิจัย - ลูกค้ามีระดับความคิดเห็นในภาพรวมด้านผู้ให้บริการ ด้านความพึงพอใจของลูกค้า และด้านผู้รับบริการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด - ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ - ผลการศึกษาระดับการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปา ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยระดับการพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคลากร และด้านทำเลที่ตั้ง	- ผลการวิจัยนี้ ขาดความชัดเจนในการแปลผลตรงด้านผู้รับบริการ ทั้งนี้ลูกค้าน่าจะหมายถึงผู้รับบริการอยู่แล้ว แต่เหตุใดมีความเห็นต่อตัวเอง รวมทั้งขาดความเหมาะสมในเรื่องการแปลผลความพึงพอใจของลูกค้าต่อสิ่งใด เช่น การบริการพนักงาน หรืออื่นๆ - ผลการวิจัยนี้ ขาดความชัดเจนในการใช้ภาษา กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเป็นเจ้าของปัจจัยส่วนประสมการตลาดได้อย่างไร แต่หากกล่าวว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อส่วนประสมการตลาดในทุกข้ออยู่ในระดับสูง อาจจะชัดเจนกว่า - ผลการวิจัยนี้ขาดความเหมาะสมเรื่องการใช้ภาษา กล่าวคือ ระดับการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปา ไม่กระจ่างชัด หมายความว่าอย่างไร รวมทั้ง ระดับการพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ขาดความชัดเจนว่าเรียงค่าคะแนนอะไรจากมากไปน้อย
5.ข้อเสนอแนะ - การหาวิธีการ หรือแนวทางในการสร้างความจงรักภักดีให้กับนักท่องเที่ยวและ	- ข้อเสนอแนะนี้ ขาดความเหมาะสม เพราะไม่ได้ชี้แนะให้ผู้ประกอบการว่าควรทำอย่างไรเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความ

หัวข้อ	คำวิจารณ์ (วิเคราะห์มิติความชัดเจนและความเหมาะสมของเนื้อหา)
ผู้บริโภค ที่มารับบริการสปา ในโรงแรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการซ้ำ - ผู้ประกอบการธุรกิจสปาการควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งผู้รับบริการรายใหม่และรายเก่า เพื่อให้ให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการรายเก่า อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และเป็นการจูงใจผู้รับบริการรายใหม่ให้อยากเข้ารับบริการมากขึ้น - ควรเพิ่มมาตรการระบบรักษาความปลอดภัยในธุรกรรมการเงินผ่านสื่อเว็บไซต์ ของลูกค้าผู้ใช้บริการของธุรกิจสปา	ภักดีหรือกลับมาใช้บริการซ้ำ - ข้อเสนอแนะนี้ ขาดความเหมาะสม เพราะไม่ได้ชี้แนะในรายละเอียดว่าผู้ประกอบการควรทำอย่างไรเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการรายเก่าและรายใหม่ - ข้อเสนอแนะนี้ ขาดความชัดเจนในเรื่องการใช้ภาษา ตรงคำว่า ‘สื่อเว็บไซต์ของลูกค้า’ หมายความว่าอย่างไร เพราะเว็บไซต์เป็นของธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการ ไม่ใช่ของลูกค้า

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 จะเห็นว่าหัวข้อด้านการบริหารจัดการธุรกิจสปา มีนักวิจัยสนใจมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าหัวข้อเกี่ยวกับธุรกิจสปาไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นนักวิจัยในสาขาการท่องเที่ยวเท่านั้น นักวิจัยหรือผู้สนใจในสาขาอื่น เช่น คณะบริหารธุรกิจ หรือสายสังคมศาสตร์อื่นๆ อาจสนใจในหัวข้อนี้ได้เช่นกัน จึงอาจทำให้มีหัวข้อเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจสปา มีจำนวนมากที่สุดในทำนองเดียวกัน นักวิจัยในสาขาอื่นรวมทั้งสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ก็อาจสนใจหัวข้ออื่นๆ ในธุรกิจสปาได้เช่นกัน เช่น ด้านการตลาด ด้านพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้า และเรื่องคุณภาพการบริการ เป็นต้น ทั้งนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าหัวข้อเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจและการตลาด จะค่อนข้างได้รับความนิยมศึกษามากกว่าหัวข้ออื่นๆ

2. ส่วนผลการวิจัยในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยที่สนใจในหัวข้อเกี่ยวกับธุรกิจสปาส่วนใหญ่นิยมศึกษาหัวข้อนี้ในลักษณะของการวิจัยเชิงปริมาณมากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งก็เป็นตามความคาดหวังที่งานวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจสปาส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันงานวิจัยในสาขาการท่องเที่ยวในภาพรวมที่นักวิจัยส่วนใหญ่นิยมศึกษางานวิจัยในสาขานี้ในรูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณมากกว่ารูปแบบอื่นๆ (อัศวิน แสงพิบูล, 2556: 113-126)

3. จากผลการวิจัยในตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินคุณภาพงานวิจัย พบว่า ในภาพรวมผลงานวิจัยส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและความเหมาะสม ทั้งนี้เป็นข้อค้นพบที่สมเหตุสมผล เนื่องจากก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร TCI จะมีขั้นตอนการกลั่นกรองงานของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านมาก่อน ทำให้ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมและได้แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การนำเสนอบางหัวข้ออาจมีประเด็นความไม่ชัดเจน และ/หรือ ความไม่เหมาะสมอยู่ด้วย เช่น การกำหนดปัญหาการวิจัยที่ไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสม การทบทวนวรรณกรรมที่ไม่ครอบคลุมและไม่เชื่อมโยงกับประเด็นการวิจัย และขาดการตั้งสมมติฐาน เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research knowledge)

งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ผลงานวิจัยที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติที่ผ่านการกลั่นกรองคุณภาพผลงานจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแล้ว อาจมีประเด็นเรื่องคุณภาพงานวิจัยอยู่บ้างใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นด้านความชัดเจน และประเด็นด้านความเหมาะสม โดยประเด็นด้านความชัดเจนนั้น พบว่า เนื้อหาของรายงานวิจัยบางหัวข้ออาจขาดความชัดเจน เช่น เนื้อหาที่นำเสนอบางหัวข้อไม่กระจ่างชัดและมีความคลุมเครือ ส่วนประเด็นด้านความเหมาะสมพบว่า เนื้อหาที่นำเสนอบางหัวข้ออาจขาดความสมเหตุสมผล อธิบายไม่เพียงพอหรือไม่สอดคล้องกับหัวข้อหรือประเด็นนั้นๆ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ จะช่วยสะท้อนประเด็นด้านคุณภาพงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผลงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

งานวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะหลายประการที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย/นักวิชาการ โดยจะให้ข้อเสนอแนะตามหลักสากล (international publication) เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพงานวิจัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยจำแนกตามประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การเขียนที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ผลการวิจัยชี้ว่า งานวิจัยมากกว่าครึ่งไม่ได้ระบุถึงปัญหาการวิจัยให้ชัดเจน ปัญหาการวิจัยโดยทั่วไปอาจมีได้ 2 ลักษณะ (อัศวิน แสงพิกุล, 2562) คือ 1) ปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในเชิงวิชาการหรือในสังคม/ภาคธุรกิจ และ 2) ปัญหาที่นักวิชาการอยากทราบ อยากศึกษาเพิ่มเติม หรือข้อสงสัยทั้งในเชิงวิชาการหรือภาคธุรกิจ จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าปัญหาการวิจัยส่วนใหญ่มาจากประเด็นที่นักวิจัยอยากศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสร้างความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ ดังนั้น นักวิจัยอาจจะระบุถึงปัญหาการวิจัยในเชิงวิชาการได้ เช่น หัวข้อนี้ยังมีผู้ศึกษาวิจัยน้อย ขาดองค์ความรู้ในเรื่องใดและเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญเพราะเหตุใด และอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการในด้านต่างๆ เป็นต้น การระบุถึงปัญหาการวิจัยให้ชัดเจน จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นถึงประเด็นปัญหาและความสำคัญของการวิจัยได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย (สรชัย พิศาลบุตร, 2551)

1.2 การเขียนวัตถุประสงค์การวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่นักวิจัยเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยไม่ชัดเจนและ/หรือไม่สมเหตุสมผล เช่น งานวิจัยบางเรื่องอาจเขียนโครงสร้างภาษาไม่ถูกต้อง ใช้คำไม่เหมาะสม หรือนำผลลัพธ์จากการวิจัยมาไว้เป็นข้อหนึ่งในวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้ นักวิจัยอาจใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกใช้คำภาษาไทยให้ถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้ง ยึดหลักการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยตามหลักสากล หรือศึกษาแนวทางการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยได้จากหนังสือระเบียบวิธีวิจัยทั่วไปได้ (Yuksel, 2003: 437-446)

1.3 การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมอาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัย เพื่อให้ให้นักวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และระบุช่องว่างองค์ความรู้ด้วยหลังจากทบทวนวรรณกรรม (gaps of research or literature) (McKercher et al., 2007: 455-470; Sangpikul, 2020: 245-256) หลักสากล

ของการทบทวนวรรณกรรมเพื่อการตีพิมพ์ คือ การทบทวนวรรณกรรมควรเชื่อมโยงกับประเด็นการวิจัยหรือหัวข้อการวิจัยด้วย และควรทบทวนให้ผู้อ่านเห็นถึงที่มาของตัวแปรที่ศึกษาและกรอบแนวคิดในการวิจัย (Chen et al., 2012: 52-65) นอกจากนี้ งานวิจัยระดับนานาชาติ ยังเน้นเรื่องการวิเคราะห์ช่องว่างวรรณกรรมเพื่อชี้ให้เห็นถึงช่องว่างองค์ความรู้ในปัจจุบันที่ยังขาดหายไป โดยควรวิเคราะห์ให้เห็นว่างานวิจัยของเราจะไปช่วยเติมเต็มหรือขยายองค์ความรู้นั้นได้อย่างไรบ้าง รวมทั้งนักวิจัยชาวต่างชาติจำนวนมากยังได้วิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อเชื่อมโยงกับการตั้งสมมติฐานการวิจัยอีกด้วย (Ali, 2015: 37-51; Lo et al., 2015: 155-179)

1.4 การตั้งสมมติฐานการวิจัย

หลักการทั่วไป หากเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยควรตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ด้วย เนื่องจากเป็นการคาดการณ์ผลลัพธ์หรือคำตอบของงานวิจัยไว้ล่วงหน้า และเพื่อทดสอบว่าสมมติฐานการวิจัยนั้นเป็นจริงหรือไม่ (Leung et al., 2013: 3-22) แต่ทั้งนี้ พบว่า งานวิจัยเชิงปริมาณหลายเรื่อง นักวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยยังไม่ค่อยเหมาะสม เช่น ขาดคำกริยาแท้ของประโยค หรืออาจใช้คำที่สื่อความหมายคลุมเครือหรือไม่สัมพันธ์กับสถิติที่ใช้ ทั้งนี้ นักวิจัยควรแก้ไขการเขียนสมมติฐานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถิติที่ใช้

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้นักวิจัยพบว่า งานวิจัยจำนวนมาก ยังเขียนเนื้อหาในส่วนของระเบียบวิธีวิจัยไม่ค่อยชัดเจน เช่น การนิยามประชากรยังไม่เหมาะสม หรือวิธีการเก็บข้อมูลที่ยังไม่ละเอียดเพียงพอ งานวิจัยบางเรื่องไม่ได้ระบุวิธีการเก็บข้อมูลไว้ รวมทั้งการให้ข้อมูลการวิเคราะห์ผลที่จำกัด ประเด็นเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพงานวิจัย ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มา ทั้งนี้ระเบียบวิธีวิจัย (research methodology) อาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของคุณภาพงานวิจัย เพราะความน่าเชื่อถือของงานวิจัยจะขึ้นอยู่กับระเบียบวิธีวิจัย นักวิชาการต่างประเทศระบุว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งงานวิจัยจำนวนมากถูกปฏิเสธไม่ให้นำตีพิมพ์ในวารสารชั้นนำระดับนานาชาติ มาจากการเขียนระเบียบวิธีวิจัยไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสม หรือขาดความน่าเชื่อถือ (Perdue et al., 2009: 267-274; Yuksel, 2003: 437-446) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงควรเขียนเนื้อหาในส่วนนี้ให้ละเอียดและชัดเจน เพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพและความน่าเชื่อถือ

1.6 การแปลผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้นักวิจัยพบว่า การแปลผลการวิจัยของงานวิจัยหลายๆเรื่อง ยังแปลผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้ง การแปลผลงานวิจัยเชิงปริมาณยังมีประเด็นเรื่องการแปลผลขาดความเหมาะสม ดังนั้น ข้อเสนอแนะในที่นี้จะกล่าวถึง 2 ประเด็นสำคัญ ประการแรก คือ การแปลผลการวิจัยโดยทั่วไปนักวิจัยจะยึดตามจำนวนข้อของวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก (Assaf & Tsionas 2019: 2776-2787; Yuksel, 2003: 437-446) กล่าวคือ หากงานวิจัย 1 เรื่องมี 3 วัตถุประสงค์หลัก การแปลผลการวิจัยก็ควรจะสอดคล้องกับจำนวนข้อของวัตถุประสงค์หลัก คือ มีผลการวิจัย 3 ข้อเช่นกัน ประการที่สอง นักวิจัยควรแปลผลการวิจัยจากข้อมูลเชิงตัวเลขหรือค่าสถิติต่างๆ ให้คนอ่านทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจง่าย กระชับชัดเจน (Assaf & Tsionas 2019: 2776-2787; Sangpikul, 2020: 245-256) เช่น นักวิจัยบางคนเขียนแปลผลว่า x ส่งผลต่อ y หรือ x มีความสัมพันธ์กับ y แต่ยังไม่สามารถแปลผลความสัมพันธ์เชิงวิชาการนี้ให้เข้าใจได้ง่ายในบริบทของสภาพความเป็นจริงของธุรกิจสภา การแปลผลให้เข้าใจง่ายจะช่วยให้ผู้อ่านที่อาจเป็นผู้ประกอบการ

สามารถเข้าใจผลการวิจัยได้อย่างชัดเจนและอาจนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ง่ายกว่าแปลผลเชิงตัวเลข/เชิงสถิติเพียงอย่างเดียว

1.7 การให้ข้อเสนอแนะ

การเขียนข้อเสนอแนะเป็นส่วนที่สำคัญของการวิจัย เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำข้อมูลจากข้อเสนอแนะไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานต่อไป แต่ทั้งนี้ผลการวิจัย พบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ให้ข้อเสนอแนะไม่ชัดเจนและ/หรือไม่เหมาะสม เช่น ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะบางเรื่องหรือบางประเด็นน้อยเกินไป จนแทบนำไปประยุกต์ใช้ไม่ได้ หรือให้ข้อเสนอแนะที่เกินขอบเขตการวิจัย รวมทั้งตัวอย่างที่นำเสนอในตาราง 4 ซึ่งจะเห็นว่า การให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยบางเรื่องอาจยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ หลักของการเขียนข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ประกอบการเข้าใจได้อย่างชัดเจนถึงที่มา ข้อเสนอแนะนั้นๆ ผู้วิจัยควรเขียนเกริ่นนำด้วยผลการวิจัยที่ค้นพบก่อนคร่าวๆ แล้วจึงเสนอแนะในรายละเอียด เพื่อชี้แนะให้ผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงที่มาของข้อเสนอแนะและสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป (Assaf & Tsionas 2019: 2776-2787; Yuksel, 2003: 437-446)

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงข้อบกพร่องในเรื่องคุณภาพของผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทธุรกิจสปาเท่านั้น งานวิจัยในครั้งต่อไป อาจพิจารณาศึกษาในประเด็นลักษณะนี้ในศาสตร์อื่นๆ ด้วยเช่นกัน เพื่อกระตุ้นและชี้แนะให้เกิดการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในศาสตร์อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑาธิปต์ จันทรเอียด อังสุมาลิน จำนงชอบ อรัญ วานิชกร และณัฐพัชร มณีโรจน์. (2561). “ศักยภาพอัตลักษณ์ความเป็นไทยของธุรกิจสปา และการนวดแผนไทยเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่สากล”. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 10(2): 1-16.
- พุทธพร อักษรไพโรจน์. (2563). “การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต”. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*. 15(1): 1-25.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2551). *การวิจัยทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). “การวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมของประเทศไทยในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2543-2553)”. *BU Academic Review*. 12(1): 113-126.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2562). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริสรา อัครพิสิฐ (2564). “อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทย: ศักยภาพและโอกาส”. *สยามวิชาการ*. 22(2): 19-34.
- Ali, F. (2015). “Service quality as a determinant of customer satisfaction and resulting behavioral intention: A SEM approach towards Malaysian resort hotels”. *Tourism*. 63(1): 37-51.

- Assaf, A.G. & Tsionas, M.G. (2019). "Quantitative research in tourism and hospitality:an agenda for best-practice recommendations". **International Journal of Contemporary Hospitality Management**. 31(7): 2776-2787.
- Chen, R.X.Y., Cheung, C., & Law, R. (2012). "A review of the literature on culture in hotel management research: What is the future?". **International Journal of Hospitality Management**. 31(1): 52-65.
- Han, H., Kiatkawsin, K., & Kim, W. (2017). "Investigating customer loyalty formation for wellness spa: Individualism vs. Collectivism". **International Journal of Hospitality Management**. 67: 11-23.
- Leung, D., Law, B., Van Hoof, H., & Buhalis, D. (2013). "Social media in tourism and hospitality: A literature review". **Journal of Travel & Tourism Marketing**. 30(1): 3-22.
- Lo, A., Wu, C., & Tsai, H. (2015). "The impact of service quality on positive consumption emotion in resort and hotel spa experiences". **Journal of Hospitality Marketing & Management**. 24: 155-179.
- McKercher, B., Law, B., Weber, K., Song, H., & Hsu, C. (2007). "Why Referees Reject Manuscripts". **Journal of Hospitality & Tourism Research**. 31(4): 455-470.
- Perdue, R.R., Meng, F., & Courtney, J. (2009). "Publishing in the Journal of Travel Research: An assessment of manuscript acceptance and rejection". **Journal of Travel Research**. 47(3): 267-274.
- Quintela, J., Costa, C., & Correia, A. (2016). "Health, wellness and medical tourism: A conceptual approach. Enlightening Tourism". **A Pathmaking Journal**. 6(1): 1-18.
- Sangpikul, A. (2019). "The analysis of customers' e-complaints and service quality at spa services in Thailand". **e-Review of Tourism Research**. 6(6): 45-62.
- Sangpikul, A. (2020). "Tourist perceptions on guided ecotourism tours in Thailand". **Hospitality & Tourism Research**. 20(2): 245-256.
- Yuksel, A. (2003). "Writing publishable papers". **Tourism Management**. 24(4): 437-446.

การวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยสู่แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำ
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

An Analysis of Research Works for the Development of Floating Markets for
Promoting Sustainable Tourism

ศิริพร อำไพลาภสุข¹ อัสวิน แสงพิกุล²

Siriporn Ampailapsuk, Aswin Sangpikul

บทคัดย่อ (Abstract)

ปัจจุบันมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำในประเทศไทยจำนวนมาก แต่เกือบทั้งหมดเป็นการศึกษาเพียงหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือเพียงมิติเดียว ยังขาดงานวิจัยเชิงบูรณาการที่ศึกษาตลาดน้ำในภาพรวมเพื่อนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว บทความวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) สรุปรงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย และ 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยจำแนกออกเป็นประเด็นที่สำคัญเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลวิชาการ และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการตลาดน้ำและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านภาพลักษณ์และการตลาด และด้านจิตวิทยาของนักท่องเที่ยว ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา สามารถจำแนกออกเป็น 7 ประเด็น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการตลาดน้ำ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ 5) ด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม 6) ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และ 7) ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ผู้บริหารตลาดน้ำและหน่วยงานในท้องถิ่น สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

คำสำคัญ (keywords): ตลาดน้ำ; การท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวชุมชน; การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

At present, there are many studies examining floating markets in Thailand. However, most of them examine the floating markets based on one single topic. There is still a lack of integrated study to investigate the floating marketing in overall picture in order to bring the

Received: 2022-06-28 Revised: 2022-07-05 Accepted: 2022-07-06

¹ อาจารย์ประจำคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Lecturer, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand. E-mail: siriporn.amp@dpu.ac.th

² ผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Director of Graduate Program in Tourism Management, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand. E-mail: aswin.sal@dpu.ac.th

body of knowledge to develop the floating markets for tourism purpose. This research article, therefore, has the objectives to 1) explore past studies in regard to the floating markets in Thailand and 2) to analyze and synthesize the knowledge from past studies in order to obtain the important issues for the benefit of floating markets development for the tourism purpose. This research collects the data from online database and employs content and descriptive analyses (frequency and percentage) to analyze the data.

According to the findings, the studies related to the management and community participation of floating markets have the highest number of studies, followed by image and marketing issues, and tourists' psychological factors, respectively. For research synthesis, all studies can be grouped into seven issues: 1) management of floating markets 2) community participation 3) services and facilities 4) marketing and publication relation 5) social and cultural development 6) physical and environment development, and 7) tourist satisfaction. The floating market administrators and local organizations may apply the knowledge from this study to enhance the development of floating markets for tourism purpose.

Keywords: floating market; tourism; community tourism; sustainable tourism

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวตลาดน้ำในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า เริ่มได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวกันมากขึ้น เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสไปสัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน ได้ลิ้มลองอาหารพื้นบ้าน ได้ซื้อของฝากจากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และได้รับประสบการณ์เรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนซึ่งแตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ (ชลดา มงคลวนิช, 2556: 44-57; พราว อรุณรังสีเวช, 2563: 25-42) ทั้งนี้ การมีตลาดน้ำในชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านต่อประชาชนในท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ขอยกตัวอย่างด้านเศรษฐกิจ ตลาดน้ำเป็นสถานที่ที่คนในชุมชนสามารถนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นต่างๆมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ ตลาดน้ำบางแห่งยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมเดินทางไปเยือน และกลายเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่สำคัญที่ควรไปเยือนในจังหวัดหรือท้องถิ่นนั้นๆ ส่วนในด้านสังคม ตลาดน้ำอาจกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น การตักบาตรพระทางน้ำ การล่องเรือชมวิถีชีวิต และการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ตลาดน้ำตลาดบางแห่งมีบทบาทในการช่วยพัฒนาลำคลองที่เน่าเสียให้กลายเป็นตลาดน้ำที่น่าไปเยี่ยมชมโดยมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงาม นำท่องเที่ยว โดยนำแนวคิดด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของคนในชุมชน (ชลดา มงคลวนิช, 2556: 44-57; รัศมี อุดเสนา, 2559: 58-68; พราว อรุณรังสีเวช, 2563: 25-42; วรุณี เชาวน์สุขุม และวงศ์ธีรา สุวรรณณิน, 2561: 123-135)

ด้วยความสำคัญของตลาดน้ำที่มีต่อชุมชนและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญระดับท้องถิ่น ปัจจุบันมีนักวิจัยจำนวนมากให้ความสนใจและได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงชุมชนหรือ

เชิงวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มโอกาสทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาของชุมชน แต่ทั้งนี้หากวิเคราะห์ในเชิงลึกแล้ว จะพบว่างานวิจัยเกือบทั้งหมดที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเป็นการศึกษาเพียงหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งเท่านั้น เช่น การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำ หรือการศึกษาตลาดน้ำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชน เป็นต้น การศึกษาดังกล่าวจะได้รับองค์ความรู้ที่จำกัดเฉพาะในหัวข้อหรือประเด็นที่ศึกษาเท่านั้น อย่างเช่น งานวิจัยที่ยกตัวอย่างข้างต้น อาจให้องค์ความรู้เฉพาะเรื่องที่ศึกษา เช่น ความพึงพอใจของผู้มาเยือนเพื่อนำไปพัฒนาตลาดน้ำ หรืออาจเป็นองค์ความรู้เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำ พบว่า ยังขาดงานวิจัยเชิงบูรณาการที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำในภาพรวมในหลายๆมิติ หรือหลากหลายมุมมอง เพื่อนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อพัฒนาตลาดน้ำในเชิงบูรณาการจากความรู้ในหลายๆด้าน หรือหลายๆศาสตร์ เช่น ด้านการบริหารจัดการตลาดน้ำเพื่อความยั่งยืน ด้านความเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนตลาดน้ำ หรือด้านการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยเชิงบูรณาการจะช่วยวิเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ แล้วนำมารวบรวมให้เป็นหัวข้อหรือประเด็นที่สำคัญ เพื่อสังเคราะห์ให้เป็นองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น หรือกว้างขวางขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อการพัฒนาตลาดน้ำได้มากกว่างานวิจัยที่ศึกษาเพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารตลาดน้ำหรือหน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำองค์ความรู้เชิงบูรณาการนี้ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในหลายด้านเพื่อพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสำรวจงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยในรอบ 10 ปี
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยจำแนกออกเป็นประเด็นที่สำคัญ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษางานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว (Floating markets for tourism purpose) โดยเน้นการวิเคราะห์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากงานวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์แยกประเด็น รวบรวมและสังเคราะห์ให้เป็นองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งกว่าเดิม กว้างขวางขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดน้ำในหลายๆด้าน โดยเป็นงานวิจัยเชิงเอกสารและสำรวจบทความวิจัยฉบับเต็ม (Full articles) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เผยแพร่ย้อนหลังในช่วงปี 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555-2564)

2. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจข้อมูลขึ้นมา (Survey form) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วิริยา โพธิ์ขวาง และคณะ, 2562: 194-212; อัครวิน แสงพิกุล, 2556: 113-126) โดยดัดแปลงแบบสำรวจเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย และได้ทดลองใช้แบบสำรวจนี้กับงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง พบว่าแบบสำรวจที่สร้างขึ้นสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความวิจัยฉบับเต็ม จากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI – Thailand Citation Index) และ Google Scholar โดยเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญจากบทความวิจัย เช่น ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตลาดน้ำ ส่วนสำคัญในการสืบค้น เช่น ตลาดน้ำ ตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยสืบค้นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้เน้นการนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะมาใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว โดยแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และรวบรวมองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตลาดน้ำ และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปของความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัย (Research Results)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ประเภทงานวิจัย	จำนวนงานวิจัย
งานวิจัยที่ศึกษาโดยนักวิชาการชาวไทย	64 (82%)
งานวิจัยที่ศึกษาโดยนักวิชาการชาวต่างประเทศ	14 (18%)
รวม	78 (100%)

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในภาพรวมมีจำนวนทั้งสิ้น 78 เรื่อง โดยแบ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาโดยนักวิชาการชาวไทย จำนวน 64 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 82 และ งานวิจัยที่ศึกษาโดยนักวิชาการชาวต่างประเทศจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำ จำแนกตามประเภทงานวิจัย

ประเภทงานวิจัย	จำนวนงานวิจัย (ร้อยละ)
งานวิจัยเชิงปริมาณ	34 (44%)
งานวิจัยเชิงคุณภาพ	25 (32%)
งานวิจัยเชิงผสมผสาน	19 (24%)
รวม	78 (100%)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทงานวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคือ งานวิจัยเชิงคุณภาพ ร้อยละ 32 และงานวิจัยเชิงผสมผสาน ร้อยละ 24

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว จำแนกตามหัวข้อ/ประเด็นที่ศึกษา

ลำดับ	หัวข้อการวิจัย (Topics)	จำนวนงานวิจัย (ร้อยละ)
1	การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน	36 (46%)
2	ภาพลักษณ์ การตลาด และการสื่อสาร	14 (18%)
3	จิตวิทยาของนักท่องเที่ยว	13 (17%)
4	การพัฒนาด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม	6 (8%)
5	สังคมและวัฒนธรรม	5 (6%)
6	อื่นๆ	4 (5%)
	รวม	78 (100%)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า หัวข้อการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือหัวข้อด้านภาพลักษณ์ การตลาด และการสื่อสาร ร้อยละ 18 หัวข้อด้านจิตวิทยาของนักท่องเที่ยว ร้อยละ 17 หัวข้อด้านการพัฒนา ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 8 หัวข้อด้านสังคมและวัฒนธรรม ร้อยละ 6 ตามลำดับ และส่วนหัวข้อ ย่อยอื่นๆ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี/ห่วงโซ่อุปทาน/เศรษฐกิจ ร้อยละ 5

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว

ในส่วนนี้จะเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยจากข้อมูลในตารางที่ 3 เพื่อนำมารวบรวมและเรียบเรียง เนื้อหาหรือองค์ความรู้ที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวในหลายๆด้าน โดยสังเคราะห์ออกเป็น 7 ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการตลาดน้ำ

งานวิจัยหลายเรื่องได้ศึกษาด้านการบริหารจัดการตลาดน้ำ และได้เสนอแนะองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตลาดน้ำ อย่างเช่น จริญญา คงเพชร (2563: 42-51) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จการท่องเที่ยวตลาดน้ำโดยชุมชน ควรดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการในชุมชนที่ประกอบด้วยประธาน และคณะกรรมการที่มาจากคนในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าใจบริบทของตลาดน้ำมากที่สุด รวมถึง การเก็บค่าเช่าพื้นที่ในตลาดน้ำอย่างสมเหตุสมผล และผู้บริหารตลาดควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนเท่านั้นที่มาขายผลผลิต เพื่อเปิดโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน รวมทั้ง ผู้บริหารตลาดน้ำควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อนำงบประมาณมาพัฒนาตลาดน้ำ เช่น เส้นทางเข้าสู่ชุมชนและตลาดน้ำ และสิ่งแวดล้อมโดยรอบตลาดน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ งานวิจัยบางเรื่องยังได้เสนอแนะให้ผู้บริหารตลาดน้ำ ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ การนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมาวางจำหน่าย ควรสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นด้วย รวมทั้งควรนำสินค้าที่มีคุณภาพและหรือสินค้า OTOP 5 ดาวของจังหวัดมาจำหน่ายด้วย ตลอดจน การทำการตลาดผ่านช่องทางสื่อออนไลน์และสิ่งสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เพื่อเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง (ทัศนียา บริพิศ, 2560: 71-81)

นอกจากนั้น รุ่งนภา สุวรรณศรี (2557: 229-250) ได้ศึกษาแนวทางการเปิดตลาดน้ำแห่งใหม่ โดยเสนอแนะว่าผู้บริหารและเจ้าของตลาดที่ต้องการเปิดตลาดน้ำแห่งใหม่ สามารถศึกษาการดำเนินการตลาดน้ำต้นแบบที่เป็นเอกลักษณ์และสามารถนำมาเปิดตลาดน้ำได้ เช่น ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำสีเปาะ และตลาดน้ำอโยธยา เป็นต้น รวมถึงร้านค้าที่อยู่ในตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงก็สามารถนำแบบอย่างมาเปิด

ดำเนินการได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้น การออกแบบตลาดน้ำควรสะท้อนเอกลักษณ์ไทย เอกลักษณ์ชุมชน นอกเหนือจากการเป็นตลาดน้ำสมัยใหม่เพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจก่อให้เกิดความชื่นชอบ ความพึงพอใจของผู้ที่พบเห็น รวมทั้งโครงสร้างตลาดน้ำควรมีความแข็งแรงและความปลอดภัยสูง อีกทั้งงานวิจัยยังเสนอแนะว่า ผู้ขายสินค้าควรนำสินค้าที่เป็นสินค้าท้องถิ่นมาเสนอขาย เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ตลาดน้ำนอกเหนือจากเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าท้องถิ่นแล้ว ควรมีพื้นที่รับประทานอาหาร และควรพิจารณาออกแบบให้เหมาะสมกับตลาดน้ำ รวมถึงมีโซนที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจด้วย สินค้าที่จำหน่ายในตลาดน้ำควรมีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน รวมถึงผัก ผลไม้ที่เป็นสินค้าของชุมชน ตลอดจนทางผู้บริหารตลาดน้ำควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้กับตลาดของชุมชน เช่น การล่องเรือชมคลอง พิพิธภัณฑสถานชุมชน การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย การแสดงดนตรี และการนวดแผนไทย เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน

งานวิจัยหลายเรื่อง พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาตลาดน้ำให้มีความยั่งยืน อย่างเช่น งานวิจัยของณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์ และคณะ (2564: 98-110) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ประชาชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดน้ำ ซึ่งประกอบด้วยการระดมความคิดเห็น การวางแผนและการตัดสินใจ การดำเนินงานและบริหารงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ และการติดตามผล โดยงานวิจัยชี้ว่า ตลาดน้ำที่ประสบความสำเร็จมักมีองค์ประกอบเหล่านี้ในการบริหารจัดการตลาดน้ำ ดังนั้น แนวทางดังกล่าวจึงเป็นแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาตลาดน้ำทั่วไปที่หากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น นอกจากนั้นองค์ประกอบของความสำเร็จของตลาดน้ำคือการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นเจ้าของร่วมกัน ช่วยกันดูแลรักษา อนุรักษ์ ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดน้ำ นอกจากนั้น อรรณพ เรืองกัลปวงศ์ และคณะ (2559: 7-21) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำโดยมีข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานตลาดน้ำในจังหวัด นอกจากนั้นควรพัฒนาลำคลองเพื่อให้มีความสะอาด สวยงามเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือชมวิถีชีวิตของชุมชนได้ รวมทั้งส่งเสริมให้สื่อมวลชนเข้ามาทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับตลาดด้วย และ 2) ด้านผู้บริหารตลาดและร้านค้าควรสร้างความแตกต่าง เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ตลาดน้ำ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ประกอบการให้กับผู้ประกอบการในตลาดด้วย และจัดหากิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนผู้บริหารและร้านค้าควรเข้มงวดเรื่องการทิ้งขยะมูลฝอยในพื้นที่ที่กำหนดให้ นอกจากนั้นผู้ประกอบการร้านค้าควรติดป้ายราคาสินค้าให้ชัดเจน และจำหน่ายสินค้าราคาสมเหตุสมผลให้กับนักท่องเที่ยว

3. การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในตลาดน้ำ

งานวิจัยบางเรื่องเช่น สุทยา สมสุข และคณะ (2561: 43-60) ศึกษาเรื่องการให้บริการของตลาดน้ำ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจต่ออรรถาธิบายไม่ตรีของพ่อค้าแม่ค้ามากที่สุด รองลงมาเป็นด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และราคาของสินค้าที่มีความสมเหตุสมผล ส่วนความพึงพอใจในระดับที่ต่ำที่สุดคือด้านกายภาพ คือจำนวนห้องน้ำที่ไม่เพียงพอ และความสะอาด เป็นต้น ผลของงานวิจัยนี้ จะช่วยสะท้อนถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการมาเยือนตลาดน้ำในด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนั้น อริรัชย์ ศรีพิตรพิบูล และคณะ (2563: 278-292) พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความสะอาดสบายในด้านการเดินทางในการเข้าถึงมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงของตลาด

รวมถึงจุดถ่ายภาพของตลาดน้ำก็เริ่มมีความสำคัญกับประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับจุดถ่ายภาพเพื่อแชร์ข้อมูลให้กับเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นผู้บริหารตลาดควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านการถ่ายภาพเพื่อการประชาสัมพันธ์ของตลาด

4. ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์

งานวิจัยบางเรื่องอย่างเช่น ชัยวิษณุ ม่วงหมี (2562: 61-74) พบว่า ความประทับใจของผู้ที่มาเยือนตลาดน้ำ มีผลต่อภาพลักษณ์ตลาดน้ำค่อนข้างมาก รวมทั้งกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในตลาดน้ำก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ตลาดน้ำด้วยเช่นกัน งานวิจัยนี้ยังระบุว่ากิจกรรมที่น่าสนใจ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของตลาดมีความสำคัญต่อผู้คนทั่วไปในการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ ดังนั้นผู้บริหารตลาดน้ำควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยเหล่านี้ในการปรับปรุงหรือพิจารณาตลาดน้ำในการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ นอกจากนั้นงานวิจัยยังพบว่าเหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ ส่วนใหญ่ได้รับการแนะนำจากเพื่อน หรือคนรู้จัก หรือสื่อสังคมออนไลน์ ข้อค้นพบที่สำคัญของงานวิจัยนี้คือ ภาพลักษณ์ของตลาดน้ำมีการส่งเสริมให้คนเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตลาดน้ำที่สามารถสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน มีกิจกรรมที่น่าสนใจ รักษาประเพณีดั้งเดิมไว้

นอกจากนั้น งานวิจัยบางเรื่องได้ศึกษาภาพลักษณ์ตลาดน้ำในสายตาเยาวชนชาวไทย (ชลลดา มงคลนิช, 2556: 44-57) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำค่อนข้างมีภาพลักษณ์เชิงบวกต่อตลาดน้ำ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าตลาดน้ำเป็นสถานที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างดี มีอาหารหลากหลาย ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และสินค้าที่ระลึก งานวิจัยนี้ยังพบว่า ภาพลักษณ์ของตลาดน้ำไม่ค่อยแตกต่างกันนักในกลุ่มสายตาประชาชนชาวไทย โดยเสนอแนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารอย่างสม่ำเสมอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือกิจกรรมพิเศษวันสำคัญต่างๆ สำหรับตลาดน้ำที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ควรมีการจัดระเบียบผังการวางสินค้า และทางเดินให้มีความสะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ

งานวิจัยอีกเรื่อง เช่น จิตินันต์ ธนกิจธำมรงค์ (2556: 43-52) พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตลาดน้ำได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ตลาดน้ำควรมีการจำหน่ายสินค้าอุปโภคและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าและมีความหลากหลายของสินค้าด้วย 2) ด้านราคา พ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำควรมีการกำหนดราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ 3) ด้านการจัดจำหน่าย จำนวนร้านค้าควรมีการบริการที่หลากหลาย มีบรรยากาศที่แสดงถึงวิถีชีวิตคนดั้งเดิม การเดินทางเข้าถึงสะดวก และ 4) ด้านการประชาสัมพันธ์ตลาด ผู้บริหารตลาด ควรมีการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง มีการจัดกิจกรรม การแสดง การละเล่นไทย และการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ตลาดน้ำ

5. ด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม

สุวิทย์ คงสงค์ และคณะ (2562: 178-190) ได้ศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนตลาดน้ำตลิ่งชัน ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าการสร้างความเข้มแข็งตลาดน้ำด้วยการจัดการต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางวัฒนธรรมของตลาดน้ำในพื้นที่นี้ควรมี 1) การตั้งเครือข่ายคณะกรรมการผู้นำชุมชนเป็นผู้บริหารดูแลจัดการตลาดน้ำ 2) มีการประชุมวางแผน จัดระบบดำเนินการตลาดน้ำ และประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสม ตามกิจกรรม ประเพณี และเทศกาลของชุมชน และ 3) เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบไทยและรักษาสีงแวดล้อมในตลาดน้ำ รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นเอกลักษณ์ นอกจากนั้นทางชุมชนควรมีวิธีการบริหารจัดการปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตลาดน้ำ เช่น การจัดการ

การระบายน้ำเสียลงสู่คลอง การจัดพื้นที่สำหรับทิ้งขยะมูลฝอยให้เหมาะสม รวมถึงภาครัฐและภาคเอกชนทุกส่วนควรมีส่วนร่วมในการปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนด้วยการสร้างจิตสำนึก ความร่วมมือ และการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้ช่วยกันอนุรักษ์สืบสานกันต่อไป

ทั้งนี้ งานวิจัยของ พงศ์กฤษฎี พลเลิศ และคณะ (2564: 51-62) ได้ส่งเสริมการพัฒนาตลาดน้ำในเรื่องการศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ของพื้นที่ท้องถิ่นผ่านสินค้าและวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม โดยพบว่าการนำเสนอความเป็นท้องถิ่นตลาดน้ำ กรณีศึกษาตลาดน้ำคลองลัดมะยม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 1) ความเป็นธรรมชาติ หมายถึงการสร้างภาพลักษณ์ของตลาดน้ำที่สะท้อนคุณค่าวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ และการเห็นคุณค่าของธรรมชาติในชุมชน เช่น การนำเสนอสภาพแวดล้อมความเป็นธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ตักน้ำเรือมาขาย รวมถึงการเน้นการประกอบอาหารพื้นถิ่นจากเตาถ่าน 2) วิถีชีวิตดั้งเดิม ควรสะท้อนภาพลักษณ์วิถีชีวิตอย่างเรียบง่าย การประกอบสัมมาอาชีพในท้องถิ่น และการผลิตสินค้าท้องถิ่น เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะสะท้อนภาพความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมได้ และ 3) วัฒนธรรมกระแสนิยม หมายถึง การอยู่แบบร่วมสมัย เช่น การนำลวดลายแฟชั่นเสื้อผ้าสมัยใหม่มาเป็นส่วนหนึ่งของลวดลายผ้าขาวม้าที่มีสีสันสวยงาม รวมถึงการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับสินค้าที่มีอยู่เดิมเพื่อนำเสนอขายให้กับลูกค้าในปัจจุบันได้

งานวิจัยอีกเรื่องของชิตสุภางค์ เกิดสำอาด และคณะ (2564: 49-64) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการเพื่อการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า รูปแบบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการดำรงอยู่ของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร จำเป็นต้องมีองค์ประกอบดังนี้ 1) มีการสร้างระบบด้วยการสร้างแผนการดำเนินงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้าน โดยพิจารณาจากบริบทของสังคมโดยรวม คำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนรวมถึงวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชน และวางเป้าหมายในการดำเนินการ เช่น ต้องการให้ผลิตภัณฑ์ใดในตลาด ด้วยวิธีการใด และใครเป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ซื้อ 2) ลงมือปฏิบัติด้วยการนำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในหลายรูปแบบ เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หรือบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและได้มาตรฐาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรตอบโจทย์ผู้ซื้อและสังคม 3) มีการบูรณาการองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้ใหม่ เช่น งานวิจัย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตลาดน้ำอย่างมีทิศทาง เช่น การจำหน่ายอาหารท้องถิ่นที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น แต่ต้องได้รับมาตรฐานด้านสุขลักษณะอนามัย ปลอดภัยต่อผู้ซื้อ 4) ควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดนิทรรศการการสาธิต และกิจกรรมต่างๆ ให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อเป็นการถ่ายทอด สืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 5) มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงข้อผิดพลาดที่ควรนำไปแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนแนวทางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำ ประพนธ์ เล็กสุมา และคณะ (2561: 85-105) ได้ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำเหล่าตักถัก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และเสนอว่า แนวทางการฟื้นฟูตลาดน้ำแห่งนี้ประกอบด้วย 1) การฟื้นฟูเชิงพื้นที่โดยการเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงตลาดน้ำ โดยอาจมีการเพิ่มป้ายบอกทางให้ชัดเจน 2) การฟื้นฟูเชิงออกแบบเป็นการปรับปรุงด้านการบริการในตลาดน้ำ เช่น ด้านข้อมูลข่าวสาร ประวัติความเป็นมา การจัดกิจกรรมนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำ อัญมณีไมตรีของพ่อค้าแม่ค้า และกิจกรรมในตลาดน้ำ เช่น การปั่นจักรยาน การทำขนมพื้นบ้าน และการตกบาตร เป็นต้น 3) การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการปรับปรุงสิ่งดึงดูดใจของตลาดน้ำและบุคลากร เช่น การปรับปรุงด้านกายภาพและทัศนียภาพของตลาดน้ำ ให้มีความร่มรื่น อากาศถ่ายเท

สะดวก มีที่จอดรถ และห้องน้ำที่สะอาด เป็นต้น รวมถึงการอนุรักษ์บ้านเรือนไทยแบบดั้งเดิมให้คงอยู่กับตลาดน้ำ ตลอดจนการจัดกิจกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

6. ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยของอรณพ เรืองกลปวงศ์ และคณะ (2559: 7-21) ได้เสนอแนะการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้ ผู้บริหารตลาดควรเข้มงวดเรื่องความสะอาดและระบบการจัดการขยะมูลฝอยในตลาด โดยกำกับดูแลทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวให้ทิ้งขยะในที่ที่กำหนดให้และไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงแม่น้ำลำคลองโดยจัดพื้นที่และปริมาณถังขยะให้เพียงพอ ผู้บริหารตลาดและคนในชุมชนควรช่วยกันกำจัดวัชพืชในแม่น้ำลำคลองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ระบบการระบายน้ำในลำคลองเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารตลาดน้ำควรรณรงค์ให้ผู้ประกอบการร้านค้าใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้กล่องโฟมที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนั้น มณีนุช ทิมทอง และคณะ (2563: 53-74) ได้เสริมในเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตลาดน้ำเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำพอสังเขปดังนี้ 1) มีการป้องกันความเสี่ยงในเรื่องสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตลาดน้ำ เช่น การแยกพื้นที่สูบบุหรี่และปลอดบุหรี่ การรณรงค์ลดปริมาณขยะและไม่ทิ้งของเสีย อันตรายลงสู่แม่น้ำลำคลอง 2) ควรปกป้องสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำ เช่น ไม่ควรจัดกิจกรรมที่รบกวนพื้นที่ของตลาดน้ำ ไม่มีการซื้อขายสัตว์ป่า/ไม่มีการบริโภคสัตว์ป่า 3) รณรงค์ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยลดการเผาสิ่งที่ไม่จำเป็นหรือจำกัดจำนวนการเผาขยะในพื้นที่ตลาดน้ำ และร่วมกันปลูกต้นไม้ในบริเวณพื้นที่ตลาดน้ำ 4) รณรงค์การอนุรักษ์พลังงาน โดยรณรงค์ให้ปิดไฟทุกครั้งหลังปิดตลาด และการดูแลเครื่องใช้ของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดอย่างเหมาะสม รวมถึงการใช้หลอดประหยัดพลังงาน 5) ด้านการจัดการน้ำ ตลาดน้ำควรมีการบริหารจัดการน้ำไม่ให้น้ำเสียควมคุมดูแลไม่ให้ทิ้งขยะลงในน้ำ รวมถึงการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบน้ำ และควรมีวิธีการจัดการน้ำเสียในตลาดน้ำ และ 6) ด้านการลดขยะมูลฝอย ตลาดน้ำควรมีการคัดแยกขยะ ไม่ทิ้งขยะนอกพื้นที่ และมีการนำขยะไปกำจัดอย่างถูกวิธี

7. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

งานวิจัยหลายเรื่องได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้มีประโยชน์ต่อผู้บริหารตลาดในภาพรวมหลายประการ อย่างเช่น สุทธยา สมสุข และคณะ (2561: 43-60) พบว่า ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวค่อนข้างมีความพึงพอใจต่อตลาดน้ำ คือ บุคคลากรในตลาดที่มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ความหลากหลายของอาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น รองลงมาคือบุคคลากร ส่วนความพึงพอใจต่ำที่สุดคือด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีจำกัด ในขณะที่ กัญญารัตน์ แห้วเพชร และคณะ (2561: 9-19) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม มีความพึงพอใจระดับสูงต่อตลาดน้ำดอนหวายโดยปัจจัยที่มีความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ด้านสถานที่ที่มีความสะอาดและสวยงาม รองลงมาคือด้านราคาของสินค้า ส่วนคะแนนต่ำสุดคือด้านการให้บริการของพ่อค้าแม่ค้า นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ยังได้พบปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณตลาดน้ำ พบว่า พื้นที่ในบริเวณตลาดน้ำมีหลายเจ้าของทำให้การดำเนินงานและการประสานงานค่อนข้างลำบาก และขาดการพัฒนาที่เหมาะสม รวมถึงทางเดินบริเวณในตลาดค่อนข้างคับแคบต่อเติมได้ยาก ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยงานวิจัยเสนอแนะว่า ตลาดน้ำควรมีการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงามและสะอาด ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าที่จำหน่ายและอัธยาศัยไมตรีของพ่อค้าแม่ค้า ในขณะเดียวกัน วิริยา บุญมาเลิศ และคณะ (2563: 229-237) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนตลาดน้ำมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมของตลาดน้ำปานกลาง รวมทั้งมีความพึงพอใจและแรงจูงใจในการเที่ยวตลาดน้ำระดับปานกลางเช่นกัน โดยปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวตลาดน้ำได้แก่ ด้านการเดินทางที่สะดวก ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการบริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการประชาสัมพันธ์ ในทำนองเดียวกัน พิกุลแก้ว สุขขำ และคณะ (2558: 129-142) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดน้ำแบบดั้งเดิมและตลาดน้ำแบบจำลอง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจกับการบริหารจัดการทั้งตลาดน้ำแบบดั้งเดิมและตลาดน้ำแบบจำลองไม่แตกต่างกัน และมีความสนใจในกิจกรรมของตลาดน้ำใกล้เคียงกัน งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าตลาดน้ำแบบดั้งเดิมและตลาดน้ำแบบจำลองนั้นมีสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน อีกทั้งตลาดน้ำทั้งสองประเภทมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่คล้ายกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

งานวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตลาดน้ำเป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลายของหัวข้อวิจัยดังที่ปรากฏในผลการวิจัย โดยงานวิจัยจำนวนมากมุ่งศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ ในขณะที่มีงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งมุ่งศึกษาในประเด็นที่สำคัญของตลาดน้ำ เช่น การศึกษาเชิงชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ในบริเวณพื้นที่หรือชุมชนของตลาดน้ำ ตลอดจนมีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่ศึกษาเพื่อพัฒนาความยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมถึงการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำ จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดน้ำทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงอาจทำให้นักวิจัยจากหลากหลายสาขาสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตลาดในหลายลักษณะ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ระบุว่า งานวิจัยที่ศึกษาในด้านการท่องเที่ยว (อย่างเช่นตลาดน้ำ) ไม่จำเป็นต้องจำกัดเพียงแต่นักวิจัยในสาขาการท่องเที่ยวแต่เพียงศาสตร์เดียว โดยอาจมีนักวิจัยในศาสตร์อื่นๆ หรือในสาขาอื่นๆ ที่สนใจและสามารถศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้เช่นกัน (อัศวิน แสงพิกุล, 2556: 113-126) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ปัจจุบันมีองค์ความรู้ในเรื่องตลาดน้ำค่อนข้างหลากหลาย โดยงานวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำของประเทศต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยนี้ พบว่า ตลาดน้ำเป็นหัวข้อวิจัยที่ให้นักวิจัยให้ความสนใจศึกษาวิจัยกันเป็นจำนวนมากจากหลากหลายสาขาวิชา โดยหากนำผลงานวิจัยมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว อาจแบ่งออกเป็น 7 ประเด็น/หัวข้อ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการตลาดน้ำ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในตลาดน้ำ 4) ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ 5) ด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม 6) ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และ 7) ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารตลาดน้ำและหน่วยงานที่ดูแลตลาดน้ำในท้องถิ่น สามารถนำองค์ความรู้จากการสังเคราะห์ในงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป เพื่อให้ตลาดน้ำเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน โดยสามารถดึงดูดใจทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เดินทางมาเยือนตลาดน้ำในท้องถิ่นของตนเองให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และพัฒนาสังคมในระดับชุมชน โดยผู้บริหารตลาดน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจนำองค์ความรู้ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนได้ในหลายด้าน เช่น การบริหารจัดการตลาดน้ำควรเน้น การประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำ นอกจากนี้ ผู้บริหารตลาดน้ำควรให้ความสำคัญกับ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับตลาดน้ำในประเทศไทย งานวิจัยครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตการวิจัย โดยอาจศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาตลาดน้ำในประเทศไทยกับต่างประเทศได้เช่นกัน เพื่อให้เห็นองค์ความรู้ในบริบทที่กว้างขวางขึ้น และอาจนำองค์ความรู้ในบริบทของต่างประเทศมาปรับประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตลาดน้ำในประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญญารัตน์ แห้วเพชร สุทธิดา ถิตย์ไชย และ พิมพงา เพ็งนาเรนทร์. (2561). “ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการของตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม”. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 1(2): 9-19.
- จรัญญา คงเพชร. (2563). **ความสำเร็จการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชลลดา มงคลวนิช. (2556). ภาพลักษณ์ตลาดน้ำในสายตาของเยาวชนไทย. **กระแสวัฒนธรรม**. 14(25): 44-57.
- ชิตสุภาวงศ์ เกิดสำอังก์, และ จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2564). “รูปแบบการจัดการเพื่อการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 23(1): 49-64.
- ชัยวิชญ์ ม่วงหมี่. (2562). “กลยุทธ์การพัฒนาตลาดน้ำประเทศไทย 4.0 เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 24(2): 61-74.
- ฐิตินันต์ ธนกิจเอื้ออังกูร. (2556). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ”. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. 1(2): 43-52.
- ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. (2564). “การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญาจังหวัดนครปฐมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 6(9): 98-110.
- ทัศนียา บริพิศ. (2560). “การบริหารจัดการท่องเที่ยวท้องถิ่น: Retro-Retro Market ตลาดน้ำเมืองลิกอร์ จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วารสารการบริหารและการท่องเที่ยว**. 12(2): 71- 81.
- ประพนธ์ เล็กสุมา ชนิตา เสียงเพราะ น้ำผึ้ง เพ่งผล จิราภรณ์ คงมาก และ ปรีดา งามพริ้งศรี. (2561). “แนวทางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”. **วารสารสังคมศาสตร์วิจัย**. 9(2): 85-105.
- พิกุลแก้ว สุขขำ และพิมพา หิรัญกิตติ. (2558). “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดน้ำแบบดั้งเดิมและตลาดน้ำแบบจำลอง”. **วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. 2(2): 129-142.

- พงศ์กฤษฎี พลเลิศ และชาญ เดชอัสวณง. (2564). “ภาพและความหมายเชิงสัญลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นผ่านสินค้าและวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม”. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*. 6(2): 51-62.
- พราร อรุณรังสีเวช (2563). “ตลาดน้ำปรีทัศน์”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*. 8(1): 25-42.
- มณีนุช ทิมทอง กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้ และสายทิพย์ เหล่าทองมีสกุล. (2563). “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการทำให้สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้รับประโยชน์มากที่สุด และเกิดผลกระทบน้อยที่สุดตามเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก ตลาดน้ำจังหวัดเพชรบุรี”. *Thai Journal of East Asian Studies*. 24(1): 53-74.
- รัศมี อุตเสนา. (2559). “ตลาดน้ำกับการทำหน้าที่พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน”. *EAU HERITAGE JOURNAL Social Science and Humanit*. 6(3): 58-68.
- รุ่งนภา สุวรรณศรี. (2557). “แนวคิดการออกแบบตลาดน้ำนครรังสิต”. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*. 1(1): 229-250.
- วรุณี เชาว์สุขุม และวงศ์ธิดา สุวรรณณิน. (2561). “The strategies for sustainable tourism development of cultural floating market: A cases study floating market samchuk Suphanburi province”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(4): 123-135.
- วิริยา บุญมาเลิศ, และ ชัยฤทธิ์ ทองรอด. (2563). “การศึกษาพฤติกรรมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนครปฐม”. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. 7(1): 229-237.
- วิริยา โพธิ์ขวาง และคณะ. (2562). “การเตรียมรายงานวิจัยต้นฉบับและการประเมินคุณภาพงานวิจัยทางการพยาบาลและสาธารณสุข”. *วารสารวิทยาลัยบรมราชชนนี นครราชสีมา*. 25(2): 194-212.
- สุทธยา สมสุข สุภัทร อำพันสุโข และธัญยาภรณ์ คำจตุ. (2561). “การให้บริการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำคลองแห”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 9(1): 43-60.
- สุวิทย์ คงสงค์ สุวิชัย โกศัลยพัฒน์ และ จันทรชลิ มาพุทธ. (2562). “ชุมชนเข้มแข็งบนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*. 14(2): 178-190.
- อรณิชา เกียรติอุบลไพบูลย์ และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2563). “แบบจำลองศักยภาพการท่องเที่ยวตลาดน้ำลุ่มน้ำท่าจีน ยุค 4.0”. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8(4): 1352-1366.
- อรรณพ เรืองกัลปวงศ์ และสราวรรณ เรืองกัลปวงศ์. (2559). “แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำนนทบุรี”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาอีสเทอร์น*. 10(3): 7-21.
- อริชัย ศรีพิตรพิบูล และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2563). “คุณลักษณะของตลาดน้ำ อ.ต.ก. ที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร”. *วารสารศิลปการจัดการ*. 4(2): 278-292.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). “การวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมของประเทศไทยในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2543-2553)”. *BU Academic Review*. 12(1): 113-126.

การจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย

Governance in the Digital Government in Thailand

สกล สุขเสริมส่งชัย¹ ชานชัย จิตรเหล้าอาพร² จิดาภา ธีรศิริกุล³

Skol Suksermsongchai, Chanchai Chitlaoarporn, Jidapa Thirasirikul

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งเพื่อศึกษาการจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการปกครอง (Governance) กับรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) โดยเป็นการวิจัยคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร

ผลการศึกษา พบว่า รัฐบาลไทยต่างก็มีความพยายามที่จะนำศักยภาพของเทคโนโลยีมาเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีนัยสะท้อนผ่านการจัดการปกครองผ่านระบบการให้บริการของภาครัฐในระบบดิจิทัล (Digital Government) แตกต่างจากการปกครองในอดีตที่ประชาชนถูกผลักให้มีบทบาทเป็นผู้ได้ปกครองหรือผู้ตาม (Follower) มากกว่าการเป็นพลเมือง (Citizen) ที่อยู่ในฐานะลูกค้า (Customer) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า รัฐบาลดิจิทัลนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการปกครองของไทยให้ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุคปัจจุบันส่วนหนึ่งเกิดขึ้นในโลกออนไลน์ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนแสดงออกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการใช้สิทธิทางการเมืองในการเข้าถึงข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลในโลกออนไลน์เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการปกครอง; รัฐบาลดิจิทัล

Abstract

This research aimed to study the governance of Thai digital Government in the aspect of the relationship between the governance and the digital government. It was the qualitative research by a documentary research method.

The research found that Thai government try to use the potential of technologies to develop country. It showed the governance on the state services in the pattern of the digital government. It was different from the former governments under which citizens were positioned as followers rather than state customers. Thus, the digital government was one of important factors related to the succession of the Thai governance. Because it found that a

Received: 2022-06-30 Revised: 2022-07-06 Accepted: 2022-07-09

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Lecturer Dr., Faculty of Political Science Siam University. E-mail: skol.suk@siam.edu

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Assistant Professor Dr. Dean of the Graduate School of Political Science, Siam University. E-mail: chanchaich1@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Assistant Professor Dr. Dean of the Faculty of Political Science, Siam University. E-mail: jidapa_thira@hotmail.com

part of political change brought about the online society that showed the relationship between the government and the citizen on the social media. In addition, the people always used the information technology to do political activities.

Keywords: Governance; Digital Government

บทนำ (Introduction)

การจัดการปกครอง (Governance) ถือเป็นแนวคิดที่ใช้ในการอธิบายรัฐที่ต่างจากหลักการปกครอง (Government) เหมือนในอดีต โดยงานวิจัยนี้ในบทความนี้พยายามชี้ให้เห็นว่า มิติการบริหารจัดการภาครัฐกำลังก้าวเข้าสู่ขอบข่ายเดียวกันกับกระแสการจัดการปกครองซึ่งเป็นอีกกระบวนทัศน์หนึ่งในปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีตลอดระยะเวลาในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ได้ส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กระทบต่อการปรับตัวของระบบการเมืองจนอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองจากอดีตอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน กระทั่งกล่าวได้ว่าการปกครองได้แปรเปลี่ยนเป็นการจัดการปกครองผ่านโครงข่ายดิจิทัลที่อยู่รอบตัวแสดงทางการเมือง (political actors) ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) จึงอาจไม่ใช่คำที่มีความหมายใหม่สักต่อทุกตัวแสดงทางการเมืองข้างต้น (OECD, 2014) ดังพบว่า รัฐบาลในช่วงกระแสโลกาภิวัตน์ได้มีการปรับตัวต่อการรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อปรับใช้ในการจัดการปกครองมาโดยตลอด อาทิ กรณีการนำเสนอแผนพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งภาครัฐเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรวมทั้งการให้บริการและกระบวนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Transformation) เพื่อรองรับกับพฤติกรรมและสถานการณ์ในความต้องการรับบริการผ่านช่องทางออนไลน์ (online) ของประชาชน และภาคธุรกิจมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริการงานและการให้บริการภาครัฐผ่านช่องทางดิจิทัล พ.ศ. 2562 พร้อมทั้งให้มีการจัดทำแผนพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยเพื่อรองรับการดำเนินการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้บริการและการทำงานของภาครัฐให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนดังกล่าวของสำนักงานพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล (สำนักงานผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง อว. 2565) ประกอบด้วย ประการแรก การมุ่งบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ประการที่สอง การกำหนดกรอบการขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการที่ชัดเจนมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน ประการที่สาม การกำหนดกรอบการขับเคลื่อนการบูรณาการ รัฐบาลดิจิทัลที่สำคัญ สำหรับกำหนดประเด็นแผนบูรณาการประจำปีงบประมาณ ประการที่สี่ การกำหนดหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกี่ยวข้อง พร้อมกรอบงบประมาณในการดำเนินงาน ประการที่ห้า การกำหนดกรอบแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการบริการงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

จากข้างต้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้พัฒนารูปแบบการจัดการปกครองของรัฐในรูปแบบรัฐบาลดิจิทัลทั้งในเชิงโครงสร้างและแนวทางการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้แผน

ยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาระดับชาติบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในท้ายสุด ทั้งนี้ บทความนี้มุ่งอธิบายและทำความเข้าใจถึงการจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการปกครอง (Governance) กับรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจถึงการปรับตัวของประเทศไทยใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และคาดการณ์ถึงแนวโน้มการพัฒนาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาการจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการปกครอง (Governance) กับรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผ่านการสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัย บทความวิชาการ เอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษา โดยมีระยะเวลาในการศึกษาในช่วง กุมภาพันธ์ - มิถุนายน พ.ศ.2565

1. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดแนวทางกรอบในการศึกษารัฐบาลในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้พัฒนารูปแบบการจัดการปกครองของรัฐในรูปแบบรัฐบาลดิจิทัลทั้งในเชิงโครงสร้างและแนวทางการปฏิบัติ โดยมุ่งอธิบายและทำความเข้าใจถึงการจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการปกครอง (Governance) กับรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยการจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย ได้ใช้เครื่องมือสำหรับในการวิจัยจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เน้นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย บทความวิชาการ เอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษาการจัดการปกครอง และรัฐบาลดิจิทัล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยการจัดการปกครองในรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกะ (Logical Reasoning) เพื่อวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อสร้างข้อสรุปทั่วไปจากการวิจัย (Generalization)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการปกครอง (Governance) มีความสัมพันธ์กับรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ในประเทศไทยมาตั้งแต่กระแสโลกาภิวัตน์เข้าสู่สังคมไทยมาตั้งแต่สมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยมีการผลักดันให้มีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ.2545 ซึ่งผลของการปฏิรูประบบราชการดังกล่าวได้มีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ให้ทันสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานที่มากขึ้น โดยเปลี่ยนชื่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นกระทรวงเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร ขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งมีบทบาทที่ชัดเจนในด้านเทคโนโลยี จนนำไปสู่การนำระบบคอมพิวเตอร์มาปรับใช้ในหลายหน่วยงานของภาครัฐเพื่อให้เกิดการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระทั่งต่อมาได้มีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ในสมัยรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2559 โดยจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (2565: ข) ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานของ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้สะท้อนให้เห็นว่า ทางกระทรวงได้พยายามดำเนินการปรับเปลี่ยน การทำงานของหน่วยงานภาครัฐสู่การทำงานในยุคดิจิทัล (Government Digital Transformation) โดย ยกระดับภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน (Government Integration) มีการทำงานแบบอัจฉริยะ (Smart Operation) ให้บริการโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric Services) และขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง (Driven Transformation) โดยมีหลักการ ดังนี้

ประการแรก การมีโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เช่น ระบบการยืนยันตัวตน (ID) ข้อมูล (Data) และ การใช้จ่ายเงิน (Payment) ที่มั่นคง ปลอดภัย และน่าเชื่อถือ

ประการที่สอง บุคลากรภาครัฐต้องมีทัศนคติ (Mindset) ที่เปิดกว้าง รับฟัง (Openness) มองผู้ใช้ เป็นศูนย์กลาง (User-Centric) สร้าง Digital Services ที่ตรงความต้องการ ง่ายต่อการใช้งาน (Simplicity) และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมถึง การมี Digital Mindset ที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประการที่สาม ความสามารถในการปรับตัว รับมือ และตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อ Disruptive Technology

ประการที่สี่ การสร้างให้เกิด Ecosystem และมี Partner ที่เข้มแข็งในการร่วมขับเคลื่อนสู่การ เปลี่ยนผ่าน

ประการที่ห้า การยกระดับทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ (People) เพื่อให้สามารถ ปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด/การทำงาน (Process) และนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม (Technology) เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานข้ามหน่วยงาน ส่งมอบบริการที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และความ โปร่งใส

จากข้างต้น ย่อมสรุปได้ว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุครัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์สู่ รัฐบาลดิจิทัล ดังพบว่า หลายหน่วยงานภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากเดิมที่เน้นการทำงานผ่าน ระบบเอกสารที่เป็นสำเนาถาวร (Hard Copy) เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) ซึ่งอยู่ในรูปแบบ เอกสารแบบสำเนาชั่วคราว (Soft copy) ในระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยมีการปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขณะเดียวกันรัฐบาลในแต่ละสมัยต่างพยายาม ปรับลดบทบาทการทำงานของภาครัฐซึ่งเป็น หน่วยงานภายใต้การควบคุมและกำกับของรัฐบาลให้มีบทบาทเป็นหน่วยงานที่กระจายอำนาจให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการเองในหลายเรื่อง เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐ ภายใต้ หลักการที่เน้นคนในท้องถิ่นจะดำเนินการเรียนรู้ แก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่น โดยมีภาครัฐเป็นผู้ให้การ

สนับสนุน ขณะเดียวกันก็ยึดโยงการกระจายงานของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีบทบาทเป็นผู้กำกับแทนผ่านระบบการประมูลและจ้างเหมา เป็นต้น ซึ่งถือว่าการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) โดยปรับบทบาทให้ตัวแสดงทั้งในกระบวนการนโยบายปรับเปลี่ยนบทบาททางการเมืองในการประสานประโยชน์ร่วมกันผ่านการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ บนรากฐานการประสานสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และตัวแสดงอื่นๆ ในสังคม ให้แต่ละฝ่ายนำทรัพยากรออกมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของส่วนรวม และการจัดการความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการร่วมกันทำระหว่างเครือข่ายต่างๆ ในปริณทลทางสังคมการเมืองที่ไร้ขอบเขต กระทั่งกล่าวได้ว่า “รัฐนั้นเล็กลง แต่สังคมกลับใหญ่ขึ้น (Smaller Government, Bigger Society)” โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและผลักดันให้ทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย ประชาชนจึงมีสถานะเป็นพลเมือง (Citizenship) ที่ตระหนักสำนึกและมีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองไปพร้อมกับกลไกรัฐ สังคมจึงเป็นแบบพหุสังคม (Plural Society) ซึ่งทุกภาคส่วนทางสังคมจะเข้ามามีบทบาทร่วมกันนั่นเอง (สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว, 2558: 34-71 และ ไททัศน์ มาลา, 2561: 179-194)

อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จในการจัดการปกครองดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นได้จากการที่รัฐบาลทุกสมัยมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงที่ฉับไวของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตที่มีการพัฒนาโดยตลอด ซึ่งทุกรัฐบาลต่างก็มีความพยายามที่จะนำศักยภาพของเทคโนโลยีมาเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีนัยที่สอดคล้องกับการจัดการปกครองผ่านระบบการให้บริการของภาครัฐแทนการปกครองในอดีตที่มองประชาชนเป็นผู้ใต้ปกครองมากกว่าลูกค้า ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า รัฐบาลดิจิทัลนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการปกครองของไทยให้ประสบความสำเร็จได้

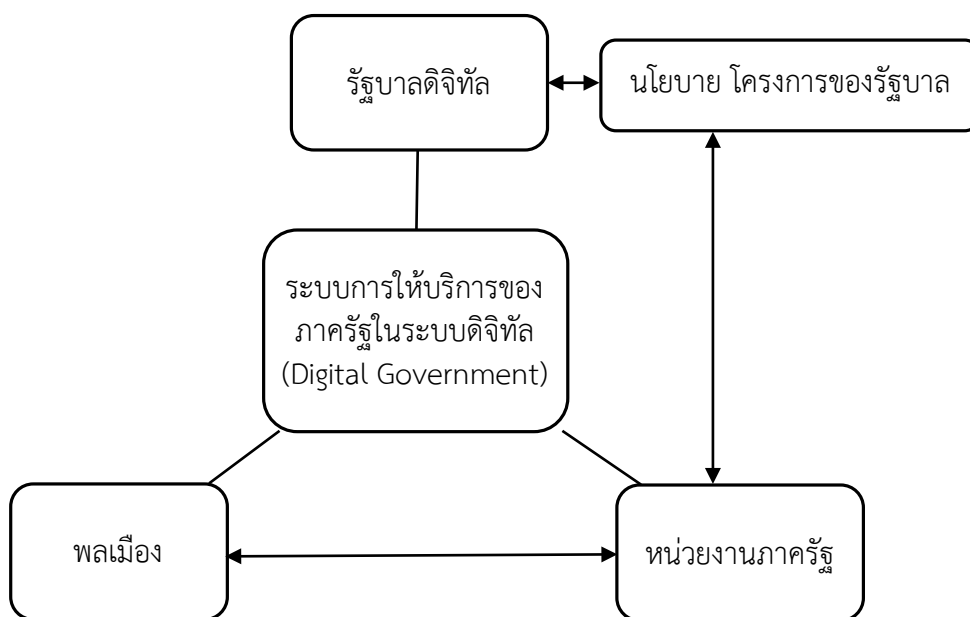
อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

รัฐบาลไทยมีความเป็นรัฐบาลดิจิทัลผ่านระบบราชการที่มีการปรับตัวมาตลอดระยะเวลา 3 ทศวรรษ โดยทั้งรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและรัฐประหารต่างตระหนักและให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบราชการมาโดยตลอด โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งทำให้ด้านหนึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่า รัฐมีการปรับตัวเล็กลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว (2558: 34-71) และ ไททัศน์ มาลา (2561: 179-194) ที่ “รัฐนั้นเล็กลง แต่สังคมกลับใหญ่ขึ้น (Smaller Government, Bigger Society)” (Gartner, 2000) โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและผลักดันให้ทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย ประชาชนจึงมีสถานะเป็นพลเมือง (Citizenship) ที่ตระหนักสำนึกและมีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองไปพร้อมกับกลไกรัฐ สังคมจึงเป็นแบบพหุสังคม (Plural Society) ซึ่งทุกภาคส่วนทางสังคมจะเข้ามามีบทบาทร่วมกันนั่นเอง (Rhodes, 1997)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

สรุปผลการวิจัยบ่งชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้พัฒนารูปแบบการจัดการปกครองของรัฐในรูปแบบรัฐบาลดิจิทัลทั้งในเชิงโครงสร้างและแนวทางการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาระดับชาติบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในท้ายสุด ผลสำเร็จในการจัดการ

ปกครองดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นได้จากการที่รัฐบาลทุกสมัยมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงที่ฉับไวของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทุกรัฐบาลต่างก็มีความพยายามที่จะนำศักยภาพของเทคโนโลยีมาเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีนัยที่สอดคล้องกับการจัดการปกครองผ่านระบบการให้บริการของภาครัฐในระบบดิจิทัล (Digital Government) แทนการปกครอง ในอดีตที่ประชาชนถูกผลักให้มีบทบาทเป็นผู้ได้ปกครองหรือผู้ตาม (Follower) มากกว่าการเป็นพลเมือง (Citizen) ที่อยู่ในฐานะลูกค้า (Customer) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า รัฐบาลดิจิทัลนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการปกครองของไทยให้ประสบความสำเร็จได้

ภาพแสดง รัฐบาลดิจิทัลที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการปกครองของไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการปกครองของรัฐบาลดิจิทัลให้เกิดความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็วตลอดเวลา การปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมจะช่วยให้รัฐบาลยังคงสามารถรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐไว้ได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษาเอกสารเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ทักษะคติของประชาชนต่อการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบรัฐบาลดิจิทัล การพัฒนาระบบดิจิทัลที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อจำกัดของรัฐบาลดิจิทัลกับความมั่นคงหรือเสถียรภาพของรัฐบาล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ไททัศน์ มาลา. (2561). “การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG): แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการจัดการปกครองท้องถิ่น”. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8 (1): 179-194.
- สำนักงานผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง อว. (2565). “ระบบสนับสนุนการบริหารงานของสำนักงานผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง อว. (CIO)”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://cio.mhesi.go.th/node/3136>. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2565). “รัฐบาลดิจิทัลคืออะไร ??”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/>. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2565). “ขับเคลื่อนอนาคตภายใต้บทบาทใหม่ที่สำคัญ DGA เปลี่ยนผ่านภาครัฐสู่ยุคดิจิทัล”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/>. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565.
- สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว. (2558). “การบริหารปกครองสิ่งแวดล้อม: ความหมาย ระดับ และรูปแบบกลไกการบริหารปกครอง”. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง. 4 (1):34-71.
- Gartner, G. (2000). Key issues in E-Government strategy and management. Research Notes.
- OECD (2014). Recommendation of the Council on digital government strategies. [Online]. Retrieved from: <https://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf>.
- Rhodes, R. A. W. (1997). Understanding governance: Policy networks, governance, reflexivity and accountability. Buckingham: Open University Press.

**แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด
ของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพetchในจังหวัดอุดรดิตถ์**
**A New Guideline for Internal Supervision in a Guiding and
Reflective Style of Luang Por Petch School in Uttaradit Province**

สามารถ พมท่า¹ หยกแก้ว กมลวรเดช²
Samart Phomtham, Yokkaaew Kamolvoradej

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพetchในจังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพetchในจังหวัดอุดรดิตถ์ 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพetchในจังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 156 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน รวม 169 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหานิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการอยู่ในระดับมาก แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 1) การให้คำแนะนำและการชี้แนะ 2) กิจกรรมในห้องเรียน 3) การอภิปรายร่วมกัน 4) การสะท้อนความคิด 5) การสร้างสัมพันธ์ภาพและสร้างความร่วมมือ ผลการประเมินแนวทางโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเห็นว่าแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทาง; นิเทศภายใน; การนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems and needs of the new approach to internal supervision in a guiding and reflective approach of Luang Por Petch School in Uttaradit Province; 2) to study the new approach to internal supervision using the guiding and reflection of the school; and 3) to assess the appropriateness and

Received: 2022-07-21 Revised: 2022-07-28 Accepted: 2022-07-31

¹ นักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Students, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: samart20.p@gmail.com

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Yokkaaew.Kam@live.ur.ac.th

feasibility of the new guideline for internal supervision of the Luang Pho Phet Saha Campus in Uttaradit Province. The sample group consisted of educational institutions' 13 administrators, 156 teachers (169 people from an assigned group in Krejcie's table), and 12 experts. Research tools were: qualified interview, and the appropriateness and feasibility assessment. The data were analyzed by averaging, standard deviation, and content analysis.

The results showed that the problem of internal supervision in a new direction was at a high level and had needs at a high level. The new guideline for created internal supervision consisted of 1) building relationships and building cooperation, 2) classroom activities, 3) giving advice and guidance, 4) joint discussion, and 5) reflection. The results of the evaluation of the guidelines by school administrators and teachers expressed an opinion that the new guideline for internal supervision was appropriate at the highest level, and the possibility was at the highest level.

Keywords: guidelines; internal supervision; the new direction of internal supervision

บทนำ (Introduction)

การนิเทศการศึกษาเป็นระบบที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมจนบรรลุตามแผนที่วางไว้เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอนของครูให้เอื้อต่อความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงความรู้เจตคติซึ่งเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมส่วนบุคคลเพื่อส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียน (Boonsawat, 2535: 93-94) เดิมนั้นการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ปัจจุบันงานนิเทศการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น แต่เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัดจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของโรงเรียนและโรงเรียนแต่ละแห่ง มีบริบทที่ต่างกัน จึงเป็นสิ่งที่ยากที่ศึกษานิเทศก์ที่อยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรับรู้สภาพปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนและโรงเรียนส่วนใหญ่ในสภาพปัจจุบัน บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญเฉพาะสาขา จึงควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และการนิเทศภายในโรงเรียนสอดคล้องกับปรัชญาหลักการและวิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด (Uttawan, 2530)

การนิเทศศึกษาแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดเป็นนวัตกรรมแนวใหม่ที่ได้รับการยอมรับ และนำมาเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้บริหารและครูได้ชี้แนะสะท้อนคิดกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการในการให้คำแนะนำ หรือให้คำปรึกษาพร้อมกระตุ้นให้ เกิดการคิดไตร่ตรองทบทวน (Reflective Thinking) พินิจพิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์นำไปสู่ การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงาน และการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน นิเทศการศึกษาของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สาเหตุ พบว่ามีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มศักยภาพ สาเหตุมาจากครูบางคนขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีความมุ่งมั่น และมีภาระงานที่ล้นมือ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการชี้แนะ ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงการสร้างเสริมขวัญกำลังใจศึกษานิเทศก์ขาดการติดตามกำกับดูแลอย่างจริงจัง ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น พบว่า ครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ มีส่วนสำคัญที่ผลักดันการนิเทศภายในสถานศึกษาให้บรรลุผล สถานศึกษาจัดกิจกรรมการนิเทศไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันของสถานศึกษา และอาจไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนทั้งการนิเทศภายในสถานศึกษายังขาดการนิเทศแบบจริงจังและต่อเนื่อง (Monitoring and Evaluation Group of Educational Management Phitsanulok Secondary Education Service Area Office, Uttaradit, 2563)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ศึกษาแนวทางและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ 2) ด้านกิจกรรมในห้องเรียน 3) ด้านการให้คำแนะนำและการชี้แนะ 4) ด้านการอภิปรายร่วมกัน 5) ด้านการสะท้อนความคิด

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ครูผู้สอน จำนวน 300 คน รวมจำนวน 313 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ครูผู้สอน จำนวน 156 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซ์และมอร์แกน รวม 169 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน โรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการศึกษาตั้งแต่ เดือน สิงหาคม 2564 ถึง สิงหาคม 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์

2.3 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตราชการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทางไปรษณีย์ สถานศึกษารวบรวมแล้วส่งกลับตามที่อยู่ที่ได้จัดเตรียมไว้พร้อมกับแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ พร้อมทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

3.4 ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิตถ์

3.5 การเก็บข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ให้ผู้บริหารและครู เพื่อประเมิน ส่งทางไปรษณีย์ สถานศึกษารวบรวมแล้วส่งกลับตามที่อยู่ที่ได้จัดเตรียมไว้พร้อมกับแบบประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอค่าสถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 นำแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการจัดกลุ่มและเรียบเรียงข้อมูล โดยการจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสังเคราะห์ ประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้างแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด

4.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลจากแบบประเมินร่างแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรธานีเป็น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 102)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
- 1.0 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรธานี ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรธานี

สภาพปัญหาและความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด	สภาพปัญหา			ความต้องการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ	4.16	0.68	มาก	4.38	0.60	มาก
2. กิจกรรมในห้องเรียน	4.36	0.49	มาก	4.38	0.57	มาก
3. การให้คำแนะนำและการชี้แนะ	4.42	0.43	มาก	4.41	0.56	มาก
สภาพปัญหาและความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด	สภาพปัญหา			ความต้องการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
4. การอภิปรายร่วมกัน	4.21	0.58	มาก	4.42	0.53	มาก
5. การสะท้อนความคิด	4.19	0.62	มาก	4.41	0.53	มาก
โดยรวม	4.27	0.44	มาก	4.40	0.50	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัญหาการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ อันดับที่ 1 ด้านการให้คำแนะนำและการชี้แนะ ($\bar{X} = 4.42$) อันดับที่ 2 ด้านกิจกรรมในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.36$) อันดับที่ 3 การอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X} = 4.21$) อันดับที่ 4 การสะท้อนความคิด ($\bar{X} = 4.19$) และด้านที่มีสภาพปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.16$)

สำหรับความต้องการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ อันดับที่ 1 การอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X} = 4.42$) อันดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การให้คำแนะนำและการชี้แนะ และการสะท้อนความคิด ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนด้านที่มีความต้องการน้อยสุด ได้แก่ อันดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ และกิจกรรมในห้องเรียน ($\bar{X} = 4.38$)

2. ผลการศึกษาแนวการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 การให้คำแนะนำและการชี้แนะ

- 1) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันนำปัญหามาวิเคราะห์หาสาเหตุและหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยใช้ ADDIE Model และแผนภูมิแก๊งปลา
- 2) ผู้นิเทศแนะนำผู้รับการนิเทศใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 3) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community)
- 4) ผู้นิเทศชี้แนะตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ
- 5) ผู้นิเทศกระตุ้นให้กำลังใจ เสริมแรง ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตนเองแล้วหาแนวทางในการพัฒนาด้วยตนเอง
- 6) ผู้นิเทศแนะนำผู้รับการนิเทศให้สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและมีแนวคิดเชิงบวก
- 7) ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศระบุประเด็นที่ต้องการพัฒนา และนำผลที่ได้มาพูดคุยสะท้อนผลและร่วมกันสร้างทางเลือกที่ดีที่สุด

2.2 กิจกรรมในห้องเรียน

- 1) ผู้นิเทศใช้คำถามเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้คิดและหาแนวทางแก้ปัญหา
- 2) ผู้นิเทศตั้งคำถามแบบปลายเปิด หลากหลายและไม่ชี้นำ
- 3) ผู้นิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และไม่กระทบต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ
- 4) ผู้นิเทศสังเกตผู้รับการนิเทศเฉพาะประเด็นที่ตกลงกันเท่านั้นและไม่จับผิด
- 5) ผู้นิเทศพูดคุยกับผู้รับการนิเทศให้มีความพร้อมในการสังเกตชั้นเรียน
- 6) ผู้นิเทศบันทึกตามความเป็นจริงไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวและมีความชำนาญในการสังเกต

- 7) ผู้นิเทศใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการบันทึก
- 8) ผู้นิเทศนำประเด็นที่บันทึกระหว่างการจัดการเรียนรู้ มาตั้งหัวข้อ (Topic) ที่สังเกตในแต่ละประเด็นเพื่อนำมาพูดคุยสะท้อนกับผู้รับการนิเทศ

2.3 การอภิปรายร่วมกัน

- 1) ผู้นิเทศใช้ระบบสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อม และตั้งเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน
- 2) ผู้นิเทศสร้างการรับรู้ และมีการกำหนดแผนปฏิทินร่วมกันกับผู้รับการนิเทศ
- 3) ผู้นิเทศพูดคุยกับผู้รับการนิเทศถึงจุดแข็งจุดอ่อนที่ต้องการพัฒนา
- 4) ผู้นิเทศตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์และใช้กระบวนการ (PDCA)
- 5) ผู้นิเทศเติมเต็มประเด็นปัญหา ในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- 6) ผู้นิเทศใช้วิธี Face to Face หรือ Social กับผู้รับการนิเทศ
- 7) ผู้นิเทศส่งเสริมผู้รับการนิเทศในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่เหมาะสมกับบริบท
- 8) ผู้นิเทศเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) หรือได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

2.4 การสะท้อนความคิด

- 1) ผู้นิเทศใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศได้ทบทวนความรู้สึที่เกิดขึ้น
- 2) ผู้นิเทศสนทนากับผู้รับการนิเทศในประเด็นที่สงสัยในลักษณะการแลกเปลี่ยน
- 3) ผู้นิเทศรับฟังข้อมูลจากผู้รับการนิเทศให้มากๆ
- 4) ผู้นิเทศกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศเป็นเจ้าของความคิดและวิจารณ์เชิงบวกอย่างสร้างสรรค์
- 5) ผู้นิเทศให้ผู้รับการนิเทศเล่าสิ่งที่ประทับใจและความภาคภูมิใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ

2.5 การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ

- 1) ผู้นิเทศทำความรู้จักคุ้นเคยเป็นกันเองกับผู้รับการนิเทศ
- 2) ผู้นิเทศสร้างความศรัทธาและเชื่อถือต่อผู้รับการนิเทศ
- 3) ผู้นิเทศใช้ปิยวาจาและถ้อยคำเชิงสร้างสรรค์กับผู้รับการนิเทศ
- 4) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันใช้กระบวนการ PLC
- 5) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดแนวทาง เป้าหมายที่ชัดเจน
- 6) ผู้นิเทศวางตัวเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ
- 7) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้เกียรติซึ่งกันและกัน

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะชรในจังหวัดอุดรดิษฐ์ จากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบ
ชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์

แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบ ชี้แนะสะท้อนคิด	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	SD	แปรผล	$\bar{X}$	SD	แปรผล
1. การให้คำแนะนำและการชี้แนะ	4.67	.29	มากที่สุด	4.59	.33	มากที่สุด
2. กิจกรรมในห้องเรียน	4.55	.38	มากที่สุด	4.58	.37	มากที่สุด
3. การอภิปรายร่วมกัน	4.56	.35	มากที่สุด	4.56	.34	มากที่สุด
4. การสะท้อนความคิด	4.68	.31	มากที่สุด	4.73	.29	มากที่สุด
5. การสร้างสัมพันธภาพและสร้าง ความร่วมมือ	4.74	.26	มากที่สุด	4.70	.26	มากที่สุด
โดยรวม	4.64	.22	มากที่สุด	4.63	.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความเหมาะสมของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.64) อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ อันดับที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.74) อันดับที่ 2 การสะท้อนความคิด ($\bar{X}$ = 4.68) อันดับที่ 3 การให้คำแนะนำและการชี้แนะ ($\bar{X}$ = 4.67) อันดับที่ 4 การอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.56) และด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ กิจกรรมในห้องเรียน ($\bar{X}$ = 4.55)

สำหรับความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.63) อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ อันดับที่ 1 การสะท้อนความคิด ($\bar{X}$ = 4.73) อันดับที่ 2 การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.70) อันดับที่ 3 การให้คำแนะนำและการชี้แนะ ($\bar{X}$ = 4.59) อันดับที่ 4 กิจกรรมในห้องเรียน ($\bar{X}$ = 4.56) และด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ การอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.56)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้คำแนะนำและการชี้แนะ รองลงมาคือ กิจกรรมในห้องเรียน ความต้องการของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การอภิปรายร่วมกัน รองลงมา คือ การให้คำแนะนำและการชี้แนะ ทั้งนี้เนื่องจาก การให้คำแนะนำและการชี้แนะ เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ที่ผู้นิเทศได้ชี้แนะ ให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาศักยภาพครู ให้คำปรึกษาเพื่อกระตุ้นการคิดทบทวน ให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จนสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ ตลอดจน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถร่วมกันแก้ปัญหา จนเกิดประสิทธิภาพและ

บรรลุดม่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา (Charernthoi, 2553: 100) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การ สอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ขั้นตอนการเตรียมการนิเทศ ได้แก่ รู้จักและเข้าใจสภาพ ศึกษาและวิเคราะห์ความรู้ เดิมกำหนดเป้าหมาย มีความสบายใจไม่เครียด สัมพันธ์กับความรู้เดิม กำหนดขั้นตอน เข้าใจความรู้ใหม่ สรุปขั้นตอน กระตุ้นให้สนใจและให้ความร่วมมือ เตรียมเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ 2) ขั้นตอนการปฏิบัติให้ดูได้แก่สภาพที่พร้อม แจ้งวัตถุประสงค์แจ้งลักษณะงาน สาธิต วิธีการสอน เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย สังเกตการรับรู้และทดสอบ ความเข้าใจ คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ให้เวลาอย่างเพียงพอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ 3) ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศ ได้แก่ เข้าใจและรู้ถึงข้อบกพร่อง ให้คำแนะนำ แก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาด สังเกตการเรียนรู้อธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้ ปฏิบัติซ้ำ กระตุ้นความพอใจในการเรียนรู้สร้างเครื่องมืออย่างหลากหลาย เลือกกิจกรรมให้เหมาะสม กำหนดระยะเวลาอย่างเหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจ 4) ขั้นตอนการทดสอบและติดตามผลการนิเทศ ได้แก่การนิเทศทันทีแนะนำให้มีพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ นิเทศเพิ่มเติม ติดตามการนิเทศ รับฟังความคิดเห็น กำหนดแนวทางประเมินผล เลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมหลากหลาย เครื่องมือที่จะประเมินผลครอบคลุมชัดเจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน สรุปผลและรายงานการนิเทศ

2. ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อบุญในจังหวัดอุดรธานี มีแนวทาง 5 ด้าน ผู้วิจัยขออภิปรายผล จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 การให้คำแนะนำและการชี้แนะ เป็นแนวทางที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศนำปัญหามาวิเคราะห์หาสาเหตุแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยใช้แผนภูมิแก๊งปลา และกระบวนการ PLC มีการเสริมแรง กระตุ้นให้กำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง นำผลมาสรุปประเด็นที่ต้องการพัฒนาและพูดคุยสะท้อนผลหาทางเลือกที่ดีที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Lamchumchang, 2559: 51-60) ที่ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในแบบชี้แนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะ ความรู้ และปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบความพร้อมและข้อบกพร่องของผู้รับการนิเทศ เลือกเครื่องมือให้เหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจ สาธิตพร้อมยกตัวอย่างประกอบขณะที่ชี้แนะ

2.2 กิจกรรมในห้องเรียน ผู้นิเทศควรพูดคุยกับผู้รับการนิเทศให้มีความพร้อมในการสังเกตโดยผู้นิเทศใช้คำถามแบบปลายเปิด ไม่ชี้นำ มีเครื่องมือที่หลากหลายในการบันทึก นิเทศเฉพาะประเด็นที่ตกลงกันไว้ และผู้นิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนรู้ เมื่อนิเทศเสร็จแล้วนำประเด็นที่บันทึกได้มาตั้งหัวข้อในแต่ละประเด็นเพื่อนำมาสะท้อนผลกับผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Krongthong, 2552: 63 - 103) พบว่า แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 จากการประชุมสัมมนากลุ่มย่อย ด้านกระบวนการนิเทศภายใน คือ ผู้นิเทศควรนิเทศให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และควรมีการบูรณาการแผนการนิเทศ เข้ากับการปฏิบัติงานประจำของครู เพื่อเป็นการลดภาระงาน และสร้างความรู้สึว่าการนิเทศภายในเป็นเรื่องปกติที่ควรสอดแทรกอยู่ในงานประจำ

2.3 การอภิปรายร่วมกัน เป็นการสื่อสารของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยวิธี Face To Face หรือ Social ในการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์และกำหนดแผนปฏิทินร่วมกัน รวมถึง การพูดคุยถึงจุดอ่อนจุดแข็งที่ต้องการพัฒนา ผู้นิเทศเติมเต็มประเด็นปัญหาและส่งเสริมผู้รับการนิเทศในการจัดการเรียนรู้ที่

หลากหลายเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phonthan, 2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ด้านการวางแผนการนิเทศ เห็นว่า ควรมีการกำหนดโครงการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ในการดำเนินการจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและ ความต้องการของสถานศึกษา เป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับความต้องการของ ครูผู้สอน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายใน รวมทั้งมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.4 การสะท้อนความคิด ผู้นิเทศควรใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้รับการนิเทศได้ทบทวน แลกเปลี่ยนประเด็นสงสัย โดยคิดวิเคราะห์เชิงบวกอย่างสร้างสรรค์และเล่าสิ่งที่ประทับใจและความภาคภูมิใจในการจัดกิจกรรมการสอนในครั้งนั้น ๆ สอดคล้องกับ (Kuaisombun, 2547) ที่ได้นำแนวคิดการสอนแนะมาใช้ในการ พัฒนากระบวนการสอนแนะทางปัญญาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาปรัชญาการศึกษาส่วนบุคคลของครูประจำการระดับประถมศึกษา พบว่า ครูมีทักษะในด้านการคิดสะท้อนการปฏิบัติงานของตน ทำความกระจ่างในเป้าหมายการศึกษา และการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายการศึกษาสูงขึ้น

2.5 การสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสร้างความคุ้นเคย สร้างความศรัทธา ความเชื่อถือ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้วาจาถ้อยคำเชิงสร้างสรรค์ ในการร่วมกันกำหนดแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับ (Wansi, 2557) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการดำเนินการนิเทศหลัก กล้วยาณมิตรผลลัพธ์ของการนิเทศทางการศึกษาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ดีการประสานงานความร่วมมือความไว้วางใจการให้เกียรติซึ่งกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Krongthong, 2552: 63 - 103) พบว่า แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จากการประชุมสัมมนากลุ่มย่อย ด้านการจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ผู้นิเทศภายในต้องเป็นผู้ปราศจากอคติทั้งปวง และต้องนิเทศเชิงสร้างสรรค์ แนะนำ มากกว่าการติ และที่สำคัญผู้นิเทศภายในต้องมีศิลปะในการพูด ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ สามารถแนะนำสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสาธิตเบื้องต้นได้ เพื่อให้ผู้ได้รับการนิเทศมีความเชื่อมั่น

3. การประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพชรในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การสร้างแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด โดยการศึกษาค้นคว้าหลักการแนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้ที่ได้มากร่าง แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด แล้วนำไปให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ซึ่งปรากฏว่าสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ (Phonthan, 2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ด้านการวางแผน การนิเทศ เห็นว่า ควรมีการกำหนดโครงการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ในการดำเนินการจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและ ความต้องการของสถานศึกษา เป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับความต้องการของ ครูผู้สอน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศภายใน รวมทั้งมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถนำมารวบรวมและสังเคราะห์เป็นแนวทางที่นำไปประยุกต์ใช้ในการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ได้ 4 ประเด็น ได้แก่ การให้คำแนะนำและการชี้แนะ กิจกรรมในห้องเรียน การอภิปรายร่วมกัน การสะท้อนความคิด และการสร้างสัมพันธภาพและสร้างความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ควรนำแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ในการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการนิเทศภายใน เพื่อให้ครูได้รับการชี้แนะสะท้อนคิด แนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่ และบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ควรให้ความสำคัญ สร้างความตระหนัก กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิด ในการวางแผนและกำหนดนโยบาย ช่วยเหลือครู โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของครูและยกย่องชมเชย ส่งเสริมพัฒนาครู ตลอดจนการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ไปใช้ในการปฏิบัติ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกรนิเทศภายในแนวใหม่แบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนสหวิทยาเขตหลวงพ่อพะพรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ไม่ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2563). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุดรดิตถ์.
- กันยา เจริญถ้อย.(2553). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จิตติมา วรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จินดา กรองทอง. (2552). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- แจ่มนภา ลำจุมจิง. (2559). แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พิสัน โพนทัน. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา ก้วยสมบูรณ์. (2547). การพัฒนากระบวนการชี้แนะทางปัญญาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาปรัชญาการศึกษาส่วนบุคคลของครูประจำการระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้า
ในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
Factors Affecting Decision to Buy Ready-made Clothes for Women at
Department Store in Yannawa, Bangkok

รัลรัสมิ รัลรัสมิจาตุรนต์¹ สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ²
Rulrassamee Rassameejaturon, Sutham Lertpongprasert

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ศึกษา
ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี เปรียบเทียบระดับความสำคัญของ
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี และเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-test (One-Way ANOVA) และ LSD

ผลจากการวิจัยพบว่า ห้างสรรพสินค้าที่ลูกค้าใช้บริการมากที่สุด คือ ห้างเซ็นทรัล ซื้อเสื้อผ้าประเภท
ชุดลำลองและไปเที่ยว ซื้อแล้วแต่โอกาสและความชอบ ซื้อในวันใดก็ได้ ซื้อเฉลี่ย 2 ชิ้นต่อครั้ง ราคา 800-
1,500 บาท ผู้มีอิทธิพลต่อการซื้อคือตนเอง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน และผู้ซื้อที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน โดยภาพรวมมีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่
แตกต่างกัน

คำสำคัญ (Keywords) : ปัจจัยทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ; เสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี

Abstract

This research article aims to study the behavior in making decision to buy ready made clothes for women, study the importance factors affecting the buying decision, compare the importance of factors affecting the buying decision and study the differences between personal factors and factors affecting the buying decision of ready made clothes for women at department store in Yannawa district, Bangkok. The sample consisted of 400 people. The research instrument was questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, F-test (One-Way ANOVA) and LSD.

Received: 2022-07-21 Revised: 2022-08-02 Accepted: 2022-08-03

¹ นักศึกษาปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก Master Degree Student in Master of Arts, Department of Organization Management, Krirk University. E-mail kate-Kitt@hotmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก Advisor for the Master of Arts Program, Department of Organization Management, Krirk University. Email: sutham2498@hotmail.com

The research result showed that Central Department Store that most buyers entered. Due to their wants, they bought casual wear and travel outfits without the specific days. They bought two pieces a time from 800-1,500 baht. The person influencing the buying decision was herself. Marketing mix factors affected buying decision have impacts on high decision in overall and each aspect. Buyer with different personal factors overall had different level of factors affecting buying decision.

Keywords: marketing factors; buying decision; ready made clothes for women

บทนำ (Introduction)

ปัจจัยขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในการดำเนินชีวิตก็คือ ปัจจัยสี่ ซึ่งได้แก่อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องนุ่งห่มมีความสำคัญและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามยุคสมัย จึงทำให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา แฟชั่นเสื้อผ้าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีทั้งเสื้อผ้าสตรีและบุรุษ เสื้อผ้าสำเร็จรูปและเสื้อผ้าสั่งตัด ลักษณะของเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นเสื้อผ้าที่ผลิตตามสมัยนิยม มีการแข่งขันด้านรูปแบบของเสื้อผ้าเป็นอย่างมาก ธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพราะอัตราเพิ่มขึ้นของประชากรยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และผู้คนหันมาให้ความสนใจในเรื่องการแต่งกายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความดึงดูดในตนเองดูดี ก็ขึ้นอยู่กับสไตล์ของแต่ละบุคคล ประกอบกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของตนเอง จึงมีผลทำให้ธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปโดยเฉพาะเสื้อผ้าแฟชั่นสำเร็จรูปสตรีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องแต่งกายมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นอุตสาหกรรมหลักในการพัฒนาประเทศและเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นและความต้องการสูง ลักษณะของเสื้อผ้าที่ผลิตตามแนวสมัยนิยม จึงมีการแข่งขันสูงทั้งที่นำเข้าจากต่างประเทศและผลิตในประเทศ ดังนั้น การตลาดต้องมองสภาพของตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปให้ออกกว่าควรจัดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายไว้ในระดับใด เพราะกลยุทธ์ทางการแข่งขันและสภาพของตลาดสินค้าเป็นสิ่งสำคัญมากที่ผู้ประกอบการธุรกิจควรศึกษา (Kotler Phillip, 2012: 125)

ธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีเป็นธุรกิจที่มีความน่าสนใจ โดยเฉพาะตลาดเสื้อผ้าสตรีประเภทแฟชั่นและเสื้อผ้าที่สวมใส่และมีบุคลิกดี เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคเพศหญิงเป็นตลาดขนาดใหญ่ นอกจากนี้ตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีแบ่งกลุ่มลูกค้าได้หลายแบบ แต่ส่วนใหญ่มักจะแบ่งตามอายุ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ เสื้อผ้าสตรี ผู้ที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยรุ่นอายุไม่เกิน 13 ปี เสื้อผ้าสำหรับวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางอายุ 14-17 ปี เสื้อผ้าวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 18-25 ปี และเสื้อผ้าสำหรับผู้หญิงอายุ 25 ปีขึ้นไป (สุกัญญา ศิริวิยานนท์, 2555)

จากเหตุผลดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะสตรีผู้หนึ่งจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีที่ผลิตออกมาจำหน่าย โดยมุ่งไปที่สถานที่จัดจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า โดยเฉพาะจงในพื้นที่เขตยานนาวาที่ตนเองอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการทางด้านการตลาด สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างตรงตามความต้องการอย่างแท้จริงมากที่สุด ซึ่งจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดกำไรสูงสุดตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

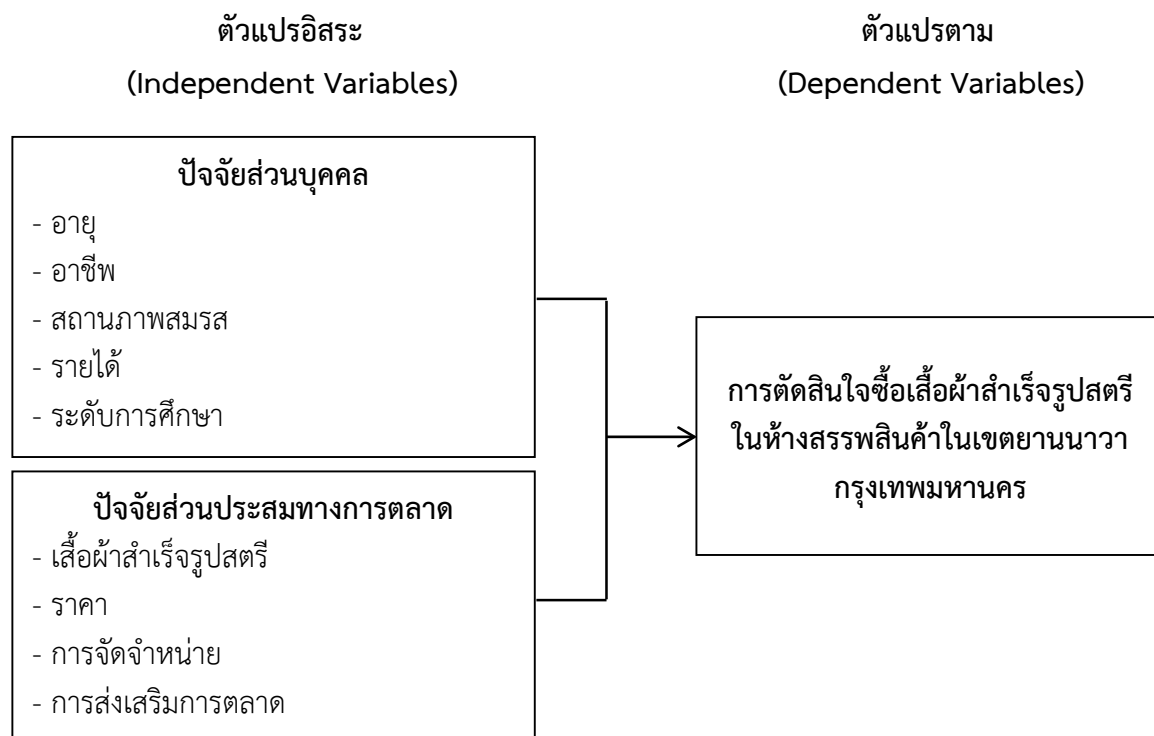
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ผู้ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีของ Kotler, Phillip (2012: 14) และแนวคิดทฤษฎีของ Kamaruddin & Mokhis (2003: 145-156) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เข้ามาเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้น จึงทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบประชากรที่แน่นอนของ Cochran, W.G. 1977: 180 (ธำนิษฐ์ ศิลปจารุ, 2555: 46) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ มุ่งเน้นห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา ที่มีแผนกเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ได้แก่ ห้างเซ็นทรัลพลาซ่า ห้างธนิยะพลาซ่า ห้าง Bangkok Fashion Outlet ห้าง Montien Mall

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงเวลาในการศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยอยู่ในระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหา (Content Validity) และขอคำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุงก่อนนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม 3 ท่าน

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งค่า IOC ที่คำนวณได้ในครั้งนี้เท่ากับ 0.96

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach Alpha) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้เท่ากับ .9195 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นและนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีบริเวณห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา จำนวน 400 ชุด แล้วเก็บกลับคืนด้วยตนเองทั้งหมดแล้วนำไปตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์

4.2 ในการแปลความหมายแบบสอบถามส่วนที่ 3 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามลำดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในแต่ละด้าน ซึ่งกำหนดเกณฑ์คะแนนของคำตอบ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
1 หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด
2 หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
3 หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
4 หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมาก
5 หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.80 หมายถึง	อยู่ในระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด
1.81 – 2.60 หมายถึง	อยู่ในระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
2.61 – 3.40 หมายถึง	อยู่ในระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
3.41 – 4.20 หมายถึง	อยู่ในระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก
4.21 – 5.00 หมายถึง	อยู่ในระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-test (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างจะทดสอบด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 26-30 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน สถานภาพโสด รายได้อยู่ระหว่าง 15,001-25,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ห้างสรรพสินค้าที่เคยเข้าซื้อส่วนใหญ่ คือ ห้างเซ็นทรัล ประเภเสื้อสำเร็จรูปที่เคยซื้อคือชุดลำลอง และชุดไปเที่ยว ความถี่ในการซื้อเดือนละ 1 ครั้ง ช่วงเวลาที่ซื้อคือวันใดก็ได้ที่สะดวก จำนวนชิ้นเฉลี่ยที่ซื้อจำนวน 2 ชิ้นต่อครั้ง ช่วงราคาที่ซื้อระหว่าง 800-1,500 บาท ผู้มีอิทธิพลในการซื้อคือตนเอง

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.94	0.54	มาก	1
2. ด้านราคา	3.55	0.60	มาก	4
3. ด้านการจัดจำหน่าย	3.70	0.66	มาก	2
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.60	0.67	มาก	3
เฉลี่ย	3.70	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านและพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกอยู่ในระดับมากคือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1. จำแนกตามอายุ

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สตรีที่มีช่วงอายุ 26-30 ปี 31-35 ปี 36-40 ปี 41-45 ปี และ 46 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการออกแบบสินค้า ความเหมาะสมของขนาดและรูปทรงอยู่ในระดับมากที่สุด และอายุ 41-45 ปี และ 46 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับคุณภาพของเนื้อผ้า สีสันทนและลวดลายผ้า อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านราคาพบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สตรีที่มีช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการจัดจำหน่ายพบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สตรีทุกช่วงอายุให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร สตรีในช่วงอายุ 26-30 ปี 31-35 ปี และ 36-40 ปี ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง การให้คำแนะนำของพนักงานขายสตรีในช่วงอายุ 22-25 ปี และ 26-30 ปี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนช่วงอายุอื่น ๆ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

2. จำแนกตามอาชีพ

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาชีพแม่บ้าน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รัฐวิสาหกิจและทำงานบริษัทเอกชน ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดกับการออกแบบสินค้า ความเหมาะสมของขนาดและรูปทรง อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวและรัฐวิสาหกิจให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดกับคุณภาพของเนื้อผ้าสีสันทนและลวดลายผ้า

2.2 ด้านราคา พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาชีพแม่บ้าน รับราชการ และทำงานบริษัทเอกชน ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด กับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

2.3 ด้านการจัดจำหน่าย พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อในทุกอาชีพให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การโฆษณาผ่านวิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร อาชีพแม่บ้าน รัฐบาล และอาชีพทำงานบริษัทเอกชน ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

3. จำแนกตามสถานภาพสมรส

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานภาพสมรสแล้ว และสถานภาพหย่า/หม้าย/แยกกันอยู่ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด กับข้อการออกแบบสินค้า ความเหมาะสมของขนาดและรูปทรง และข้อคุณภาพของเนื้อผ้า สีส้น และลวดลายผ้า ส่วนนอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

3.2 ด้านราคาพบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานภาพโสด ให้ความสำคัญกับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนสถานภาพสมรสแล้วกับหย่า/หม้าย/แยกกันอยู่ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก สินค้าราคาพิเศษเฉพาะรุ่นหรือมีราคาส่วนลดเมื่อซื้อจำนวนมาก ทุกสถานภาพให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยอื่นที่นอกเหนือให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ด้านการจัดจำหน่าย พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในทุกข้อ และทุกสถานภาพให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาดพบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อการมีส่วนลด คุปองและของแถม ข้อท่านสนใจสินค้าราคาพิเศษ ณ บริเวณจุดแนะนำสินค้าและข้อการให้คำแนะนำของพนักงานขาย ทุกสถานภาพให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อการโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร ทุกสถานภาพให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

4. จำแนกตามรายได้

4.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อการออกแบบสินค้า ความเหมาะสมของขนาดและรูปทรงและข้อคุณภาพของเนื้อผ้า สีส้นและลวดลายผ้า สตรีที่มีรายได้ 25,001-35,000 รายได้ 35,001-45,000 รายได้ 45,001-50,000 และรายได้ 50,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด นอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

4.2 ด้านราคา พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า สตรีที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 รายได้ 25,001-35,000 และรายได้ 35,001-45,000 บาท ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด นอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

4.3 ด้านการจัดจำหน่าย พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีสินค้าวางจำหน่ายในหลาย ๆ ห้างสรรพสินค้า สตรีที่มีรายได้ 35,001-45,000 และรายได้ 45,001-55,000 บาท ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง นอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

4.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร สตรีที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 รายได้

15,001-25,000 และรายได้ 35,001-45,000 บาท ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ข้อท้านสนใจสินค้าราคาพิเศษ ณ จุดแนะนำสินค้า สตรีที่มีรายได้ 45,001-55,000 บาท ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง และข้อการให้คำแนะนำของพนักงานขาย สตรีที่มีรายได้ 15,001-25,000 บาท ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง นอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

5. จำแนกตามระดับการศึกษา

5.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อการออกแบบสินค้าความเหมาะสมของขนาดและรูปทรง สตรีที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อคุณภาพของเนื้อผ้า สีสันทัน และลวดลายผ้า สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อยี่ห้อของสินค้าที่เป็นที่รู้จัก สตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง นอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

5.2 ด้านราคา พบว่า โดยภาพรวมการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อราคาที่เหมาสมกับคุณภาพของสินค้า สตรีที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อราคาที่เหมาสมกับคุณภาพของสินค้า สตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ข้อการที่สินค้ามีระดับราคาสูงเพื่อแสดงถึงคุณภาพ สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก สินค้าราคาพิเศษเฉพาะรุ่นหรือมีราคาส่วนลดเมื่อซื้อจำนวนมาก สตรีที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ข้อราคาที่ซื้อรวมค่าขนส่ง เมื่อมีการสั่งซื้อหรือแก้ไขสินค้าแล้วสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก นอกเหนือจากนี้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

5.3 ด้านการจัดจำหน่าย โดยภาพรวมพบว่าให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกระดับการศึกษาให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกข้อ

5.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมพบว่าให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนลด คุปอง และของแถมและข้อท้านสนใจสินค้าราคาพิเศษ ณ จุดแนะนำสินค้า สตรีที่มีระดับการศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก การแนะนำของพนักงานขายสตรีที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ผู้ซื้อที่มีอายุต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ด้านผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน
2. ผู้ซื้อที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคาที่แตกต่างกัน ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่าง
3. ผู้ซื้อที่มีสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้ซื้อที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้ซื้อที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ที่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดจำหน่ายไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ สตรีที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา ศิริวิยานนท์ (2555) ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านผลิตภัณฑ์พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะสินค้ามียี่ห้อที่เป็นที่รู้จักและการออกแบบเหมาะสมกับรูปทรง คุณภาพของเนื้อผ้า สีสันทนและลวดลายมีครบทุกสีทุกขนาด

1.2 ด้านราคา สตรีที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยรวมพบว่าให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุมาศ ใจกันทะ (2556) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลจากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกคือด้านราคาที่เป็นเช่นนี้เพราะราคาร้านนั้นเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าและมีส่วนลดเมื่อซื้อเป็นจำนวนมาก

1.3 ด้านการจัดจำหน่าย สตรีที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในด้านการจัดจำหน่ายให้ความสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าอันดับแรกคือความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า อาจเป็นเพราะช่องทางการจัดจำหน่ายที่รวดเร็วและสะดวก ทันสมัยมีการจัดวางสินค้าที่โดดเด่น ช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจอย่างไม่รีรอและช่วยสร้างความพึงพอใจกับลูกค้าอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ ศรีสุกใส (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสตรี กรณีศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลจากการวิจัยพบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายทางร้านได้ให้ความสำคัญกับการจัดวางสินค้าให้เกิดความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีความสะดวกในการเดินหาบริเวณที่ตั้งบูธขายสินค้าและสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด สตรีที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา ศิริวิยานนท์ (2555) ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากในด้านการส่งเสริมการตลาด แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการตลาดลูกค้าให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการตัดสินใจซื้อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการส่งเสริมการตลาดนั้นเป็นสิ่งจูงใจลูกค้าให้เกิดการซื้อ โดยเฉพาะมีส่วนลด มีคูปอง มีของแถม และมีสินค้าราคาพิเศษ ณ บริเวณจุดแนะนำสินค้ายังเป็นการเพิ่มความสนใจที่มากขึ้น

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ผู้ซื้อที่มีอายุต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ในด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุในแต่ละช่วงวัยนั้นย่อมมีความคิดหรือพฤติกรรมในการแต่งตัวที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุมาศ ใจกันทะ (2556) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมในการเลือกซื้อเสื้อผ้าออนไลน์ของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลจากการวิจัยพบว่า อายุของผู้บริโภคที่ต่างกัน มีระดับปัจจัยต่อพฤติกรรมในการเลือกซื้อเสื้อผ้าออนไลน์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผู้ซื้อที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในด้านผลิตภัณฑ์และราคาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพแต่ละอาชีพมีสไตล์การแต่งตัวที่แตกต่างกันออกไป การเลือกซื้อก็ต้องให้เหมาะกับอาชีพของตนเอง ส่วนราคานั้นผู้มียาได้น้อยก็ต้องมองหาราคาที่ซื้อได้ประหยัดและคุ้มค่าต่อการจ่ายต่อครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติ เนตรจ้อย (2560) ศึกษาเรื่องความรู้และพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า สตรีวัยทำงานที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผู้ซื้อที่มีสถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ในด้านผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานภาพแต่ละสถานภาพมีความแตกต่างกันในการดำเนินชีวิต ทำให้แนวคิดในการแต่งตัวที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การเลือกซื้อที่มีผลของความแตกต่างตามสถานภาพของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิภา พูลสารกิจ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีของผู้บริโภคในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีสถานภาพสมรสที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผู้ซื้อที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรี ในด้านผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีรายได้ของแต่ละคนไม่เท่ากัน บ่งบอกถึงอำนาจการซื้อที่ไม่เท่ากัน การมีรายได้มากก็มีโอกาสในการซื้อมากกว่าคนมีรายได้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร อรุณพูลทรัพย์ (2556) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าในจังหวัดชลบุรี ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้ที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมเลือกซื้อเสื้อผ้าที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ผู้ซื้อที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาดที่ต่างกัน อาจเป็นเพราะบุคคลที่มีการศึกษาที่มีระดับไม่เท่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มีการศึกษามากก็จะมีข้อมูลประกอบในหลาย ๆ ด้าน เพื่อใช้ในการพิจารณาการซื้อในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิภา พูลสารกิจ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีของผู้บริโภคในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีผลทำให้พฤติกรรมในการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. เข้าใจถึงพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของสตรีว่ามีพฤติกรรมในการเลือกซื้ออย่างไร โดยเฉพาะในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ตัวแปรหรือองค์ประกอบทางด้านปัจจัยทางการตลาดเป็นตัวกระตุ้นที่มีผลกระทบต่อการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีในห้างสรรพสินค้าในเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้
 - 1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้จำหน่ายควรให้ความสำคัญของยี่ห้อของสินค้าที่เป็นที่รู้จัก โดยนำเข้ามาจำหน่ายในห้างให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เน้นยี่ห้อที่มีชื่อเสียงและลูกค้ารู้จักยี่ห้ออื่นๆ
 - 1.2 ด้านราคา ผู้จำหน่ายต้องใช้นโยบายการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับคุณภาพสินค้าและกลุ่มเป้าหมาย อย่าตั้งราคาให้สูงเกินไป ถึงแม้ว่าการที่สินค้ามีระดับราคาสูงเพื่อแสดงถึงคุณภาพก็ตามแต่ควรตั้งราคาให้สมเหตุสมผล
 - 1.3 ด้านการจัดจำหน่าย ผู้จำหน่ายต้องมีสินค้าวางจำหน่ายในหลาย ๆ ห้างสรรพสินค้า ลูกค้าสามารถเดินทางไปที่ตั้งขายสินค้าได้สะดวก มีความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าและมีการตกแต่งจุดขายและการจัดวางสินค้าที่สวยงามและสะดุดตา
 - 1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้จำหน่ายควรให้ความสำคัญและมีการปรับปรุงพัฒนา ด้านการโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และนิตยสาร เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าให้มากยิ่งขึ้น ในโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าที่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปของห้าง ๆ เพื่อเป็นการรับรู้ให้กับลูกค้าที่ต้องการสินค้านั้นๆ
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปสตรีวัยทำงานกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาไปยังเขตต่างจังหวัด เพื่อให้ข้อมูลที่แตกต่างและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 2.2 ควรทำการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของเพศที่หลากหลาย เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - 2.3 ในอนาคตการจัดการทางการตลาด พฤติกรรมผู้บริโภคและสินค้าที่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการทำการวิจัยซ้ำหรือต่อยอดต่อไป เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนทำให้งานวิจัยมีความหลากหลายและชัดเจนมากขึ้น สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลทิพย์ ศรีสุกใส. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าสตรี : กรณีศึกษาจังหวัดกระบี่. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- เกตุร เนตรจ้อย. (2560). ความรู้และพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนคหเศรษฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จุติพร อรุณพลทรัพย์. (2556). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : แอคทีฟพริ้น.
- ภาณุมาศ ใจกันทะ. (2556). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- สุกัญญา ศิริวิยานนท์. (2555). ส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาการตลาด สาขาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพรรณิภา พูลสาริกิจ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีของผู้บริโภคในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cochran, W.G. (1977). **Sampling techniques** (3rded.). New York: John Wiley and Sons.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing** (5thed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Kamaruddin, A.R., & Mokhis, S. (2003). “ Consumer socialization, Social structural factor and decision-making styles: A case study of adolescents in Malaysia” . **International Journal of Consumer studies**. 27(2):145-156.
- Kotler, P. (2012). **Marketing management**. Upper Saddle River. NJ: Prentice-Hall.

การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง
Conservation and Development of Cotton Weaving Wisdom of Nga Khi Mon
Pattern, Maetha District, Lampang Province

ศรวัสย์ สมสวัสดิ์¹ จิรนนท์ บุพพัฒนสมัย² ณัฐพงษ์ ศรีใจวงศ์³
Sorrawat Somsawat, Jiranun Buppunhasamai, Nattapong Srijaiwong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทและภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อน 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และกลุ่มสมาชิก จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า การทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีประวัติอันยาวนานมีการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์โดยใช้การบอกเล่าและการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการทอผ้าฝ้าย มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่าย

แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา พบว่า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การจัดหลักสูตรการทอผ้าให้กับสถาบันการศึกษาเพื่อช่วยสืบสานและสืบทอดและบรรจุเป็นหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมการบันทึกกระบวนการทอผ้าเพื่อเป็นหลักฐานและถ่ายทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ หรืออาจจะมีการกลุ่มนายทุนรับสินค้าไปตัดและออกแบบเนื่องจากทางกลุ่มไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการตัดเย็บและการออกแบบเพื่อให้ภูมิปัญญาดังกล่าวคงอยู่สืบไป

ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนา พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณให้เหมาะสม ขาดการสืบทอดจากเด็กรุ่นใหม่ในชุมชน รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ (Keywords): การอนุรักษ์; การพัฒนา; ภูมิปัญญา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the context and cotton weaving wisdom of Nga Khi Mon pattern; 2) to study guidelines for the conservation and development of cotton weaving wisdom of Nga Khi Mon pattern; and 3) to study the

Received: 2022-07-27 Revised: 2022-08-03 Accepted: 2022-08-07

^{1 2 3} อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง Lecturer Faculty of Business Administration and Technology, Lampang Inter-Tech College. Email: sorrawat.somsawat@gmail.com

problems and obstacles towards the conservation and development of cotton weaving wisdom of Nga Khi Mon pattern. The main informant group was the chairman of the village philosophy group, government officials and a group member of 20 respondents chosen by purposive sampling. The tool used was an in-depth interview, observation record, and small group conversation record. Data were processed by the content analysis methods and presented through descriptive statistics.

The results of the research revealed that Nga Khi Mon cotton weaving pattern was unique with a long history. Knowledge was passed on from experience by means of telling and letting learners do it themselves. A cotton weaving professional group was established, and networking was promoted.

As guidelines for conservation and development of wisdom, there should be budget support from the government, and weaving courses at educational institutions for precious wisdom preservations of the weaving process made by the ancestors. Or there should have a group of investors to take the product to stitch and design, because the group does not have expertise in sewing and designing to keep this wisdom alive.

For problems and obstacles to conservation and development, it was found that relevant agencies should provide appropriate support in terms of knowledge, understanding, skills, materials, equipment, and budget. Lack of inheritance from the new generation in the community and lack of continuous publicity were found to be a significant problem.

Keyword: Conservation; Development; Wisdom

บทนำ (Introduction)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักนำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศไปสู่การบรรลุเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงเวลาที่ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยอยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และข้อจำกัดของโครงสร้างภายในประเทศที่ยังคงรอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน เพื่อนำมาประมวลผลประกอบการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตท่ามกลางสังคมที่สมานฉันท์ พันธมิตรก้าวหน้าควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในระยะยาว เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้านจากภายนอก และสามารถบรรลุเป้าหมายระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามกรอบ

ระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) จากแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยยึดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้สมัยใหม่ การถ่ายทอดองค์ความรู้และการจัดการองค์ความรู้ในระดับปัจเจกชุมชน ดังจะเห็นจากการศึกษาของ (บุญทวรรณ วิงวอน, 2556: 3-4) การให้ความสำคัญกับทรัพยากรหรือทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชนหรือองค์กรโดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นทรัพยากรทางปัญญาของท้องถิ่นไทยที่เป็นความภาคภูมิใจในรากเหง้าของชุมชนพร้อมแปรสภาพจากทุนเดิมเพื่อสร้างมูลค่าหรือเพิ่มมูลค่า อันหมายรวมถึงทรัพยากรในรูปแบบของสินทรัพย์หรือองค์ความรู้ที่ไม่มีองค์ความรู้ที่ไม่มีตัวตน อาทิ อัตลักษณ์ ตำนานและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของแต่ละอำเภอหรือจังหวัด วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียม ประเพณีการทำมาหากินของชาวบ้านและพิธีกรรมต่าง ๆ แต่สามารถสร้างมูลค่าในเชิงรูปธรรมได้ อาทิ การสร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจขนาดย่อมผ่านตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งมอบให้กับลูกค้า

จังหวัดลำปาง มีอัตราการเติบโตของจำนวนวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐบาลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องประมาณร้อยละ 70 ของการประกอบการวิสาหกิจชุมชน แต่ในภาพรวมยังขาดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ขาดการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เชิงคุณค่าเพิ่ม ขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาสร้างมูลค่าเพิ่มและต่อยอดวิสาหกิจชุมชนให้มีความแตกต่างเหนือคู่แข่ง ขาดการดำเนินงานด้วยตนเอง และยังคงพึ่งพางบประมาณและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (บุญทวรรณ วิงวอน และคณะ, 2557: 105) และเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมที่หลากหลายจึงมุ่งใช้จุดแข็งหรือความโดดเด่นของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาขับเคลื่อนผ่านกลไกด้านเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนโดยการลงทุนของผู้ประกอบการและเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมการผลิตและบริการในการสร้างอัตลักษณ์และขยายโอกาสทางการตลาดมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้นำของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพการแข่งขันในตลาดเพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพต่ำ ราคาต้นทุนต่ำหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ซึ่งผู้ประกอบการได้นำผลิตภัณฑ์เข้ามาวางจำหน่ายในประเทศได้มากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีอำนาจต่อรองค่อนข้างสูงนำไปสู่การกดดันทางราคา ส่งผลกระทบทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวรับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น (นิสกร จิงเจริญธรรม, 2557) โดยปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จอันเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มอันเป็นพื้นฐานการพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ (พจนานถ อินทรนันทน์, 2557) และยังดึงเอาทักษะ ความรู้ความสามารถและแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนประสบการณ์ตรงในตัวบุคคลออกมาเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของกิจการทั้งนี้การขับเคลื่อนผู้นำกลุ่มยังมีส่วนสำคัญในการลดช่องว่างการพัฒนาอาชีพพัฒนาความรู้จนเกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จดังเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของ ต.บ้านกิว อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ที่มีประวัติอันยาวนาน สืบเนื่องจากคนบ้านกิวในอดีตมีอาชีพทำนา เสื้อผ้าที่สวมใส่จะต้องเป็นดินและขี้โคลนจึงได้คิดหาตลาดลายการทอผ้าที่สามารถใส่ทำนาได้ จึงคิดค้นการทอผ้าลายงาขี้ม่อนมาใช้โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่หาได้ในชุมชน ได้แก่ ดอกฝ้าย และมะเกลือ เพื่อย้อมเป็นสีดำอย่างไรก็ตามเนื่องจากการทอผ้าเชิง

อุตสาหกรรมได้มีบทบาทเข้ามาแทนที่การทอผ้าด้วยมือจึงทำให้ผ้าฝ้ายทอมือลายางาซึ่มอนเลื่อนหายไปจากชุมชนในช่วงระยะเวลาหนึ่งทางชุมชนเกรงว่าผ้าฝ้ายทอมือลายางาซึ่มอนจะสูญหายไปจากชุมชนจึงได้รวมตัวกันเพื่อสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายางาซึ่มอนให้อยู่คู่กับชุมชนสืบไป โดยจุดเด่นผ้าทอพื้นเมืองลายางาซึ่มอนมีสีขาวและดำ คล้ายข้าวหนูกงา หรือข้าวหนิงกา อาหารของชาวเหนือใช้สีดำได้มาจากผลมะเกลือในการย้อมผ้า จึงเป็นที่มาของชื่อลายางาซึ่มอน ระบายความร้อนได้ดี เมื่อส่องกับแสงแดดจะเป็นประกายแวววาวราวกับผ้าไหม

ผ้าฝ้ายลายางาซึ่มอน เป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาการทอผ้าลายขัดซึ่งเป็นการทอสลักรักกันของเส้นฝ้ายปั่นมือ (นำไปต้มในน้ำข้าวเพื่อเคลือบเป็นเส้นฝ้ายให้เหนียว) ระหว่างเส้นด้ายสีดำที่ย้อมจากมะเกลือกับเส้นด้ายพุ่งสีขาว (สีธรรมชาติของเส้นฝ้าย) ที่ทอด้วยกี่พื้นบ้านจึงทำให้เนื้อผ้านุ่มเป็นพิเศษ และเป็นที่ยอมรับว่าลวดลายและสีสันขาว-ดำ หมดๆ ดังกล่าวเป็นลักษณะของลายซึ่มอนที่ชุมชนแห่งนี้ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อดำรงภูมิปัญญาและคงความเป็นเอกลักษณ์ของการทอผ้าฝ้ายลายางาซึ่มอน ด้วยปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายพื้นเมืองลายางาซึ่มอน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

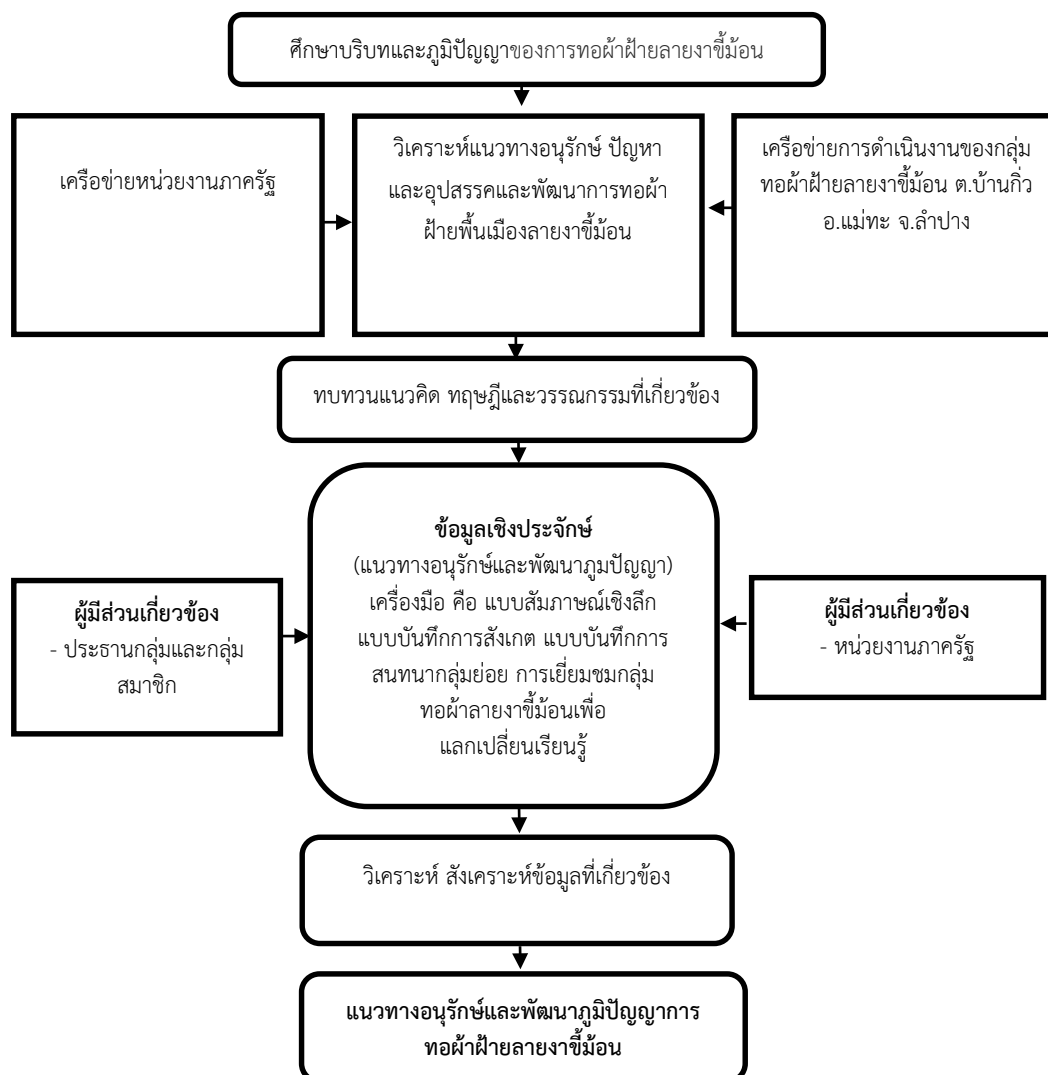
1. เพื่อศึกษาบริบทและภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายางาซึ่มอน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายางาซึ่มอน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายางาซึ่มอน

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

การทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษา ได้แก่

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา 2) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ การสร้าง และการถ่ายทอดความรู้ 3) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง 4) แนวคิดการมีส่วนร่วม 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ที่คนในชุมชนยังคงรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ด้วยการนำภูมิปัญญาดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างม่อน การจัดการปัจจัยที่เป็นผลทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาฝีมือของกลุ่มเกี่ยวกับเรื่องการค้างานกลุ่ม การผลิต ระบบจัดการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้กระบวนการผลิตผ้าฝ้าย แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายให้เป็นมรดกของชุมชน การได้รับการสนับสนุน

จากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับบริบทชุมชนเพื่ออธิบายถึงลักษณะที่เป็นส่วนส่งเสริมให้การดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อน จำนวน 1 คน สมาชิกในกลุ่มทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อนจำนวน 14 คน ประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อน จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะกลุ่มทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาในเดือนเมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In- Depth Interviews) 2) แบบบันทึกการสังเกต 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา กระบวนการผลิตผ้าไหมเพื่อพัฒนาเป็นสินค้ามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าไหม โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

3.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Primary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้า และรวบรวม เอกสารทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิดทางศักยภาพ แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Research) คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มในประเด็นของการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายทั้งในลักษณะแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการกับประธานกลุ่ม ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาเกี่ยวกับเทคนิค การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้าย กระบวนการผลิตผ้าฝ้าย รวมทั้งได้ศึกษาหาศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อนให้เป็นมรดกของชุมชนสืบไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ผลการศึกษา พบว่า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบริบทและภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายงานขี้ม่อน พบว่า การทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตำบลบ้านกัว อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง ที่ไม่เหมือนพื้นที่อื่นมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานมีการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์โดยการบอกเล่าและการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สืบเนื่องจากคนในชุมชนบ้านกัวในอดีตมีอาชีพทำนา เสื้อผ้าจะต้องเปื้อนดินและโคลน จึงเกิดความคิดที่จะหาวัสดุมาทอผ้าที่สามารถใช้ใส่ทำนาได้ เวลาสกปรกจะได้เห็นไม่ค่อยขัด จึงได้คิดค้นการทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อนขึ้นมาใช้ โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่ได้จากชุมชน ได้แก่ ดอกฝ้ายและมะเกลือ (เพื่อย้อมเป็นสีดำ) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการทอผ้าเชิงอุตสาหกรรมที่ได้เข้ามามีบทบาทเข้ามาแทนที่การทอผ้าด้วยมือ จึงทำให้ผ้าฝ้ายางขี้ม่อน เลือนหายไปจากชุมชนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทางผู้นำชุมชนเห็นเกรงว่าผ้าฝ้ายางขี้ม่อนจะสูญหายไป จึงได้รวมตัวกันเพื่อสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายางขี้ม่อนเพื่อให้ดำรงอยู่จนชั่วลูกชั่วหลาน ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2561 ได้พัฒนาผ้าฝ้ายางขี้ม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์

ที่สามารถเข้ากับยุคสมัย ได้สร้างลวดลายบนผ้าลายงาช้างขึ้นเพิ่มเติมจากที่ใช้ด้ายสีขาวพุ่งเส้นเดียวเป็นลวดลายที่ใช้ด้ายพุ่งสองเส้นบิดเกลียวเป็นลายงาช้างขึ้นผสมลายสายฝน และได้พัฒนาด้วยการนำเส้นฝ้ายยืนสีดำที่ผลิตจากโรงงานมาใช้แทนเส้นฝ้ายสีดำที่ได้จากการย้อมมะเกลือ เพื่อความหลากหลายของเนื้อผ้า อีกทั้งเพื่อให้เนื้อผ้าไม่หนาและมีน้ำหนักมากเกินไป และเป็นตัวล่อนนำไปสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างอื่น ได้แก่ กล่องใส่ของ ยาม เป็นต้น

ลักษณะพิเศษของผ้าฝ้ายลายงาช้างขึ้น คือ ลายขัดขาว-ดำ จะมีขนาดเล็ก ใหญ่ ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับตัวแปรที่สำคัญ คือ เส้นพุ่งที่เป็นด้ายสีขาวมีความหนา-บาง ไม่เท่ากัน เพราะทำมาจากฝ้ายปั่นมือ ซึ่งมีความหนา-บาง ผันแปรไปตามจังหวะและน้ำหนักมือของผู้ปั่นด้าย ซึ่งเป็นทักษะและความชำนาญเฉพาะตัวของแต่ละคนที่ยากจะควบคุมในขนาดของเส้นฝ้ายมีความหนา-บาง เท่ากันได้ตลอดทั้งเส้น ซึ่งแตกต่างจากเส้นฝ้ายที่ผลิตจากโรงงานจึงทำให้ผ้าฝ้ายในแต่ละเครื่องมือ โทนสี ขาว-ดำ

กลวิธีการผลิต: ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บดอกฝ้าย โดยเลือกเก็บดอกฝ้ายที่แก่ แตกฟูเต็มที่เป็นปุยขาว ระวังอย่าให้เศษใบฝ้าย ติดปะปนไปกับปุยฝ้าย แล้วนำไปตากแดดให้แห้งสนิท

ขั้นตอนที่ 2 การอัดฝ้ายหรือหีบฝ้าย โดยการนำปุยฝ้ายที่ตากแห้งสนิทแล้วมาอัดเพื่อแยกเมล็ดออกจากปุยฝ้าย

ขั้นตอนที่ 3 การดัดฝ้ายหรือการย้อมฝ้าย โดยการนำปุยฝ้ายที่คัดแยกเมล็ดออกมาดีด โดยใช้กังยงฝ้ายให้ปุยฝ้ายฟู โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้คือ กัง หรือไม้ไผ่ดัด (ดัดในตะลุม หรือ กระบุง หรือตะกร้าขนาดใหญ่) ในการดัดฝ้ายแต่ละครั้งจะดัดฝ้ายให้เพียงพอเฉพาะการนำม้วนฝ้ายหรือล้อนบนแป้นไม้ หรือ เขียง จะไม่ดัดฝ้ายทั้งค้างไว้เพราะปุยฝ้ายจะคืนตัวจับกันเป็นก้อนเหมือนเดิม

ขั้นตอนที่ 4 การกักฝ้าย (ม้วนฝ้ายเป็นหลอด) โดยการนำฝ้ายที่ดัดจนฟูดีแล้ว มาม้วนเป็นหลอด เรียวยาวโดยการวางลงบนแป้นล้อนฝ้าย ให้กระจายสม่ำเสมอ วางไม้ล้อนฝ้ายไว้บนปุยฝ้าย แล้วใช้ฝ่ามือถูปุยฝ้ายให้ม้วนเข้าไปกับไม้ล้อนฝ้าย (กัก) ใช้น้ำหนักมือให้พอดีเพื่อไม่ให้ม้วนฝ้ายแน่นหรือหลวมเกินไป แล้วดึงไม้ล้อนฝ้ายออกจะได้เป็นฝ้ายม้วนหลอดกลมประมาณ 8-9 นิ้ว

ขั้นตอนที่ 5 การปั่นฝ้าย โดยการนำฝ้ายที่กักไว้เป็นก้อนเรียวยาวมาปั่นเป็นเส้นด้ายด้วยฝืน (วงล้อไม้ไผ่ และมีเหล็กใน) ทำการปั่นจนกว่าจะได้ด้ายเป็นกลุ่มพอประมาณจึงถอดออกจากเหล็กในเพื่อนำไปเปียต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การเข้าเปีย โดยการนำฝ้ายที่ปั่นแล้วมาเข้าเปีย (เตรียมทำเป็นม้วนฝ้ายเป็นใจโดยให้เส้นฝ้ายเรียงเป็นเส้นไม่พันกัน)

ขั้นตอนที่ 7 การย้อมสีและการหมักโคลน โดยการนำเส้นฝ้ายมาย้อมด้วยวิธีธรรมชาติ ที่ได้จากเปลือกไม้ ใบไม้ และผลไม้ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 8 การกวักฝ้าย โดยการนำเส้นฝ้ายที่ย้อมสีและต้มในน้ำข้าว (เพื่อไม่ให้ขาดง่าย) ไปใส่ในเครื่องมือกวัก เมื่อกวักด้ายหลายกวัก เตรียมสำหรับขั้นตอนโวน (การทำเป็นด้ายยืนในการทอต่อไป)

ขั้นตอนที่ 9 การโวนหูก โดยการนำด้ายที่อยู่ในกวักนำไปโวนเป็นเครือด้วยฝื่อ หรือที่เรียกว่าเครือหูก ตามจำนวนความยาวของฝืนที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 10 การสับหูก โดยการนำเส้นด้าย (ด้ายยืน) มาต่อเข้ากับฟืม ผูกหรือมัดเส้นด้ายที่ยืนมาจากเขาให้แน่น เรียงลำดับจนแล้วเสร็จพร้อมในการทอต่อไป

ขั้นตอนที่ 11 การมัดหลอดหรือการปั่นหลอด โดยการนำฝ้ายเป็นใจมาคล้ออกใส่กงกว้าง นำเส้นจากกงกว้าง พันลงในหลอดไม้ที่เสียบอยู่ที่เหล็กของเฟียน จนได้ขนาดพอดีกับร่องกระสวย (ความยาวของหลอดไม้ต้องสัมพันธ์กับกระสวยทอผ้า)

ขั้นตอนการทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน (ทอหูก)

ขั้นตอนที่ 1 การนำฝ้ายเป็นใจมาคล้ออกใส่กงกว้าง แล้วพันใส่ปากหูกกวักฝ้าย แล้วนำมาไว้นหรือปั่นใส่ปากกวักหลาย ๆ อัน

ขั้นตอนที่ 2 การนำปากกวักที่มีเส้นฝ้ายพันอยู่ไปเรียงตามลำดับ ขึ้นอยู่กับว่าต้องการหน้ากว้างเท่าใด เพื่อเป็นฝ้ายเส้นยืน โดยนำแต่ละเส้นไปคล้องกับบันไดลิง เพื่อไม่ให้เส้นฝ้ายพันกันและขึ้นเพื่อขอต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การนำฝ้ายเส้นจากบันไดลิงมาขึ้นเพื่อขอ ซึ่งเพื่อขอจะทำหน้าที่สำหรับเรียงฝ้ายเส้นยืนตามความยาวที่ต้องการ และทำการสลับเส้นยืนสำหรับใช้ตะกอเส้นขึ้นเส้นลงด้านล่างของเพื่อขอเมื่อสิ้นสุดการเรียงเส้นฝ้ายจะนำแต่ละเส้นมาม้วนเพื่อให้เกิดลักษณะของการสลับเส้น สำหรับการทอยกเป็นเส้นขึ้นเส้นลงที่ด้านล่างขวาของเพื่อขอ

ขั้นตอนที่ 4 การนำกลุ่มฝ้ายเส้นยืนจากเพื่อขอมาขึ้นก็ แล้วคลี่ฝ้ายเส้นยืนตามที่ได้กำหนดไว้โดยใช้เขี้ยวหมาหรือฟันปลาเป็นตัวช่วยในการสางเส้นฝ้ายและละกลุ่มเส้นออกจากกัน เส้นด้ายในการทอหลายหนึ่งเพื่อแยกเส้นด้ายในการนำไปสับฝ้ายกับเข่าฟืม

ขั้นตอนที่ 5 การนำฝ้ายเส้นยืนมาต่อกับเศษผ้าฝ้าย หรือเชิงชายที่ตัดมาจากการทอครั้งก่อน (เรียกว่า เครือ) เหลือเศษผ้าหรือเชิงชายจากการทอให้ติดอยู่กับตะกอและฟืม เพื่อเป็นต้นแบบใช้ในการสับต่อลาย

ขั้นตอนที่ 6 หลังจากการสับเส้นฝ้ายต่อกันแล้ว ก็สามารถเริ่มกระบวนการทอได้ โดยการเหยียบไม้เหยียบเพื่อยกเข่าฟืมขึ้นลง แล้วพุ่งกระสวยสอดเข้าไปในช่องว่างระหว่างเส้นยืน ให้เส้นพุ่งพุ่งไปขัดกับเส้นยืนและใช้ฟืมดันให้เส้นพุ่งอัดเรียงกันแน่น แล้วใช้เท้าเหยียบไม้เหยียบตะกอเส้นยืนสลับขึ้นลง และพุ่งกระสวยกลับไปกลับมาขัดกับเส้นยืน หลักจากที่พุ่งเส้นพุ่งไปมา และใช้ฟืมดันให้เส้นพุ่งแน่นหลาย ๆ ครั้ง ก็จะได้ผ้าทอเป็นผืน แล้วนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายงานขี้ม่อน พบว่า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การจัดหลักสูตรการทอผ้าให้กับสถาบันการศึกษา เพื่อให้ช่วยสืบสานและสืบทอดและบรรจุเป็นหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมการบันทึกกระบวนการทอผ้าเพื่อเป็นหลักฐานและถ่ายทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ รวมถึง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าฝ้ายให้กับคนรุ่นใหม่และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจมาศึกษาดูงานของกลุ่ม หรืออาจจะมีกลุ่มนายทุนรับสินค้าไปตัดและออกแบบเนื่องจากทางกลุ่มไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการตัดเย็บและการออกแบบเพื่อให้ภูมิปัญญาดังกล่าวคงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายงานขี้ม่อน พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณให้เหมาะสม ขาดการสืบทอดจากเด็กรุ่นใหม่ในชุมชนต้องได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์อย่างเร่งด่วน รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บริบทและภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายงาขี้ม่อน พบว่า การทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตำบลบ้านก้ว อำเภอมะทะ จังหวัดลำปาง ที่ไม่เหมือนพื้นที่อื่นมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานมีการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์โดยการบอกเล่าและการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของมาริสสา อินทเรเกิด และคณะ (2561: 141) พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาของการทอผ้าไหมมัดหมี่ดินแดงของชุมชนบ้านหัวสะพาน ใช้หลายวิธีร่วมกันทั้งการบอกเล่า การบันทึกลงในกระดาษเส้นกราฟ การสาธิตและลงมือปฏิบัติ การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน สืบเนื่องจากคนในชุมชนบ้านก้วในอดีตมีอาชีพทำนา เสื้อผ้าจะต้องเปื้อนดินและขี้โคลน จึงเกิดความคิดที่จะหาวัสดุลายการทอผ้าที่สามารถใช้ใส่ทำนาได้ เวลาสกปรกจะได้เห็นไม่ค่อยชัด จึงได้คิดค้นการทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อนขึ้นมาใช้ โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่ได้จากชุมชน ได้แก่ ดอกฝ้ายและมะเกลือ (เพื่อย้อมเป็นสีดำ) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการทอผ้าเชิงอุตสาหกรรมที่ได้เข้ามามีบทบาทเข้ามาแทนที่การทอผ้าด้วยมือ จึงทำให้ผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน เลือนหายไปจากชุมชนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทางผู้นำชุมชนหวังเกรงว่าผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อนจะสูญหายไป จึงได้รวมตัวกันเพื่อสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อนเพื่อให้ดำรงอยู่จนชั่วลูกชั่วหลาน ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2561 สอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (1980) สรุปว่า หากทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานแล้วย่อมจะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งกับชุมชนและชุมชนสามารถแสดงออกถึงศักยภาพของสมาชิกแต่ละบุคคลในการทำงานได้อย่างเต็มที่ตลอดจนหนุนเสริมการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประยุกต์ใช้แผนธุรกิจในการสร้างความแตกต่าง และสอดคล้องกับการศึกษาของกมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ (2560: 46-47) ที่พบว่าลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสะท้อนความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน โดยมีปัจจัยที่สำคัญที่นำไปสู่ความเข้มแข็ง ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงสังคม รวมถึงการศึกษาของวุฒิชัย สายบุญจง (2561: 119-120) ที่พบว่า ประเด็นสำคัญหนึ่งในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ได้แก่ การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญา ตลอดจน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน จะเห็นได้ว่ามีการพัฒนาผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเข้ากับยุคสมัย ได้สร้างลวดลายบนผ้าลายงาขี้ม่อนเพิ่มเติมจากที่ใช้ด้ายสีขาวพุ่งเส้นเดียวเป็นลวดลายที่ใช้ด้ายพุ่งสองเส้นบิดเกลียวเป็นลายงาขี้ม่อนผสมลายสายฝน และได้พัฒนาด้วยการนำเส้นฝ้ายย้อมสีดำที่ผลิตจากโรงงานมาใช้แทนเส้นฝ้ายสีดำที่ได้จากการย้อมมะเกลือ เพื่อความหลากหลายของเนื้อผ้า อีกทั้งเพื่อให้เนื้อผ้าไม่หนาและมีน้ำหนักมากเกินไป และเป็นตัวเลือกนำไปสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างอื่น ได้แก่ กล่องใส่ของ ยาม เป็นต้น ลักษณะพิเศษของผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน คือ ลายขัดขาว-ดำ จะมีขนาดเล็ก ใหญ่ ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับตัวแปรที่สำคัญคือ เส้นพุ่งที่เป็นด้ายสีขาวมีความหนา-บาง ไม่เท่ากัน เพราะทำมาจากฝ้ายปั่นมือ ซึ่งมีความหนา-บาง ผันแปรไปตามจังหวะและน้ำหนักมือของผู้ปั่นด้าย ซึ่งเป็นทักษะและความชำนาญเฉพาะตัวของแต่ละคนที่อยากจะควบคุมในขนาดของเส้นฝ้ายมีความหนา-บาง เท่ากันได้ตลอดทั้งเส้น ซึ่งแตกต่างจากเส้นฝ้ายที่ผลิตจากโรงงานจึงทำให้ผ้าฝ้ายในแต่ละเครือมีโทนสีขาว-ดำ

2. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายงาขี้ม่อน พบว่า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การจัดหลักสูตรการทอผ้าให้กับสถาบันการศึกษาเพื่อช่วยสืบสานและสืบทอดและบรรจุเป็นหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมการบันทึกกระบวนการทอผ้าเพื่อเป็น

หลักฐานและถ่ายทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ รวมถึง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าฝ้ายให้กับคนรุ่นใหม่และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจมาศึกษาดูงานของกลุ่ม หรืออาจจะมีกลุ่มนายทุนรับสินค้าไปตัดและออกแบบเนื่องจากทางกลุ่มไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการตัดเย็บและการออกแบบเพื่อให้ภูมิปัญญาดังกล่าวคงอยู่สืบไป สอดคล้องกับการศึกษาของณมน ธนินธยางกูร และคณะ (2561: 23) พบว่า ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายของชุมชนบ้านหนองงูจาร์ยผาง เริ่มจากการทอเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว และนำไปถ่ายทอดให้กับชุมชนใกล้เคียง แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาโดยการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์การทอผ้าโดยใช้การบอกเล่าและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการทอผ้าฝ้ายชุมชนมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายเพื่อเกื้อกูลสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนและชุมชนข้างเคียงรวมถึงการมุ่งส่งเสริมโดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนในชุมชน การศึกษาของระวีวรรณ กิจโรจน์สกุล (2557) พบว่า แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตผ้าไหมทางกระรอกเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การฝึกอบรม การเพิ่มพูนทักษะ การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดการสมัยใหม่ สอดคล้องกับ อรณิชา ทศตา และคณะ (2561: 117-118) พบว่า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมกลุ่มทอผ้าไหมให้มีความยั่งยืนและควรมีการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำหลักสูตรการทอผ้า และการส่งเสริมการบันทึกเพื่อเป็นหลักฐานในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าฝ้ายทอมือลายงาช้างขึ้น พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณให้เหมาะสม ขาดการสืบทอดจากเด็กรุ่นใหม่ในชุมชนต้องได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์อย่างเร่งด่วน รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับชินิษฐา คำพลงาม (2555) พบว่า ปัญหาอย่างหนึ่ง คือ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนแก่ชุมชนเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตผ้าไหม โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อช่วยชาวบ้านสามารถรักษาความรู้และทักษะอีกทั้งยังเป็นการสร้างเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนด้วยเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมและผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบว่าการทอผ้าฝ้ายลายงาช้างขึ้นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของบ้านกิว อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ที่มีประวัติอันยาวนานมีการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์โดยใช้การบอกเล่าและการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพการทอผ้าฝ้าย มีการส่งเสริมการสร้างเครือข่าย โดยแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ การจัดหลักสูตรการทอผ้าให้กับสถาบันการศึกษาเพื่อช่วยสืบสานและสืบทอดและบรรจุเป็นหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมการบันทึกกระบวนการทอผ้าเพื่อเป็นหลักฐานและถ่ายทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ หรืออาจจะมีกลุ่มนายทุนรับสินค้าไปตัดและออกแบบเนื่องจากทางกลุ่มไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการตัดเย็บและการออกแบบเพื่อให้ภูมิปัญญาดังกล่าวคงอยู่สืบไป และปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณให้เหมาะสม ขาดการสืบทอดจากเด็กรุ่นใหม่ในชุมชน รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องซึ่งองค์ความรู้นี้จะจึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการหากลยุทธ์หรือแนวทางการอนุรักษ์สืบทอดให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ควรมีการสร้างควมตระหนักและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาดังกล่าวซึ่งอาจจะสูญหายไปเนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ส่งเสริมให้โรงเรียนในชุมชนมีการจัดทำหลักสูตรของชุมชนในเรื่องการทอดผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน เพื่อให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาดังกล่าวให้กับคนรุ่นหลัง

1.2 ขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอดผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน ในการจัดกิจกรรมให้คำแนะนำด้านแหล่งเงินทุน แนวทางการสร้างเครือข่าย การเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทอดผ้า การออกแบบลวดลาย การออกแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอดผ้าฝ้ายลายงาขี้ม่อน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว จิระพงศ์ เรืองกุล และสายใจ ชุนประเสริฐ. (2560). “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ่าเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*. 5(1): 46-57.
- ชนิษฐา คำพลงาม. (2555). *การพัฒนาเครื่องแต่งกายสตรีเชิงพาณิชย์ จังหวัดมหาสารคาม*. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณมน ธนินธัญกุล วรพจน์ พรหมจักร และสุภิภัทร์ บุญแน่น. (2561). “การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอดผ้าฝ้ายบ้านหนองกุ้งจรรย์ผาง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู”. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. 2(2): 23-34.
- นิสกร จีจเรญธรรม. (2557). “กสอ.รุกขยายฐานส่งออกสินค้าสโตร์สไตร์”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.lokwanee.com/web2013/?p=94431>. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2565.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2556). “โอกาสและแนวโน้มของวิสาหกิจ: รากฐานการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย กับการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”. *วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*. 6(2): 1-12.
- บุญทวรรณ วิงวอน อัจฉราภรณ์ วรรณมะกอก และอัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2557). “แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการวิสาหกิจขนาดย่อม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง”. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*. 9(1): 102-119.
- พจนาน อินทรนันทน์. (2557). “การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.academia.edu/5586789/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2565.
- มาริสสา อินทเรศ ชรินพร งามกมล และวิชุดา อายายงค์. (2561). “การอนุรักษ์และสืบสานการทอดผ้าไหมมัดหมี่ขึ้นต้นแดงของชุมชนบ้านหัวสะพาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์”. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*. 10(1): 141-154.

- ระวีวรรณ กิจโรจน์สกุล. (2557). **ผ้าไหมทางกระรอก: การอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วุฒิชัย สายบุญจง. (2561). “ชุมชนเข้มแข็งในทัศนะของชาวชุมชน กรณีศึกษาบ้านปลายคลองบางโพธิ์เหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 8(1): 119-129.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). “**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2565.
- อรณิชา ทศดา สุภัญญา ใจอดทน และจันทร์จิรา ใจอดทน. (2561). “การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านการทอผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ”. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา**. 11(1): 117-128.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). “**Participation’s Place in Rural Development: Seeking clarity Through Specificity**”. *World Development*.

ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง
โรงเรียนพื้นที่สูง โดยการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2
Lessons Learned from Good Practices of Self-Sustainable Small Schools in
Highlands under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2

สมนึก จุดกันทา¹ ชัชภูมิ สิชฌม² เชาวฤทธิ์ จันจัน³

Somnuek Judkanta, Chatphum Srichomphoo, Chowarit Chancheen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา จำนวน 4 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนแม่สานสามัคคี โรงเรียนบ้านแม่สาน โรงเรียนบ้านโป่งดินตั่ง โรงเรียนบ้านห้วยหยวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 1.การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ผู้ที่มีบทบาทจัดการศึกษาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการโดยใช้สื่อ DLTV ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมคิด 2) มีส่วนร่วมการวางแผน 3) มีส่วนร่วมการดำเนินงาน 4) มีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords): ถอดบทเรียน; โรงเรียน Stand Alone

Received: 2022-07-28 Revised: 2022-08-04 Accepted: 2022-08-07

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education, Uttaradit Rajabhat University.
E-mail: somnuekjjudkanta@gmail.com

² ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education, Uttaradit Rajabhat University.
E-mail: somnuekjjudkanta@gmail.com

³ อาจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer at the Faculty, of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: CHAOWARIT.CHA@live.ur.ac.th

Abstract

The objective of this research was to extract good practice lessons at the standalone small schools in highlands. under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The self-sustainable small schools were using DLTV media, and their communities were participating in educational management. Those four schools were: Maesan Samakkhi school, Ban Maesan school, Ban Pong Teenang school, and Ban Huai Yuak school. The research tools were structured interview and group discussion. The statistics used for data analysis were interview validity and content analysis.

The results showed that the lessons learned from good practices at the self-sustainable small schools consisted of teaching and learning management by DLTV media use. The participants in the education management were the school directors in charge of DLTV media use in instructions, students, parents, and basic education committee. The engagements in management of the media use were: 1) participation in thinking, 2) participation in planning, 3) participation in acting, and 4) participation in the follow-up and evaluation.

Keywords: lessons-learned; standalone schools

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนา การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ลดภาระค่าใช้จ่ายผู้ปกครอง ตามนโยบายเรียนดี เรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เช่น การจัดรถโมบายคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ การหมุนเวียนครูเข้าสอน การพัฒนาครูด้านภาษาอังกฤษ ด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication

Technology : ICT) รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์(e-Learning) สร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยช่วยเหลือแบ่งปันในเรื่องทรัพยากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ การพัฒนาใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยช่วยเหลือแบ่งปันในเรื่องทรัพยากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การพัฒนา ระบบการบริหารจัดการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์เร่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถยุบได้กำหนด ยุทธศาสตร์การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศด้วยหลายรูปแบบ เช่น ไตรภาคี จตุภาคี ศูนย์ปัญญาวิทยาการ การบริหารจัดการแบบศูนย์โรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดเพิ่มงบประมาณ เงินอุดหนุนรายหัวให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งระดับประถมศึกษาที่มีนักเรียน 120 คนลงมาและโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียน 300 คนลงมา และจัดทำโครงการวิจัยเพื่อกำหนดอนาคตโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศไทย จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าในทุกภาคส่วนได้ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เท่าเทียมโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน และเพื่อสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังพบ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม ความต้องการของครู ตลอดจน ความต้องการของชุมชน จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจที่มีเป้าหมายเดียวกันคือ คุณภาพของนักเรียน คณะกรรมการ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การแก้ไขปัญหาระบบโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ควรให้มีการควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โดยคำนึงถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม และความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยให้คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เป็นองค์กรในการกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นองค์กรรับนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการไปสู่ การปฏิบัติโดยจะมีผลดังนี้ 1. การควมรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีความชัดเจน สร้างความเข้าใจให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดจากความหวงแหนชุมชน และท้องถิ่น สร้างเครือข่ายภาคีทางการศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1. มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ประหยัด คุ่มค่า ทั้งบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจากการควมรวมโรงเรียนทำให้มีครูสอนครบทุกชั้น มีจำนวนนักเรียนต่อห้องมากขึ้น มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในแต่ละโรงเรียนที่มีการควมรวม 3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4. อำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ทำให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ 5. ลดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนพิเศษ เนื่องจากโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการส่งเสริมการจัดการศึกษา จึงสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ในแต่ละบุคคล (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559: 5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายการพัฒนา นโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กโดย มีรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน ปีการศึกษา 2562 ควบคุมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยได้ดำเนินการดังนี้ รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบ

รวมชั้น ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบช่วงชั้นและการเรียนรู้ แบบคละชั้น โดยวิธีการยุบชั้นเรียน ให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นสามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ต้องทิ้งห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน รูปแบบที่ 2 ความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องการขาดแคลนครู งบประมาณ ไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครองกรรมการสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษา ตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 3 การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย ในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณการสอนทางไกลจากโรงเรียนวังไกลกังวลหัวหิน (DLTV /DLIT) รูปแบบที่ 4 รูปแบบโรงเรียนเครือข่ายเป็นความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารและครูได้รับการพัฒนาจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ 5 ผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลายเป็นการผสมผสานรูปแบบที่ 1 - 4 ดังกล่าวข้างต้นมาดำเนินการตามบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

การดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยมีสถานศึกษา 162 โรงเรียน มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 108 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.66 มีโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในพื้นที่สูง (Stand Alone) จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนแม่สามสามัคคี โรงเรียนบ้านแม่สาม โรงเรียนบ้านโป่งดินตั่ง โรงเรียนบ้านห้วยห้วยก มีแนวทางบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2562: บทสรุปผู้บริหาร)

ผู้มีบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) อย่างมีประสิทธิภาพคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ พิณสุตา สิริธรรังศรี (ม.ป.ป: 3) ได้ทำการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมฯ พบว่า หลักและวิธีการมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับผิดชอบ การร่วมติดตามผล การร่วมแก้ปัญหา และการร่วมชื่นชม

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อนำผลวิจัย มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพสูงขึ้น และบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาในสังกัดตอบสนองความก้าวหน้า ต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) โดยการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง(Stand Alone) โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาการศึกษาวิจัยเรื่อง ถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยนำเสนอเนื้อหา ที่สำคัญในประเด็น คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV และสื่อพระเทพฯ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) ครูผู้สอน ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV จำนวน 4 คน 3) นักเรียน จำนวน 4 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน 5) กรรมการสถานศึกษาฯ จำนวน 4 คน 6) ศึกษานิเทศก์ ที่ดูแลการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่สามัคคี โรงเรียนบ้านแม่สามัคคี โรงเรียนบ้านโป่งดินตั่ง และโรงเรียนบ้านห้วยหยวก อำเภอสว่างวีรญาติ จังหวัดสุโขทัย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนพื้นที่สูง) โดยการจัดการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาปีการศึกษา 2564 – 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีโรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone)โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ติดต่อหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2 นำแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ดำเนินการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาและข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ถอดบทสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ร่วมกับผลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การบรรยายสถานการณ์ และตีความหมายโดยได้จำแนกหัวข้อผลที่ได้จากการถอดบทเรียนในแต่ละกรณีศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาการวิจัยการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) โดยจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV พบว่า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ได้ดำเนินงานดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) สำรวจความต้องการของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ประชุมชี้แจงผู้บริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียน การสอนโดยใช้ สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 5) นิเทศติดตาม ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนที่จัดการเรียน การสอนโดยใช้สื่อการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม

ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวังไกลกังวล และหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกัน และสัมพันธ์กับระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียน 2) ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนัก และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 3) จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องรับสัญญาณ และดำเนินการติดตั้งระบบ ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ 4) แต่งตั้งให้ครูรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับบุคลากรของโรงเรียน 5) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษา ทบทวน หลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงให้ สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนของ โรงเรียนวังไกลกังวล 2) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้กำหนดการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อพิจารณาเทียบเคียงกับผังมโนทัศน์ และกำหนดการเรียนรู้จากคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตาม

คู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 4) ร่วมจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกับโรงเรียนต้นทาง 5) สรุปสาระสำคัญในแต่ละครั้งร่วมกับนักเรียนหลังจากกิจกรรม การเรียนการสอนทางไกลผ่าน ดาวเทียมสิ้นสุดลง 5) วัดและประเมินผลเมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลง

นักเรียน ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้จากการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามที่ ครูแนะนำ 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียน เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละ 3) เข้าห้องเรียนตรงเวลาตามที่โรงเรียนกำหนด 4) ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนพร้อม ๆ กับโรงเรียนต้นทาง 5) ทำแบบฝึกหัด ใบงาน หรือตอบคำถามตามที่ครูโรงเรียนต้นทาง มอบหมาย 9) ทบทวนบทเรียน ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม

ผู้ปกครอง ได้ดำเนินการดังนี้ 1) รับทราบและทำความเข้าใจระบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่โรงเรียนนำมาใช้ 2) ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียน การสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม 3) ให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอน ของนักเรียนและครู 4) สนับสนุน ส่งเสริม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการรับสัญญาณ จากสถานวิทยุโทรทัศน์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 5) ติดตาม สอบถามการเรียนของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียน ในการประเมินผลการจัดการ เรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป อย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนวังไกลกังวล 3) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียน 1) การมีส่วนร่วมคิด ก่อนการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV ได้มีการระดมความคิดเห็นจาก บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ผู้บริหารมีการประชุมวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และปรับปรุงจัดการเรียนการสอน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ จัดให้มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมเสริมตามคู่มือครูผู้จัดการเรียนการสอน 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลบริหารได้ตรวจสอบความพร้อมด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ปกครอง 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV กับบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ได้เข้าร่วมประชุมวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อ กำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมการวางแผน โดยมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนวังไกลกังวล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการวิจัยการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง Stand Alone (โรงเรียนตั้งอยู่พื้นที่สูง) โดยจัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนใช้สื่อ DLTV พบว่า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เขต 2 ได้ดำเนินงาน ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) สำรวจความต้องการของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ประชุมชี้แจงผู้บริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียน การสอนโดยใช้ สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย 5) นิเทศติดตาม ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนที่จัดการเรียน การสอนโดยใช้ สื่อการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล จันทร์เรือง (2563: 120-122) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ด้านบริหารจัดการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ ให้มีการนิเทศภายใน มีการจัด PLC ในการเรียนการสอน ที่โรงเรียนขาดแคลนหรือติดขัด ในเรื่องสื่อการเรียนการสอน มีศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่ายร่วมนิเทศ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายตนเองทุกเครือข่าย และสรุปรายงานผลของทุกโรงเรียน

ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษา ทบทวน หลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงให้ สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนของ โรงเรียน วงไกลกังวล 2) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้กำหนดการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อพิจารณาเทียบเคียงกับผัง มโนทัศน์ และกำหนดการเรียนรู้จากคู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 3) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตาม คู่มือครูสอนทางไกลผ่านดาวเทียม 4) ร่วมจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกับโรงเรียนต้นทาง 5) สรุป สาระสำคัญในแต่ละครั้งร่วมกับนักเรียนหลังจากกิจกรรม การเรียนการสอนทางไกลผ่าน ดาวเทียมสิ้นสุดลง 5) วัดและประเมินผลเมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพล สอนจิตร และ วิเชียร รุ้ยนิยง (2564: 151) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของ สถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ได้เสนอแนวทางการ จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ ดังนี้ 1) การประเมินผล และปรับปรุง 2) การขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็ง 3) การนิเทศและติดตาม 4) การจัดการเรียนรู้ 5) การ กำหนดนโยบาย

นักเรียน ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้จากการเรียนการสอนโดยใช้ สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามที่ ครูแนะนำ 2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียน เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมแต่ละ 3) เข้าห้องเรียนตรงเวลาตามที่โรงเรียนกำหนด 4) ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน พร้อม ๆ กับโรงเรียน ต้นทาง 5) ทำแบบฝึกหัด ใบงาน หรือตอบคำถามตามที่ครูโรงเรียนต้นทาง มอบหมาย 9) ทบทวนบทเรียน ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช นุ นารถ และ ธิชาพัชญ์ โทนา (2563: 289) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก : โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านตัวผู้เรียน 1) ผู้เรียนควรเป็นผู้มีความใฝ่รู้ สนใจ กระตือรือร้นอยากเรียนรู้กับครูต้นทาง ต้องมีลักษณะของความอยากค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสงสัย 2) ผู้เรียนต้องมีวินัย มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ โดยการร่วมกิจกรรมกับครู ต้นทาง และครูปลายทาง ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจและเชื่อมั่นในกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ ได้ด้วยตนเอง

ผู้ปกครอง ได้ดำเนินการดังนี้ 1) รับทราบและทำความเข้าใจระบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่โรงเรียนนำมาใช้ 2) ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียน การสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม 3) ให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอน ของนักเรียนและครู 4) สนับสนุน ส่งเสริม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือในการรับสัญญาณ จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 5) ติดตาม สอบถามการเรียนของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียน ในการประเมินผลการจัดการ เรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรธรรศ ประศาสน์วิช (2564: 61) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า การวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การจัดการ (Organizing) และการนำ (Leading) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การควบคุม (Controlling) ด้านการนำ ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) มีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของ โรงเรียนวังไกลกังวล 3) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภูมิ สาชะรุ่ง (ม.ป.ป.: 19) ได้ศึกษาการนิเทศเพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) กรณีศึกษา :โรงเรียนบ้านภู-โรงเรียนบ้านคำพิ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่า ด้านบริหารจัดการ โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการใช้สื่อการสอน DLTV และ ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามการจัดการ เรียนการสอนด้วย DLTV อยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอน ครูมีการใช้สื่อการสอน DLTV ใช้หนังสือแบบเรียนร่วมกับ DLTV มีแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชาที่ สอนด้วย DLTV มีการใช้ กระดานดำหรือกระดานขาว (White Board) ควบคู่ไปกับการสอน DLTV มีการใช้ สื่อการสอนอย่างอื่น ร่วมกับ DLTV มีสื่อและใบงานในการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV ทุกครั้ง มีการ เตรียมการจัดการเรียน การสอนล่วงหน้าทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV การใช้สื่อการสอน DLTV อยู่ในระดับปาน กลาง และมีการใช้สื่อการสอน DLTV ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วย DLTV และ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในรายวิชาที่ สอนด้วย DLTV อยู่ในระดับมาก

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียน 1) การมีส่วนร่วมคิด ก่อนการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV ได้มีการระดมความคิดเห็นจาก บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน เพื่อรับ

ฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ผู้บริหารมีการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และปรับปรุงจัดการเรียนการสอน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ จัดให้มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมเสริมตามคู่มือครูผู้จัดการเรียนการสอน 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลบริหารได้ตรวจสอบความพร้อมด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกานต์ จันทศิริ (2559: จ) ได้ศึกษาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ผลการจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในแต่ละด้าน จัดลำดับคือ คือ 1) ด้านการวางแผน คือ ควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสภาพปัญหาการสอนระหว่างโรงเรียนต้นทางและ โรงเรียนปลายทาง 2) ด้านการดำเนินการ คือ ควรมีการดูแลติดตามให้ครูจัดเตรียมเอกสาร ใบงาน ตามคู่มือครูพระราชทาน อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อความมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการประเมินผล ตรวจสอบ คือ ควรมีการติดตามการวัดและประเมินผลโดยใช้ DLTV เพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขคือควรมีระบบกำกับติดตาม และการสะท้อนผลที่มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ปกครอง 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นการดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อ DLTV กับบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมวางแผน ได้เข้าร่วมประชุมวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานระพี มหาสาร (2563: จ) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษามี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) การมีส่วนร่วมคิด ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายร่วมกับโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมการวางแผน โดยมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนวังไกลกังวล 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียวาท น้อยคล้าย (2559: 40-41) ได้ศึกษาการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหภายในโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และแผนงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมการสนับสนุนงบประมาณในการติดต่อเพื่อแสวงหาแหล่งทุนจากภายในและภายนอกท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้กับโรงเรียน ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ชุมชนมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนิน

กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการประสานงาน ติดต่อ ผู้ชำนาญการในและนอกชุมชนเข้าร่วมแก้ปัญหาของโรงเรียน ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า หลักและวิธีการมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับผิดชอบ การร่วมติดตามผล การร่วมแก้ปัญหา และการร่วมชื่นชม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้สถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน สร้างความตระหนักในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV
 - 1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้เผยแพร่ข่าวสารที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อ DLTV
 - 1.3 สถานศึกษาควรมีการประชุมครูในการสร้างเครื่องมือในการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ DLTV ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามสภาพจริงและตรวจสอบได้
2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในประเด็นเกี่ยวกับความพร้อมของสถานศึกษา การบริหารจัดการทางไกล ผ่านดาวเทียม
 - 2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศ ในโรงเรียนในองค์กรอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง เช่น โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรธรรต ประศาสน์วิช. (2564). แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- กิตติภูมิ สาชะรุ่ง. (ม.ป.ป.).การนิเทศเพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) กรณีศึกษา :โรงเรียนบ้านภู-โรงเรียนบ้านคำพิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพการนิเทศการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.

- จตุพล สอนจิตร และวิเชียร รุ่งเย็นง. (2564/สิงหาคม). “แนวทางการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (NEW DLTV) ของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5”. **วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร**. 6(8): 151.
- ธวัช นูนารถ และกษิษาพัชญ์ โทนา. (2563). “การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียนขนาดเล็ก : โอกาสและความเสมอภาคในยุคไทยแลนด์ 4.0”. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. 8(1): 289.
- นฤมล จันทร์เรือง. (2563). **ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรียวาท น้อยคล้าย. (2559). **การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนสังกัด เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปานระพี มหาสารโร. (2563). **การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี. (ม.ป.ป.). “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา โครงการจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.dpu.ac.th/ces/upload/km/1392093276.pdf> สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2564
- ศิริกานต์ จันทศิริ. (2559). **การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). **การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2562). **แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 2562-2565**. สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา.

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด 8Ps กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการ
ร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
Association of Marketing Mix 8Ps with Post-pharmacy Service Behavior of
Consumers in Mueang Si Sa Ket District

วัลยา สุนทรา¹ ศราวุฒิ อู๋พุดินันท์²
Wanlaya Suntara, Sarawut Oo-puthinan

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P) กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ บุคลากร การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพของร้าน กระบวนการในการจัดการและคุณภาพการบริการ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8P) และพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะกลับมาซื้อซ้ำหรือบอกต่อหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 154 คน หลังใช้บริการที่ร้านขายยาจำนวน 10 ร้าน โดยวิธีสุ่มตามสะดวก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.1) ช่วงอายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม 40-59 ปี (ร้อยละ 50.6) ระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา (ร้อยละ 41.6) ด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เกษตรกร (ร้อยละ 29.9) รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท พบมากที่สุด (ร้อยละ 39.6) และมีจุดประสงค์มาร้านขายยาเพื่อมาซื้อยา (ร้อยละ 81.8) ผลการวิจัย พบว่า โดยเฉลี่ยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ บุคลากร และลักษณะทางกายภาพของร้าน และให้ความสำคัญในระดับมาก ต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และกระบวนการในการจัดการ สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดไม่สามารถวิเคราะห์ได้เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดมีพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาแบบเดียวกัน คือ ตั้งใจมาใช้บริการซ้ำ และบอกต่อบุคคลที่รู้จัก ถึงร้อยละ 99 และ 96 ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : ส่วนประสมทางการตลาด 8P; พฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยา; การซื้อซ้ำ

Abstract

This study aimed to explore the association of marketing mix 8Ps with post-pharmacy service behavior of consumers in Mueang Si Sa Ket District. The marketing mix 8Ps investigated in this study were product, price, place, people, promotion, physical evidence, process, productivity and service quality. A survey questionnaire was used to collect personal

Received: 2022-07-30 Revised: 2022-08-04 Accepted: 2022-08-07

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร MA. Student in Department of Community Pharmacy Naresuan University. E-mail: Wanlayas59@nu.ac.th

² ภาควิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Department of Pharmacy Practice, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Naresuan University. E-mail: sarawuto@nu.ac.th

information, opinion on marketing 8Ps and post-pharmacy service behavior of consumers (i.e. repurchase and pass on) from consumers who had just finished getting services from drugstores. There were 154 responders from 10 drugstores; most of them were Thai women (72.1%) aged between 40-59 years old (50.6%) with up to 41.6% lower than high school educational background. Their most frequent job was farmer (29.9%) and 39.6% of them received monthly income lower than 10,000 baht. Most responders (81.8%) came to the drugstores to seek for medicine. The result of this study showed that on average product, price, place, people, physical evidence and service quality were considered as the most important strategies for choosing the drugstores to get the services; while promotion and process strategies were considered as important in less degree. However, the association of marketing mix 8Ps with the post-pharmacy service behavior could not be determined because nearly all of the responders had intention for repurchase and word of mouth (99% and 96%, respectively).

Keywords: marketing mix 8P; post-pharmacy service behavior; repurchase

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันธุรกิจร้านขายยามีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง มีร้านขายยาเปิดใหม่จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นร้านขายยาแบบผู้ประกอบการคนเดียว หรือร้านขายยาแบบสาขา เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ทำเงินได้ง่าย ลงทุนน้อย จากข้อมูลในปี 2557-2561 มีร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) เปิดใหม่เพิ่มถึง 3,541 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 23 และรวมทั้งประเทศมีร้านขายยาแผนปัจจุบันในปี 2561 สูงถึง 18,900 ร้าน ต่อมาในปี 2562 พบว่ามีร้านขายยาที่ต้องปิดตัวลง เหลือจำนวนเพียง 13,906 คิดเป็นร้อยละ 26 ซึ่งจำนวนดังกล่าว เป็นร้านขายยาที่เภสัชกรเป็นเจ้าของเองและร้านที่ไม่ใช่เภสัชกรเป็นเจ้าของ แต่ถึงอย่างไรการตลาดมีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจร้านขายยาค่อนข้างมาก ซึ่งงานเภสัชกรรมชุมชนเองเป็นสายงานที่สำคัญต่อระบบบริการสุขภาพในประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากจะขายยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพแล้ว ร้านขายยายังเป็นสถานบริการทางสุขภาพ ซึ่งประชาชนสามารถใช้บริการในการซื้อยา และขอคำแนะนำในเรื่องการใช้ยาและสุขภาพ ทำการส่งมอบยาให้แก่ผู้บริโภค เภสัชกรชุมชน ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการในร้านยา มีหน้าที่หลักๆ ในการส่งมอบยาและให้คำแนะนำแก่ผู้บริโภค(หรือผู้ป่วย) ดูแลคุณภาพและประกันคุณภาพของยาตั้งแต่การจัดหายา เข้าร้านจนถึงส่งมอบแก่ผู้บริโภค จัดทำบัญชียาตามกฎหมาย รวมทั้งการบริหารจัดการกิจการร้านยาให้ดำเนินไปได้ ซึ่งถือเป็นการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม แต่ในรายละเอียด ปลีกย่อย เภสัชกรแต่ละคนก็มีแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลาย หากเภสัชกรที่ทำงานเภสัชกรรมชุมชนสามารถปรับตัวหรือมีความรู้ความเข้าใจเรื่องของส่วนประสมทางการตลาดก็จะเป็นผลดีต่อการทำธุรกิจ

จากการศึกษาที่ผ่านมา ผู้วิจัยเห็นว่า ยังไม่มีการหาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการกับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาและในช่วงเวลาหรือปีที่ต่างกัน ผลการศึกษาก็แตกต่างกัน กล่าวคือเมื่อเวลาผ่านไป พฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละช่วงเวลาก็มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ในปี 2556 จังหวัดศรีสะเกษมีร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) จำนวน 32 ร้าน แบ่งเป็นร้านขายยาปลีกผู้ประกอบการคนเดียวจำนวน 29 ร้าน ร้านขายยาแบบสาขา 3 ร้าน และในช่วงปี 2557-2560 มีร้านขายยาในจังหวัดศรีสะเกษเปิดใหม่จำนวนมาก ปี 2561 มีร้านขายยาจำนวน 104 ร้าน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยที่ผ่านมาร้านขายยาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากประเด็นทั้งหมดเป็นประเด็นที่ผู้บริโภคให้ความสนใจ ซึ่งหากร้านขายยาต้องการความยั่งยืนในธุรกิจ จึงต้องปรับตัวไปตามความต้องการของผู้บริโภค รุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งร้านหรือการให้คำปรึกษาจากเภสัชกร เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8Ps ที่มีความสัมพันธ์กับหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภค เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ กิจกรรมร้านขายยาหรือผู้สนใจประกอบกิจการร้านขายยา สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

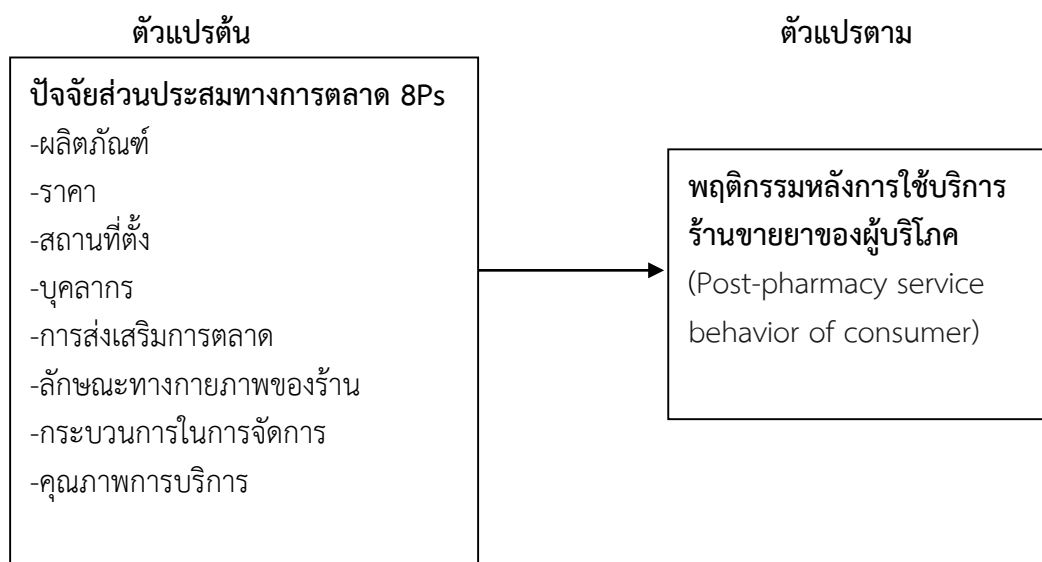
เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8Ps กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8Ps มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีของ Schiffman & Kanuk (1994) และ Kotler & Keller (2009) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาในเขต อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการจากร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 154 คน โดยคำนวณจำนวนตัวอย่างสำหรับ multinomial logistic regression analysis และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.

2563

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและเอกสาร โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและคุณลักษณะของผู้บริโภค

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยา

เกณฑ์การให้คะแนน

งานวิจัยฉบับนี้ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert scale) โดยใช้คำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และได้วัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) เพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน แล้วนำผลมาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 และความเชื่อมั่นของแต่ละปัจจัยมากกว่า 0.7

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลเอง โดยการรอเก็บข้อมูลหลังจากผู้บริโภคใช้บริการร้านขายยาเสร็จสิ้นแล้วบริเวณหน้าร้านขายยา

การคำนวณจำนวนตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก ในการทำนายพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภค จากการศึกษาของ Peduzzi et.al.(1996) จำนวนตัวอย่างสำหรับ multinomial logistic regression analysis ค่า events per variable ควรมีอย่างน้อย 10

$$\text{ดังนั้น } N = EPV \frac{k}{p}$$

โดย P = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.52 ซึ่งอ้างอิงจากการวิจัยของ ออมทอง ทิพย์ภูตานนท์ (2557) ซึ่งพบว่าผู้บริโภคที่บอกต่อคนใกล้ชิดให้มาซื้อยาที่ร้านขายยาระดับมากถึงมากที่สุด เป็นร้อยละ 52

k = จำนวนตัวแปรต้น หรือ ปัจจัยที่ศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้มี 8 ตัวแปร ได้แก่ ผลลัพธ์ ราคา สถานที่ตั้ง บุคลากร การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการในการจัดการ และคุณภาพการบริการ

$$\text{จำนวนตัวอย่างในการศึกษานี้ (N) = } 10 \times \frac{8}{0.52} = 154 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ เท่ากับจำนวน 154 ตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8P และพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภค โดยใช้สถิติถดถอยแบบ Multinomial Logistic Regression Analysis

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.1) ช่วงอายุส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม 40-59 ปี (ร้อยละ 50.6) ระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ต่ำกว่ามัธยมปลาย (ร้อยละ 41.6) ด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือเกษตรกร (ร้อยละ 29.9) รองมาคือรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 27.9) รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท พบมากที่สุด (ร้อยละ 39.6) และมีจุดประสงค์มาร้านขายยาเพื่อมาซื้อยา (ร้อยละ 81.8)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด 8Ps กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภค

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทางการตลาด 8Ps

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8Ps	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
1. ผลิตภัณฑ์	4.69	0.40	มากที่สุด
2. ลักษณะทางกายภาพ	4.66	0.36	มากที่สุด
3. บุคลากร	4.60	0.39	มากที่สุด
4. คุณภาพการบริการ	4.49	0.04	มากที่สุด
5. สถานที่ตั้ง	4.41	0.65	มากที่สุด
6. ราคา	4.40	0.49	มากที่สุด
7. กระบวนการในการจัดการ	4.08	0.77	มาก
8. การส่งเสริมการตลาด	3.86	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นให้มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง ราคา บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และคุณภาพการบริการ และอยู่ในระดับมากที่สุดสำหรับปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด และกระบวนการในการจัดการ ตามลำดับ

จากการตรวจสอบความสัมพันธ์กันเอง (multicollinearity) ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8Ps ไม่พบว่ามี multicollinearity แต่เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8Ps และพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยา ได้แก่ ความตั้งใจในการกลับมาใช้บริการร้านขายยาซ้ำในอนาคต และการแนะนำร้านขายยาที่สำรวจให้แก่ครอบครัว ญาติ หรือคนรู้จักมาใช้บริการ โดยใช้สถิติ logistic regression แล้วพบว่าไม่สามารถวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังกล่าวได้ เนื่องจากข้อมูลมีลักษณะ quasi-complete separation เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดต้องการใช้บริการร้านขายยาซ้ำในอนาคต และต้องการแนะนำร้านขายยาให้บุคคลอื่น มีเพียงไม่เกินร้อยละ 4 ที่ไม่ต้องการกระทำดังกล่าว และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบ“ไม่แน่ใจ”เลย กล่าวคือ การที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุดจะมีความตั้งใจใช้บริการร้านขายยาซ้ำ และต้องการแนะนำร้านขายยาให้บุคคลอื่นเกือบทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8Ps) กับพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (8Ps) สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นความสำคัญในระดับมากถึงมากที่สุดทุกปัจจัยซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ออมทอง ทิพย์ภูวนานนท์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกร้านขายยาของผู้บริโภค กรณีศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในทุกๆ ด้าน อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ซึ่งการศึกษาของอมทองเป็นการหาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ปัจจัย ไม่ได้รวมถึงคุณภาพการบริการ การศึกษาของอมทองเป็นการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามสถานที่ที่ได้กำหนด ลักษณะ

แบบสอบถามเป็นการถามถึงประสบการณ์ที่ผ่านมานานมาแล้วของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความแตกต่างในเรื่องของแบบสอบถามซึ่งในงานวิจัยนี้ถามผู้บริโภคหลังจากที่ใช้บริการร้านขายยาแล้วทันที ทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นประสบการณ์ปัจจุบันของผู้บริโภคหลังจากใช้บริการร้านยาแล้วมีระดับความคิดเห็นและตัดสินใจอย่างไร

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประภาพรพรณ เลหาะวลีสันต์ (2546) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจากร้านขายยาของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภค ดังนั้น จึงได้แนะแนวทางการพัฒนาร้านขายยา โดยพัฒนาให้มีความหลากหลายของสินค้า ซึ่งจากข้อสังเกต พบว่า ผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้น้อย ส่วนใหญ่ต้องการเพื่อมาซื้อยา ร้านยาจึงอาจจะพิจารณาการเลือกยาเข้าร้านให้หลากหลายยี่ห้อตามกำลังซื้อของผู้บริโภค แต่อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายในร้านที่สำคัญที่สุด คือยา ต้องเป็นยาที่ดีมีคุณภาพ แต่มีการศึกษาที่มีผลการศึกษาแตกต่างออกไปคือการศึกษาของ สมประสงค์ แดงพลอย (2553) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการซื้อยาจากร้านขายยาของผู้บริโภคในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผลิตภัณฑ์ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อยาจากร้านขายยาของผู้บริโภค ในด้านอนาคตแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อยาจากร้านขายยา ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งหมายถึงว่า ไม่ว่าประเภทยาในร้านจะมากหรือน้อย ลักษณะบรรจุภัณฑ์หรือคุณภาพของยาในร้านจะเป็นอย่างไร ผู้บริโภคก็มีแนวโน้มว่าจะมาซื้อซ้ำ หากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามการใช้ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ สมประสงค์ แดงพลอย ไม่มีข้อคำถามในความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

ปัจจัยด้านสถานที่ตั้ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ออมทอง ทิพย์ภูตานนท์ (2557) ได้พบว่าผู้บริโภคจะเลือกร้านขายยาใกล้ที่อยู่อาศัย ใกล้ที่ทำงาน ย่านชุมชน ตลาดสด ซึ่งควรจะมีที่จอดรถให้เพียงพอกับลูกค้าด้วย รวมถึงสอดคล้องกับการศึกษาของ แสงสุข พิชยานกุล และ ศิริ ชะระอำ (2560: 135) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคไทย ระบุว่า ปัจจัยเรื่องสถานที่ตั้งของร้านขายยาเป็นสิ่งกำหนดระดับความสะดวกสบายในการ เข้าถึงและเข้าใช้บริการร้านขายยานั้น เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

ปัจจัยด้านราคา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ออมทอง ทิพย์ภูตานนท์ (2557) พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ ราคาขายที่มาตรฐาน ควรจะมีป้ายบอกราคา และควรจะมีราคาที่ไม่แพงเมื่อเปรียบเทียบกับร้านอื่น ซึ่งจากการสอบถาม พบว่าร้านขายยาบางร้านยังไม่มีป้ายบอกราคา จึงควรพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือบุคลากรใช้คำพูดและน้ำเสียงที่เหมาะสม บุคลากรมีอัธยาศัยดี กิริยามารยาทเหมาะสม บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุชบา ไทวรรณ (2558) ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค ณ ร้านยาบุชบาฟาร์มาซี จ.ร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญปัจจัยด้านบุคลากรมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้ทราบว่า การดำเนินธุรกิจร้านยาในปัจจุบัน ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องราคาสินค้าและทำเลที่ตั้งของร้านยาแต่เพียงอย่างเดียวเหมือนดังที่เข้าใจกันโดยทั่วไป ร้านยาควรมีเภสัชกรอยู่ประจำร้านตลอดเวลา เพื่อสร้างความมั่นใจในการเข้ารับบริการให้กับผู้บริโภค และเภสัชกรที่อยู่ประจำร้านควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำ อธิบายรายละเอียด

สรรพคุณของยาได้อย่างถูกต้อง และการจัดยาได้เหมาะสมกับผู้บริโภค รวมไปถึงต้องเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสและเต็มใจให้คำปรึกษาและการบริการที่เป็นกันเอง

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ออมทอง ทิพย์ภูวนานท์ (2557) ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก แต่เป็นความสำคัญลำดับสุดท้ายในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้งหมด และสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมิตร ภูเขา (2540) พบว่า การส่งเสริมการขายและการโฆษณาไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกร้านขายยา โดยสาเหตุที่กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาในร้านขายยาแผนปัจจุบัน เนื่องจากในการซื้อยาแต่ละครั้ง ผู้บริโภคมุ่งหวังที่จะซื้อยาเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย การทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่หลากหลายมุ่งหวังให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าในปริมาณมากนั้น จึงไม่มีผลในการตัดสินใจซื้อยา แต่อย่างไรก็ตาม ร้านขายยามีข้อจำกัดในด้านการส่งเสริมการตลาด เนื่องจากข้อบังคับทางกฎหมาย ไม่อนุญาตให้ทำการลดแลกแจกแถมยา หรือโฆษณาร้านขายยา ในส่วนผลิตภัณฑ์ทดลองใช้ก็ต้องเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากยา

ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมิตร ภูเขา (2540) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกร้านขายยาแผนปัจจุบันของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความสะอาด การจัดเรียงสินค้าเป็นหมวดหมู่ สวยงาม แสงสว่างและป้ายชื่อหน้าร้าน มีความสำคัญมากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาของ เอกราช ทองสุข (2554) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของผู้บริโภคในจังหวัดชุมพร เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผู้บริโภคให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง และสอดคล้องกับการศึกษาของ แสงสุข พิทยานุกุล และศิริ ชะระอำ (2560: 135-145) พบว่า ร้านขายยาควรมีภาพลักษณ์ที่สะท้อนถึงความสะอาด และการให้บริการด้านสุขอนามัยที่มี กล่าวคือ บริเวณหน้าร้านมีความเป็นระเบียบ สะอาด โปร่งโล่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี ไม่อับชื้น มีเครื่องปรับอากาศ เพื่อให้อุณหภูมิในร้านมีความเหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเก็บรักษายาเพื่อจัดจำหน่าย เช่นเดียวกับการศึกษาของ วาริ สุทักษิณา (2558) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ อันได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับร้านขายยา มีความสะอาด สว่าง สะดุดตา บรรยากาศในร้านเย็นสบาย พื้นที่ในร้านกว้าง มีพื้นที่ให้เลือกซื้อยาเอง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อยาในร้านขายยาแผนปัจจุบันในเขตกรุงเทพมหานคร จากข้อสังเกต ถึงแม้ผู้บริโภคของร้านขายยาในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จะมีรายได้น้อย แต่ก็ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่ดี ทำให้ร้านขายยามีความโดดเด่น สร้างความไว้วางใจให้กับผู้บริโภคในการใช้บริการร้านขายยานั้นๆ

ปัจจัยด้านกระบวนการในการจัดการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมาก จากข้อสังเกตพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย และประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และค่าใช้จ่ายต่อการซื้อไม่สูงมาก ทำให้ไม่ได้ให้ความสำคัญมากที่สุดตามข้อคำถามแบบสอบถาม ในเรื่องระบบการชำระเงิน เครื่องบันทึกเงินสดอัตโนมัติ หรือการโอนผ่านธนาคารหรือการใช้บัตรเครดิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วาริ สุทักษิณา (2558) พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการในการจัดการที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ คือ จ่ายยาถูกต้อง บริการรวดเร็ว ชำระเงินได้หลายช่องทาง แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านกระบวนการเหล่านี้ เช่น เรื่องความหลากหลายในการชำระเงินไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อยาในร้านขายยาแผนปัจจุบัน เนื่องจากค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งในการซื้อยาเป็นราคาที่ต่ำและไม่สูงมากและสามารถชำระเงินด้วยเงินสด

ได้ และเรื่องความรวดเร็วในการจ่ายยาไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อยาในร้านขายยาแผนปัจจุบัน เนื่องจากการซื้อยาไม่ได้ใช้เวลานานมากในการซื้อต่อครั้ง แต่เมื่อวิเคราะห์จากเหตุผลดังกล่าวแล้ว หากร้านขายยาสามารถบริการได้อย่างรวดเร็ว และมีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย รองรับยอดซื้อที่สูงขึ้น ก็จะเป็นผลดีต่อร้านขายยานั้นๆ

ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา ศรสงวนสกุล และ สุนา ลาภาโรจน์กิจ (2558) ที่ได้ศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการกับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยา ในเขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง โดยได้แบ่งคุณภาพการบริการออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการบริการที่จับต้องได้เป็นรูปธรรม ด้านความใส่ใจ และด้านการตอบสนองความต้องการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยาในเขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และได้กล่าวไว้ว่า การตอบสนองผู้ใช้บริการ เกสเซอร์ควรแสดงออกถึงความพร้อม ความตั้งใจที่จะให้บริการ เต็มใจที่จะช่วยเหลือ และบริการอย่างรวดเร็ว ตอบสนองทันตามความต้องการของผู้ใช้บริการ จากผลการศึกษา การตอบสนองความต้องการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ นั่นคือ ผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกใช้บริการร้านขายยาที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ เช่น มีการบริการที่ดี เอาใจใส่ เกสเซอร์มีคำแนะนำปรึกษาที่ดี เป็นต้น ถ้าร้านขายยาใดสามารถตอบสนองความต้องการได้ จะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยานั้น สิ่งที่เกสเซอร์จะต้องให้ความสำคัญ คือ การให้คำแนะนำการดูแลตนเองแก่ลูกค้า โดยเฉพาะผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวและแพ้ยา นอกจากนี้ การมีเกสเซอร์ประจำร้านตลอดเวลาที่ขออนุญาตทำการไว้ จะทำให้ลูกค้าได้รับยาที่ดี มีคุณภาพ เหมาะสมและถูกต้องตามโรคที่ลูกค้าเป็นและตรงตามหลักวิชาการ โดยสอดคล้องกับข้อคำถามด้านคุณภาพการบริการในข้อที่บอกว่า มีการซักถามข้อมูลและอธิบายวิธีการใช้หรือให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวจนเป็นที่น่าพอใจก่อนการจ่ายยาหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพ คำแนะนำที่ได้รับ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับยาหรือผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจนตรงความต้องการ มีเกสเซอร์อยู่ปฏิบัติงานตามเวลาที่ระบุ นอกจากนั้นในยุคนี้อร้านขายยาต้องให้ความสำคัญในการจัดให้มีบริการตอบข้อสงสัยในภายหลัง ทางโทรศัพท์หรือช่องทางออนไลน์ต่างๆ อีกด้วย เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญในข้อนี้เพิ่มขึ้น

สำหรับการหาความสัมพันธ์หรืออำนาจในการทำนายของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยา พบว่า ไม่สามารถวิเคราะห์ทางสถิติได้ เนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดมีพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาแบบเดียวกัน ได้แก่ ความตั้งใจในการใช้บริการร้านขายยาซ้ำ และการบอกต่อบุคคลที่รู้จัก ซึ่งน่าจะเกิดจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ใช้บริการร้านขายยานั้นเป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้น การหาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดใดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยามากน้อยต่างกันอย่างไร อาจต้องใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการให้เรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยตรง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมและผลของการวิเคราะห์ข้อมูล องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยคือ พฤติกรรมหลังการใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคใน อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ในภาพรวมหากร้านขายยานั้นมีผลิตภัณฑ์ที่ครบ หรือบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ก็จัดทำให้ผู้บริโภคกลับมาซื้อซ้ำหรือ

บอกต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคของ Schiffman และ Kanuk ที่ได้บอกมาก่อนที่ผู้บริโภคจะซื้อซ้ำหรือบอกต่อ มันมีกระบวนการตัดสินใจกับอิทธิพลต่างๆ การที่ผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางการตลาด ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นส่วนประสมทางการตลาด 8Ps จากอิทธิพลนี้จะนำไปสู่กระบวนการภายในของผู้บริโภค ซึ่งในขั้นกระบวนการเป็นขั้นตอนของการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเริ่มจากการตระหนักถึงความต้องการ การวิเคราะห์ทางเลือก ที่มาจากพื้นฐานทางจิตวิทยาและปัจจัยภายนอก จนถึงขั้นผลลัพธ์ที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อและประเมินหลังการซื้อ ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดประสบการณ์และประสบการณ์ดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อในครั้งต่อไป เพราะฉะนั้นแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้บริโภคจะกลับมาซื้อซ้ำหรือบอกต่อนั้น ร้านขายยาต้องให้ประสบการณ์ที่ดีต่อผู้บริโภค โดยการให้ความสำคัญต่อการจัดการร้านขายยาให้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีที่จอดรถเพียงพอ เดินทางมาร้านได้สะดวก มีราคาจำหน่ายที่เหมาะสม ยุติธรรม บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ อธิษาศัยดี ตกแต่งร้านเหมาะสมน่าเข้าใช้บริการ สะดวกในการรับบริการ เกสเซอร์อยู่ปฏิบัติงานตลอดเวลา ให้คำแนะนำดี เป็นต้น ดังผลการวิจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในทุกปัจจัยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

ร้านขายยาควรนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 8P มาใช้ในการปรับปรุง พัฒนา หรือสร้างร้านเพื่อให้เกิดความใช้บริการของผู้บริโภค ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากถึงมากที่สุดทุกปัจจัย โดยหากมีทรัพยากรจำกัดควรปรับปรุงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอื่นๆ ก่อนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และกระบวนการในการจัดการ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

หากต้องการทราบอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อพฤติกรรมการเลือกมารับบริการร้านขายยาของผู้บริโภค ควรออกแบบแบบสอบถาม โดยการเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆ โดยตรงหรือทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ทำให้เลือกมารับบริการร้านขายยาของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง (References)

- นฤมิตร ภูษา. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกร้านขายยาแผนปัจจุบันของผู้บริโภคใน อ.เมือง จ.เชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุษบา ไทวรรณ. (2558). การเพิ่มศักยภาพให้บริการของร้านยาบุษบาฟาร์มาซีจังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาพรรณ เลหาะวลีสันต์. (2546). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจากร้านขายยาของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารี สุทักษิณา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาในร้านขายยาแผนปัจจุบันในเขตกรุงเทพฯ. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สมประสงค์ แต่งพลอย. (2553). พฤติกรรมการซื้อขายจากร้านขายยาของผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกัญญา ศรสงวนสกุล และ สุนา ลาภาโรจน์กิจ. (2558). ปัจจัยคุณภาพการบริการมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- แสงสุข พิชานกุล และ ศิริ ชะระอำ. (2560/7/1). “การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคไทย”. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 6(2): 135-145.
- ออมทอง ทิพย์ภูตานนท์. (2557). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกร้านขายยาของผู้บริโภค. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- เอกราช ทองสุข. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการร้านขายยาแผนปัจจุบันของผู้บริโภคในจังหวัดชุมพร. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Kotler, P., & Keller, K.L. (2009). *Marketing Management* (13th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Peduzzi P et.al. (1996). Feinstein AR. A simulation study of the number of events per variable in logistic regression analysis. Geneva: J Clin Epidemiol.
- Schifman, L.G. and Kanuk, L.L. (1994). *Consumer Behavior* (5th ed.). Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall.

**ความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้ง
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565**
**The Bangkokians' Opinions towards the Elections of Bangkok Governor
and Councilors in 2022**

สุณีชญาน์ ฉัตรบุรานนท์ชัย¹ สกอล สุขเสริมสงชัย² ณัฐพร ยงวงศ์ไพบุญ³ ลัทธจิตร มีรักษ์⁴ โสภา ยอดคีรีชัย⁵
Suneechaya Chatburanontachai, Skol Suksermsongchai, Natthaporn Yongvongphaiboon,
Lattachit Meerak, Sopa Yodkeeree

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 โดยเป็นวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจความคิดเห็นผ่านผลโพลของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “สิงห์สยามโพล” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,894 คน โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) เก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 1 และ 2 มีประเด็นที่สัมพันธ์กัน ได้แก่

1. แนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอันดับที่ 1 คือนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจาก นโยบายของผู้สมัครมากกว่าปัจจัยอื่นๆ
4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ควรอิสระไม่สังกัดพรรคการเมือง
5. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากนโยบายของผู้สมัครมากกว่าปัจจัยอื่นๆ
6. บทบาทหัวหน้าคณะไม่มีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.)

Received: 2022-08-03 Revised: 2022-08-09 Accepted: 2022-08-12

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of Faculty of Political Science Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

² อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of Faculty of Political Science Siam University. E-mail: skol.imcinter@gmail.com

³ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of Faculty of Political Science Siam University. E-mail: dr.natthaporn.y@gmail.com

⁴ นักวิจัยสาขาวิชารัฐศาสตร์, Researcher in Political Science Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

⁵ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of Faculty of Political Science Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : ความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานคร; การเลือกตั้งผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565

Abstract

This research aimed to study the Bangkokians' opinions towards the Elections of Bangkok Governor and Councilors in 2022. It was a quantitative research survey at Siam Poll Center, Faculty of Political Science, Siam University. There were 2,894 Bangkokians as a population sample through the multistage random sampling. Also, by means of questionnaires the data were collected from people above the age of 18 years old. The statistical tools were means, percentages, and S.D.

The results were found as follows

1. The decision trend for the most popular candidate for Bangkok governor was Mr. Chatchat Sittiphan
2. The political stream at the national level had an impact on voting candidates for Bangkok governor
3. The samples decided to elect the candidates for Bangkok governor due to their policies
4. The Bangkok councilors should not belong to any political parties
5. The samples decided to elect the candidates for Bangkok councilors due to their policies, rather than other factors
6. The election campaigners did not have influences on voting the candidates for Bangkok councilors

Keywords: Bangkokians' opinions; elections of Bangkok governor and councilors in 2022

บทนำ (Introduction)

การเลือกตั้งของกรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนั้น ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการเมืองระดับชาติไปพร้อมกัน เนื่องจากภายหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 แล้วนั้น การเมืองไทยก็ขาดการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นมาเป็นระยะเวลานานโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ดังพบว่า ศูนย์สำรวจความคิดเห็นของสถาบันการศึกษาหลายแห่งต่างให้ความสำคัญกับการจัดทำโพล (Poll) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนในมิติต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

ทั้งนี้การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งแรกในรอบ 9 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2556 และล่าช้าออกไปเพราะรัฐประหาร พ.ศ. 2557 โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก่อนการเลือกตั้งคือพลตำรวจเอก อัศวิน ขวัญเมือง ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เนื่องจากมีการออกประกาศฉบับที่ 85 สั่งระงับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว และต่อมา พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงออกคำสั่งตามมาตรา 44

ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ให้หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตรดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่อไป ก่อนถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง จากข้อกล่าวหาว่าทุจริตการจัดซื้อซุ่มไฟของกรุงเทพมหานคร และมีการแต่งตั้งให้พลตำรวจเอก อัศวิน ขวัญเมือง ซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น เข้าดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแทน

หลังจากนั้นในวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งให้อำนาจแก่คณะกรรมการกำหนดให้มีการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมาเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2565 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 พร้อมกับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร โดยในช่วงการเลือกตั้งขณะนั้น พบว่า มีการแข่งขันกันสูงทั้งในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ดังเห็นได้ว่า ผู้สมัครหลายรายต่างมีประสบการณ์การทำงานทางการเมืองในระดับชาติ หรือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ เข้าลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งยังได้รับอิทธิพลจากการเมืองระดับชาติผ่านพรรคการเมืองที่มีบทบาทสนับสนุนผู้สมัครตัวแทนของพรรคโดยตรง และโดยอ้อม รวมทั้งการวางกลยุทธ์การเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละราย ซึ่งผลการเลือกตั้งปรากฏว่านายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงมากที่สุดเป็นประวัติการณ์กว่า 1.38 ล้านเสียงในการเลือกตั้งครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาผ่าน “ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เรื่อง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร” โดยทำการสำรวจข้อมูลระหว่าง วันที่ 30 มีนาคม ถึง 2 เมษายน พ.ศ. 2565 และ “การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 (หลังวันรับสมัคร)” โดยทำการสำรวจข้อมูลระหว่าง วันที่ 21 ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2565 จัดทำโดยศูนย์สำรวจความคิดเห็น “สิงห์สยามโพล” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม เพื่อสะท้อนถึงความคาดหวังจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่เกิดขึ้น

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ.2565” ซึ่งสะท้อนถึงความคาดหวังของประชาชนในช่วงก่อนการเลือกตั้ง อีกทั้งยังบ่งชี้ถึงแนวทางการวางกลยุทธ์เชิงนโยบายแก่ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เน้นการศึกษาในประเด็นความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ.2565 ทั้งในมิติความคาดหวังต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บทบาทของหัวหน้าคะแนน และวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาผ่านการใช้อ้างอิงของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “สิงห์สยามโพล” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งจำนวน 2 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 เรื่อง “การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร” โดยทำการสำรวจข้อมูลระหว่าง วันที่ 30 มีนาคม - 2 เมษายน 2565 ด้วยแบบสอบถามจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,242

ครั้งที่ 2 เรื่อง “การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 (หลังวันรับสมัคร)” โดยทำการสำรวจข้อมูลระหว่าง วันที่ 21 - 30 เมษายน 2565 ด้วยแบบสอบถามจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,632 ตัวอย่าง

โดยทั้ง 2 ครั้ง ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) โดยเบื้องต้นใช้วิธีการแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95.0 เพื่อเลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูลในเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “สิงห์สยามโพล” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ผ่าน “ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เรื่อง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร” โดยทำการสำรวจข้อมูลระหว่าง วันที่ 30 มีนาคม ถึง 2 เมษายน พ.ศ. 2565 และ “การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 (หลังวันรับสมัคร)” โดยทำการสำรวจข้อมูลระหว่าง วันที่ 21 ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ.2565” นี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ด้วยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับ “การเลือกตั้ง” มาเป็นพื้นฐานในการศึกษา โดย ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร (2561: 5-15) อธิบายว่า การเลือกตั้ง (Election) คือ กระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนในฐานะพลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการแสดงออกด้วยการออกเสียง (vote) เพื่อตัดสินใจทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกหรือคัดสรรตัวแทนของตนให้ทำหน้าที่แทนตน ซึ่งในกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญเพราะถือเป็นการยืนยันให้เห็นของ “สิทธิ (Rights)” ของพลเมืองที่มีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเอง ทั้งนี้ การเลือกตั้งต้องดำเนินไปภายใต้ความบริสุทธิ์ยุติธรรม จึงจะถือว่ากระบวนการดังกล่าวนั้นถูกต้องชอบธรรมที่จะให้ตัวแทน (Represent) หรือแม้แต่มวลการตัดสินใจร่วมกันนั้นเกิดความชอบธรรมตามไปด้วย

ขณะที่ธโรธร ตูทองคำ (2555: 540-541) ได้สรุปให้เห็นว่า การเลือกตั้งมีหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ ประการแรก การเลือกตั้งต้องมีความเป็นอิสระ เพื่อให้ประชาชนเลือกบุคคลบุคคลตามที่ต้องการ โดยปราศจากการใช้อำนาจหรืออิทธิพลในการบังคับ ข่มขู่ การให้ผลตอบแทน การว่าจ้าง การให้อำนาจสินจ้างเป็นต้น ประการต่อมา มีการจัดการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่แน่นอน สม่ำเสมอ และเป็นไปตามกฎหมาย ประการที่สาม การเลือกตั้งต้องบริสุทธิ์และยุติธรรมจึงจะถือว่าเป็นการเลือกตั้งที่แท้จริง ทั้งนี้ภายใต้กระบวนการเลือกตั้งต้องก่อให้เกิดความเสมอภาคในการแข่งขัน รัฐบาลต้องเข้าทำหน้าที่ในการควบคุม ดูแลให้เกิดการเลือกตั้งที่แท้จริง ประการที่สี่ ประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐต้องมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยปราศจากการกีดกันอันเนื่องมาจากสีผิว เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจหรือสังคม ประการที่ห้า การมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเสมอภาค กล่าวคือ ยึดหลักการให้สิทธิในการลงคะแนนหนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง และทุกคะแนนเสียงมีน้ำหนักอย่างเท่าเทียมกัน และประการสุดท้าย ยึดหลักการลงคะแนนลับ เพื่อเป็นการรักษาเอกสิทธิ์ของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนจึงสามารถลงคะแนนเสียงได้อย่างอิสระ ปราศจากอิทธิพล หรือวิธีการอื่นใดที่จะทำให้ผู้ใช้สิทธินั้นสูญเสียอิสรภาพในการตัดสินใจ

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ.2565 ก่อนการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้ง มีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

ผลการสำรวจความคิดเห็น ครั้งที่ 1 เรื่อง “การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร” พบว่า

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มประชากรจำนวน 1,242 ตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากที่สุด (ร้อยละ 57.2) รองลงมาคือ เพศหญิง (ร้อยละ 40.3) และ LGBTQ (ร้อยละ 2.4) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 25.4) รองลงมาคือ 21-30 ปี (ร้อยละ 25.1) 51 – 60 ปี (ร้อยละ 23.6) 31 – 40 ปี (ร้อยละ 16.9) ต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 5.8) และสุดท้าย 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 3.1) ด้านระดับการศึกษานั้น พบว่า ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 45.0) รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 34.5) และสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 20.5) ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 25.1) รองลงมาคือ นักศึกษา (ร้อยละ 16.9) ค้าขาย (ร้อยละ 13.0) ข้าราชการ (ร้อยละ 11.8) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 11.2) ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 9.7) อื่นๆ (ร้อยละ 5.8) พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 5.1) และลูกจ้างหน่วยงานรัฐ (ร้อยละ 1.4) โดยมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,001 บาท (ร้อยละ 37.0) รองลงมาคือ 15,001 – 25,000 บาท (ร้อยละ 31.7) และสุดท้ายต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 31.3)

ผลการสำรวจ พบว่า

1. ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครควรสังกัดพรรคการเมืองหรืออิสระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่ควรสังกัดพรรคการเมือง (อิสระ) จำนวน 900 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 และเห็นว่าควรสังกัดพรรคการเมืองจำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5

2. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ควรสังกัดพรรคการเมืองหรืออิสระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสังกัดพรรคการเมือง (อิสระ) จำนวน 792 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 และเห็นว่าการสังกัดพรรคการเมืองจำนวน 450 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2

3. กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสังกัดพรรคการเมือง ท่านคิดว่าพรรคใด น่าสนใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสังกัดพรรคการเมือง (อิสระ) จำนวน 552 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาคือ พรรคก้าวไกลจำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 อื่นๆ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 พรรคพลังประชารัฐจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 พรรคประชาธิปัตย์จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และสุดท้ายคือ พรรคไทยสร้างไทยจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

4. กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) สังกัดพรรคการเมือง ท่านคิดว่า พรรคใดน่าสนใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสังกัดพรรคการเมือง (อิสระ) จำนวน 537 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมาคือ พรรคก้าวไกล จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 อื่นๆ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 พรรคพลังประชารัฐจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และสุดท้ายคือ พรรคไทยสร้างไทยจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

5. คุณลักษณะของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครข้อใดสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกของท่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีความรู้ความสามารถ จำนวน 429 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือ มีภาวะผู้นำ จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 ซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 มีคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 มีความมุ่งมั่นตั้งใจ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 เป็นนักประสานผลประโยชน์ระดับชาติและพื้นที่ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ยึดมั่นในกฎระเบียบ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 และสุดท้ายคือ อื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .2

6. คุณลักษณะของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ข้อใดสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกของท่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีความรู้ความสามารถ จำนวน 442 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 รองลงมาคือ ซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 มีคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 มีความมุ่งมั่นตั้งใจ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 เป็นนักประสานผลประโยชน์ระดับชาติและพื้นที่ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 มีภาวะผู้นำ จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 ยึดมั่นในกฎระเบียบ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ .5 และสุดท้ายคือ อื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .2

7. ความสนใจในประเด็นหาเสียงของผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการแก้ปัญหายาเสพติด จำนวน 498 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมา คือ เปิดกรุงเทพมหานครให้ใช้ชีวิตปกติ จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 แก้ปัญหาอื่น ๆ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 แก้ปัญหาน้ำท่วมจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 และสุดท้ายคือ เปิดกรุงเทพมหานครให้ท่องเที่ยวได้ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6

8. ภูมิหลังด้านอาชีพและประสบการณ์ของผู้สมัครที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมาจากนักการเมือง จำนวน 501 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมาคือ นักธุรกิจ จำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 อาชีพอื่นๆ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ทหาร จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ข้าราชการ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 อาจารย์ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และสุดท้ายคือ ตำรวจจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ.5

9. ภูมิหลังด้านอาชีพและประสบการณ์ของผู้สมัครที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมากจากนักธุรกิจ จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมาคือ นักการเมือง จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 อาชีพอื่นๆ จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 อาจารย์ จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ข้าราชการ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และสุดท้ายคือ ทหาร จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1

ผลการสำรวจความคิดเห็น ครั้งที่ 2 เรื่อง “การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครครั้งที่ 2 (หลังวันรับสมัคร)” พบว่า

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มประชากรจำนวน 1,632 ตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากที่สุด (ร้อยละ 59.3) รองลงมาคือ เพศหญิง (ร้อยละ 38.5) และสุดท้าย LGBTQ (ร้อยละ 2.2) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51–60 ปี (ร้อยละ 29.2) รองลงมาคือ 41–50 ปี (ร้อยละ 26.2) 21–30 ปี (ร้อยละ 22.3) 31–40 ปี (ร้อยละ 17.9) 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 3.4) และสุดท้ายต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 1.0) ด้านระดับการศึกษานั้น พบว่า ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 49.5) รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 31.1) และสุดท้ายต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 19.4) ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 30.1) รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 25.2) ข้าราชการ (ร้อยละ 12.5) ค้าขาย (ร้อยละ 8.6) พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 8.1) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 7.8) นักศึกษา และอื่นๆ (ร้อยละ 2.7) และสุดท้ายลูกจ้างหน่วยงานรัฐ (ร้อยละ 2.2) โดยมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,001 บาท (ร้อยละ 51.2) รองลงมาคือ 15,001–25,000 บาท (ร้อยละ 33.1) และสุดท้ายต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 15.7)

ผลการสำรวจ พบว่า

1. แนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือก ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 604 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาคือ งดออกเสียง จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 สุวัจน์ สุวรรณสวัสดิ์ จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 อัศวิน ขวัญเมือง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 อื่นๆ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 วิโรจน์ ลักขณาอดิศร จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 สกลธี ภัททิยกุล จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 รสนา โตสิตระกูล จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 และสุดท้าย คือ ศิธา ทิวารี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

2. กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,180 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 และเห็นว่าไม่มีผลต่อการตัดสินใจ จำนวน 452 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7

3. ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครด้วยเหตุผลใด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจาก นโยบายของผู้สมัคร จำนวน 1,076 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 รองลงมา คือ ชื่อเสียงของผู้สมัคร จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 อื่นๆ จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ป้ายและสื่อ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 และสุดท้ายคือ หมายเลขผู้สมัคร จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ควรสังกัดพรรคการเมืองหรืออิสระ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าควรอิสระ จำนวน 1,048 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 และควรสังกัดพรรคการเมือง จำนวน 584 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8

5. ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ด้วยเหตุผลใด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจาก นโยบายของผู้สมัคร จำนวน 1,072 คน คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมาคือ ชื่อเสียงของผู้สมัคร จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 อื่นๆ จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 หมายเลขผู้สมัคร จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 และสุดท้ายคือ ป้ายและสี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

6. หัวคะแนนมีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) หรือไม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจ จำนวน 876 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 และมีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจ จำนวน 756 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจรายประเด็นที่สอดคล้องกันระหว่างผลการสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 1 และ 2 ย่อมพบว่า มีประเด็นที่สอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกัน ได้แก่

1. แนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครอันดับที่ 1 คือ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

2. กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินกว่า 2 ใน 3 จากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างเห็นว่า กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

3. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า จากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากนโยบายของผู้สมัคร

4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ควรสังกัดพรรคการเมืองหรืออิสระ พบว่า จากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งควรอิสระมากกว่าการสังกัดพรรคการเมือง

5. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) นั้นจากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากนโยบายของผู้สมัครมากกว่าปัจจัยอื่นๆ

6. บทบาทหัวคะแนนต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) จากผลสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 2 นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจรายประเด็นที่สอดคล้องกันระหว่างผลการสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 1 และ 2 ย่อมพบว่า

1. แนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ตามลำดับ ดังนี้

อันดับที่ 1 ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 37.0 อันดับที่ 2 ดอออกเสียง คิดเป็นร้อยละ 14.2 อันดับที่ 3 สุชีวัรี สุวรรณสวัสดิ์ คิดเป็นร้อยละ 13.5 อันดับที่ 4 อัครวิญ ขวัญเมือง คิดเป็นร้อยละ 12.0 อันดับที่ 5 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.9 อันดับที่ 6 วิโรจน์ ลักขณาอดิศร คิดเป็นร้อยละ 6.6 อันดับที่ 7 สกลธี ภัททิยกุล คิดเป็นร้อยละ 4.4 อันดับที่ 8 รสนา โตสิตระกูล คิดเป็นร้อยละ 3.7 และอันดับที่ 9 คือ ศิธา ทิวารี คิดเป็นร้อยละ 1.7

จากข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินกว่า 1 ใน 3 หรือคิดเป็นร้อยละ 37 จากผลสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 2 มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่เป็นอิสระ ขณะเดียวกันยังพบว่า มีกลุ่มพลังเงียบ ร้อยละ 14 ที่ยังไม่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครท่านใด ทั้งนี้แนวโน้มการตัดสินใจเลือกผู้สมัครท่านอื่นต่างมีคะแนนไม่แตกต่างกันมากนัก และสะท้อนถึงการตัดคะแนนระหว่างกันมากกว่าการมีคะแนนสนับสนุนมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้ กระทั่งกล่าวได้ว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้เป็นหนึ่งในวิธีการเปิดตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานครในอนาคต

2. กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินกว่า 2 ใน 3 จากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างเห็นว่า กระแสการเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งนัยอธิบายได้ว่า สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันซึ่งถึงความล้มเหลวในการบริหารราชการแผ่นดิน และปรากฏให้เห็นถึงความวุ่นวายทางการเมืองเป็นระยะ การดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงควรจะเป็นอิสระที่สามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างอิสระ จึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาลอย่างรัดตึงทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนอำนาจทางการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆ ได้ตลอดเวลา

3. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า จากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากนโยบายของผู้สมัคร ชื่อเสียงของผู้สมัคร ป้ายและสื่อ หรือกล่าวได้ว่า นโยบายของผู้สมัครยังคงเป็นปัจจัยจูงใจให้กลุ่มตัวอย่างสัดส่วน 2 ใน 3 ตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าปัจจัยอื่นๆ เนื่องจากนโยบายถือเป็นสินค้าทางการเมืองที่ประชาชนสามารถเลือกได้ โดยแลกเปลี่ยนเป็นการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครเจ้าของนโยบายนั้นๆ (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร 2559: 6-10)

ทั้งนี้ ย่อมเห็นได้ว่า ผลการสำรวจในประเด็นข้อ 2 และ 3 นั้น มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ กระแสการเมืองระดับชาติ ซึ่งพรรคการเมืองต่างๆ ล้วนมีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง โดยหลายนโยบายของพรรคการเมืองนั้นยังไม่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาในระดับของท้องถิ่นที่เป็นเมืองหลวงของกรุงเทพมหานคร กลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เป็นอิสระที่มีนโยบายการแก้ไขและพัฒนากรุงเทพมหานครที่ชัดเจน โดยผู้สมัครต้องเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงจากประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ ไปพร้อมกัน (ธโรธร ตูทองคำ 2555: 125)

4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ควรสังกัดพรรคการเมืองหรืออิสระ พบว่า ผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งควรอิสระมากกว่าการสังกัดพรรคการเมือง โดยสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ควรมีสถานภาพในการทำงานที่เป็นอิสระ ปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลของพรรคการเมือง เพื่อให้ผู้ได้รับเลือกตั้งนั้นสามารถดำเนินนโยบายที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือเขตของตนได้ตรงตามความต้องการของประชาชนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

5. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) นั้นจากผลสำรวจความคิดเห็นทั้ง 2 ครั้ง ต่างสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากนโยบายของผู้สมัครมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า นโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ยังเป็นจุดสนใจที่มีอิทธิพลต่อการกระตุ้นการตัดสินใจของประชาชนให้เลือกผู้สมัครที่มีนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง โดยชื่อเสียงของผู้สมัครที่มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ และเข้าใจปัญหาในพื้นที่หรือเขตย่อมช่วยให้ประชาชนตัดสินใจเลือกได้มากกว่าปัจจัยอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการตัดสินใจเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ฤดี พงศ์ศิลาภรณ์ และคณะ (2565: 138-149) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง ในทัศนะของประชาชนชาวไทย” พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันและนโยบายทางการเมืองส่งผลต่อประสิทธิภาพของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง

6. บทบาทห้วคณะแนต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) จากผลสำรวจความคิดเห็นครั้งที่ 2 นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 53.7 และมีบทบาทต่อการโน้มน้าวการตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 46.3 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบกึ่งหนึ่งต่างเห็นว่า บทบาทของห้วคณะแนยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ซึ่งบ่งชี้ได้ว่า การอิงอาศัยห้วคณะแนที่อยู่ในพื้นที่ให้เป็นผู้วางฐานะคณะแนเสี่ยงก็สามารถปรับเปลี่ยนแนวโน้มของอันดับการเลือกตั้งของผู้สมัครลำดับรองให้สามารถเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งในท้ายสุดได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การดำเนินการสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในกระบวนการวิจัยที่ถูกต้องตามหลักและระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ช่วยสร้างองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ในการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีในการอธิบายและคาดการณ์ปรากฏการณ์ทางการเมืองได้อย่างแม่นยำ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นศาสตร์ทางของรัฐศาสตร์ตามแนวทางการสร้างองค์ความรู้แบบปฏิฐานนิยม (Positivism) ในการแสวงหาความรู้ (Epistemology) ยังคงเป็นรากฐานที่สำคัญของความเป็นศาสตร์ของรัฐศาสตร์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยโดยรวมสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนมีความคาดหวังในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งสูง โดยพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนบุคคล ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจำเป็นต้องสร้างภาวะผู้นำทางการเมือง (Political Leadership) ให้เป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน

1.2 การบูรณาการผลการสำรวจความคิดเห็นของสิ่งสยามโพลทั้งสองครั้งสะท้อนให้เห็นว่า ในสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความสับสน บทบาทของพรรคการเมืองอาจส่งผลกระทบต่อทางเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ เพราะอาจเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งจำเป็นต้องพิจารณาถึงภาพลักษณ์ของการพรรคการเมืองที่ตนจะสังกัดก่อนการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองหรือเป็นผู้สมัครอิสระ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้เป็นการบูรณาการผลการสำรวจความคิดเห็นของสิ่งสยามโพล ซึ่งยังมีประเด็นในการศึกษาไม่ครบถ้วนจึงควรมีการทำวิจัยให้ครบถ้วน โดยมีรายละเอียดเชิงลึกผ่านการสัมภาษณ์ตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นต่างๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2559). **นโยบายสาธารณะและการวางแผน**. ปทุมธานี: สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2561). **พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และการเลือกตั้ง**. ปทุมธานี: สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ
- ธโสธร ตูทองคำ. (2555). **สถาบันและกระบวนการทางการเมือง**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงศ์ฤดี พงศ์ศิลาณีย์ วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรง ปาณิสรา พสุรัตน์ เกรียงศักดิ์ เทพพิทักษ์ จิตาภา ถิริศิริกุล และชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2565) “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง ในทัศนะของประชาชนชาวไทย”. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร**. 11(2): 138-149

ความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชาชนในกรุงเทพมหานคร

The Political Popularity of the Palangpracharath Party in Bangkok

ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์¹ ณัฐกุลิสรา สวงษ์ตระกูล² ปิยะพล พวงแก้ว³

สุณิษญาณันต์ ฉัตรบุรานนท์ชัย⁴ โสภกา ยอดคีรีชัย⁵

Natthaporn Yongvongphaiboon, Nutkulisara Sawongtrakool, Piyapon Pongkaew,
Suneechaya Chatburanontachai, Sopa Yodkeeree

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความนิยมของพรรคพลังประชาชนในทัศนะของประชาชนชาวไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชาชนในทัศนะของประชาชนชาวไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่กลุ่มเขตธนบุรีใต้ ประกอบด้วย ภาษีเจริญ บางแค หนองแขม บางขุนเทียน บางบอน ราษฎร์บูรณะ ทุ่งครุ จำนวน 400 คน โดยการใช้การเก็บแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือค่า t-test และ ค่า F-test ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความนิยมพรรคพลังประชาชน โดยให้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.56 คะแนน ซึ่งหมายถึง อยู่ในระดับความคิดเห็นที่มีค่าน้อย มีเพียงประเด็นข้อคำถามเพียง 2 ข้อเท่านั้นที่ได้ ระดับความคิดเห็นปานกลางที่ 2.68-2.69 คะแนน ได้แก่ พรรคพลังประชาชนมีนโยบายที่สร้างภาพจดจำให้กับประชาชน และ หัวหน้าพรรคพลังประชาชนมีบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ต่างจากหัวหน้าพรรคอื่น

คำสำคัญ (Keywords) : พรรคการเมือง; พรรคพลังประชาชน; ความนิยมทางการเมือง

Abstract

The purpose of this research was: 1) to study the level of popularity of the Palangpracharath Party in the view of the Thai people; and 2) to study the factors affecting the popularity of the Palangpracharath Party in the view of the Thai people. The samples used in this research were 400 respondents from the people living in the South Thonburi District Bangkok such as Phasi Charoen, Bangkae, Nong Khaem, Bang Khun Thain, Bang Bon, Rat Burana

Received: 2022-08-03 Revised: 2022-08-10 Accepted: 2022-08-12

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of Faculty of Political Science Siam University. E-mail: dr.natthaporn.y@gmail.com

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Master of Political Science Students Graduate School of Political Science, Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

³ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Master of Political Science Students Graduate School of Political Science, Siam University. E-mail: numsiam.pr@gmail.com

⁴ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of the Faculty of Political Science, Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

⁵ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Lecturer of the Faculty of Political Science, Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

and Thung Khru) by using questionnaires as a research tool. The collected data were analysed with the descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation, inferential statistics, and the t test and F test. The results showed that 400 respondents expressed their opinions about the popularity of the Palangpracharath Party with an average score between 1.81-2.56 It was at a low opinion level. There were two questions with the moderate opinion level at 2.68-2.69: Palangpracharath Party had a policy to create a memorable image to the people; and the leader of the Palangpracharath Party had a unique personality different from the other party leaders.

Keywords: political party; Palangpracharath Party; political popularity

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเป็นรัฐที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภาภายใต้ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ อีกทั้งให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลไทยเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ซึ่งระบบการเมืองของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่กับระบบหลายพรรคการเมือง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดรูปแบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ส่งผลให้ในปี 2562 ได้พรรคการเมืองมาในจำนวน 25 พรรคที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร (ประกอบ มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์, 2562: 172-185)

การเมืองของประเทศไทยได้เป็นการเมืองในระบอบเสรีประชาธิปไตย ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยอาศัยตัวแทนทางการเมืองที่เรียกว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ในการทำหน้าที่แทนประชาชน ผ่านวิธีการที่สำคัญในการคัดสรรตัวแทนของประชาชนโดย “การเลือกตั้ง” ทั้งนี้ ระบบตัวแทนที่เกิดขึ้นต่างต้องอาศัยการเมืองในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายในการครอบครองอำนาจบริหารผ่านสถาบันที่เรียกว่า “พรรคการเมือง” (ศูนย์ศึกษาประชาธิปไตย, 2559)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและเป็นมหานครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย อีกทั้งเป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และเป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศ โดยประชากรของประเทศไทยมีทั้งหมด 66.5 ล้านคน เฉพาะกรุงเทพมหานครมีทั้งสิ้น 5.6 ล้านคน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562) แบ่งเป็น 50 เขต โดยจำนวนเขตที่อยู่ในฝั่งธนบุรีมีทั้งสิ้น 15 เขต ได้แก่ 1.เขตธนบุรี 2.เขตบางกอกใหญ่ 3.เขตคลองสาน 4.เขตคลองสาน 5.เขตบางกอกน้อย 6.เขตบางขุนเทียน 7.เขตภาษีเจริญ 8.เขตหนองแขม 9.เขตราชบุรีบูรณะ 10.เขตบางพลัด 11.เขตจอมทอง 12.เขตบางแค 13.เขตทวีวัฒนา 14. เขตบางบอน 15.เขตทุ่งครุ (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ, 2562)

พรรคพลังประชารัฐ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2561 นำพรรคโดย พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ภาคในพรรคประกอบด้วยอดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลประยุทธ์ 1 อีกทั้งได้มีการรับนักการเมืองหลายกลุ่มเข้าสังกัดพรรค ได้แก่ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) อดีตนักการเมืองท้องถิ่น อดีตแกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ อดีต ส.ส.พรรคไทยรักไทย พรรคเพื่อไทย และอดีต ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ รวมถึง อดีตแกนนำคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส) ทั้งนี้ในการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2562 พรรคได้เสนอชื่อ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรีก่อนการเลือกตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ผลการเลือกตั้งพรรคพลังประชารัฐได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยพรรคพลังประชารัฐ ได้คะแนนเสียงทั้งหมด 8,433,137 คะแนนเสียง สัดส่วนของคะแนนเสียงนับเป็น 23.74% ได้จำนวนที่นั่งไป 121 ที่นั่งจาก 500 ที่นั่ง (BBC NEWS, 2019)

ดังนั้น พรรคการเมือง จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย คือ สถาบันที่ใช้เชื่อมโยงระหว่าง ประชาชนกับรัฐ โดยหน้าที่ของพรรคการเมืองจะต้องนำความต้องการของประชาชนมาสร้างเป็นนโยบาย จากนั้นนำนโยบายเหล่านั้นที่ได้สร้างไปปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแรงขับเคลื่อนให้แก่กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองต่างๆ พร้อมทั้งยังเป็นตัวเชื่อมโยงให้ประชาชนที่อยู่ต่างภูมิภาค แต่มีอุดมการณ์เดียวกันมารวมตัวกันได้ โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมือง จึงจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งหากขาดพรรคการเมืองไปนั้น ประชาชนก็ไม่มี ความมั่นใจว่าบุคคลที่ได้ทำการเลือกไปทำหน้าที่แทนตัวเองนั้น จะสามารถดำเนินงานบริหารนโยบายได้บรรลุผลสำเร็จหรือไม่ หากแต่เป็นพรรคการเมืองนั้นประชาชนจะมีความมั่นใจ เนื่องจากได้เลือกคนที่ตรงใจและมีพรรคการเมืองอันมีนโยบายตรงกับความต้องการของตัวเอง เมื่อพรรคการเมืองทำตามบทบาทหน้าที่ของตนย่อมส่งผลให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

ผู้วิจัยต้องการศึกษาการปฏิบัติงานของพรรคพลังประชารัฐในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชารัฐในทัศนคติของประชาชนชาวไทย โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพรรคพลังประชารัฐ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความนิยมของพรรคพลังประชารัฐในทัศนะของประชาชนชาวไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐในทัศนะของประชาชนชาวไทย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ตัวแปรต้น ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ(x_1) อายุ(x_2) การศึกษา(x_3) สถานภาพ(x_4) รายได้(x_5) อาชีพ(x_6) อัตลักษณ์ของพรรคการเมือง ด้านแนวนโยบายการเมือง(x_7) ด้านสัญลักษณ์ของพรรคการเมือง(x_8) ด้านผู้นำพรรค(x_9) และประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ ด้านนิติบัญญัติ(x_{10}) ด้านการบริหารประเทศ(x_{11}) ด้านการดูแลประชาชน(x_{12}) ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐในทัศนะของประชาชนชาวไทย

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่กลุ่มเขตธนบุรีใต้ จำนวน 400 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตราชบุรีบูรณะ เขตทุ่งครุ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2564

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามปลายปิด (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปทำการเก็บข้อมูลแก่ประชาชนในเขตพื้นที่เขตธนบุรีได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ เพื่อนำมาซึ่งการตอบสมมติฐานและการตอบโจทย์วิจัย โดยได้วางแผนทางการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ด้วยสถิติเชิงอนุมาน เช่น สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สมการถดถอย

ผลการวิจัย (Research Results)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพสมรส อายุระหว่าง 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ทำอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,000-25,000 บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของพรรค

อัตลักษณ์ของพรรคมีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

อัตลักษณ์ของพรรคการเมือง

1. ด้านนโยบายการเมือง

1.1 นโยบายพรรคพลังประชารัฐมีความแตกต่างจากนโยบายของพรรคการเมืองอื่น จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 28.1 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.9 และ อันดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.0

1.2 มาตรการนโยบาย ที่มาจากพรรคพลังประชารัฐมีข้อที่สะท้อนความเชื่อมโยงกับชื่อพรรค จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 29.8 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.7 และอันดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.0

1.3 พรรคพลังประชารัฐมีนโยบายที่สร้างภาพจดจำให้กับประชาชนจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 28.6 รองลงมา คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.9 และอันดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.8

2. ด้านสัญลักษณ์ของพรรค

2.1 ตราสัญลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐมีความโดดเด่นแตกต่างจากตราสัญลักษณ์ของพรรคอื่นจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 33 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.4 และ อันดับสุดท้าย คือ ความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 23

2.2 การใช้สีแสดงสัญลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐแสดงความเป็นตัวตนของพรรค จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 33.5 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.4 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.7

2.3 รูปแบบของการใช้สัญลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐมีความชัดเจนเป็นที่น่าจดจำจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 31.8 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.5 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.5

3. ด้านอัตลักษณ์ของหัวหน้าพรรค

3.1 หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐมีบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ต่างจากหัวหน้าพรรคอื่นจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 28.1 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.3

3.2 หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐมีทักษะการสื่อสารที่สร้างความน่าสนใจให้กับสังคมจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 37.7 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.4 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.2

3.3 หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐมีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำทางการเมืองจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 40.8 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.9 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.5

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

ด้านนิติบัญญัติ

1. พรรคพลังประชารัฐมีบทบาทที่ชัดเจนในการร่างกฎหมายและแก้ไขกฎหมาย จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 32.0 รองลงมาคือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.4 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.0

2. พรรคพลังประชารัฐมีบทบาทที่ชัดเจนในการนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไปสู่การพิจารณาของรัฐสภา จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 32.3 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.1 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.1

3. พรรคพลังประชารัฐมีบทบาทร่วมกับพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลอื่น ๆ ในด้านการออกกฎหมายที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 34.2 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.9 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.3

ด้านบริหารประเทศ

1. พรรคพลังประชารัฐมีความสามารถที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.7 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.6

2. พรรคพลังประชารัฐมีบทบาทที่ชัดเจนในการออกนโยบายการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 31.5 รองลงมาคือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.4 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.0

3. พรรคพลังประชารัฐมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ในกรรมาธิการต่างๆที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 33.5 รองลงมาคือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.1 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.3

ด้านการดูแลประชาชน

1. พรรคพลังประชารัฐลงพื้นที่รับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 31.5 รองลงมาคือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.2 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.0

2. พรรคพลังประชารัฐเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทางการเมืองกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 33.7 รองลงมาคือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.9 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.2

3. พรรคพลังประชารัฐมีการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์กับประชาชนในพื้นที่ในยามวิกฤติ จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับปานกลาง นับเป็น ร้อยละ 33.5 รองลงมา คือ เห็นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.7 และ อันดับสุดท้าย คือความคิดเห็นระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.0

ส่วนที่ 4 ระดับความนิยมของพรรคพลังประชารัฐในทัศนะของประชาชนชาวไทยการสนับสนุนในการเลือกตั้งแทนพรรคพลังประชารัฐ

1. การลงคะแนนตัวแทนในระดับชาติจากพรรคพลังประชารัฐ จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.4 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.7 และ อันดับสุดท้าย คือระดับความคิดเห็นน้อย คิดเป็นร้อยละ 16.1

2. การลงคะแนนเลือกตั้งตัวแทนในระดับท้องถิ่นจากพรรคพลังประชารัฐ จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.2 และอันดับสุดท้าย คือระดับความคิดเห็นน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.1

3. การให้การสนับสนุนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐ จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมาคือ

ระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.4 และ อันดับสุดท้าย คือ ระดับความคิดเห็นน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.3

การติดตามรับฟังข้อมูลข่าวสารจากพรรคพลังประชาชน

1. การติดตามข่าวสารของพรรคพลังประชาชนจากสื่อมวลชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.1 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.6 และ อันดับสุดท้าย คือระดับความเห็นน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.2

2. การติดตามแพลตฟอร์ม (Online Platform) ออนไลน์ของพรรคพลังประชาชน อาทิ Facebook, website, twister เป็นต้น จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คนพบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.7 และ อันดับสุดท้าย คือระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 25.2

3. การติดตามข่าวสารของพรรคพลังประชาชนจากนักการเมืองบุคลากรในสังกัดพรรคพลังประชาชนจากการเก็บแบบสอบถาม 400 คนพบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.2 และอันดับสุดท้าย คือ ระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 21.8

การช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพรรคพลังประชาชน

1. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของพรรคพลังประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมา คือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.0 และอันดับสุดท้าย คือ ระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 20.3

2. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่นโยบายมาตรการต่างๆของพรรคพลังประชาชน เช่น มาตรการเราชนะ คนละครึ่ง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.7 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.7 และอันดับสุดท้าย คือ ระดับความเห็นน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.2

3. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ผลงานของพรรคพลังประชาชน เช่น ความสำเร็จที่โดดเด่นของพรรค กระแสความนิยมต่างๆที่มีต่อนักการเมือง เป็นต้น จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คนพบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา คือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.4 และอันดับสุดท้าย คือระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 19.1

การบริจาคเงินภาษีให้กับพรรคพลังประชาชน

1. การบริจาคเงินภาษีให้กับพรรคพลังประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 18.8 และอันดับสุดท้าย คือ ระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 14.9

2. การสนับสนุนเงินบำรุงหรือสิ่งของให้กับพรรคพลังประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็น ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 18.3 และอันดับสุดท้าย คือระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 17.1

3. การสนับสนุนการซื้อสินค้าของที่ระลึกของพรรคพลังประชาชน จากการเก็บแบบสอบถาม 400 คน พบว่า ความเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.3 รองลงมาคือ ระดับความคิดเห็นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.8 และอันดับสุดท้าย คือ ระดับความเห็น น้อย คิดเป็นร้อยละ 17.8

สรุปภาพรวมของระดับอัตลักษณ์พรรคพลังประชาชน อยู่ในระดับน้อย กล่าวคือ ค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D=.97) ระดับประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.35 (S.D=1.06) และ ระดับความนิยมของพรรคพลังประชาชน อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.12 (S.D=.97) นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นรายข้อ จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ต่างลงความคิดเห็นเกี่ยวกับความนิยมพรรคพลังประชาชนโดยให้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.56 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย ทั้งนี้พบว่าเมื่อพิจารณาประเด็นข้อคำถาม 2 ข้อที่ได้ในระดับความคิดเห็นปานกลางที่ 2.68-2.69 คะแนน ได้แก่ พรรคพลังประชาชนมีนโยบายที่สร้างภาพจดจำให้กับประชาชน และ หัวหน้าพรรคพลังประชาชนมีบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ต่างจากหัวหน้าพรรคอื่น อีกทั้งพบว่าประเด็นการสนับสนุนเงินบำรุงหรือสิ่งของให้กับพรรคพลังประชาชนได้ระดับความคิดเห็นระดับน้อยที่สุดที่ 1.79 คะแนน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

สมมติฐานที่ 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($T = 0.564$, $Sig = 0.453$) กล่าวคือ เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 4.926$, $Sig = 0.001$) กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มอายุ 20-30 ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างจากกลุ่มอายุ 31-40, 41-50 ปี และกลุ่มอายุ 51-60 ปี รวมถึงกลุ่มอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากกลุ่มอายุ 51-60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 1.3 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 0.869$, $Sig = 0.482$) กล่าวคือ การศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 0.532$, $Sig = 0.588$) กล่าวคือ สถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชนในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 1.467$, Sig

= 0.200) กล่าวคือ รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.5 ($F = 3.293$, $Sig = 0.006$) กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า อาชีพข้าราชการ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย ที่แตกต่างจากอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน และอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากอาชีพธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยเทคนิคสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ผลการศึกษา พบว่า อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .75 ($sig. = .00$) โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ มีค่ามากส่งผลให้ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยมีค่ามาก

สมมติฐานที่ 3 ประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .82 ($sig. = .00$) โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ ประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ มีค่ามากส่งผลให้ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยมีค่ามาก

สมมติฐานที่ 4 อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ และประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ ร่วมกันพยากรณ์ ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุด้วยวิธีการสเตปไวส์ พบว่า อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ และประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ ร่วมกันพยากรณ์ ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์และค่าสถิติทดสอบสมการพยากรณ์

ตัวแปรต้น	Unstandarddized Coefficients		Standarddized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.243	.073		3.324	.001
ปัจจัยอัตลักษณ์ (X1)	.168	.053	.168	3.176	.002
ปัจจัยประสิทธิผล (X2)	.622	.048	.683	12.867	.000
R = .831 R ² = .691 SE _{est} = ± .542 F = 453.9 Sig. = .000					

R แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ R² แทนค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

SE_{est} แทนความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์

F แทนสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบเอฟเพื่อทราบนัยสำคัญของ R

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ ปัจจัยอัตลักษณ์ (X1) ปัจจัยประสิทธิผล (X2) สามารถพยากรณ์ ความนิยมของพรรคพลังประชาชนโดยปัจจัยทั้ง 2 ค่า R = .831 มีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงว่ามีความสัมพันธ์สูง สามารถใช้ตัวแปรต้นทั้งหมดพยากรณ์ตัวแปรตามได้ดีและสามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชาชน (R²) ได้ร้อยละ 69.1 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .542 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าสถิติจากตารางนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ

ความนิยม = .243+.622 ประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชน +.168 อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชาชน

สมการคะแนนมาตรฐาน

ความนิยม = .683 ประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชน+.168 อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. เมื่อพิจารณาระดับความนิยมของพรรคพลังประชาชนในทัศนะของประชาชนชาวไทยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากผลการวิจัย พบว่า ความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชาชนในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับความคิดเห็นน้อย โดยวัดค่าความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชาชนจากเกณฑ์ต่อไปนี้ 1) อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชาชน และ 2) ประสิทธิผลของพรรคพลังประชาชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี ลีเลิศพันธ์ และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์ (2561: 49) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า การที่จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบพรรคการเมืองได้นั้น พรรคการเมืองต้องมีอัตลักษณ์เชิงอุดมการณ์ที่ชัดเจน อุดมการณ์ทางการเมืองจึงเป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจเลือกบุคคลซึ่งส่วนประกอบไม่ใช่ตัวนำ จะเห็นได้ชัดว่าอุดมการณ์และอัตลักษณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกหรือไม่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไวยวิทย์ ลินานุไชย และคณะ (2563: 25) ศึกษาเรื่อง ภูมิภาคนิยมในการเมืองไทยของพรรคไทยรักไทยและพรรคเพื่อไทยในภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า การเลือกใช้ตัวผู้นำพรรคที่มีความรู้ความสามารถ และมีอัตลักษณ์ของพรรคที่ชัดเจน รวมถึง การคัดสรรตัวผู้สมัครที่สามารถเข้าถึงคนในท้องถิ่นจะสามารถสร้างฐานคะแนนเสียงที่ส่งผลถึงความนิยมของพรรคการเมืองได้

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐในทัศนะของประชาชนชาวไทย จากผลการทดสอบสมมติฐาน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ฐิติ พงศ์ศิลาณ และคณะ (2565: 138-149) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง ในทัศนะของประชาชนชาวไทย” พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง

สมมติฐานที่ 2 อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยเทคนิคสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ผลการศึกษา พบว่า อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .75 ($\text{sig}=.00$) โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ มีค่ามากส่งผลให้ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยมีค่ามาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไวยวิทย์ ลีนาโนไชย และคณะ (2563: 25) ศึกษาเรื่อง ภูมิภาคนิยมในการเมืองไทยของพรรคไทยรักไทยและพรรคเพื่อไทยในภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า การเลือกใช้ตัวผู้นำพรรคที่มีความรู้ความสามารถ และมีอัตลักษณ์ของพรรคที่ชัดเจน รวมถึง การคัดสรรตัวผู้สมัครที่สามารถเข้าถึงคนในท้องถิ่นจะสามารถสร้างฐานคะแนนเสียงที่ส่งถึงความนิยมของพรรคการเมืองได้

สมมติฐานที่ 3 ประสิทธิภาพของพรรคพลังประชารัฐ มีผลต่อความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .82 ($\text{sig}=.00$) โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ ประสิทธิภาพของพรรคพลังประชารัฐ มีค่ามากส่งผลให้ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยมีค่ามาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ฐิติ พงศ์ศิลาณ และคณะ (2565: 138-149) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง ในทัศนะของประชาชนชาวไทย” พบว่า ปัจจัยด้านความนิยมในพรรคการเมืองมีผลต่อประสิทธิผลของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมือง

สมมติฐานที่ 4 อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ และประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ ร่วมกันพยากรณ์ ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุด้วยวิธีการสเตปไวส์ พบว่า อัตลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐ และประสิทธิผลของพรรคพลังประชารัฐ ร่วมกันพยากรณ์ ความนิยมของพรรคพลังประชารัฐต่อกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไวยวิทย์ ลีนาโนไชย และคณะ (2563: 25) ศึกษาเรื่อง ภูมิภาคนิยมในการเมืองไทยของพรรคไทยรักไทยและพรรคเพื่อไทยในภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การเลือกใช้ตัวผู้นำพรรคที่มีความรู้ความสามารถ และมีอัตลักษณ์ของพรรคที่ชัดเจน รวมถึงการคัดสรรตัวผู้สมัครที่สามารถเข้าถึงคนในท้องถิ่นจะ

สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงที่ส่งถึงความนิยมของพรรคการเมืองได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยเรื่อง “ความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชาชนในกรุงเทพมหานคร” สะท้อนให้เห็นว่า ความท้าทายในการพัฒนาทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา ก็คือ การทำให้พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง หากกลไกทางการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่ของตนในระบบการเมืองได้ดีพอ การทำให้ความเป็นประชาธิปไตยในระบบการเมืองก็ย่อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เพราะกลไกการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบทางอ้อมต้องอาศัยศักยภาพและความพร้อมของพรรคการเมืองในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการทำหน้าที่เป็นกลไกกลางหรือเป็นตัวแทนรับเอาข้อปัญหาของประชาชนด้วยวิธีการที่อาจไม่จำเป็นต้องเป็นทางการแล้ว ผลักดันเข้าสู่ระบบการเมืองตามระบบรัฐสภาซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความเป็นทางการสูง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พรรคพลังประชาชนควรแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงการแก้ปัญหาที่สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมตามที่มีการประกาศไว้ เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชนที่ได้ตั้งไว้

1.2 พรรคพลังประชาชนควรเพิ่มระดับความนิยมของพรรคพลังประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

1.3 พรรคพลังประชาชนควรมีการสำรวจความต้องการของประชาชนและความคิดเห็นในด้านความสามารถของพรรคพลังประชาชน เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นทางการเมืองต่อประชาชน

1.4 พรรคพลังประชาชน ควรมีการปรับปรุงอัตลักษณ์ของพรรคและหัวหน้าพรรคให้มีความเป็นมิตร และปรับตัวให้เข้ากับยุคให้มีความทันสมัย เพื่อเข้าถึงกลุ่มประชาชนที่หลากหลายเพื่อได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยเรื่อง “ความนิยมทางการเมืองของพรรคพลังประชาชนในกรุงเทพมหานคร” นี้มุ่งศึกษาในเพียงบางประเด็นเท่านั้น จึงควรศึกษาเพิ่มในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับพรรคการเมือง การเปรียบเทียบบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับพรรคการเมือง การเปรียบเทียบกลไกการทำงานระหว่างพรรคการเมืองไทยกับต่างประเทศ

2.2 ควรมีการขยายฐานการศึกษาบทบาทของปัจเจกบุคคลต่อกลไกการทำงานของพรรคการเมือง โดยเปรียบเทียบบทบาทการทำงานของพรรคการเมืองในระบบการเมืองไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ. (2562). “สถิติด้านสังคม”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: shorturl.asia/1VZAp . สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564.
- ปิยชี นิเวศ. (2019). “ผลเลือกตั้ง 2562 : กกต. แฉลงผลเลือกตั้ง 100% คะแนนมหาชนของ พปชร. พุ่งเป็น 8.4 ล้านเสียง”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: shorturl.asia/Hzom9 สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564.
- ประคอง มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์. (2562). “รูปแบบการเมืองการปกครองของไทย”. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 2(1): 172-185
- พงศ์ฐิติ พงศ์ศิลาณีย์ วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรง ปาณิสรา พสุรัตน์ เกรียงศักดิ์ เทพพิทักษ์ จิตาภา ถิรศิริกุล และชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2565). “ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพรรคเพื่อไทยในกระบวนการทางการเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย”. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร**. 11(2): 138-149
- ไวยวิทย์ ลีนาไนไชย ธนาสุภะภูมิจิต และสัณห์รัฐ จักรภัทรวงศ์. (2563). “ภูมิภาคนิยมในการเมืองไทยของพรรคไทยรักไทยและพรรคเพื่อไทยในภาคเหนือ”. **วารสารรัฐศาสตร์**. 14(33): 13-31
- ศูนย์ศึกษาประชาธิปไตย. (2559). “หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: shorturl.asia/cfvWo สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: shorturl.asia/rVQCp สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

People's Political Participation in Local Government

ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย¹ ธนัสธา โรจนตระกูล²
Sakda lamchai, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ “การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ในด้านการเมือง และด้านการบริหารงาน ด้านการเมือง จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 ในหัวข้อ “ถามใจคนท้องถิ่น ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.” ตัวอย่าง ประเด็นที่ถามทราบว่า จะมีการเลือกตั้งวันไหน และท่านจะไปเลือกตั้งหรือไม่ ผลสำรวจพบว่า ร้อยละ 86 ที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสนใจ และมีความตื่นตัวการมีส่วนร่วมด้านการเมืองค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นอยู่ของภาคประชาชนที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น และสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเท่าเทียม จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนการบริหารงาน ที่ประชาชนทุกคน ทุกฝ่าย รวมถึงบทบาทผู้นำท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการทั้งในด้านการตัดสินใจ ด้านปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลของนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมทุกกิจกรรม เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างโปร่งใส เที่ยงธรรม เสมอภาค และมุ่งแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การปกครองส่วนท้องถิ่น; ประชาชน

Abstract

This academic article aims to present “An analysis of political participation in local government of people in politics and political administration, from a survey of the Office of the Election Commission (ECT) about the election of the Sub-District Administrative Organization (SAO) on November 28, 2021 under the topic "Ask the local people! The right to vote in the Sub-district Administrative Organization.” An example, “Will you go to the polls or

Received: 2022-06-30 Revised: 2022-07-22 Accepted: 2022-07-23

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration program students Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Sakdaing02@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor Dr. Lecturer, Master of Public Administration Program Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Tanastha.r@psru.ac.th

not?” The survey found that 86% of the people were interested in the election: engaging with political participation at the high level. They wanted to changes: politics, society, and management in a better direction beneficial for those less fortunate. They wanted to create an equal society in which the people, local leaders and politicians would participate in their roles and administration, decision making process, policy evaluations, and planning. Also, they wanted their local government to solve problems, meet their needs, and operate its activities with transparent, equal, and fair manners.

Keywords: political participation; local government; people

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมไทยในด้านการปฏิรูปการเมือง รัฐธรรมนูญเป็นตัวเร่งให้เกิดการเติบโตของกระบวนการทางประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เปิดโอกาสกระแสการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในกระบวนการมีส่วนร่วมให้เข้มแข็งมากขึ้น (สิริชัย ตูลยสุข, 2564: 77) ซึ่งนับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบประชาธิปไตย ได้จัดระเบียบการปกครองประเทศอย่างเป็นทางการออกเป็น 3 หลัก (ประยูร กาญจนกุล, 2538: 27) ได้แก่ หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centerization) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจปกครอง (decenterization) โดยหลักทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กับการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางใช้หลักการรวมอำนาจ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคใช้หลักการแบ่งอำนาจ และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจประกอบกับในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและสิทธิของชุมชน ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งคณะผู้จัดทำจะขอยกประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอ ดังนี้

หมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 25 และ มาตรา 34 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง รวมถึง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีต่างๆ มาตรา 41 และ 43 บุคคลและชุมชนมีสิทธิรวมตัวกันเป็นสมาคม หรือหมู่คณะเพื่อรับข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดไว้และสามารถเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูจัดการบำรุงรักษาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติได้

หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 58 การดำเนินการของรัฐหรือที่รัฐอนุญาตหากกระทบต่อคุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย หรือส่วนได้ส่วนเสียอื่นใดอย่างรุนแรง รัฐต้องมีการประเมินผลกระทบและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการดำเนินการซึ่งบุคคลหรือชุมชนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลคำชี้แจงจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ ทั้งนี้ มาตรา 59 ยังได้ระบุอีกว่า รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหรือความลับให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก มาตรา 63 รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน สร้างกลไกให้ความรู้กับประชาชนเพื่อป้องกันการทุจริต

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 77 ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมถึงเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ รวมถึง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนด โดย

ฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 525 ผู้บริหารท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย มาตรา 253 การดำเนินการของท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชน และต้องมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

จะเห็นได้ว่า การตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและสิทธิของชุมชน รวมทั้ง วายยุทธศาสตร์และแผนต่างๆ ในการบริหารราชการแผ่นดินและท้องถิ่นเพื่อจะได้นำมาซึ่งประชาชนที่มีลักษณะหรือคุณภาพที่เป็นพลเมืองมากขึ้น ไม่ได้เป็นเพียงนโยบาย กฎหมาย และงบประมาณ เพื่ออุปถัมภ์ค้ำจุนผู้ที่ลำบากยากไร้ลำหลังที่น่าสงสาร นำช่วยเหลือซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเท่านั้น หากจะมุ่งสร้างคนส่วนใหญ่เหล่านี้ให้เป็นพลเมืองผู้รักรับผิดชอบและเป็นพลังของบ้านเมือง ช่วยคิด ช่วยสอดส่อง ช่วยสร้างสรรค์ช่วยทำ เต็มใจที่จะช่วยงานทั้งปวงของรัฐ-สังคม-ท้องถิ่นด้วย ดังแนวคิดของอเนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ (2557: 26) ที่กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง จะต้องเริ่มจากการพัฒนาคน การสร้างคน หรือพลเมืองมาเป็นเป้าหมายด้วย หาใช่มุ่งแต่ผลงาน ความสุจริต นิติธรรม หรือความสำเร็จ หรือความก้าวหน้าของราชการและชาติบ้านเมืองเท่านั้น หากต้องหาทางสร้างประชาชนให้กลายเป็นพลเมือง คือ กลายเป็นผู้ใหญ่ ผู้เป็นเจ้าของ ผู้รับผิดชอบต่อชาติ-ท้องถิ่นสังคมด้วย โดยอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ

เนื่องด้วย การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงควรให้ความสำคัญการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นคุณค่าของประชาชนในการควบคุมกิจการท้องถิ่นหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับว่าการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นวิธีที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการพัฒนาสังคมของประเทศเป็นส่วนรวม การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรคและช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นของตน (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539: 25)

นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังมีอำนาจและหน้าที่ที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง โดยเฉพาะการบริหารงานการเมืองการปกครองส่วนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเต็มความสามารถและทั่วถึงประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กล่าวไว้ว่า “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการสาธารณะตามมาตรฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายในปี 2565” จากการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ การบริการสาธารณะ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานต่างๆ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการปกครอง

ส่วนท้องถิ่น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในการตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพ ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุผลได้ กล่าวคือ ชุมชนจำเป็นต้องมีความรู้เท่าทัน มีภูมิคุ้มกัน มีอำนาจต่อรอง สามารถปรับตัวได้ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง เพิ่มโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้สมาชิกในชุมชนมีโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนของตนเอง สามารถบริหารจัดการชุมชนและร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงกัน ทุกคนเกิดความเสียสละเพื่อส่วนรวม เกิดแนวคิดที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทุกคน ให้อยู่ดี กินดี มีความสุข สามารถพึ่งพาตนเอง สร้างพลังกลุ่มพลังชุมชนที่เข้มแข็ง สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ทั้งด้านการเมือง และด้านการบริหารงาน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เนื้อหา (Content)

การมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็น ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็นการไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ (ธีระพล อรุณะกลีกร, 2542: 8-10) ซึ่งเป็นกระบวนการ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน พัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนในการแก้ไขปัญหา (Erwin, W., 1976)

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น ในการรับประโยชน์จากบริการ และมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในทางการเมือง คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน และชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน ควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2. แนวคิดการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม ถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของประชาชนในกระบวนการที่ผ่านมาหน่วยงานที่รับผิดชอบก็มักกล่าวว่าได้ทำตามกฎระเบียบอย่างถูกต้อง แต่การมีส่วนร่วมนั้น หัวใจที่แท้จริงได้พิจารณาหรือไม่ การมีส่วนร่วมนั้นได้รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจริงหรือไม่ และการกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นพิจารณากันครอบคลุมเพียงใดเพราะการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการประชุมประชาพิจารณ์ให้ครบตามข้อกำหนดเท่านั้น จะต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยปราศจากการครอบงำหรือชักจูง ดังนั้น

หลักการมีส่วนร่วมต้องเริ่มจากการกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม และต้องให้แต่ละกลุ่มได้รับรู้ผลดี ผลเสีย

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติการติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2551: 162)

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครบถ้วนทุกขั้นตอนเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (อรทัย กิกผล, 2552: 17-18) โดยการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาเป็นผู้นำทุกอย่างไม่ใช่ว่าเรากำหนดไปแล้วให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดขึ้นมา (อคิน รพีพัฒน์, 2527: 107) แบ่งออกเป็น

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนามตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจไม่สามารถกระทำได้ในทุกประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่วไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544: 43-45) ได้แก่

1. การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
2. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
3. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มบางคนที่มีอยู่เดิม
4. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
5. ความจำเป็นเพื่อต้องการให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

กล่าวได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบายหรือการตัดสินใจของประชาชนในกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมทั้งหมดทั้งนี้เมื่อผ่านการมีส่วนร่วมก่อนกำเนินนโยบายหรือการตัดสินใจของกิจกรรมย่อมทำให้เกิดการดำเนินร่วมกันอย่างหลักเลียงมิได้ รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการตัดสินใจนั้น และร่วมกันตรวจสอบประเมินผลจากกิจกรรมโครงการตามแผนที่กำหนด

3. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทยได้ถูกบัญญัติไว้ตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 ว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน จึงทำให้หน่วยงานในภาครัฐ องค์กรต่างๆ ได้ดำเนินการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านช่องทางหรือกลไกในการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น และให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนปรับเปลี่ยนสู่การบริหารราชการที่เปิดเผย โปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และพัฒนาระบบราชการเพื่อตอบสนองความต้องการและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

กระบวนการมีส่วนร่วมตามทฤษฎีที่มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น (เมธี จันทจารุภรณ์ และสุธิดา รัตนวณิชย์พันธ์, 2541: 5)

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (Cohen, J. M. and Uphoff, N.T.,1981) คือ

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ได้แก่ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

1.2 การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ (Implementation) เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารจัดการ และการประสานขอความช่วยเหลือ

1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินการทั้งหมด และแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

นอกจากนั้น ยังได้เสนอกรอบเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมี 3 มิติ และ 2 บริบท

มิติของการมีส่วนร่วม มี 3 มิติ ประกอบด้วย 1) มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ร่วมในการคิดถึงปัญหาโดยระบุความต้องการของชุมชน ระหว่างดำเนินการ และการตัดสินใจดำเนินการ (โดยองค์กรของชุมชนหรือชาวบ้าน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน 2) มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Who, Whom) ได้แก่ การพิจารณาองค์ประกอบของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้านในแต่ละขั้นตอน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรที่ให้ทุน เป็นต้น ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระดับชั้นในสังคม ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน เป็นต้น 3) มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) ได้แก่ มีส่วนร่วมในลักษณะ

พื้นฐานของการมีส่วนร่วม เช่น ความเต็มใจเข้าร่วม การได้รางวัลตอบแทน หรือถูกบังคับให้เข้าร่วม ในลักษณะการเข้าร่วมโดยตรง หรือผ่านองค์กรของชุมชน ขนาดของการมีส่วนร่วม ความถี่ และระยะเวลาในการเข้าร่วม เป็นต้น ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม อาจเป็นการเพิ่มพลัง หรืออำนาจขององค์กร หรือเป็นการปฏิสัมพันธ์ธรรมดาเท่านั้น

บริบทของการมีส่วนร่วม มี 2 บริบท ประกอบด้วย 1) ลักษณะของโครงการโดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งที่นำเข้ามาว่า มีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (เร็วหรือช้า) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น 2) สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น

ฉะนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคมซึ่งการเร้าให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม (สุชาติ จักรพิสุทธิ์, 2547: 18-23)

2. ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่างๆ ที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและประชาชนเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อตน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (สถาบันพระปกเกล้า, 2545: 11) ได้แก่

2.1 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร

2.2 เน้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน

2.3 อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้นจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

2.4 เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

2.5 มีความยืดหยุ่นได้ คือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม

2.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

การมีส่วนร่วมด้านการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวอย่าง จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เปิดผลสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 ในหัวข้อ “ถามใจคนท้องถิ่น ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.” ถึงประเด็นท่านทราบว่าจะมีการเลือกตั้งวันไหน และท่านจะไปเลือกตั้งหรือไม่ ผลสำรวจพบว่า ร้อยละ 86 ที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสนใจ และมีความตื่นตัวการมีส่วนร่วมด้านการเมืองค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองที่กำลังเกิดขึ้นของภาคประชาชนที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น และสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเท่าเทียม สอดคล้องกับแนวคิดของวัชร ไซยสาร (2545: 44-100) ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน โดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องชี้วัดพัฒนาการเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกระดับมีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง

การตื่นตัวที่จะให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้นเริ่มมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวก็ได้บัญญัติไว้ชัดเจนถึงบทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศดังจะเห็นตัวอย่างได้ในหมวดที่ 5 เรื่องแนวนโยบายพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติด้านต่างๆ ให้รัฐเท่านั้น มิได้บัญญัติไว้ชัดเจน

ต่อมา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้พยายามที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ มากขึ้น อาทิ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้ง สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (อนุกฤษ์ นิยมเวช, 2554: 6-7)

จนมาถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ และการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
3. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน

นอกจากนี้ มาตรา 133 (3) มาตรา 236 และมาตรา 256 (1) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ให้อำนาจแก่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด 5 หน้าที่รัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานพอสมควรเพื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดมีพฤติการณ์ร้าย

ผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อไปทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ ดังนี้

1. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
2. สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง
3. ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยพร้อมเพรียง
4. ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง
5. ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่างๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

ที่สำคัญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 ยังได้กล่าวไว้ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ซึ่งหมายความว่า ในทางการเมืองประชาชนมีอำนาจสูงสุด แต่การใช้อำนาจตามกฎหมายต้องใช้ผ่านสถาบันนิติบัญญัติ (รัฐสภา) คณะรัฐมนตรีและศาลที่พิพากษา อรรถคดีตามกฎหมายที่บัญญัติไว้แล้วในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ และตามขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้น องค์ประกอบของผู้ใช้อำนาจก็คือ ต้องมีสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร และสถาบันตุลาการ อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่าอำนาจอธิปไตยตามกฎหมายไม่ได้อยู่ที่รัฐสภาเท่านั้น แต่แยกกันอยู่ใน 3 สถาบันหลักดังกล่าว ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุว่าอำนาจใดใหญ่ที่สุดหรือสำคัญกว่ากัน การกำหนดให้แยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน และให้มีองค์กร 3 ฝ่าย เป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนนี้ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่ไม่ต้องการให้มีการรวมอำนาจ แต่ต้องการให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงจะต้องเป็นการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนจนเป็นการบริหารราชการในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน คือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมาย และโอกาสที่จะได้รับการบริการสาธารณะต่างๆ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะประชาธิปไตย คือ การที่รัฐบาลเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน หรือ ประชาธิปไตยคือสังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ เนื่องด้วย “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้ว หมายถึง อำนาจของประชาชน นั่นคือประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก (สุรพล ศรีวิทยา, 2557)

การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานในการปกครองส่วนท้องถิ่น คณะผู้จัดทำได้นำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen, J. M. and Uphoff, N.T., 1981) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานของประชาชน ที่จะนำมาอธิบายในลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า การสร้างโอกาสให้สมาชิกของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค ในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ได้แก่ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ ซึ่งในทุกกระบวนการของการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานในประเด็นการตัดสินใจ ในการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อมูล ทั้งด้านปัญหาและความต้องการที่ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในทุกด้าน

2. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ (Implementation) ในการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารจัดการ และการประสานขอความช่วยเหลือ โดยจะให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยใช้หลักบรรทัดฐาน คือ บ้าน วัด โรงเรียน ในการขับเคลื่อนชุมชน ที่สำคัญ คือ การส่งเสริม สนับสนุนบทบาทผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น ในฐานะผู้ประสานงานหลักระหว่างชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ได้นำนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนให้อยู่ดี กินดี มีความสุขอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล ในการปกครองส่วนท้องถิ่นจะให้ความสำคัญในทุกด้าน อาทิ ด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาการเมืองและการบริหาร ด้านการส่งเสริมการศึกษา ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งทุกด้านจะต้องขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนทุกฝ่ายจะร่วมรับรู้ รับทราบ ผ่านทุกช่องทางเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินการทั้งหมด และแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม ทุกนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ในการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน ทุกฝ่าย ทุกระดับ ได้ร่วมประเมินผลผ่านทั้งการรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ออนไลน์ หรือการสัมภาษณ์ การประชุม เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างโปร่งใส เที่ยงธรรม เสมอภาค และมุ่งแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนให้มากที่สุด

บทสรุป (Conclusion)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นองค์กรที่เล็กที่สุด และใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด หากวันนี้ความเสียสละของประชาชนตระหนักไปมีส่วนร่วม จะถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นและหัวใจที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจต่อ

การเมืองการปกครองของประเทศและที่สำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดีการปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยระดับชาติเพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยระดับชาติจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน เปรียบเสมือนการตอกเสาเข็มที่เป็นฐานรากให้มั่นคง ผ่านการสร้าง ความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากนี้ การปกครองท้องถิ่นยังเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมประชาชนให้เข้าใจกระบวนการและกลไกทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากประชาชนไม่เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและจริงจังแล้ว คงหวังจะเห็นการพัฒนาการเมืองการปกครองในระดับชาติได้ยาก เพราะทุกๆ การพัฒนา หากทุกคน ทุกฝ่ายตระหนักถึงคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จิตวิญญาณของความเสียสละที่จะทำเพื่อส่วนรวมก็จะเกิดขึ้นอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ทั้งด้านการเมือง และด้านการบริหารงาน ถือเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนให้เราเห็นชัดเจนว่า การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกรู้ว่าตนมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และห่วงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยเฉพาะความสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่มุ่งสู่การพึ่งตนเอง ยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนารวมทั้งท้องถิ่นอย่างแท้จริงในทุกมิติ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพราะการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยเหลือตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ที่จะต้องเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านการเมือง และด้านการบริหารงานเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทพินเนตพรินท์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ**. รายงานการวิจัย. นนทบุรี : มูลนิธิเอเชีย สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีระพล อรุณะภักดิ์. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ประยูร กาญจนดุล. (2538). **คำบรรยายกฎหมายปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน) **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก.

- เมธี จันทจากรุณ และสุธิดา รัตนวาณิชพันธ์. (2541). **วิทยาการชุมชน : การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชน**. นครสวรรค์: สุขุมและบุตร.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- วัชร ไชยสาร. (2545). “การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน”. **รัฐสภาสาร**. 53(5): 44-100.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). **แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ปัญหา อุปสรรค และทางออก**. นนทบุรี: ธรรมดาเพรส.
- สิริชัย ตุลยสุข. (2564). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”. **วารสารเกษมบัณฑิต**. 22(1) (มกราคม – มิถุนายน 2564): 77.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2547). “การศึกษาทางเลือกของชุมชน”. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 27(4): 18-23.
- สุรพล ศรีวิทยา. (2557). การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรภาครัฐตามหลักนิติธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2565, 22 กรกฎาคม). “ผลสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในหัวข้อ “ถามใจคนท้องถิ่น ใช้สิทธิเลือกตั้ง อบต.” (28 พฤศจิกายน 2564)”. **มติชนออนไลน์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.matichon.co.th/article/news>.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อนุรักษ์ นิยมเวช. (2554). **การพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ. (2557). **รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อรรถัย กักผล. (2552). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ส เจริญการพิมพ์.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Rural Development Committee Center for International Studies. New York: Cornell University.
- Erwin, W. (1976). **Participation management: Concept theory and implementation**. Atlanta, GA: Georgia State University.

**ประสิทธิผลของนโยบายที่มีผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
ตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน**
**Effectiveness Affecting the Strength of Family Institutions According to the
Sustainable Development Goals**

ศรชัย ท้าวมิตร¹ อนุพันธ์ เรืองพรวิสุทธิ²
Sornchai Taomitr, Anupan Ruangpornwisut

บทคัดย่อ (Abstract)

สถาบันครอบครัวเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ควรให้ความสำคัญเพราะสถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันที่สร้างรากฐานที่ดีให้กับประเทศชาติ กล่าวคือ ประชากรจะคิดดี ทำดี ปฏิบัติดีได้ต้องอาศัยบุคคลในครอบครัวอบรมบ่มนิสัยเป็นอย่างแรกก่อนที่จะส่งต่อให้สถาบันการศึกษาให้ความรู้ความสามารถ ต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงทำการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของนโยบายที่มีผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการประยุกต์ใช้รัฐประศาสนศาสตร์ในพัฒนาท้องถิ่นสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน บทความนี้จึงได้นำเสนอเกี่ยวกับการค้นคว้าหาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยได้รวบรวมเนื้อหาที่เป็นแนวทางการแก้ไขพัฒนาไว้ปัจจัยดังกล่าว อาทิ เช่น ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง การอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่ การสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม แนวคิดทางจิตวิทยาและปัจจัยอื่นๆอีกมากมายแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเข้มแข็ง สามารถศึกษาและนำแนวคิดในเนื้อหาและบทความเหล่านี้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาของสถาบันครอบครัวให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและสมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขส่งผลให้เกิดการพัฒนาสถาบันครอบครัวไปในทางที่ดีตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประเทศชาติได้

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิผล; สถาบันครอบครัว; การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Received: 2022-07-07 Revised: 2022-07-26 Accepted: 2022-07-28

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และพัฒนาท้องถิ่น หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Department of Public Administration Faculty of Social Sciences and Local Development Doctor of Philosophy Program Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: stson45@gmail.com

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และพัฒนาท้องถิ่น หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Department of Public Administration Faculty of Social Sciences and Local Development Doctor of Philosophy Program Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: phd.anupan@gmail.com

Abstract

The family is another institution important for the development of the country. It should be given importance because the family is an institution building a good foundation for the nation, the people will think good, do good, and do good. It depends on the family members to cultivate habits at the beginning before referring to educational institutions for further education. Therefore, the researcher recognizes the importance of the strength of family for sustainable development; thus, researching the effectiveness of policies affecting the strength of the family institution in accordance with the sustainable development goals with the objective of benefiting the public in applying Public Administration in local development towards sustainable national development. This article therefore presents a research on factors affecting the strength of family institutions. The content has been compiled as a guideline for improvement of such factors such as social and cultural aspects, economic aspects, political and administrative aspects. Nurture, empathy, good communication and efficiency. In compliance with roles, duties and responsibilities, cultivating morals and ethics psychological concepts and many others are all factors that help strengthen family members: able to study and apply the concepts in these content and articles to solve problems of family to strengthen family to strengthen family institutions to function properly and family members to live together happily resulting in development. Family institutions can be in a good direction in accordance with the sustainable development goals for the nation.

Keywords: Productivity; Family Institutions; Sustainable Development

บทนำ (Introduction)

จากอดีตถึงปัจจุบันตั้งแต่เริ่มมีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมานั้น ความเป็นประชาธิปไตยเริ่มมีมากขึ้นไปตามลำดับจากการเห็นความเปลี่ยนแปลงจากประชาชนเริ่มให้ความสนใจในสิทธิเสรีภาพมากขึ้น การเข้าถึงการดำเนินการต่างๆ ของส่วนผู้แทนราษฎรในทุกภาคส่วนมีมากขึ้นอาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตเป็นระบบเครือข่ายขนาดใหญ่ที่มีการรวบรวมข้อมูลไว้เป็นจำนวนมาก สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่นำเสนอได้อย่างรวดเร็วทันสถานการณ์ตลอดเวลา ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้ง่าย รวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถโต้ตอบได้จากสังคมออนไลน์ จึงมีทั้งผลดีและผลเสียที่ตามมาการจัดการประชากรเหล่านี้ นอกเหนือจากการศึกษาทางสถานศึกษาแล้ว การศึกษาที่เป็นพื้นฐานที่สุดที่ทุกคนต้องมี คือ ครอบครัว และนี่เป็นที่มาของประเด็นที่จะต้องแก้ไข และพัฒนาในสถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งส่งผลดีและผลเสียต่อประเทศชาติโดยอ้อม เพราะปัญหาดังกล่าวถูกมองข้ามมาโดยตลอด โดยเฉพาะปัจจุบันเด็กถูกควบคุมน้อยลง สิ่งแวดล้อมอันวุ่นวายความเครียดมากขึ้น การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ง่ายขึ้น อาจรวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ในด้านลบมากมาย สิ่งเหล่านี้หากไม่มีการควบคุมจัดการอย่างเป็นระบบจะเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ จนอาจเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้นแล้วสถาบันแรกที่ควรเข้มแข็งจึงเป็นสถาบันครอบครัวไม่ใช่สถาบันการศึกษา

สังคมไทยของเรามีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรา กำลังเลือนรางจางหายไป ความกตัญญูต่เวที การเคารพผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ครูบาอาจารย์ พระสงฆ์ สิ่งเหล่านี้หาก ไม่ถูกปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่นแล้วจะรอแต่ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษารักษาไว้สืบทอดไว้คงเป็นเรื่องยากถึงเป็นไป ไม่ได้ ปัจจุบันมีประชากรมากขึ้น มีทางเลือกมากขึ้น มีสิ่งเร้าหรือสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นสิ่งที่จำเป็นและ สำคัญที่สุด คือ ต้องเริ่มจากตัวเราหรือครอบครัวเราที่เป็นจุดเริ่มต้นหรือก้าวแรกที่จะเผชิญหน้าสู่สังคม อย่างไรก็ตามแล้วแต่เพียงแค่สถาบันครอบครัวจะพัฒนาตนเองเพียงลำพังไม่ได้หากขาดสิ่งสนับสนุน สิ่งแวดล้อม ที่ เอื้อต่อการปรับปรุง พัฒนา เช่น มีการผลักดันหรือส่งเสริมจากรัฐบาล ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญ โรงเรียนใส่ใจ ในรายละเอียด ช่วยส่งเสริมกันเพื่อบูรณาการการพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวอย่างยั่งยืน บ้าน วัด โรงเรียน โดยการศึกษาจะเป็นตัวกระตุ้นหรือเป็นแนวทางหรือเป็นรูปแบบสนับสนุน เพื่อความต้องการ ความรักใคร่ ประองตอง เกื้อกูลกัน แบ่งปันกัน สามัคคีกัน ตลอดไป

เนื้อหา (Content)

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งในครอบครัว (ณภัสสรส์ เหมาะประสิทธิ์: 2560)

วิกฤตการณ์ต่างๆ ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ครอบครัวเป็นเหตุผลที่จะนำไปสู่ปัญหา ครอบครัว และผลกระทบกลับสู่สังคมขยายผลถึงประเทศชาติ จึงเป็นผลสะท้อนให้สถาบัน ครอบครัว จำเป็นต้องมีพลังเข้มแข็งเพื่อที่จะป้องกันแก้ไข ตลอดจน ฝ่าฟันอุปสรรคที่มากกระทบต่อ ครอบครัว และความ เป็นเอกภาพของครอบครัวไว้ พลังความเข้มแข็งของครอบครัวดังกล่าวนี้จะเป็น เสมือนเกราะป้องกันสมาชิก ของครอบครัวให้พ้นจากอันตรายและภัยต่างๆ รวมทั้งเป็นการเตรียม คุณภาพที่ดีให้กับประชาชนของสังคมอีก ด้วย ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2537) กล่าวถึงสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็งอาจพิจารณาได้จากบทบาท ภารกิจที่สำคัญของสถาบันครอบครัว 3 มิติ คือ ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง การปกครอง เช่นเดียวกับระบบใหญ่ของประเทศ ดังนี้

1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานเก่าแก่ที่สุด ทำหน้าที่หล่อหลอมความ เป็นมนุษย์ ด้วยการเลี้ยงดูอบรม ให้การศึกษาแก่เด็ก ให้มีพัฒนาการรอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพที่เหมาะสมตามวัย บทบาทสำคัญในฐานะเป็นสถาบันสำคัญของสังคมอีกประการหนึ่ง คือ การสั่งสมบ่มเพาะขัดเกลาเด็กให้มีการเรียนรู้เชิงสังคมให้เติบโตเป็นคนดีมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ ละเมิดสิทธิผู้อื่น มีจิตใจเอื้ออาทร มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีสันติสุข ทั้งนี้ การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่และสมาชิกผู้ใหญ่ในครอบครัว รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ จะเป็นการเรียนรู้ที่ดียิ่งสำหรับเด็ก

2. ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสมาชิกครอบครัวต่างก็เป็นผู้ผลิต และผู้บริโภค

- 2.1 ในฐานะผู้ผลิต ถ้าได้ผ่านการขัดเกลาจากครอบครัว บ่มเพาะนิสัยรักการทำงานมีความ รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ มีวินัยในตนเองก็จะเป็นผู้ผลิตในเชิงเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ

- 2.2 ในฐานะผู้บริโภค ถ้าได้รับการอบรมขัดเกลาให้เป็นผู้บริโภคที่มีคุณภาพรู้เท่าทันเลือกสรร บริโภคอย่างมีประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นสินค้า บริการ หรือสื่อมวลชนก็ตาม รู้จักใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล อย่างรู้จัก พอ อย่างมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งการที่ประชากรของสังคม ได้รับการบ่มเพาะให้เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีคุณภาพ ดังกล่าวย่อมเป็นพื้นฐาน เป็นพลังในการสร้างเศรษฐกิจส่วนรวมต่อไป

3. ด้านการเมืองการปกครอง ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมพื้นฐานที่บ่มเพาะทักษะทางการเมือง ให้เกิดขึ้นในครอบครัวได้ ซึ่งหมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีกติกา การมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว มีความเอื้ออาทรต่อกัน ตัดสินใจร่วมกัน แม้แต่เด็กก็ต้องได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบในครอบครัว ทั้งนี้โดยพัฒนาไปตามวัยให้เหมาะสม รู้จักรับฟังและสื่อสารเจรจา ประนีประนอมกันด้วยความรัก ความเข้าใจและเหตุผล เคารพในสิทธิของกันและกัน มีการรู้จักให้อภัย ซึ่งเป็นทักษะของการเมืองการปกครองในครอบครัวอันจะเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตในครรลองประชาธิปไตยต่อไปอย่างดีถ้าสถาบันครอบครัว

พรณพิมล หล่อตระกูล (2545: 42-45) กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวที่เข้มแข็ง คือ การที่ครอบครัวนั้นมีความแข็งแรงสามารถรักษาความเป็นครอบครัวเอาไว้ได้ ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งบอกว่าครอบครัวมีความเข้มแข็งหรือไม่ขึ้นอยู่กับภารกิจหรือหน้าที่ของครอบครัว 3 ประการ ได้แก่

1. ความสามารถของครอบครัว ในการจัดหาความจำเป็นพื้นฐานในชีวิตให้กับสมาชิกครอบครัว เช่น ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับครอบครัว รวมไปถึงการให้การศึกษาแก่ลูกได้
2. การให้การเลี้ยงดูหรือพัฒนาสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีการเจริญเติบโตหรือมีพัฒนาการที่ดีเหมาะสมกับช่วงวัยและอายุของเด็ก รวมถึงการแสดงบทบาทของความเป็นพ่อแม่ได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อครอบครัวเกิดปัญหาหรือเกิดวิกฤตในครอบครัวขึ้น เช่น การเจ็บป่วยของคนในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวตกงาน หรือลูกอาจจะมีปัญหาบางอย่างถ้าครอบครัวสามารถหันหน้าเข้าหากันพูดจาปรึกษาหารือกันได้ แบ่งปันความทุกข์ใจที่เกิดขึ้น และช่วยกันแบ่งเบาภาระในครอบครัว สามารถฝ่าฟันวิกฤตเหล่านี้ไปได้ สร้างครอบครัวหรือรักษาความเป็นครอบครัวไว้ได้ ก็ถือว่าได้สร้างครอบครัวที่เข้มแข็งขึ้น

สตินเน็ต นิค (Stinnett Nick) (อ้างถึงใน โสภา ชปิลมันน์ และคณะ, 2534: 24) กล่าวว่าลักษณะของครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การชื่นชมคุณค่าของสมาชิกในครอบครัว การตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกันในครอบครัวควรจะได้มีการแสดงออกอย่างชัดแจ้ง พ่อเห็นคุณค่าของแม่และของลูก แสดงความชื่นชมพอใจในตัวแม่และลูก ขณะเดียวกันลูกก็แสดงความรู้สึกที่ดีต่อพ่อแม่เช่นกัน การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัวจะเป็นรากฐานสำคัญของความอบอุ่นและความมั่นคงในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติมองสังคมในแง่ดีด้วย
2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีเวลาร่วมกันในการแบ่งปันความรู้สึกที่ดีร่วมกันในกิจกรรมที่จัดขึ้น และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจจะทำร่วมกันมิใช่เพราะการบังคับ เช่น การรับประทานอาหารโดยพร้อมหน้ากัน การสนุกสนานรื่นเริงร่วมกันทัศนจร ออกกำลังกายร่วมกัน เป็นต้น
3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกันในเชิงลักษณะของการส่งเสริมซึ่งกันและกัน ให้เกิดความสุขและสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง ชีวิตปัจจุบันมักไม่มีเวลาว่างทุกคนวุ่นวายกับการทำงานหรือการเรียนของแต่ละคน ครอบครัวที่มีคุณภาพที่เราพบก็จะประสบปัญหานี้ด้วย แต่ถ้าทุกคนในครอบครัวเหล่านี้จะมานั่งลงพร้อมหน้ากันและเล่าให้คนทั้งครอบครัวฟังว่ากิจกรรมที่วุ่นวายของแต่ละคนนั้นมีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไรบ้าง ด้วยวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าโดยแท้จริงแล้ว เวลาไม่ได้เป็นอุปสรรคของการห่วงใย สวัสดิภาพของกันและกันในครอบครัว

4. มีการติดต่อสื่อสารกันเป็นอย่างดี ควรมีการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ และเป็นไปอย่างเปิดเผยจริงใจ มีความไว้วางใจต่อกัน และเรื่องที่จะละเว้นการกล่าวถึงไม่ได้ก็คือ ครอบครัวทุกครอบครัวย่อมมีเรื่องขัดแย้งทะเลาะกัน ครอบครัวที่มีคุณภาพก็เช่นกัน แต่สำหรับครอบครัวเหล่านี้คนในครอบครัวจะนำความขัดแย้งออกมาพูดกัน ไม่ปกปิดไม่เก็บไว้ในใจ แต่พยายามที่จะร่วมรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน และพยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน เราอาจเรียกวิธีการนี้ว่า ใช้ความขัดแย้งไปในทางสร้างสรรค์ก็ได้

5. การมีศรัทธาต่อศาสนา ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดคนในครอบครัวจะมีความศรัทธาต่อศาสนานั้นในระดับสูง มักจะมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน เช่น ไปเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์พร้อมกันหรือเข้าวัดฟังพระเทศน์ร่วมกัน ในหลายครอบครัวที่พบอาจมีส่วนจัดตั้งองค์กรทางศาสนา เช่น สร้างวัดหรือเป็นธุระให้กับกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น การที่คนในครอบครัวมี ศรัทธาต่อศาสนาจะช่วยทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่นสูง ระวังความโกรธได้เร็ว และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

6. การมีความสามารถจัดการกับวิกฤติการณ์ในครอบครัวได้อย่างดี คุณสมบัติข้อนี้จะเป็นการสกัดกั้น และป้องกันปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี คนในครอบครัวจะร่วมกันต่อสู้ปัญหาแทนที่จะทอดทิ้งหรือแตกแยกไปคนละทิศละทาง พวกเขาจะให้กำลังใจซึ่งกัน และกันและร่วมกันคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

สุรพล พยอมแย้ม (2548: 202) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งในครอบครัวไว้ว่าครอบครัวที่เข้มแข็ง หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีความสามารถที่จะดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ สามารถเผชิญอุปสรรคและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นที่กล่าวถึงความเข้มแข็งในครอบครัว มีแนวคิดสอดคล้องกับแนวคิดของ (สมพร เทพสิทธา, 2538: 57-61) (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2540: 60-65) ซึ่งสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม จะมีประเด็นเพิ่มเติม คือ ครอบครัวที่มีอยู่เป็นหลักแหล่งมั่นคงมีสภาพที่ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ สำหรับแนวคิดเรื่องความเข้มแข็งของครอบครัว มีนักวิชาการชาวต่างประเทศได้กล่าวไว้ ดังนี้

กอดดาด (Goddard) (อ้างถึงใน นัฏฐกานต์ จิตต์สงวน, 2546: 56-58) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องคุณสมบัติที่ครอบครัวเข้มแข็งควรมีไว้ว่า

1. สมาชิกของครอบครัวควรดูแลเอาใจใส่กันและกัน และรู้จักชื่นชมยินดีต่อกันและกัน (Caring and appreciation) ความเข้มแข็งของครอบครัวควรประกอบด้วยบรรยากาศของความรักความเข้าใจ ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกในครอบครัว มีการให้อภัยเมื่อสมาชิกคนใดได้ทำผิดพลาดไป การรู้จักขอโทษ สำนึกความผิด การแบ่งปัน การช่วยเหลือ มีเจตคติและทัศนคติต่อกันและกันในแง่บวก และที่สำคัญไปกว่านั้น คือการให้เวลาอย่างมีคุณภาพต่อสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

2. สมาชิกของครอบครัวควรมีสัจจะที่ดีเป็นเครื่องผูกพันต่อกัน (Commitment) ครอบครัวเข้มแข็งย่อมรักษาสัจจะ คือ ความจริงใจไม่โกหกหลอกลวง มีความซื่อสัตย์ มั่นคงเป็นการสร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกของครอบครัว (ซึ่งความไว้วางใจ ย่อมมีเหตุผลและผลกระทบต่อความรู้สึกจริงใจ ความหวัง จินตนาการ ความรัก ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เมื่อความไว้วางใจระหว่างสมาชิกของครอบครัวถูกทำลายย่อมเกิดความทุกข์ ความซึมเศร้าและความปรารถนาหรือความต้องการทางด้านอื่นๆ ในทางลบ) และรักษาสัจที่ดีงามของครอบครัวไว้

3. สมาชิกในครอบครัวควรมีการสื่อสารที่ดีต่อกัน (Communication) ครอบครัวที่เข้มแข็ง ย่อมมีวิธีการสื่อสาร ถ่ายทอดความผูกพัน ความรู้สึกที่ดี ระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยกันและกับสังคมภายนอก การรู้จักเอาใจใส่ การให้คำแนะนำ และยินดีเป็นที่ปรึกษา เมื่อสมาชิกเผชิญปัญหากับการตัดสินใจ และมีแนวทางสันติที่จะจัดการกับปัญหา

4. สมาชิกของครอบครัวควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกันและแผ่ขยายสู่ชุมชน (Community and family ties) ครอบครัวเข้มแข็งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกันในหมู่สมาชิกรวมถึงญาติพี่น้องของครอบครัวเดิม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนบ้าน สังคมอื่นๆ และรู้จักแสดงความใกล้ชิดกับสังคมที่เกี่ยวข้องในแนวทางที่เหมาะสม สัมพันธภาพที่ดีดังกล่าวจะเห็นผลชัดเจนยามเมื่อครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหา ซึ่งอาจต้องยอมรับความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อให้ครอบครัวสามารถสามารถยืนหยัดต่อไปได้โดยไม่ล่มสลายโดยง่าย อันอาจส่งผลกระทบถึงสมาชิกวัยเด็กของครอบครัว

5. สมาชิกของครอบครัวควรรู้จักแบ่งเวลาให้กันและกัน (Time together) การมีกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นความผูกพันทางจิตใจให้เกิดพลังที่เข้มแข็งแม้ว่า บิดามารดาจะเป็นผู้นำครอบครัวที่สำคัญแต่สมาชิกวัยเด็กก็ควรได้รับการยอมรับได้รับความเมตตาจากบิดามารดาในการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีเหตุผล จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวเข้มแข็งจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีการพบปะพูดคุย เสริมสร้างนันทนาการหรือกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลต่อการเสริมสร้างเจตคติ ทศนคติ การตัดสินใจอย่างถูกต้องของสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ได้แสดงออกและมีข้อตกลงที่ดีร่วมกันอันจะเป็นแบบอย่างการมีประชาธิปไตยในครอบครัวต่อไป

6. สมาชิกของครอบครัวรู้จักการโอนอ่อนผ่อนปรน และพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในชีวิต (Flexibility and openness to change) แม้ว่าแต่ละครอบครัวจะมีกฎเกณฑ์ต่างๆ ภายในครอบครัวไม่เหมือนกันอันเนื่องจากภูมิหลังของบิดามารดา บุคลิกภาพและความคิดเจตคติที่ได้รับการอบรมมาจากครอบครัวเดิมต่างกัน แต่ทุกครอบครัวไม่อาจหลีกเลี่ยงภาวะที่จะต้องมีการตัดสินใจ ปัจจัยที่ช่วยในการตัดสินใจและเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจในเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดวัฏจักรชีวิตครอบครัวได้นั้นจะเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงที่สมาชิกร่วมกันปฏิบัติ ดังนั้น กฎเกณฑ์ของครอบครัวที่ตั้งขึ้นไว้จึงต้องมีความเป็นระเบียบและความเข้มงวด และต้องสามารถยืดหยุ่นได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อบรรลุเป้าหมาย อันเป็นผลดีต่อครอบครัวจึงนับว่าเป็นภาวะที่ครอบครัวเข้มแข็งจำเป็นต้องมีทางเลือกในการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้รักษาความเป็นเอกภาพของครอบครัวไว้ได้โดยเฉพาะยามเผชิญปัญหาหรือวิกฤติการณ์และความเครียด

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว

แนวทางการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ 7 ประการ ดังนี้ (คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิถีชีวิตครอบครัวและชุมชน, 2537: 95-96)

1. ควรสร้างความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ อายุ และระดับความรู้เพียงพอที่จะประกอบอาชีพ มีฐานะ มีความรู้ในการเลี้ยงดูอบรมเด็กให้มีพัฒนาการรอบด้านเหมาะสมตามวัย ถ้าไม่พร้อมอย่าแต่งงาน ถ้าแต่งงานแล้วไม่พร้อมก็อย่าเพิ่งมีลูก

2. มีความสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกันในความสัมพันธ์ทั้งทางร่างกาย และจิตวิญญาณ ให้มีดวงใจที่หลอมเป็นดวงเดียวกันภายในครอบครัว

3. ต้องมีฆราวาส 4 หรือธรรมะของผู้ครองเรือน คือ

- 3.1 สัจจะ ต้องซื่อสัตย์ ไม่นอกใจ เพื่อป้องกันการแตกแยกร้าวฉาน
 - 3.2 ทมะ บังคับตนให้ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนและปรับปรุงตนอยู่เสมอ
 - 3.3 ขันติ อดทน อดกลั้น
 - 3.4 จาคะ มีใจเอื้ออาทรให้อภัยต่อกัน
 4. ต้องใช้เวลาอย่างมีคุณภาพ มีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความผูกพันระหว่างกัน อันเป็นวิถีทางที่จะเรียนรู้ศักยภาพ ความสนใจ ความคิด ตลอดจน จุดอ่อนของแต่ละคนที่จะช่วยเสริมสร้าง หรือแก้ไขให้เหมาะสมต่อไปได้ อีกทั้งต้องชื่นชมความสามารถของกันและกัน
 5. ต้องสื่อสารกันด้วยเหตุผล ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แม้เด็กก็ต้องหัดให้มีส่วนร่วมโดยดูให้เหมาะสมตามวัย ต้องเคารพในเหตุผลของกันและกัน
 6. ต้องปรับบทบาทผู้นำ ผู้ตามระหว่างชายหญิง ให้เป็นเพื่อนคู่คิดร่วมตัดสินใจเพื่อให้โอกาสสตรีที่จะมีส่วนร่วม มีความรู้ มีทักษะ มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มพลังสตรีให้สามารถเพิ่มพลังครอบครัว โดยส่วนรวมได้ยิ่งขึ้น
 7. ต้องปรับบทบาทค่านิยมต่างๆ โดยเฉพาะในการเลี้ยงดูอบรมเด็ก เช่น ให้ความสำคัญแก่บทบาทพ่อเพิ่มมากขึ้น การเลิกคิดว่าครอบครัวที่จะมีความสุขได้นั้น ต้องมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย การสร้างภูมิคุ้มกัน ตลอดจนทักษะผู้บริโภคที่มีคุณภาพ เพื่อมิให้หลงใหลไปกับกระแสบริโภคนิยม เงินนิยม การเลิกค่านิยมและพฤติกรรมที่มีอคติทางเพศเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็ก
- เดือนเพ็ญ ศังखะฤกษ์ (2537: 81-83) ได้เสนอแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว ดังนี้
1. ควรมีการให้ความรู้แก่พ่อแม่สมาชิกในครอบครัว และชุมชนในเรื่องครอบครัวศึกษาเน้นในการศึกษาเพื่อเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ที่ดี เน้นบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา บทบาทของพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัวและชุมชน ความต้องการพื้นฐานของเด็ก พัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย และการเสริมสร้างทักษะต่างๆ ให้กับเด็กให้เหมาะสมตามวัย
 2. ควรมีการแนะนำและการให้คำปรึกษาครอบครัว อาทิในเรื่องปัญหาครอบครัว การให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ในกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง เพื่อป้องกันและหยุดยั้งปัญหา การปรับตัว และสุขภาพจิตของครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว และกฎหมายครอบครัว เป็นต้น
 3. ควรสอดแทรกความรู้เรื่องครอบครัวศึกษาในทุกๆ หลักสูตรการฝึกอบรม
 4. จัดให้มีสถานที่สาธารณะ สวนสาธารณะในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวได้มีโอกาสใช้เวลาพักผ่อนร่วมกันอย่างมีอิสระและไม่สิ้นเปลือง
 5. จัดกิจกรรมที่สมาชิกครอบครัวส่วนใหญ่สามารถร่วมกิจกรรมกันได้
 6. การแสวงหาอาสาพัฒนาเด็ก เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐและชุมชน โดยการนำความรู้และบริการของรัฐไปสู่ประชาชน และนำปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน ให้รัฐหาทางแก้ไขและสนับสนุนต่อไป โดยอาสาพัฒนาเด็ก ให้ความรู้แก่พ่อแม่ โดยการเยี่ยมบ้านหรือที่จุดนัดพบ ตลอดจนร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างสม่ำเสมอ
- วสวัตต์ สุตินุญญาณี (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นปึกแผ่นระหว่างประชากรต่างรุ่นในครอบครัวชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นปึกแผ่นของประชากรต่างรุ่นในครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือรวมถึง

2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นปึกแผ่นของประชากรต่างรุ่นในครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือ และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวในอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือ ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ส่วนสำคัญดังนี้ 1) ระดับความเป็นปึกแผ่นระหว่างประชากรต่างรุ่นในครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาเผ่าประชากรต่างรุ่นในครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือโดยรวมมีระดับความเป็นปึกแผ่นมาก โดยกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีระดับสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ล่าหู่ และอาข่า 2) เมื่อใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณโลจิสติกส์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความเป็นปึกแผ่นระหว่างประชากรต่างรุ่นในครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือ พบว่าปัจจัยทางด้านทุนทางสังคม ในส่วนของ จำนวนบุตรในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และลักษณะรูปแบบโครงสร้างครอบครัว ปัจจัยทางด้านความเป็นชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน 3) แนวโน้มโครงสร้างครอบครัวในด้านจำนวนบุตรของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือจากอดีตสู่อนาคต พบว่ามีแนวโน้มที่ลดลง 4) เมื่อใช้วิธีสมการถดถอยปัวซอง (Poisson Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรในปัจจุบันและความต้องการจำนวนบุตรที่จะมีในอนาคตในครอบครัว พบว่า ปัจจัยทางด้านความเป็นชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน 5) ภาพอนาคตรูปแบบโครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือ โดยใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าภาพอนาคตของครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือสอดคล้องกันทุกกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งแต่ ปัจจัยด้านทุนทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการสมรสการสร้างครอบครัวซึ่งยังคงยึดถือปฏิบัติเป็นจารีตประเพณีที่สำคัญ รวมทั้งความต้องการในการอยู่ร่วมกันหลายรุ่นในครอบครัว

มนทกานต์ รอดคล้าย (2561) ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวของตนต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยศึกษาสถานการณ์ความรักความเข้าใจในครอบครัวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาวิธีการและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ผู้ปกครอง แบบแผนการวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้นำมาจากการสุ่มตัวอย่างจากโครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ.2558: ตามกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ได้รับการอนุเคราะห์จากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงเปรียบเทียบผลการศึกษาด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ทราบมุมมองและแนวทางการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน ผลการศึกษา พบว่า ความรักความเข้าใจในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กเป็นอย่างมากและเป็นไปในทางบวก โดยหากเด็กและเยาวชนได้รับความรักความเข้าใจในครอบครัวมากจะมีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมจริยธรรมส่วนตนให้เป็นไปในทางบวกเช่นกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564

(สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 69-71) ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบ วิสัยทัศน์และเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เป็นกรอบที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การพัฒนาที่กำหนดภายใต้ระยะเวลา 5 ปี ต่อจากนี้ไปพิจารณาจากการประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่บ่งชี้ถึง จุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศ และการสะท้อนถึงโอกาสและความเสี่ยงในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาในด้านต่างๆ บรรลุผลได้ในระยะเวลา 5 ปีแรก ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ทั้งนี้ โดยได้คำนึงถึงการต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อไป ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมของการพัฒนาได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจน เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้
3. เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพและมีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานใหม่ โดยการใช้นวัตกรรมที่เข้มข้นมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ
4. เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
5. เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันสมัย และมีการทำงานเชิงบูรณาการของภาคีการพัฒนา
6. เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค โดยการพัฒนาภาคและเมืองเพื่อรองรับ การพัฒนาระดับฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่
7. เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยง (Connectivity) กับประเทศต่างๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทนำและสร้างสรรค์ในด้านการค้า การบริการ และการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2563: 1) จัดทำแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ.2563–2565 เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายให้ครอบครัว มีชีวิตที่เป็นสุขและปราศจากความรุนแรง สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีอาชีพสุจริต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเลี้ยงลูกให้มีความสุข และมีพัฒนาการรอบด้านที่เหมาะสมตามวัย เป็นพลังสร้าง สังคมที่มีคุณภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงและสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายและบั่นทอนครอบครัว พร้อมทั้งเพิ่มปัจจัย เกื้อหนุน และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครอบครัว จัดบริการที่เหมาะสมแก่ครอบครัวที่มีปัญหาจนสามารถกลับคืน สู่สภาวะปกติ โดยการพัฒนามาตรการกลไก การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับครอบครัว ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง โดย

บุคลากรที่ทำงานด้านครอบครัวได้รับความรู้ ทักษะและมีเจตคติที่ถูกต้องในการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว องค์กรทุกภาคส่วนมีการประสานและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อส่งเสริมให้สื่อมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทั้งในรูปแบบ และเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อพัฒนาครอบครัวต่อไป ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ.2563-2565 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพของครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหาร จัดการที่เอื้อต่อความเข้มแข็งของครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนา ครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบการสื่อสารสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

รูปแบบและองค์ประกอบของครอบครัวไทย (ปนัดดา ยิ้มสกุล, 2561: 60-65)

ครอบครัวไทยสามารถแบ่งออกตามรูปแบบและองค์ประกอบของครอบครัวได้ 3 ลักษณะใหญ่ คือ ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) ครอบครัวขยาย (extended family) และครอบครัวเฉพาะ (Specific family) (ชูชนะ รุ่งปัจฉิม, 2556: 73-76)

1. ครอบครัวเดี่ยว มี 2 รูปแบบได้แก่ ครอบครัว 1 รุ่น คือ ครอบครัวประกอบด้วย สามีและภรรยา และครอบครัว 2 รุ่น คือ ครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก

2. ครอบครัวขยาย หรือครอบครัว 3 รุ่น คือครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก อยู่ร่วมกับ ปู่ ย่า ตา ยาย อย่างน้อย 3 รุ่นอาศัยอยู่ร่วมกัน

3. ครอบครัวลักษณะเฉพาะ หมายถึง ครอบครัวที่มีองค์ประกอบหรือความต้องการเฉพาะด้าน เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง ครอบครัวที่มีเฉพาะเด็กอยู่ด้วยกันตามลำพัง ครอบครัวผู้สูงอายุอยู่ด้วยกันตามลำพัง ครอบครัวที่มีเพศเดียวกัน ครอบครัวที่มีภาระในการดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย พิการ ต้องชัง และครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง ข้อกำหนดที่ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อแสดงถึงความเข้มแข็งของครอบครัว เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่มีความเข้มแข็งของครอบครัว ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการสตรีและครอบครัว: 2560)

1. ด้านสัมพันธภาพ หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวด้านสัมพันธภาพ เช่น สมาชิกในครอบครัวแสดงออกถึงความรักความเอาใจใส่ระหว่างกันยอมรับและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันสื่อสารระหว่างกันอย่างมีคุณภาพและมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาข้อโต้แย้งด้วยเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรง

2. ด้านการพึ่งพาตนเอง หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการพึ่งพาตนเองได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้

3. ด้านการทาบบาทหน้าที่ของครอบครัว หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวด้านการทาบบาทหน้าที่ได้แก่ ครอบครัวทำหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิก

4. ด้านทุนทางสังคม หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวโดยพิจารณาจาก ทุน ทางสังคมระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม ชุมชน เครือข่ายทางสังคม ได้แก่ ทุนในการสร้างบรรยากาศความเป็นครอบครัว

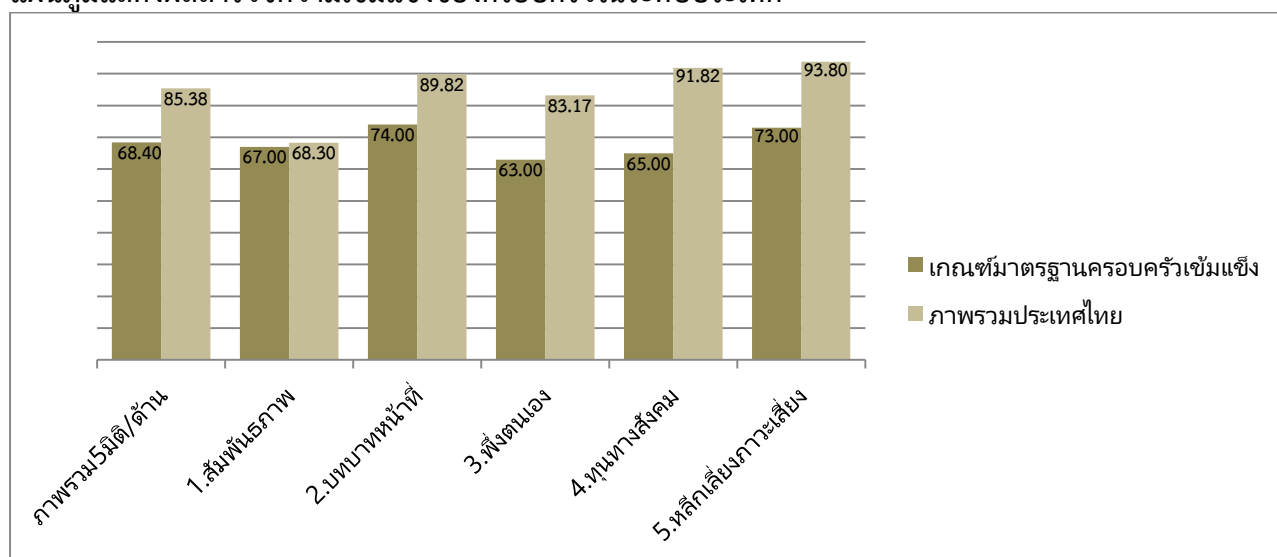
5. ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกความเข้มแข็งของครอบครัวโดยพิจารณาความสามารถหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก

ครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง จะต้องผ่านการประเมินตามมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งครบด้านทั้ง 5 ด้าน ซึ่งผลสำรวจสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทยประจำปี 2560 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 21.3 ล้านครัวเรือน มีค่าดัชนีความเข้มแข็งในภาพรวมของครอบครัวไทย เท่ากับ 85.38 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งและเมื่อพิจารณาความเข้มแข็งของครอบครัวรายได้ พบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกด้าน ดังปรากฏในตารางและแผนภูมิ ดังนี้

ตาราง 1 ตารางแสดงค่าดัชนีความเข้มแข็งของครอบครัวไทย

พื้นที่	ภาพรวม ทุกมิติ	สัมพันธ์ภาพ	บทบาท หน้าที่	พึ่งตัวเอง	ทุนทาง สังคม	หลีกเลี่ยง ภาวะ เสี่ยงฯ
เกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง	68.40	67.00	74.00	63.00	65.00	73.00
ภาพรวมประเทศไทย	85.38	68.30	89.32	83.17	91.82	93.80

แผนภูมิแสดงผลสำรวจความเข้มแข็งของครอบครัวในระดับประเทศ

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงผลสำรวจความเข้มแข็งของครอบครัวในระดับประเทศ

ที่มา: (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554: 9)

สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย

สถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยมีพลวัตของการเปลี่ยนแปลงมากมายที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไทยอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เป็นการลดลงของประชากรวัยเด็กและวัย

ทำงาน แต่กลับเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ (ภรณ์ ตั้งสุรัตน์ และวิมลฤดี พงษ์ศิริบุญ, 2556: 57-67) ที่กล่าวว่า สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างมาก ส่งผลให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีอัตราการตายลดลง และมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่งผลต่อการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากวัยทำงานลดลงแต่ประชากรผู้สูงอายุกลับเพิ่มขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานของครอบครัวมีมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีแนวโน้มเป็นสังคมแบบปัจเจกชน แยกตัว ใช้ชีวิตแบบสุขนิยมมากขึ้น ในขณะที่มีความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม รวมทั้งเมื่อนุชย์ขาดความสมบูรณ์ในตัว เกิดความบีบคั้นทั้งในตัวเอง ในสังคม เป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆ ในสังคม (ธนสิทธิ์ คณหา และณัฐชรัชช์ สารหงษ์, 2560: 4) ส่งผลให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและสังคม การเปลี่ยนแปลงสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศต่างๆ ทำให้สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ขาดประสบการณ์แยกแยะอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ หมกมุ่นในโลกออนไลน์ทำให้สมาชิกครอบครัวสื่อสารน้อยลง สัมพันธภาพของครอบครัวลดลง เกิดปัญหาในครอบครัวมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา ความไม่แน่นอนทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ครอบครัวและสมาชิกครอบครัวไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองและดำรงความเป็นครอบครัวได้ในภาวะวิกฤติ

นอกจากนี้ ปัญหาครอบครัวไทยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัวในปัจจุบัน ได้แก่ ความยากจนและหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ การตั้งครภในวัยรุ่น ความรุนแรงภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวขาดทักษะในการสื่อสารที่ดีจนส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพ พ่อแม่ขาดความรู้และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรเด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งโดยเฉพาะในชนบท เนื่องจากพ่อแม่เด็กต้องไปประกอบอาชีพต่างถิ่นหรือการเคลื่อนย้ายแรงงานตลอดจนปัญหาอบายมุข การพนัน บุหรี่ เหล้า สารเสพติดในครอบครัว ผลกระทบต่อความมั่นคงและความเข้มแข็งของครอบครัวไทย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์: 2560)

บทสรุป (Conclusion)

ประสิทธิผลของนโยบายที่มีผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว จากแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งในครอบครัว ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะของครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังที่ได้รวบรวมเนื้อหาที่เป็นแนวทางการแก้ไขพัฒนาไว้ข้างต้นปัจจัยดังกล่าวอาทิ เช่น ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง การอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่ การสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม แนวคิดทางจิตวิทยาและปัจจัยอื่นๆ อีกมากมายล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเข้มแข็ง สามารถศึกษาและนำแนวคิดในเนื้อหาและบทความเหล่านี้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาของสถาบันครอบครัวให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและสมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขส่งผลให้เกิดการพัฒนาสถาบันครอบครัวไปในทางที่ดีตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประเทศชาติได้

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว โดยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดทุกช่วงวัย และสร้างโอกาสความเสมอภาค ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นหนึ่งในกลไกหลักหรือยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตอาสา ด้วยการรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ร่วมกันดูแลแก้ไขปัญหาสังคม อันเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงแข็งแรงของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). “แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ.2563-2565”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-action_plan-files-431091791793 สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2565.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). “มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://rayond.m-society.go.th> สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2565.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว (2560). “รายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวไทย ประจำปี 2560”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://dwf.go.th/content/View/3115> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2565.
- กระทรวงยุติธรรมสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2560). “นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ.2560-2564”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.moj.go.th/attachments/2017031615106_44870.pdf สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2565
- คณะกรรมการส่งเสริมวิถีชีวิตครอบครัวและชุมชน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). การส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชูชนะ รุ่งปจฉิม. (2556). *วิวัฒนาการและลักษณะของครอบครัว*. ชุตติวิชาจิตวิทยาครอบครัว และครอบครัวศึกษา หน่วยที่ 2. นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฏฐสรส์ เหมาะประสิทธิ์. (2560). องค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดพฤติกรรมเชิงพุทธของครอบครัวในสังคมไทย. *รายงานการวิจัย*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง.
- เดือนเพ็ญ ศังชะฤกษ์. (2537). *แนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว*. ในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธนสิทธิ์ คนทา และณัฏฐ์ชรัชช์ สาระหงษ์. (2560). “กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาวิถีพุทธเพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน”. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี* 3(2): 1-26.
- นัฏฐกานต์ จิตต์สงวน. (2546). *ปัจจัยด้านปฏิบัติเพื่อการเสริมสร้างครอบครัวไทยให้เข้มแข็ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ปนัดดา ยิ้มสกุล (2561). “ความเข้มแข็งของครอบครัวไทยด้วยการใช้จิตวิทยา”. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี 4(1): 59-66.
- พรรณพิมล หล่อตระกูล. (2545). “ครอบครัวเข้มแข็ง” ใน สายใยรัก สายใยครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้ง.
- ภรณ์ ตั้งสุรัตน์ และวิมลฤดี พงษ์ศิริบุญ. (2556). “พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาล ตำบลบางเมือง อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ”. วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย. 20(1): 57-69.
- มนทกานต์ รอดคล้าย. (2561). อิทธิพลของความรักความเข้าใจในครอบครัวต่อคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสวัตต์ สุตัญญามณี. (2560). ความเป็นปึกแผ่นระหว่างประชากรต่างรุ่นในครอบครัวชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาในเขตภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2537). “ครอบครัวไทย: ปัญหาและแนวทางแก้ไข”. วารสารการประชาสงเคราะห์. 37(6) (พ.ค.-ธ.ค.2537).
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2540). ครอบครัว: สารน่ารู้. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธิ. (2538). ครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://kbphpp.nationalhealth.or.th/handle/123456789/7704.pdf> สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565.
- สุรพล พยอมแย้ม. (2548). จิตวิทยาสัมพันธภาพ. กาญจนบุรี: สหยาพัฒนาการพิมพ์.
- โสภา ชปิลมันน์ และคณะ. (2534). การศึกษารูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

การปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติในบทบาทการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน

The Practice of Probation Volunteers in the Role of Remediation and Rehabilitation of Offenders in the Community

ปราโมทย์ ลีสินลา¹ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์²

Pramote Leesinla, Kampanart Wongwatthanaphong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานอย่างไร ในการช่วยเหลือผู้กระทำผิดที่ถูกคุมความประพฤติ รวมถึงบทบาทและประโยชน์ของการมีอาสาสมัครคุมประพฤติ ว่าสามารถช่วยเหลืองานคุมประพฤติของกรมคุมประพฤติได้มากน้อยขนาดไหน เพราะอาสาสมัครคุมประพฤติถือเป็นบุคคลในชุมชนที่ใกล้ชิดผู้กระทำผิดมากที่สุด ดังนั้น อาสาสมัครคุมประพฤติ จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก

คำสำคัญ (Keywords) : อาสาสมัครคุมประพฤติ; การแก้ไขฟื้นฟู; ผู้กระทำผิด

Abstracts

The objective of this academic article was to study the practice of probation volunteers in remediation and rehabilitation of offenders. How was it established? What was the process or procedure for assisting offenders under probation? What were the volunteers' roles and benefits for the Department of Probation? Indeed, they were residing in the closest community of the offenders. Therefore, the probation volunteers are important persons to help offenders to live a normal life in society, and not go back to commit crimes.

Keywords: probation volunteer; rehabilitation; offender

Received: 2022-07-23 Revised: 2022-08-01 Accepted: 2022-08-02

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program Students, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand, Phitsanulok. E-mail: pramote.l@psru.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program Lecturer, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand, Phitsanulok. E-mail: pramote.l@psru.ac.th

บทนำ (Introduction)

การคุมความประพฤติเป็นวิวัฒนาการของการลงโทษผู้กระทำผิดตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ในแนวทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลจากเหตุต่างๆ ที่มีมาก่อน ผู้กระทำผิดที่มีได้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้าย แต่กระทำผิดไปเพราะสาเหตุจากสภาพแวดล้อม ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตลอดจนความประมาทเลินเล่อ จึงสมควรได้รับการแก้ไขพฤติกรรมนั้นๆ ให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม (Norms) คือ ให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ การคุมความประพฤตินอกจากจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมแล้ว ยังเป็นการให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสตอบแทนสังคมอีกด้วย ดังนั้น การคุมความประพฤติจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีความละเอียดอ่อนในการปฏิบัติ การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการคุมความประพฤติต้องอาศัยหลักนิติศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ อาชญาวิทยา และหลักสิทธิมนุษยชนผสมผสานกัน โดยมีการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เช่น การควบคุมให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลอย่างเคร่งครัด การให้คำปรึกษาแนะนำตามหลักจิตวิทยา การบำบัดทางการแพทย์ การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การอบรมศีลธรรม ตลอดจน การให้การสงเคราะห์ ในด้านต่างๆ (กรมคุมประพฤติ, 2564: 16)

ประเทศไทยเริ่มมีการนำระบบคุมประพฤตินำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนก่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 ส่วนผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ นั้น แม้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 56 57 และ 58 จะได้บัญญัติถึงวิธีการเกี่ยวกับการคุมประพฤติไว้แต่อย่างไรก็ตามศาลคงใช้มาตรการรอกการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษเพียงอย่างเดียวโดยไม่ใช้วิธีการคุมความประพฤติ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่จะรับผิดชอบดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลได้

จนกระทั่งรัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 และได้มีการจัดตั้งสำนักงานคุมประพฤติกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม และได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2522 โดยดำเนินการในกรุงเทพมหานครก่อน จนปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ และเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศให้ได้รับประโยชน์จากวิธีการคุมประพฤติ จึงได้มีการเปิดดำเนินการสำนักงานคุมประพฤติในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ เนื่องจากมีการขยายงานออกสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น จึงทำให้สำนักงานคุมประพฤติกลางมีปริมาณงานมาก ขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำนักงานคุมประพฤติกลางจึงได้รับการยกฐานะให้เป็น “กรมคุมประพฤติ” เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2535 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรมไปเป็นของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2535

ในอดีตภาระหน้าที่การคุมประพฤติผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่หลายหน่วยงานทั้งกรมราชทัณฑ์ที่ดูแลงานคุมประพฤติขั้นพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ดูแลงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติที่ดูแลงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แต่ด้วยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 เรื่อง แนวทางรูปแบบการปรับลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล และตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักในการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นการพิจารณาคดีของศาล และชั้นภายหลังศาลมี

คำพิพากษา ซึ่งนำมาสู่การถ่ายโอนงาน และกรมคุมประพฤติได้เพิ่มบทบาท ภารกิจ การ คุมความประพฤติเด็ก และเยาวชน ผู้ได้รับพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

ดังนั้น ผู้กระทำผิดที่อยู่ในการคุมความประพฤติของกรมคุมประพฤติ ได้แก่

ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ คือ ผู้กระทำผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่ศาลพิพากษาหรือการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน คือ เด็กและเยาวชนที่ศาลเห็นควรใช้วิธีการคุมประพฤติ ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และ ที่แก้ไข เพิ่มเติม มาตรา 132 มาตรา 138 มาตรา 139 และมาตรา 143 วรรคหนึ่ง

ผู้ได้รับพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก คือ ผู้กระทำผิดที่ศาลมีคำพิพากษา ให้ลงโทษจำคุก ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษมาแล้วตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52 (5) และ (7) โดยได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไข การพักการลงโทษ หรือลด วันต้องโทษจำคุก (กรมคุมประพฤติ, 2564: 17)

เนื้อหา (Content)

1. ความหมายของการคุมความประพฤติ

การควบคุมและสอดส่อง เป็นรูปแบบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดใน การปรับปรุงแก้ไขตนเองในชุมชน โดยไม่ต้องถูกควบคุมตัวไว้ แต่กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ ให้ ผู้กระทำผิดปฏิบัติ และมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำผิด ตามระดับความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำและสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิดแต่ละราย เพื่อให้ ผู้กระทำผิดไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นใหม่ ตลอดจน ได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัย มีคุณภาพชีวิตที่ดีและ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร, ม.ป.ป.)

2. อาสาสมัครคุมประพฤติ

งานอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทั่งวงยุติธรรม เกิดจากแนวคิด เกี่ยวกับการนำประชาชนและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนอันเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตาม แนวทฤษฎีทฤษฎีใหม่ เพราะการที่จะให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดบรรลุวัตถุประสงค์ ลำพังพนักงานคุม ประพฤติฝ่ายเดียวคงไม่สามารถปฏิบัติงาน ได้ผลอย่างเต็มที่ จากความสำคัญดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจึงประกาศ ให้ วันที่ 16 มีนาคมของทุกปีเป็น “วันอาสาสมัครคุมประพฤติ” ปัจจุบันพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ โดยได้รับการแต่งตั้งจาก อธิบดีกรมคุมประพฤติ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบ คณะกรรมการคุมประพฤติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติ พ.ศ. 2561 จะต้องเป็นผู้ที่มี อายุตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ เป็นผู้มีประสบการณ์

3. วัตถุประสงค์ของงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

3.1 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนผู้เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติในเรื่องกฎหมาย และกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ตลอดจนปัญหา และสาเหตุของการกระทำผิดทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมทั้ง แนวทางป้องกันและแก้ไข

3.2 เพื่อให้อาสาสมัครคุมประพฤติสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจน สามารถแนะนำช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และประชาชนในท้องถิ่นเบื้องต้น

3.3 เพื่อให้อาสาสมัครคุมประพฤติช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่กระทำการที่เป็นภัยต่อสังคม

3.4 เพื่อให้อาสาสมัครคุมประพฤติร่วมมือกับประชาชนในท้องถิ่นหาทางป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดซ้ำและกลับตนเป็นพลเมืองดี

3.5 เพื่อให้มีตัวแทนของประชาชนและตัวแทนของกระทรวงยุติธรรม คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของผู้กระทำความผิด รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยจากสถานฝึกอบรม

3.6 เพื่อเป็นการสร้างศรัทธาให้ประชาชนและผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม

3.7 เพื่อป้องกันการเรียกร้องหรือหาผลประโยชน์อันมิชอบในคดี โดยอาศัยความรู้ทางกฎหมายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น จำเลย หรือบิดามารดา ผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

3.8 เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเข้าใจและสนใจกิจการงานของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นมาตรการแบ่งเบาภาระคดีของศาลและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ตลอดจนช่วยเหลือกิจการมูลนิธิสงเคราะห์ของศาลเยาวชนและ ครอบครัว และมูลนิธิแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำความผิด รวมทั้งเผยแพร่ภารกิจงานคุมประพฤติของกระทรวงยุติธรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.9 เพื่อให้อาสาสมัครคุมประพฤตินีบบทบาทในการเป็นตัวคูณและเชื่อมโยงศาลกระทรวงยุติธรรมกับประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันตนเองและสังคมจากอาชญากรรมในด้านต่าง ๆ

3.10 เพื่อให้แนวคิดการสงเคราะห์ชุมชน การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในสังคม การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้ระบบเรือนจำและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลมีความเป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้ผลอย่างจริงจัง (กรมคุมประพฤติ, ม.ป.ป.: 28-29)

4. แนวทางการปฏิบัติงานอาสาสมัครคุมประพฤติในการกิจกรรมคุมประพฤติ

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาท ของภาคประชาชน พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้อาสาสมัครคุมประพฤตินีบบทบาทในการช่วยเหลือพนักงาน คุมประพฤติ ดังนี้ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ติดตาม ดูแลช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และบทบาทหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีกรมคุมประพฤติดมอบหมาย

งานคดี

1. งานควบคุมและสอดส่อง มอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกไปเยี่ยมเยียน ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน และสงเคราะห์ผู้ถูกคุมความประพฤติตามสภาพปัญหาและความต้องการ หากพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติประสบปัญหาต้องการได้รับการสงเคราะห์ นอกจากแจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติให้การสงเคราะห์แล้ว อาสาสมัครคุมประพฤติสามารถให้การสงเคราะห์ตามกำลังความสามารถ หรือประสานงานภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ และติดตามดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนปัญหาความต้องการดังกล่าวได้รับการแก้ไข เพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ รวมทั้งมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติที่ไม่

มาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อรับทราบเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือขาดนัดการรายงานตัว หากผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบเพื่อรับทราบเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือรายงานตัวแล้ว สามารถมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติสอดส่องดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติคนดังกล่าวต่อไปได้

2. งานแสวงหาข้อเท็จจริง มอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติตรวจสอบบ้าน และสภาพแวดล้อม ของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสืบเสาะ และพินิจ พ.ศ. 2560 ข้อ 8 (7) หรือสอบถามข้อมูลของนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษ และลดวันต้องโทษจำคุก โดยดำเนินการบันทึกถ้อยคำหรือรวบรวมหลักฐานผู้ประกอบการเสียหาย เพื่อนบ้าน หรือผู้นำชุมชน ตามข้อ 18 (2) (3) และ (4)

3. งานติดตาม เยี่ยมเยียน และสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย พนักงานคุมประพฤติสามารถมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกไปติดตาม เยี่ยมเยียนผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

4. งานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พนักงานคุมประพฤติสามารถมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติ ปฏิบัติงานในการติดตาม ดูแล แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใดๆ แก่ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในด้านการสงเคราะห์ เป็นการให้คำแนะนำ สนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ การให้ความรู้ การฝึกอบรม ทักษะชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามสมควร รวมทั้งการออกติดตามผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่ไม่มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อฟังคำวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดหรือไม่ และให้มารับทราบแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามสมควร ตามมาตรา 40 ประกอบมาตรา 41 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559

การมอบหมายงานคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤตินอกพื้นที่ คดีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติพักอาศัยอยู่ นอกเขตรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติที่ต้องไปรายงานตัว ต้องมีพื้นที่ติดต่อกัน มีความสะดวกในการเดินทาง และไม่ประสงค์ที่จะโอนไปรายงานตัว รวมถึงผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ของสำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร 11 ที่ไม่มีอาสาสมัครคุมประพฤติในสังกัดสามารถมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติในพื้นที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติออกสอดส่องแทนได้ โดยพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนตรวจสอบข้อมูลจากสำนักงานคุมประพฤติต้นสังกัดที่อาสาสมัครคุมประพฤตินิติปฏิบัติงานคดีในพื้นที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติ (กรมคุมประพฤติ, 2564: 31-32)

5. การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นหัวใจสำคัญของงานคุมความประพฤติ เนื่องจากเชื่อว่าการกระทำผิดเป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล โดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดต้องพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิด และต้องแก้ไขที่สาเหตุของการกระทำผิดนั้นๆ โดยเน้นที่เข้าใจผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข โดยการค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิด ควรพิจารณาทั้งด้านพฤติกรรม (Behavior) อารมณ์ความรู้สึก (Emotion) ความคิดความเชื่อ (Cognitive) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติว่า ผู้ถูกคุมความ

ประพัตริยาไยใดมีสภาพปัญหา และ/หรือความต้องการในด้านใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน และจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูเพื่อติดตามสอดส่อง ควบคุม ดูแล เยียวยาแก้ไขและให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย

การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ปรับปรุง เจตคติความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโดยปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยพนักงานคุมประพฤติจะคอยดูแล สอดส่อง ช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งทางด้าน จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ และศาสตร์สาขาอื่นๆ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน (กรมคุมประพฤติ, 2564: 18-19)

6. การปฏิบัติงานการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)

การแสวงหาข้อเท็จจริง

มอบหมายให้ดำเนินการตรวจสอบบ้านและสภาพแวดล้อมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. 2560 ข้อ 8 (7) หรือ สอบถามข้อมูลของนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก โดยดำเนินการบันทึกถ้อยคำหรือรวบรวมหลักฐาน ตามข้อ 18 (2) (3) และ (4) เมื่อได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบ บ้านและสภาพแวดล้อมให้อาสาสมัครคุมประพฤติสอบถามข้อมูลนักโทษเด็ดขาดและความคิดเห็นของผู้ อุปการะ ผู้เสียหาย เพื่อนบ้าน หรือผู้นำชุมชน เพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมเรื่องการใช้ อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) กับนักโทษรายนี้และตรวจสอบสภาพแวดล้อม ที่พักอาศัยของผู้กระทำผิด เพิ่มเติมเกี่ยวกับความพร้อมในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เช่น มีกระแสไฟฟ้า และสัญญาณ ดาวเทียม (GPS) หรือไม่ และบันทึกข้อมูลดังกล่าวในแบบรายงาน (อ.ค.ป.3/2) หรือแบบ (อ.ค.ป.3/3) รายงาน ให้สำนักงานคุมประพฤติทราบโดยด่วน

การควบคุมและสอดส่อง

1. มอบหมายงานคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ตาม ประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 56 และผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกที่ติดอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ ติดตามตัว (EM) ตามระยะเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินการสอบถาม ให้คำแนะนำ ปรีกษา ดูแล ช่วยเหลือ สงเคราะห์ และตรวจสอบและบันทึกข้อมูลที่ได้ ในแบบบันทึกผลการสอดส่อง (อ.ค.ป. 3) แล้ว รายงาน ให้สำนักงานคุมประพฤติทราบในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 การปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

1.2 การปฏิบัติตามข้อปฏิบัติในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวอย่างเคร่งครัด

1.3 ความพร้อมการใช้งานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว สายรัดข้อเท้า แบตเตอรี่ สำรอง สายชาร์จอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวและแท่นชาร์จ สายชาร์จแบตเตอรี่สำรอง Adapter สำหรับ ชาร์จ แบตเตอรี่สำรองหรือชาร์จอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว

1.4 ผลกระทบทางสุขภาพอันเกิดจากการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวของผู้ถูก คุมความ ประพฤติ เช่น มีอาการแพ้หรือมีอาการป่วย เป็นอุปสรรคต่อการรักษาอาการเจ็บป่วย หรือมี ผลกระทบ ทางด้านจิตใจ เป็นต้น

2. มอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติตรวจสอบข้อเท็จจริง เมื่อได้รับการประสานงานจาก พนักงาน คุมประพฤติเมื่อปรากฏเหตุสัญญาณเครื่องติดตามตัวแจ้งเตือนที่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริง

เมื่อได้รับการประสานงานจากพนักงานคุมประพฤติ ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากเหตุสัญญาณเครื่อง ติดตามตัวแจ้งเตือนที่ต้องตรวจสอบ ให้อาสาสมัครคุมประพฤติลงพื้นที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และรายงานผลการดำเนินงานตามแบบตรวจสอบข้อเท็จจริง (EM 2) ให้พนักงานคุมประพฤติหรือสำนักงาน คุมประพฤติทราบโดยด่วนที่สุด เมื่อพนักงานคุมประพฤติหรือสำนักงานคุมประพฤติได้รับรายงานให้บันทึก ข้อมูลผลการปฏิบัติงานดังกล่าวในระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ประกอบการเสนอชื่อรับรางวัลเชิดชูเกียรติต่อไป (กรมคุมประพฤติ, 2564: 32-33)

7. ความสำคัญของอาสาสมัครคุมประพฤติ

ผู้กระทำความผิดต้องการกำลังใจ การยอมรับและให้ออกาสของคนในชุมชน รวมทั้งมีอาชีพมีรายได้เพื่อดำเนินชีวิต อาสาสมัครคุมประพฤติถือเป็นบุคคลในชุมชนที่ใกล้ชิดผู้กระทำความผิดมากที่สุด ในการออกไปเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว

ดังนั้น อาสาสมัครคุมประพฤติ จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก (กรมคุมประพฤติ, ม.ป.ป.)

8. บทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติ

อาสาสมัครคุมประพฤติมีบทบาทในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ 6 ประการ คือ

8.1 แก่ไขพื้นที่ผู้กระทำความผิด

8.2 ติดตาม ดูแลช่วยเหลือ สงเคราะห์ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์

8.3 แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด

8.4 ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ

8.5 มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

8.6 บทบาทหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีกรมคุมประพฤติดมอบหมาย

ทั้งนี้ อาสาสมัครคุมประพฤติมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน และมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์อื่นตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การได้รับความช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลจากรัฐและการเสนอชื่อเพื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นต้น

ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติจะต้องมีคุณสมบัติ คือ

1. มีอายุตั้งแต่ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

2. สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเป็นผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี ในด้านการแก้ไขฟื้นฟู ด้านการสงเคราะห์ ด้านการพัฒนาสังคมหรือชุมชน ด้านการพัฒนาพฤตินิสัย หรือด้านกระบวนการยุติธรรม หรือเป็นที่ยอมรับจากประชาชน ชุมชน หรือสังคม

3. ประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือดำรงชีพโดยสุจริต

4. มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน

5. มีความประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมและมีความเสียสละเป็นอย่างสูง พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานคุมประพฤติด้วยความเต็มใจ

6. สุขภาพร่างกายหรือจิตใจไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน และ

7. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอาสาสมัครคุมประพฤติมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ โดยจะมีการประเมินทุก 2 ปี ผู้ผ่านการประเมินจะต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี มีความประสงค์ที่จะปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครคุมประพฤติและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายทั้งนี้ อาสาสมัครคุมประพฤติอาจถูกถอดถอนได้หากมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ไม่ผ่านการประเมินหรือมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของอาสาสมัครคุมประพฤติและกรมคุมประพฤติ (ศรันยา, 2564: 2)

9. การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครคุมประพฤติ

หลักสูตรอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติแต่งตั้งใหม่ ประกอบด้วย 7 หัวข้อวิชา ดังนี้

1. นโยบายกรมคุมประพฤติที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ
2. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและภารกิจของกรมคุมประพฤติ
3. บทบาท อำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในการปฏิบัติงานตามภารกิจ
4. ประสบการณ์การทำงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ
5. จริยธรรมและจรรยาบรรณของอาสาสมัครคุมประพฤติ
6. หลักการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น
7. ทักษะการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ของอาสาสมัครคุมประพฤติ

หลักสูตรพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครคุมประพฤติเฉพาะด้าน

1. การปฏิบัติงานเด็กและเยาวชน
2. การปฏิบัติงานในชุมชน
3. การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. กลไกการให้บริการในพื้นที่
5. การดูแลผู้กระทำผิดคดีมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรมคุมประพฤติ, 2564: 29-30)

นอกจากนี้ จะมีการให้อาสาสมัครคุมประพฤติได้รับการส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมในด้านสถานที่จัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การระดมทรัพยากรในชุมชน

2. การสร้างเครือข่ายในการแก้ไขฟื้นฟูส่งเคราะห์ผู้กระทำผิด และผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย เช่น การประสานงานกับบุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

3. การเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ภารกิจกรมคุมประพฤติและกระทรวงยุติธรรม และช่วยเหลืองานอื่นๆ ตามที่กรมคุมประพฤติและกระทรวงยุติธรรมกำหนด เช่น การรณรงค์ในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ การปฐมนิเทศ การปัจฉินิเทศ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย หรือการร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อการบูรณาการด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในระดับพื้นที่ สนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด ให้ความช่วยเหลือดูแลผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากอาชญากรรม หรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือต่างๆ

การให้อาสาสมัครคุมประพฤติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

1. สอดส่อง ดูแล เผื่อระวัง แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมายภายในชุมชน เช่น อาสาสมัครคุมประพฤติพบการกระทำความผิดกฎหมายให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการต่อไป หรือ รับแจ้งข่าวเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมายให้สอบถามข้อมูลเบื้องต้น วิเคราะห์ กลั่นกรองข้อเท็จจริงจากผู้แจ้ง ข่าวแจ้งเบาะแส แล้วดำเนินการส่งต่อไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
2. ให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชน ในการป้องกันตนเอง และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน เช่น เข้าร่วมกิจกรรม หรือเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับงานคุม ประพฤติและงานยุติธรรมที่ชุมชนจัดขึ้น
3. ร่วมคิดและวางแผนกับบุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นในการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกัน อาชญากรรมในชุมชน เช่น ร่วมประชุมพิจารณาแนวทางเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน
4. บำเพ็ญประโยชน์และประพฤติดนเป็นตัวอย่างให้แก่สังคม เช่น ให้ความร่วมมือหรือ บริจาคทรัพย์สินในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน (กรมคุมประพฤติ, 2564: 34)

บทสรุป (Conclusion)

การคุมประพฤติผู้กระทำความผิด เป็นรูปแบบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ให้อาสาสมัครคุมประพฤติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ในการปรับปรุงแก้ไขตนเองในชุมชน โดยไม่ต้องถูกควบคุมตัวไว้ แต่กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ซึ่ง ในการทำงานจะให้พนักงานคุมประพฤติฝ่ายเดียวคงไม่สามารถปฏิบัติงานได้ผลอย่างเต็มที่ จึงเกิดเป็นแนวคิด ในการนำประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน จึงได้ กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ โดยได้รับการแต่งตั้งจากอธิบดีกรมคุม ประพฤติ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการคุม ประพฤติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติ พ.ศ. 2561 จะต้องเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ เป็นผู้มีประสบการณ์

โดยบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤตินั้น อาสาสมัครคุมประพฤติจะมีบทบาทในการช่วยเหลือ พนักงานคุมประพฤติภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ คือ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ติดตาม ดูแลช่วยเหลือ สงเคราะห์ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและบทบาท หน้าที่อื่นตามที่อธิบดีกรมคุมประพฤติมอบหมาย

การปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจะมีหน้าที่ ขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

1. งานควบคุมและสอดส่อง มอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกไปเยี่ยมเยียน ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน และสงเคราะห์ผู้ถูกคุมความประพฤติตามสภาพปัญหาและความต้องการ หรือประสานงานภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ และติดตามดูแลผู้ถูกคุม ความประพฤติดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนปัญหาความต้องการดังกล่าวได้รับการแก้ไข เพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข และสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้
2. งานแสวงหาข้อเท็จจริง มอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติตรวจสอบบ้าน และ สภาพแวดล้อม ของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย หรือสอบถามข้อมูลของนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการ

พิจารณาพักการลงโทษ และลดวันต้องโทษจำคุก โดยดำเนินการบันทึกถ้อยคำหรือรวบรวมหลักฐานผู้อุปการะผู้เสียหาย เพื่อนบ้าน หรือผู้นำชุมชน

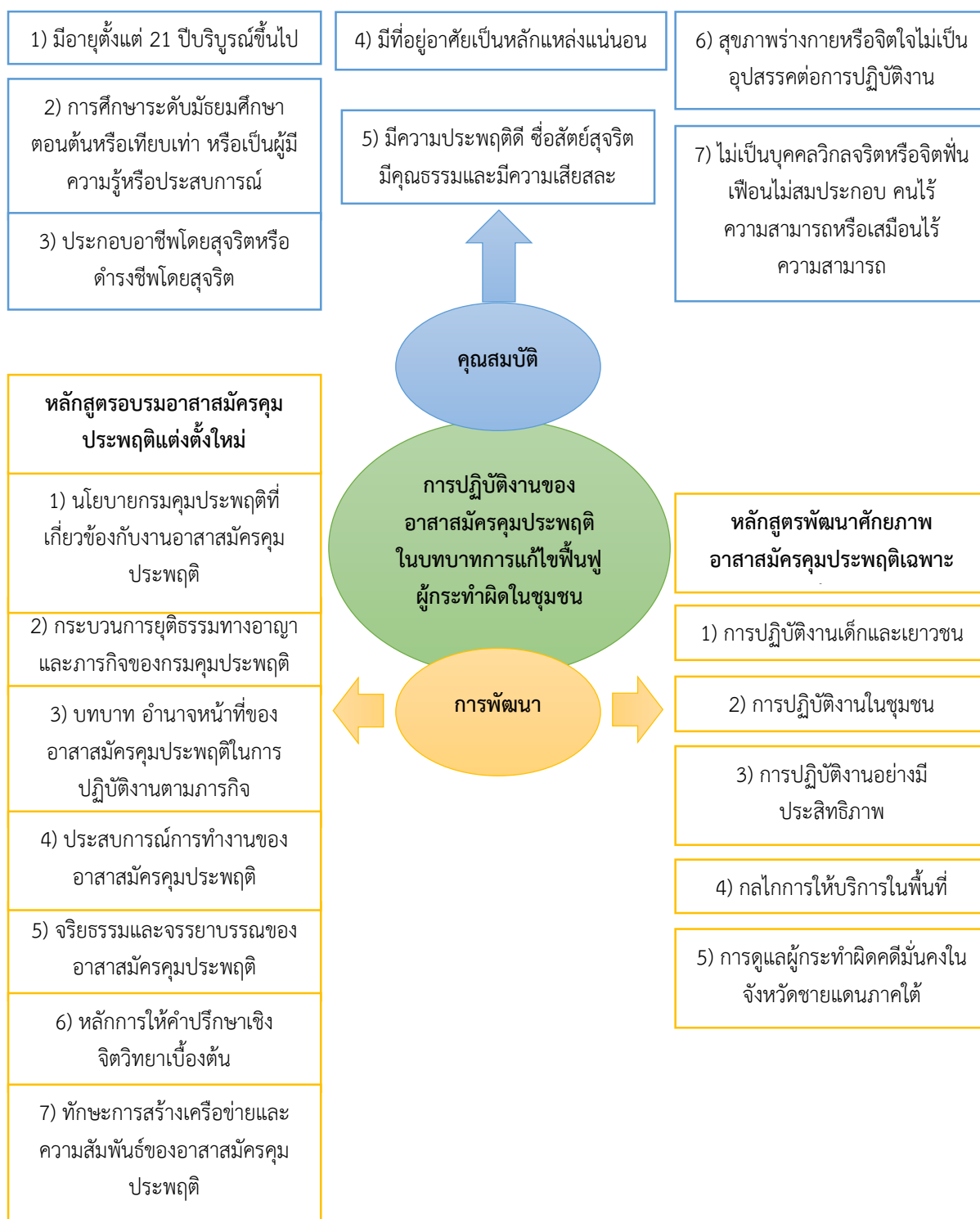
3. งานติดตาม เยี่ยมเยียน และสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย พนักงานคุมประพฤติสามารถมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกไปติดตาม เยี่ยมเยียนผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

4. งานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พนักงานคุมประพฤติสามารถมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติ ปฏิบัติงานในการติดตาม ดูแล แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใดๆ แก่ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในด้านการสงเคราะห์ เป็นการให้คำแนะนำ สนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ การให้ความรู้ การฝึกอบรม ทักษะชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามสมควร และให้มารับทราบแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ประโยชน์และความสำคัญของอาสาสมัครคุมประพฤติ คือ อาสาสมัครคุมประพฤติถือเป็นบุคคลในชุมชนที่ใกล้ชิดผู้กระทำผิดมากที่สุด ในการออกไปเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติในบทบาทการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนนั้น มีความสำคัญมาก ในทุกๆ ขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการแต่งตั้ง รวมถึงการพัฒนาของอาสาสมัครคุมประพฤติ โดยในการแต่งตั้งอาสาสมัครคุมประเวตินั้น จะต้องมีความรู้คุณสมบัติคือ 1) มีอายุตั้งแต่ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป 2) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเป็นผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี ในด้านการแก้ไขฟื้นฟู ด้านการสงเคราะห์ ด้านการพัฒนาสังคมหรือชุมชน ด้านการพัฒนาพฤตินิสัย หรือด้านกระบวนการยุติธรรม หรือเป็นที่ยอมรับจากประชาชน ชุมชน หรือสังคม 3) ประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือดำรงชีพโดยสุจริต 4) มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน 5) มีความประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมและมีความเสียสละเป็นอย่างสูง พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานคุมประพฤติด้วยความเต็มใจ 6) สุขภาพร่างกายหรือจิตใจไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน และ 7) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หลังจากที่มีการแต่งตั้งแล้ว ในการที่จะปฏิบัติงานจะต้องมีการพัฒนา โดยผ่านหลักสูตรอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติแต่งตั้งใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 7 หัวข้อวิชา ดังนี้ 1) นโยบายกรมคุมประพฤติที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ 2) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และภารกิจของกรมคุมประพฤติ 3) บทบาท อำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในการปฏิบัติงานตามภารกิจ 4) ประสบการณ์การทำงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณของอาสาสมัครคุมประพฤติ 6) หลักการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น 7) ทักษะการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ของอาสาสมัครคุมประพฤติ และหลักสูตรพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครคุมประพฤติเฉพาะด้าน ดังนี้ 1) การปฏิบัติงานเด็กและเยาวชน 2) การปฏิบัติงานในชุมชน 3) การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) กลไกการให้บริการในพื้นที่ 5) การดูแลผู้กระทำผิดคดีมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมคุมประพฤติ. (2564). คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมคุมประพฤติ. (2564). หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครคุมประพฤติ ในการดูแลผู้กระทำผิดเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยให้สังคม. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมคุมประพฤติ. (ม.ป.ป.). ภารกิจกรมคุมประพฤติ. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมคุมประพฤติ. (ม.ป.ป.). “อาสาสมัครคุมประพฤติมีความสำคัญอย่างไร”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://probation.go.th/contentmenu.php?id=223> สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565.
- ศรัณยา สี่มา. (2564). “อาสาสมัครคุมประพฤติ”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://library.Parliament.go.th/th/radioscript-rr2564-may1> สืบค้นเมื่อ วันที่ 29 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร. (ม.ป.ป.). “ความเป็นมา”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.chumphonprobation.com/index.php/เกี่ยวกับองค์กร/ความเป็นมา> สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร. (ม.ป.ป.). “งานอาสาสมัครคุมประพฤติ”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.chumphonprobation.com/index.php/อาสาสมัครคุมประพฤติ> สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

“วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์” เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2-3 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 **ผู้นิพนธ์ (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)** อธิบายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึง รายละเอียดของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบ และผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนั้น รวมทั้ง ข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึง ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อยๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/index>

รูปแบบบทความและการตีพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษ ความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อ และนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรกที่มีเครื่องหมายเลขกำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้นๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ ดังนี้ Author/(Year of Publication: page) หรือ (Author./Year of Publication: page) เช่น Anuwat (2018: 18) หรือ (Brown, 1997: 18-22) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others)

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์
ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้า

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2558). คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาแบดมินตัน. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย.

อนุกวัตร กระสังข์. (2560). พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). Finite Element Modeling for Stress Analysis. New York: John Wiley & sons.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).//Title of Book.//Edition of Book.//Place of Publication.//Publisher Name.

รายงานทางวิชาการ

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.//(Year of Publication).//Title.//Place of Publication.//Publisher Name.

วิทยานิพนธ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

รายงานการวิจัย

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. รายงานการวิจัย. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่/สถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title.//Research Report.//Place of Publication.//Publisher Name.

รายงานการประชุม

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). “ชื่อบทความ”. ชื่อรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี ที่จัด. เลขหน้า.
สถานที่: สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).// “Title of Article”.//In Title.//Date of Publication.//page.//Place
of Publication.//Publisher Name.

วารสาร

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). “ชื่อบทความ”. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์): เลขหน้าแรก
– หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// “Title of Article”.//Name of Journal.//Year(Volume).//page.

หนังสือพิมพ์

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). “ชื่อบทความ”. ชื่อหนังสือพิมพ์. เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// “Title of Article”.//Name of Newspaper.//page.

สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี). ชื่อเรื่อง. “ชื่อบทความ”. [ประเภทสื่อที่เข้าถึง]. แหล่งที่มา: แหล่งข้อมูลหรือที่
อยู่บนเว็บไซต์ วัน เดือน ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).// “Title of Article”.// [Online].//Available.//Name of website.//
Retrieved/Date of Publication.

การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วันที่). ตำแหน่ง (ถ้ามี). สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.